

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ
ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ
ΡΟΜΠΟΤΙΚΗΣ**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ
ΛΟΓΟΥ/ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ «ΑΘΗΝΑ»**

**ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ – ΔΙΑΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΕΧΝΟΓΛΩΣΣΙΑ VII»**

**Σημασιολογικοί Μηχανισμοί Ανάσχυσης των Οντοτήτων
στην Αφασία**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΛΕΝΗ Ν. ΚΑΡΚΑ

**Επιβλέπουσα: Δρ. Μαρκαντωνάτου Στέλλα
Ερευνήτρια Α΄
Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου /
Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά».**

**Συνεπιβλέποντες:
Διονύσης Γούτσος
Καθηγητής Ε.Κ.Π.Α.**

**Γιάνης Μαΐστρος
Επίκουρος Καθηγητής Ε.Μ.Π.**

**ΑΘΗΝΑ
ΙΟΥΝΙΟΣ 2015**

Η σελίδα αυτή είναι σκόπιμα λευκή.

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ
ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΣΧΟΛΗ
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ
ΡΟΜΠΟΤΙΚΗΣ**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ
ΛΟΓΟΥ/ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ «ΑΘΗΝΑ»**

**ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ – ΔΙΑΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΕΧΝΟΓΛΩΣΣΙΑ VII»**

**Σημασιολογικοί Μηχανισμοί Ανάσχυσης των Οντοτήτων
στην Αφασία**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΛΕΝΗ Ν. ΚΑΡΚΑ

**Επιβλέπουσα: Δρ. Μαρκαντωνάτου Στέλλα
Ερευνήτρια Α΄
Ινστιτούτο Επεξεργασίας του Λόγου /
Ερευνητικό Κέντρο «Αθηνά».**

**Συνεπιβλέποντες:
Διονύσης Γούτσος
Καθηγητής Ε.Κ.Π.Α.**

**Γιάνης Μαΐστρος
Επίκουρος Καθηγητής Ε.Μ.Π.**

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την Ιουνίου 2014.

(Υπογραφή)

.....

(Υπογραφή)

.....

(Υπογραφή)

.....

Αθήνα, Ιούνιος 2015

(Υπογραφή)

.....

ΕΛΕΝΗ Ν. ΚΑΡΚΑ

Διπλωματούχος Π.Μ.Σ. «Τεχνολογισσία»

Copyright © Ελένη Ν. Κάρκα, 2015

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για μη κερδοσκοπικό σκοπό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τη συντάκτρια της διπλωματικής εργασίας και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του ΕΜΠ, του ΕΚΠΑ ή του ΙΕΛ.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά και από τα βάθη της καρδιάς μου όλους όσοι συνέβαλαν καθ'οιονδήποτε τρόπο στην επιτυχή διεκπεραίωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Πρώτον, ευχαριστώ την κυρία Στέλλα Μαρκαντωνάτου, Ερευνήτρια Α΄ του Ινστιτούτου Επεξεργασίας του Λόγου/Ερευνητικού Κέντρου «Αθηνά», για την τιμή και την ευκαιρία που μου έδωσε να συνεργαστώ μαζί της αλλά και για τις πολύτιμες συμβουλές και κατευθύνσεις έρευνας που ήταν πάντα πρόθυμη να μοιραστεί μαζί μου. Το πάθος της για έρευνα και εργατικότητα που τη διακρίνει ως επιστήμονα, αποτέλεσε κινητήριο δύναμη σε όλη την πορεία της έρευνάς μου.

Έπειτα, ευχαριστώ την Α΄ Νευρολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών - Αιγινήτειο Νοσοκομείο ως νομικό πρόσωπο και ειδικότερα τον κύριο Κωνσταντίνο Πόταγα, Επίκουρο Καθηγητή Νευρολογίας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, για την ευγενική παραχώρηση των ηχητικών αρχείων των αφασικών ασθενών. Εκτιμώ ιδιαίτερα τον πολύτιμο χρόνο που διέθεσε για τον σχολιασμό των ευρημάτων της έρευνάς μου καθώς και για τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν με την ερευνητική του ομάδα κατά την εξέλιξη της επεξεργασίας του πρωτογενούς αυτού υλικού.

Ευχαριστώ, τον κύριο Διονύση Γούτσο, Καθηγητή Κειμενογλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών που ήδη από το προπτυχιακό επίπεδο μου προσφέρει, όποτε του ζητάω, με την ίδια θετική διάθεση τις χρήσιμες παρατηρήσεις και υποδείξεις του μέσα σε περιβάλλον άψογης συνεργασίας. Επίσης, ευχαριστώ τον κύριο Γιάννη Μαΐστρο, Επίκουρο Καθηγητή Ε.Μ.Π. για τη μεταλαμπάδευση των γνώσεών του στο πεδίο της υπολογιστικής γλωσσολογίας κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Ιδιαίτερη μνεία ευχαριστιών οφείλω στον κύριο Παναγιώτη Μίνο, του οποίου η συμβολή του στο υπολογιστικό κομμάτι της έρευνάς μου υπήρξε καθοριστική για την εν γένει ολοκλήρωσή της. Ήταν πάντα διαθέσιμος να ασχοληθεί με κάθε είδους απορία μου σχετικά με τη στατιστική και να ελέγχει κάθε βήμα προόδου μου προκειμένου να επιτευχθεί η επιτυχής μαθηματική ανάλυση των δεδομένων μου.

Τέλος, ευχαριστώ τους γονείς μου, Νικόλαο και Αγγελική, καθώς και την αδερφή μου, Παρασκευή, που και σε αυτή την επιλογή της ζωής μου, πρόσφεραν απλόχερα κάθε είδους αρωγή, αποτελώντας για μένα αέναα παραδείγματα εργατικότητας και επιμονής σε συνδυασμό με το ακέραιο ήθος που απαιτεί η ολοκλήρωση τέτοιου είδους στόχων.

Η σελίδα αυτή είναι σκόπιμα λευκή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας επιχειρείται η διερεύνηση της ανομίας μέσω των προσπαθειών κατονομασίας ενός οπτικού ερεθίσματος από αφασικούς ασθενείς για την κατανόηση του μηχανισμού ανάσυρσης μιας έννοιας από τη σημασιολογική μνήμη τους. Για τον σκοπό αυτό επελέγη να μελετηθούν οι αυτολεξεί λανθασμένες απαντήσεις των αφασικών ασθενών μέσα από αυθεντικά δεδομένα κλινικών δοκιμασιών της οπτικής κατονομασίας των εικόνων. Ειδικότερα, συγκροτήθηκε ένα Σώμα Κειμένων Οπτικής Κατονομασίας που προήλθε από την απομαγνητοφώνηση πενήντα ηχητικών αρχείων. Το Σώμα Κειμένων επισημειώθηκε χειρωνακτικά ως προς τις απαντήσεις των ασθενών με βάση το σχήμα ταξινόμησης που δημιουργήθηκε προς τούτο τον σκοπό. Από την επισημείωση προέκυψε μια Συλλογή 4169 Απαντήσεων Αφασικών Ασθενών μεμονωμένης ή πολλαπλής κατηγοριοποίησης εξαιτίας της αναπόφευκτης ερμηνείας των δεδομένων που συνεπάγεται κάθε σχολιασμός λαθών. Στη συνέχεια, αφού πρώτα έγινε κατηγοριοποίηση των ερεθισμάτων των δοκιμασιών της οπτικής κατονομασίας ανά πεδίο, μέγεθος και κατηγορία, διατυπώθηκαν οι υποθέσεις της έρευνας βασιζόμενες στον συνδυασμό της ταξινόμησης των απαντήσεων και στον τρόπο οργάνωσης της σημασιολογικής μνήμης. Από τα αποτελέσματα της στατιστικής αξιολόγησης των υποθέσεων της έρευνας προέκυψε ότι υπάρχει συσχέτιση ως προς τον καθολικό μηχανισμό ανάσυρσης των εννοιών ανάλογα με το πεδίο ή την κατηγορία που ανήκει το κάθε ερέθισμα. Μελλοντική έρευνα μπορεί να εστιάσει στην αξιολόγηση περισσότερων και πιο σύνθετα διαμορφωμένων υποθέσεων, σε λεπτότερης υφής κατηγοριοποιήσεις των ερεθισμάτων για την εξέταση της δυνατότητας ασφαλέστερων συμπερασμάτων του μηχανισμού ανάσυρσης των εννοιών, καθώς και στη συσχέτιση του ήδη διαμορφωμένου τρόπου ανάσυρσης με το είδος της βλάβης που έχει υποστεί ο κάθε ασθενής.

Λέξεις – κλειδιά: αφασία / aphasia, ανομία / anomia, αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο / cerebrovascular accident, δοκιμασία οπτικής κατονομασίας / visual confrontation naming, σημασιολογική μνήμη / semantic memory, λεξική υποκατάσταση / word substitution, λεξική ανάσυρση / lexical retrieval, παραφασία / paraphasia, σημασιολογικές σχέσεις / semantic relations, σχήμα ταξινόμησης / classification scheme, στατιστική / statistics, SPSS.

Η σελίδα αυτή είναι σκόπιμα λευκή.

Πίνακας περιεχομένων

Εικόνες.....	14
Πίνακες.....	15
1 Εισαγωγή.....	16
1.1 Γενικά.....	16
1.2 Αντικείμενο και συνεισφορά διπλωματικής.....	16
1.3 Οργάνωση κειμένου.....	18
2 Βασικές θεωρητικές έννοιες και σχετικές εργασίες.....	20
2.1 Θεωρητικές έννοιες.....	20
2.1.1 Ορισμός Αφασίας.....	20
2.1.2 Ταξινόμηση αφασιών.....	20
2.1.3 Ορισμός Ανομίας.....	24
2.1.4 Δυσκολία εύρεσης λέξεων.....	25
2.1.5 Στάδια της λεξικής ανάλυσης.....	26
2.1.6 Τύποι λαθών στις αποτυχίες της αφασικής κατονομασίας.....	28
2.2 Μελέτες για τις λεξικές υποκαταστάσεις των αφασικών.....	31
2.2.1 Λεξική υποκατάσταση.....	31
2.2.2 Μελέτες υποκατάστασης στις δοκιμασίες του συνεχιζόμενου λόγου και της κατονομασίας.....	32
2.2.3 Μελέτες και ταξινομήσεις των λεξικών υποκαταστάσεων στις δοκιμασίες της κατονομασίας.....	33
2.2.4 Μελέτες και ταξινομήσεις των λεξικών υποκαταστάσεων στις δοκιμασίες του συνεχιζόμενου λόγου.....	38
2.2.5 Ταξινόμηση απαντήσεων αφασικών ασθενών στην ελληνική βιβλιογραφία.....	39
2.3 Μελέτες για την οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης.....	41
2.3.1 Σημασιολογική μνήμη.....	41
2.3.2 Οι θεωρίες οργάνωσης εννοιολογικής γνώσης στον εγκέφαλο.....	42
2.4 Σώμα λανθασμένων απαντήσεων αφασικών ασθενών με βάση τη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας.....	47
2.5 Συμπεράσματα.....	48
3 Μεθοδολογικό Πλαίσιο Συλλογής Δεδομένων.....	49
3.1 Γενικά.....	49
3.2 Συλλογή δεδομένων και συμμετέχοντες στην έρευνα.....	49
3.3 Κλινικές μέθοδοι εκτίμησης για τα ελλείμματα της λεξικής εύρεσης.....	50

3.4	Δημιουργία Σώματος Κειμένων από 50 ηχητικά αρχεία	51
3.4.1	Συγκέντρωση των ηχητικών αρχείων.....	51
3.4.2	Απομαγνητοφώνηση για τη δημιουργία Ηλεκτρονικού Σώματος Κειμένων Οπτικής Κατονομασίας	54
3.4.3	Τα Ηλεκτρονικά Σώματα κειμένων στην μελέτη της αφασίας	57
3.5	Διαμόρφωση υποθέσεων.....	61
4	Επισημείωση Ηλεκτρονικών Σωμάτων Κειμένων – Σχήμα Ταξινόμησης Απαντήσεων.....	63
4.1	Γενικά	63
4.1.1	Επισημείωση και σχήμα ταξινόμησης απαντήσεων.....	64
4.2	Ανάλυση του σχήματος ταξινόμησης.....	67
4.2.1	Κενές απαντήσεις.....	67
4.2.2	Σωστές απαντήσεις	69
4.2.3	Μονολεκτικά λάθη	73
4.2.4	Νεολογισμοί.....	83
4.2.5	Περιφράσεις.....	85
4.3	Εντοπισμός σχέσεων στα λεξικά λάθη σημασιολογικής συνάφειας.....	87
4.3.1	Γενικά	87
4.3.2	Κατηγοριοποίηση ερεθισμάτων.....	88
4.3.3	Οι Σημασιολογικές Σχέσεις «Υπερωνυμία – Υπωνυμία – Συνυπωνυμία»	93
4.3.4	Ανάσυρση οντοτήτων με τη σημασιολογική σχέση της Συνυπωνυμίας.....	99
4.3.5	Πολλαπλή επισημείωση απαντήσεων	106
4.4	Σημασιολογική Σχέση Μερωνυμίας.....	121
4.4.1	Ανάσυρση οντοτήτων που αποτελούν μέρος της λέξης-στόχου	125
4.4.2	Ανάσυρση οντοτήτων που αποτελούν μέρος της εικόνας - στόχου.....	128
4.5	Τρόπος ανάσυρσης μονολεκτικών απαντήσεων	129
4.6	Τρόπος ανάσυρσης Σαφών Περιφράσεων.....	130
4.6.1	Περιφράσεις αισθητηριακής/οπτικής ιδιότητας	130
4.6.2	Περιφράσεις σεναρίου/συσχετισμού	134
4.6.3	Αναδιάρθρωση των μονολεκτικών και περιφραστικών απαντήσεων.....	150
5	Δημιουργία Υποθέσεων	152
5.1	Γενικά	152
5.2	Πρώτη ομάδα υποθέσεων - Έμβιες οντότητες	153
5.3	Δεύτερη ομάδα υποθέσεων – Κατηγορία «ζώα»	155
5.4	Τρίτη ομάδα υποθέσεων – Κατηγορία «φυτά».....	159

5.5	Τέταρτη ομάδα υποθέσεων – Άβιες οντότητες	162
6	Στατιστική Αξιολόγηση	167
6.1	Τί είναι η στατιστική:.....	167
6.1.1	Περιγραφική στατιστική.....	167
6.1.2	Επαγωγική στατιστική.....	168
6.2	Στατιστική αξιολόγηση του Σώματος Απαντήσεων των Αφασικών Ασθενών	168
6.2.1	Εκφωνήματα – Πλήρεις και Κενές Απαντήσεις.....	169
6.2.2	Κατηγορίες και υποκατηγορίες παραφασιών.....	170
6.2.3	Είδη Λεξικών Παραφασιών στα Δεδομένα	172
6.2.4	Είδη Νεολογισμών στα Δεδομένα.....	173
6.2.5	Είδη Περιφράσεων στα Δεδομένα.....	173
6.3	Στατιστική Αξιολόγηση των Υποθέσεων της Έρευνας.....	174
6.4	Μεταβλητές και Παρατηρήσεις	174
6.5	Ανάλυση Κατηγορικών Δεδομένων	176
6.5.1	Το στατιστικό κριτήριο χ^2	176
6.5.2	χ^2 για ανεξαρτησία	177
6.6	Έλεγχοι υποθέσεων.....	177
6.6.1	Η δοκιμασία του Pearson's Chi-square (χ^2) test στο SPSS	179
6.7	Πρώτη ομάδα υποθέσεων – Έμβιες οντότητες.....	183
6.7.1	Έλεγχος ισχύος πρώτης υπόθεσης (1 ^η)	183
6.7.2	Έλεγχος ισχύος δεύτερης υπόθεσης (2 ^η)	186
6.7.3	Έλεγχος ισχύος τρίτης υπόθεσης (3 ^η).....	188
6.7.4	Έλεγχος ισχύος τέταρτης υπόθεσης (4 ^η)	190
6.7.5	Έλεγχος ισχύος πέμπτης υπόθεσης (5 ^η).....	192
6.8	Δεύτερη ομάδα υποθέσεων - Ζώα.....	194
6.8.1	Έλεγχος ισχύος έκτης υπόθεσης (6 ^η).....	194
6.8.2	Έλεγχος ισχύος έβδομης υπόθεσης (7 ^η).....	196
6.8.3	Έλεγχος ισχύος όγδοης υπόθεσης (8 ^η).....	198
6.8.4	Έλεγχος ισχύος ένατης υπόθεσης (9 ^η)	200
6.8.5	Έλεγχος ισχύος δέκατης υπόθεσης (10 ^η)	202
6.8.6	Έλεγχος ισχύος ενδέκατης υπόθεσης (11 ^η).....	204
6.8.7	Έλεγχος ισχύος δωδέκατης υπόθεσης (12 ^η)	206
6.9	Τρίτη ομάδα υποθέσεων – Κατηγορία «Φυτά»	209
6.9.1	Έλεγχος ισχύος δέκατης τρίτης υπόθεσης (13 ^η)	209

6.9.2	Έλεγχος ισχύος δέκατης τέταρτης υπόθεσης (14 ^η).....	211
6.9.3	Έλεγχος ισχύος δέκατης πέμπτης υπόθεσης (15 ^η).....	213
6.9.4	Έλεγχος ισχύος δέκατης έκτης υπόθεσης (16 ^η)	215
6.9.5	Έλεγχος ισχύος δέκατης έβδομης υπόθεσης (17 ^η)	216
6.9.6	Έλεγχος ισχύος δέκατης όγδοης υπόθεσης (18 ^η).....	218
6.9.7	Έλεγχος ισχύος δέκατης ένατης υπόθεσης (19 ^η)	221
6.9.8	Έλεγχος ισχύος εικοστής υπόθεσης (20 ^η)	221
6.9.9	Έλεγχος ισχύος εικοστής πρώτης υπόθεσης (21 ^η)	222
6.9.10	Έλεγχος ισχύος εικοστής δεύτερης υπόθεσης (22 ^η)	222
6.9.11	Έλεγχος ισχύος εικοστής τρίτης υπόθεσης (23 ^η)	222
6.9.12	Έλεγχος ισχύος εικοστής τέταρτης υπόθεσης (24 ^η).....	222
6.9.13	Σύνοψη ελέγχου υποθέσεων	225
7	Συμπεράσματα – Μελλοντικές Προσεγγίσεις.....	227
7.1	Συμπεράσματα.....	227
7.2	Μελλοντικές Προσεγγίσεις	230
	Παράρτημα Α: Δείγμα επισημειωμένων απαντήσεων μέσα στο περιβάλλον του διαλόγου για κάθε ερέθισμα	236
	Παράρτημα Β: Ερεθίσματα Δοκιμασίας BNT	305
	Παράρτημα Γ: Ερεθίσματα Δοκιμασίας S&V	316
	Παράρτημα Δ: Δείγμα Δεδομένων SPSS	323

Εικόνες

Εικόνα 2.1: Αναπαράσταση της Λεξικής Ανάσυρσης.....	27
Εικόνα 4.1: Κατηγοριοποίηση Απαντήσεων	84
Εικόνα 4.2: Κατηγοριοποίηση Περιφράσεων	86
Εικόνα 6.1: Στατιστική	167
Εικόνα 6.2: Κατηγορίες Παραφασιών	171
Εικόνα 6.3: Φωνολογικές Παραφασίες.....	172
Εικόνα 6.4: Λεξικές Παραφασίες.....	173
Εικόνα 6.5: Περιφράσεις	174
Εικόνα 6.6: Η Εφαρμογή SPSS (1ο).....	179
Εικόνα 6.7: Η Εφαρμογή SPSS (2ο).....	180
Εικόνα 6.8: Η Εφαρμογή SPSS (3ο).....	180
Εικόνα 6.9: Η Εφαρμογή SPSS (4ο).....	181
Εικόνα 6.10: Η Εφαρμογή SPSS (5ο).....	181
Εικόνα 6.11: Η Εφαρμογή SPSS (6ο).....	182
Εικόνα 6.12: Η Εφαρμογή SPSS (7ο).....	182
Εικόνα 6.13: Η Εφαρμογή SPSS (8ο).....	183

Πίνακες

Πίνακας 2.1 Χαρακτηριστικά των αφασικών συνδρόμων.....	23
Πίνακας 3.1 Ηχητικά αρχεία, ασθενείς, εξεταστές, δοκιμασίες και ερεθίσματα.....	54
Πίνακας 3.2 Απαντήσεις Αφασικών στο BNT.....	56
Πίνακας 3.3: Απαντήσεις Αφασικών στο S&V.....	57
Πίνακας 4.1 Κατηγορίες/υποκατηγορίες ταξινόμηση λαθών	66
Πίνακας 4.2 Ταξινόμηση των 79 οντοτήτων ανά πεδίο, κατηγορία και μέγεθος	93
Πίνακας 4.3 Το σχήμα ταξινόμησης των Winston, Chaffin, and Herrmann	123
Πίνακας 5.1 Συγκεντρωτικός Πίνακας Υποθέσεων	166
Πίνακας 6.1 Απόλυτη τιμή και ποσοστά των εκφωνημάτων.....	170
Πίνακας 6.2 Κατηγορίες Παραφασιών στα Δεδομένα.....	171
Πίνακας 6.3: Είδη Φωνολογικών Παραφασιών	171
Πίνακας 6.4: Είδη Λεξικών Παραφασιών.....	172
Πίνακας 6.5: Είδη Νεολογισμών	173
Πίνακας 6.6: Είδη Περιφράσεων.....	174
Πίνακας 6.7: Σύνοψη Υποθέσεων	226

1 Εισαγωγή

1.1 Γενικά

Η μελέτη της αφασίας, λόγω της ιδιαίτερης φύσης των προβλημάτων που δημιουργεί στους ανθρώπους με την οποία έρχονται αντιμέτωποι, αποτελεί ένα δυσπρόσιτο πεδίο έρευνας όχι μόνο εξαιτίας της διακριτικότητας και της ευαισθησίας με την οποία καλείται ο ερευνητής να προσεγγίσει τα ζητήματα με τα οποία θα ασχοληθεί αλλά και λόγω των ελάχιστων δεδομένων που υπάρχουν διαθέσιμα στις εξειδικευμένες κλινικές προς παραχώρηση ερευνητικών σκοπών. Από την άλλη, η μελέτη και η επεξεργασία του διατιθέμενου πρωτογενούς υλικού αποτελεί έναν θησαυρό ανεκτίμητης αξίας που ανοίγει νέες πτυχές στο δίπολο «γλώσσα-εγκέφαλος», δίνει στον ερευνητή τη δυνατότητα «πολλαπλής ανάγνωσης», εξαγωγής πρωτότυπων ευρημάτων που δεν περιορίζονται στην ομιλία των αφασικών ασθενών αλλά μπορούν, αφενός, να χρησιμοποιηθούν για τη δημιουργία προβλέψεων και κατανόησης της ομιλίας των φυσιολογικών και, αφετέρου, παρέχονται για διατομεακές συγκριτικές μελέτες κυρίως στα πεδία της γλωσσολογίας, της κλινικής ψυχολογίας και της νευρολογίας.

1.2 Αντικείμενο και συνεισφορά διπλωματικής

Αφορμή και έμπνευση για την παρούσα μελέτη αποτελεί η διαπίστωση πως η ανομία ως καθολικό χαρακτηριστικό της αφασίας (αφασική κατονομασία) διαπερνά όλες τις διαγνωστικές της ταξινομήσεις και εκδηλώνεται με τη δυσκολία της λεξικής ανάσυρσης. Το φάσμα των δυσκολιών της λεξικής ανάσυρσης εκτείνεται από τα γλωσσικά ολισθήματα και τις εμπειρίες του γνωστού ως «στην άκρη της γλώσσας» φαινομένου των φυσιολογικών ομιλητών έως σε βαθύτερα προβλήματα λεξικής εύρεσης στην αφασία. Αυτή η δυσκολία της λεξικής ανάσυρσης στην αφασία οδηγεί πολύ συχνά σε λεξικές υποκαταστάσεις γνωστές και ως «παραφασίες» (Laine & Martin:2006). Οι ομοιότητες ανάμεσα στις παραφασίες και τα φυσιολογικά γλωσσικά ολισθήματα εντοπίστηκαν αρχικά από τον Freud (1891/1953, p.13) ο οποίος ισχυρίστηκε πως «οι παραφασίες στους αφασικούς ασθενείς δε διαφέρουν από τη λανθασμένη χρήση και παραποίηση των λέξεων που οι φυσιολογικοί ομιλητές παρατηρούν να συμβαίνει στον εαυτό τους σε καταστάσεις κόπωσης και διάσπασης προσοχής». Οι αφασικοί ασθενείς έρχονται αντιμέτωποι σε μεγαλύτερο βαθμό με τις δυσκολίες λεξικής εύρεσης κατά την ομιλία τους σε σχέση με τους φυσιολογικούς ομιλητές. Τα περιστασιακά προβλήματα λεξικής εύρεσης που είναι κοινά σε όλους τους φυσιολογικούς ομιλητές μπορούν να δώσουν μια σαφή εικόνα των πιο σοβαρών και επίμονων συμπτωμάτων που αίτιο έχουν την εγκεφαλική βλάβη.

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του συσχετισμού της λεξικής υποκατάστασης από άτομα που έχουν υποστεί αγγειακή εγκεφαλική βλάβη λόγω εγκεφαλικού επεισοδίου (Cerebrovascular Accident Left Hemisphere - CVA L) με την ενεργοποίηση ενός μηχανισμού ανάσυρσης των προς κατονομασία οντοτήτων από τη σημασιολογική τους μνήμη. Οι αποτυχημένες προσπάθειες για ανάσυρση, γενικά ομοιάζουν με τη λέξη-στόχο είτε στη σημασία είτε στη μορφή (Dell, Schwartz, Saggra, Gagnon, 1997:801). Συγκεκριμένα, η μελέτη εστιάζει στις ποικίλες τεχνικές που, συχνά, μετέρχονται τα αφασικά άτομα προκειμένου να φτάσουν στην εύρεση της λέξης-στόχου της εικόνας που τους παρουσιάζεται. Καθοδηγούμενοι από τη διαπίστωση ότι «στο Σώμα Κειμένων Ελληνικού Αφασικού Λόγου περισσότερες από τις μισές λεξικές παραφασίες αφορούν λέξεις που συνδέονται σημασιολογικά μεταξύ τους» (Γούτσος, Πόταγας, Κασσελίμης, Βαρκανίτσα, Ευδοκιμίδης, 2011:36) και δεδομένου του σχετικού βιβλιογραφικού ελλείμματος στην ελληνική γλώσσα και του γεγονότος ότι «η κατηγορία των λεξικών παραφασιών δεν έχει εξεταστεί ως τώρα στα ελληνικά» αποφασίστηκε να μελετηθούν οι λεξικές εκείνες παραφασίες που συσχετίζονται σημασιολογικά με τη λέξη-στόχο. Καθοριστικής σημασίας για την εκτίμηση της ικανότητας της κατονομασίας των οντοτήτων στάθηκε η άντληση δεδομένων από δυο ειδών δοκιμασίες της οπτικής κατονομασίας των εικόνων (BNT & S&V).

Στις νευροψυχολογικές μελέτες οι παραπάνω κλινικές δοκιμασίες χρησιμοποιούνται ως διαγνωστική κλίμακα για να αξιολογηθεί η γλωσσική ικανότητα των αφασικών ασθενών. Το ζητούμενο, εν προκειμένω, δεν είναι η εξέταση του αν ο αφασικός καταφέρνει ή όχι να ανασύρει από τη μνήμη του και στη συνέχεια να κατονομάσει το εικονιζόμενο αντικείμενο αλλά στην περίπτωση της παραπλήσιας ή λανθασμένης ανταπόκρισης να ελεγχθεί αν και ποια σχέση υφίσταται ανάμεσα στη λέξη που του ζητείται και στην απάντηση που δίνει. Η αντιπαραβολή των λανθασμένων απαντήσεων που δίνουν οι αφασικοί με τις αναμενόμενες απαντήσεις του διαγνωστικού τεστ μελετήθηκαν προκειμένου να αναδειχθούν οι σημασιολογικές σχέσεις που αξιοποιούν οι ασθενείς κάθε φορά, στην προσπάθειά τους να ανακαλέσουν την σωστή κατονομασία (λέξη). Καίριο θέμα αποτελεί ο βαθμός απόκλισης της λανθασμένης απάντησης με αυτή της λέξης-στόχου, η ομοιότητα ή μη μεταξύ τους καθώς και η εξέταση της πιθανής αιτίας για την έκφραση μιας συγκεκριμένης λανθασμένης λέξης.

Η εργασία βασίστηκε στη χειρωνακτική επισημείωση του *Σώματος Κειμένων Οπτικής Κατονομασίας* που προήλθε από την απομαγνητοφώνηση πενήντα ηχητικών αρχείων στα

οποία 35 αφασικοί ασθενείς υποβάλλονται στη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας. Από το Σώμα προήλθε η *Συλλογή Απαντήσεων Αφασικών Ασθενών* μεγέθους 4169 απαντήσεων οι οποίες κατηγοριοποιήθηκαν σύμφωνα με τα οριζόμενα από το σχήμα ταξινόμησης, κριτήρια. Όλες οι επισημειωμένες με κάποιου είδους συνάφεια με τη λέξη-στόχο, απαντήσεις ελέγχθηκαν ως προς τη συνεισφορά τους για τη σχέση ερεθίσματος και σημασιολογικού μηχανισμού.

Η συνεισφορά της παρούσας διπλωματικής συνοψίζεται στα εξής:

1. Ανάδειξη της ανομίας ως αντικείμενο μελέτης της Γλωσσολογίας, της Ψυχολογίας και της Νευρολογίας.
2. Απομαγνητοφώνηση ενός σημαντικού αριθμού ηχητικών αρχείων με σκοπό τη δημιουργία ενός *Σώματος Κειμένων Οπτικής Κατονομασίας* που θα μπορεί να αποτελέσει μια πλούσια βάση δεδομένων διαθέσιμη προς ερευνητικούς σκοπούς.
3. Εμπλουτισμός του ήδη υπάρχοντος *Σώματος Κειμένων Αφασικού Λόγου* που περιλαμβάνει την εξέταση δυο κειμενικών ειδών, της αυθόρμητης ομιλίας (stroke story) και της περιγραφής της εικόνας (Cookie Theft Picture).
4. Ανάπτυξη για πρώτη φορά στα ελληνικά δεδομένα ενός σχήματος ταξινόμησης των απαντήσεων των αφασικών ασθενών που υποβάλλονται στην κλινική εξέταση της κατονομασίας των εικόνων με βάση το οποίο επισημειώθηκε το *Σώμα Κειμένων Οπτικής Κατονομασίας*.
5. Αναδιάρθρωση του σχήματος ταξινόμησης των απαντήσεων της κατονομασίας με βάση την οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης για την ανάπτυξη υποθέσεων έρευνας που εστιάζουν στις πιθανές αιτίες των λεξικών υποκαταστάσεων.
6. Στατιστική αξιολόγηση των υποθέσεων για την επαλήθευση του μηχανισμού ανάσυρσης των οντοτήτων

1.3 Οργάνωση κειμένου

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι βασικές θεωρητικές έννοιες για την αφασία και οι σχετικές με το αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, μελέτες. Συγκεκριμένα, δίνονται ο ορισμός και οι τύποι της αφασίας, ο ορισμός της ανομίας και ο διαχωρισμός της ως κοινό σύμπτωμα όλων των τύπων της αφασίας από τον διαγνωστικό τύπο της αφασίας. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι βιβλιογραφικές μελέτες για την ταξινόμηση των απαντήσεων των αφασικών ασθενών, οι μελέτες για την οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης όπως και οι μελέτες για τα σημασιολογικά ελλείμματα συγκεκριμένων κατηγοριών. Το τρίτο κεφάλαιο αναφέρεται στη μεθοδολογία συλλογής

των δεδομένων. Ειδικότερα γίνεται αναφορά στον τρόπο συγκέντρωσης των ηχητικών αρχείων και στους συμμετέχοντες στην έρευνα, στην απομαγνητοφώνηση τους για τη δημιουργία του Σώματος Κειμένων Οπτικής Κατονομασίας και την αξία του για τη μελέτη της αφασίας. Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται ο τρόπος επισημείωσης της Συλλογής Απαντήσεων Αφασικών Ασθενών που προέκυψε από το Σώμα Κειμένων Οπτικής Κατονομασίας. Οι επισημειωμένες απαντήσεις βασίστηκαν στην υπάρχουσα βιβλιογραφία των προτεινόμενων σχημάτων ταξινόμησης, τα οποία αναδιαρθρώθηκαν για να προσαρμοστούν στα ελληνικά δεδομένα, στη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας και στην οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης. Στο πέμπτο κεφάλαιο αναπτύσσονται οι υποθέσεις της έρευνας σχετικά με τον τρόπο ανάσυρσης των εννοιών βασιζόμενες στις τέσσερις ομάδες κατηγοριοποίησης των ερεθισμάτων. Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνάς μας με τη στατιστική αξιολόγηση αφενός του συνόλου των απαντήσεων των αφασικών ασθενών, αφετέρου, των υποθέσεων της έρευνας. Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα συμπεράσματα του συνόλου της έρευνας και πιθανές μελλοντικές προεκτάσεις για περαιτέρω μελέτη του θέματος.

2 Βασικές θεωρητικές έννοιες και σχετικές εργασίες

2.1 Θεωρητικές έννοιες

2.1.1 Ορισμός Αφασίας

Με τον γενικό όρο αφασία περιγράφεται η γλωσσική διαταραχή, η βλάβη της σύνθετης διεργασίας της κατανόησης και της παραγωγής των λεκτικών μηνυμάτων που προέρχεται από μια επίκτητη πάθηση του κεντρικού νευρικού συστήματος (Central Nervous System - CNS). Οι διεργασίες της πάθησης που προκαλούν την αφασία είναι επίκτητες όπως ένα αγγειακό εγκεφαλικό επεισόδιο ή ένας όγκος, παρά εγγενείς όπως ένα εγκεφαλικό ελάττωμα που σχετίζεται με γενετικούς ή περιβαλλοντικούς παράγοντες. Το πρώτο τυχαίνει σε ασθενείς που προηγουμένως χρησιμοποιούσαν τη γλώσσα καταλλήλως ενώ το δεύτερο σε ασθενείς με αναπτυξιακά γλωσσικά ελλείμματα των οποίων η ικανότητα να χρησιμοποιήσουν τη γλώσσα καταλλήλως δε φτάνει ποτέ σε φυσιολογικά επίπεδα (Damasio 1998:25).

Η γλωσσική διαταραχή μπορεί να εμφανιστεί με ποικίλες μορφές εξασθένησης επηρεάζοντας ποικίλα επίπεδα της λεκτικής επικοινωνίας. Εμφανίζεται με τη μορφή της εξασθενημένης κατανόησης της ομιλίας δηλαδή επηρεάζει την κατανόηση της γλώσσας που ο ασθενής ακούει ή βλέπει γραμμένη, με τη μορφή της δυσκολίας της ρέουσας παραγωγής στον συνδεδεμένο λόγο με αποτέλεσμα να επηρεάζει τον σχηματισμό της προφορικής γλωσσικής παραγωγής. Επίσης, η γλωσσική διαταραχή εμφανίζεται ως αποτυχία στην ανάγνωση (αλεξία), στην παραγωγή γραπτού λόγου (αγραφία), στην επανάληψη (αφασία αγωγής), ή στο συνδυασμό όλων αυτών των επικοινωνιακών συνδρόμων (Damasio 1998:26 & Goodglass & Wingfield 1997:3).

Οι ποικιλίες των συγκεκριμένων ελλειμμάτων που εμφανίζονται στην αφασία είναι πολλές και περιλαμβάνουν δυσκολίες που σχετίζονται με την έκφραση της σύνταξης (αγραμματισμός), της μουσικής (αμουσία) και του υπολογισμού. Το σύμπτωμα εκείνο, όμως, που σχετίζεται περισσότερο με την αφασία είναι η ανομία, η δυσκολία της εύρεσης λέξεων περιεχομένου (content word) τόσο στη ρέουσα ομιλία όσο και στη μεμονωμένη εύρεση ενός αντικειμένου ή μιας ενέργειας με το όνομά της. (Goodglass & Wingfield 1997:3).

2.1.2 Ταξινόμηση αφασιών

Οι γλωσσικές διαταραχές έχουν ταξινομηθεί με διάφορους τρόπους ανάλογα με τα θεωρητικά πλαίσια στα οποία έχουν στηριχθεί. Η πιο επίσημη ταξινόμηση είναι η

νεοσυσχετιστική ταξινόμηση που βασίζεται στο ανατομικό μοντέλο της αποσύνδεσης (Geschwind, 1967). Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο, μια βλάβη σε συγκεκριμένη περιοχή του εγκεφάλου αντιστοιχεί σε ένα περισσότερο ή λιγότερο σαφώς καθορισμένο αφασικό σύνδρομο. Σύμφωνα με τους Benson and Ardila (1996) αυτά τα κλινικά σύνδρομα «υποστηρίζονται από ένα μεγάλο μέρος τεκμηριωμένων ανατομικών και κλινικών δεδομένων» και «αναπαριστούν το πιο σταθερό διαθέσιμο υλικό για τον σκοπό της συσχέτισης εγκεφάλου και γλώσσας». Ο Πίνακας 2.1 συνοψίζει τα χαρακτηριστικά των αφασικών συνδρόμων.

2.1.2.1 Αφασία Broca

Στην αφασία Broca, η ομιλία του ασθενούς είναι κοπιώδης, μη ρέουσα αποτελούμενη από μικρές φράσεις ή μεμονωμένες λέξεις. Όμως, η κλινική εικόνα μπορεί να ποικίλλει από την παντελή έλλειψη ομιλίας ως ένα ήπιο έλλειμμα που χαρακτηρίζεται απλώς από δυσκολίες λεξικής εύρεσης. Η επανάληψη και η δυνατή ανάγνωση γίνεται με δυσκολία. Η ανομία – ένας γενικός όρος, σχεδόν για κάθε κατάσταση στην οποία ο αφασικός ασθενής έχει δυσκολία εύρεσης των λέξεων- είναι σχεδόν πάντα παρούσα και η πλειοψηφία των ασθενών με αφασία Broca έχουν περισσότερο ή λιγότερο αγραμματισμό. Ο αγραμματισμός είναι δύσκολο να οριστεί εξαιτίας της μεγάλης ποικιλότητας των συμπτωμάτων ανάμεσα στους ασθενείς. Όλες οι μικρές, λειτουργικές λέξεις (function word) είναι απύσες και οι ασθενείς επικοινωνούν κυρίως με λέξεις περιεχομένου, ουσιαστικά και ρήματα. Η κατανόηση είναι σχετικά καλή σε μια καθημερινή κατάσταση αλλά μπορεί να είναι εξασθενημένη όταν είναι απαραίτητη η κατανόηση των συντακτικών δομών. Η κατανόηση της ανάγνωσης είναι γενικά όμοια με την ακουστική κατανόηση. Το γράψιμο είναι εξασθενημένο, φτωχό και συχνά αγραμματικό. Τα άτομα με αφασία Broca γενικότερα πάσχουν από απραξία της ομιλίας (Basso, 2003), ιδεοκινητική απραξία (apraxia of speech), δεξιά ημιπληγία (right hemiplegia) και ημιπάρεση (hemiparesis). Η βλάβη εντοπίζεται στον εμπρόσθιο λοβό.

2.1.2.2 Αφασία Wernicke

Μια αντίθετη εικόνα από αυτή που περιγράφεται στην αφασία Broca, με δυσκολία στην κατανόηση της γλώσσας ενώ με την ικανότητα της λεκτικής έκφρασης να παραμένει ανεπηρέαστη, καλείται αφασία Wernicke. Η έκταση των προβλημάτων της κατανόησης μπορεί να ποικίλλει ανάμεσα στους ασθενείς και χωρίς να είναι ασυνήθη τα μετρίου βαθμού ελλείμματα κατανόησης (Basso, 2003). Το λεκτικό εξαγόμενο είναι ρέον, συχνά άφθονο και χαρακτηρίζεται από την παρουσία φωνημικών και σημασιολογικών

παραφασιών, νεολογισμών και άδειου λόγου ενώ οι λέξεις περιεχομένου εμφανίζονται με αρκετά χαμηλή συχνότητα. Το γράψιμο είναι επίσης εξασθενημένο και ποιοτικά όμοιο με το λεκτικό εξαγόμενο. Η επανάληψη, η κατονομασία και η δυνατή ανάγνωση είναι επίσης εξασθενημένα.

2.1.2.3 Αφασία Αγωγής

Στην αφασία αγωγής, η ομιλία παραμένει σχετικά ρέουσα δηλαδή δεν είναι σπάνια και δεν υπάρχει απραξία ομιλίας παρόλο που χαρακτηρίζεται από φωνημικές παραφασίες και δυσκολίες λεξικής εύρεσης. Οι ασθενείς έχουν επίγνωση των λεξικών τους παραφασιών και συχνά, προσπαθώντας να αυτοδιορθωθούν παράγουν διαδοχικές φωνημικές ποικιλίες της λέξης-στόχου, φαινόμενο γνωστό ως *conduite d'approche*. Η κατανόηση είναι γενικά ακέραια με μετρίου βαθμού εξασθένηση. Το τρίτο χαρακτηριστικό είναι η σοβαρά εξασθενημένη επανάληψη. Τα λάθη στην επανάληψη εντοπίζονται, κυρίως, στο φωνολογικό επίπεδο και ομοιάζουν με τα λάθη της κατονομασίας και της αυθόρμητης παραγωγής. Η κατανόηση της ανάγνωσης είναι σχετικά ακέραια αλλά η δυνατή ανάγνωση είναι εξασθενημένη και περιλαμβάνει σημασιολογικές και φωνολογικές παραφασίες.

2.1.2.4 Ολική αφασία

Η ολική αφασία περιλαμβάνει σοβαρά ελλείμματα σε όλες τις όψεις της γλώσσας. Η ομιλία είναι μη ρέουσα και συχνά περιορίζεται σε στερεοτυπικά εκφωνήματα. Όμως, οι αυτοματοποιημένες διαδοχές λέξεων όπως η απαγγελία των λέξεων της εβδομάδας είναι ορισμένες φορές ακέραιες. Η κατανόηση, η κατονομασία, η επανάληψη, η ανάγνωση και το γράψιμο είναι σοβαρά εξασθενημένες (Alexander, 2000).

2.1.2.5 Ανομική ή κατονομαστική αφασία

Η ανομική αφασία αναφέρεται στην ανικανότητα των ασθενών να βρουν τα ονόματα των ανθρώπων ή των αντικειμένων. Ο ασθενής, μολονότι, γνωρίζει το αντικείμενο δεν είναι σε θέση να το κατονομάσει. Το λεκτικό εξαγόμενο είναι ρέον και χαρακτηρίζεται από δυσκολίες εύρεσης λέξεων, συχνές παύσεις και περιφράσεις ενώ οι φωνολογικές και σημασιολογικές παραφασίες είναι σπάνιες. Η επανάληψη, η κατανόηση και η δυνατή ανάγνωση είναι ακέραιες.

2.1.2.6 Διαφλοιική κινητική αφασία

Χαρακτηριστικό των ασθενών που υποφέρουν από διαφλοιική κινητική αφασία είναι η ακέραια κατανόηση και η σχετικά εξασθενημένη κατονομασία. Η δυνατή ανάγνωση και το γράψιμο είναι, επίσης, εξασθενημένα και σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρούνται

φωνολογικές παραφασίες. Παρατηρείται μια εντυπωσιακή διατήρηση της ικανότητας της επανάληψης που σε ορισμένες περιπτώσει φτάνει στη μορφή της ηχολαλίας.

2.1.2.7 Διαφλουική αισθητηριακή αφασία

Στη διαφλουική αισθητηριακή αφασία η ομιλία είναι ρέουσα αλλά σε μερικές περιπτώσεις άσκοπη και ακατάληπτη με πολλές παραφασίες και νεολογισμούς. Η κατανόηση της προφορικής και της γραπτής γλώσσας, η κατονομασία, η ανάγνωση και το γράψιμο είναι σοβαρά εξασθενημένες ενώ το κυρίαρχο χαρακτηριστικό είναι η ακέραια ικανότητα του ασθενούς να επαναλαμβάνει λέξεις και προτάσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις παρουσιάζεται ηχολαλία.

2.1.2.8 Μικτή διαφλουική αφασία

Η μικτή διαφλουική αφασία είναι ένα σπάνιο σύνδρομο που συνδυάζει στοιχεία και συμπτώματα της κινητικής και της αισθητηριακής αφασίας. Η ομιλία είναι μη ρέουσα, η κατανόηση, η κατονομασία, το γράψιμο και η ανάγνωση είναι σοβαρά εξασθενημένα. Το κυρίαρχο χαρακτηριστικό της είναι η ακέραια επανάληψη λέξεων και προτάσεων, συχνά με τη μορφή της ηχολαλίας.

Τύποι Αφασιών	Ευχέρεια	Κατανόηση	Επανάληψη	Κατονομασία
Ολική	Μη ρέουσα	-	-	-
Broca	Μη ρέουσα	+	-	-
Διαφλουική Κινητική	Μη ρέουσα	+	+	-
Διαφλουική Μεικτή	Μη ρέουσα	-	+	-
Wernicke	Ρέουσα	-	-	-
Αισθητηριακή Διαφλουική	Ρέουσα	-	+	-
Αφασία Αγωγής	Ρέουσα	+	-	-
Κατονομαστική Αφασία	Ρέουσα	+	+	-

Πίνακας 2.1 Χαρακτηριστικά των αφασικών συνδρόμων.

2.1.3 Ορισμός Ανομίας

Η ανομία (α=στερητικό και όνομα) είναι ένα έλλειμμα της λεξικής ανύψυσης, ένα κεντρικό γλωσσικό έλλειμμα όπου οι διαταραχές της λεξικής ανύψυσης διαπερνούν όλες τις διαγνωστικές ταξινομήσεις της αφασίας. Πρόκειται για καθολικό χαρακτηριστικό της αφασίας, σύμπτωμα ποικίλων αφασικών συνδρόμων ενώ η ανομική αφασία είναι μια διαγνωστική ποικιλία της αφασίας. Η ανομία χαρακτηρίζεται ως μια διαταραχή στην ανύψυση των λέξεων από μια λεξική αποθήκη ή ως μια μείωση αυτής της λεξικής αποθήκης. Παρόλο που η ανομία είναι μια *sine qua non* της αφασίας, η ανομική αφασία δεν είναι συνώνυμη με την αφασική ανομία (Encyclopedia of the Neurological Sciences: 194). Η ανομία ορίζεται ως η ανικανότητα της ανύψυσης των ονομάτων για τις έννοιες που άλλοτε ήταν αμέσως διαθέσιμες στον ομιλητή. Αυτή η κατάσταση συνήθως συνυπάρχει με την αφασία και με μια κάκωση στη γλωσσική ζώνη του εγκεφάλου. Καταρχήν, σχεδόν όλα τα άτομα που υποφέρουν από αφασία έχουν σε μικρό ή μεγάλο βαθμό προβλήματα λεξικής ανύψυσης που μπορεί να ποικίλλουν από την απόλυτη αποτυχία ως την ήπια εξασθένηση. Οι ασθενείς που έχουν σε μεγάλο βαθμό επανέλθει από την αφασία εξαιτίας μιας εγκεφαλικής βλάβης έχουν ως μόνο κατάλοιπό τους την επίμονη δυσκολία λεξικής εύρεσης (Goodglass & Wingfield, 1997).

Υπάρχει ένας γενικός περιορισμός του λεξιλογίου που είναι κοινός σε όλους τους αφασικούς ενώ σε μερικούς ασθενείς παρατηρείται επιλεκτική απώλεια της ικανότητας να κατονομάζουν συγκεκριμένες λέξεις. Πολλοί ασθενείς είναι ανομικοί για συγκεκριμένα αντικείμενα αλλά μπορεί να έχουν ρέουσα ικανότητα με σχετικά ακέραιο συνομιλιακό λόγο. Οι πιο σοβαρά επηρεασμένοι ασθενείς έχουν περιφραστικό, πληροφοριακά άδειο λόγο, γεμάτο σε έλλειψη λέξεων περιεχομένου αναγκαίων ώστε να μεταφέρουν το νόημα.

Το τί ανασύρεται και σε ποιες περιστάσεις βασίζεται στη φύση και στη σοβαρότητα της διεργασίας της ασθένειας δηλαδή στο μέγεθος και στην τοποθεσία της κάκωσης.

Οι γιατροί έχουν διακρίνει πολλές ποικιλίες ανομίας. Η ανομία της λεξικής παραγωγής παρουσιάζει διαβαθμίσεις. Παρατηρείται από το φαινόμενο που είναι γνωστό με το όνομα «στην άκρη της γλώσσας» που συμβαίνει στην φυσιολογική συνομιλία έως την ανικανότητα ενός ασθενούς με μετωπιαία κάκωση ή αφασία Broca να παράγει μια λέξη αυθόρμητα ή να κατονομάζει ένα ερέθισμα. Αυτοί οι ασθενείς έχουν επίγνωση της διαταραχής τους ως προς την κατονομασία και συχνά επιμένουν ότι γνωρίζουν την επιθυμητή λέξη ενώ η υποκίνηση και η βοήθεια είναι αποτελεσματικοί παράγοντες στην επιτυχή ανύψυση.

Η ανομία για τη λεξική επιλογή είναι μια άλλη ποικιλία που χαρακτηρίζεται από τις περιστασιακές σημασιολογικές παραφασίες και τη βελτιωμένη απάντηση στην παρακίνηση. Ο αυθόρμητος λόγος σε αυτά τα άτομα χαρακτηρίζεται από περιφράσεις με τη χρήση λειτουργικών περιγραφών ως αντικατάσταση των λέξεων. Πολλοί ασθενείς με καθαρή ανομία έχουν προβλήματα κατανόησης στα αρχικά στάδια και μόνο με την αποκατάσταση περνούν στο στάδιο της υπολειπόμενης ανομίας. Η ανομία και οι παραφασίες φαίνεται να επιμένουν ακόμα και όταν η κατανόηση έχει αποκατασταθεί.

2.1.4 Δυσκολία εύρεσης λέξεων

Σχεδόν όλοι οι αφασικοί ασθενείς υποφέρουν από κάποιον περιορισμό στο ρεπερτόριο των λέξεων που έχουν διαθέσιμο στην ομιλία τους και απαιτούν αυξημένο χρόνο για να ανασύρουν αυτές τις λέξεις. Για τους περισσότερους ασθενείς οι λέξεις που πρώτες ανακτώνται και παράγονται με τη συντομότερη καθυστέρηση είναι αυτές που παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη συχνότητα στην ομιλία. Σε μερικούς ασθενείς το να χάνουν τη δύναμη να ανακαλούν λέξεις αντιστοιχεί σε συγκεκριμένες έννοιες που είναι δυσανάλογα σοβαρές, σε σύγκριση με το επίπεδο της ευχέρειας της άρθρωσης και της παραγωγής του πλαισίου της πρότασης. Αυτοί οι ασθενείς παρουσιάζουν μια εντυπωσιακή ανικανότητα να κατονομάσουν ακόμα και τα πιο συνήθη αντικείμενα, λέξεις ενέργειας, χρώματα, επίθετα και άλλες λέξεις που έχουν μια εννοιολογική αναφορά. Υπάρχει μια ποιοτική διαφορά ανάμεσα στον γενικό περιορισμό του λεξιλογίου, κοινή στους περισσότερους αφασικούς ασθενείς και ένα επιλεκτικό χάσιμο της ικανότητας για ανάκληση συγκεκριμένων λέξεων η οποία καλείται «ανομία».

Από τη στιγμή που οι ασθενείς με ανομία έχουν σχετική ευχέρεια στην παραγωγή μια μικρής ομιλίας ή πολυλογίας, εντούτοις, μη πληροφοριακής, η ομιλία τους χαρακτηρίζεται ως «άδεια» επειδή ελλείπουν οι κρίσιμες λέξεις που απαιτούνται για τη μεταφορά της ερμηνείας.

Η φανερή μέθοδος εξέτασης των ασθενών για δυσκολία εύρεσης λέξεων είναι η παρουσίαση εικόνων ή ερωτήσεων που απαιτούν την επιλογή μιας συγκεκριμένης λέξης στην απάντηση. Αυτή η προσέγγιση είναι ένα θεμελιώδες μέρος για την αξιολόγηση του βαθμού της αφασίας του κάθε ασθενούς. Στο Boston Diagnostic Aphasia Examination η διαδικασία αυτή γίνεται με την ενσωμάτωση των 60 εικόνων της Διαγνωστικής Κατονομασίας της Βοστώνης (Boston Naming Test – BNT), (Kaplan, Goodglass, Weintraub, 1983) που προστέθηκαν από διερεύνηση για τις ειδικές κατηγορίες λέξεων. Η δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας, όμως, αδυνατεί να διαφοροποιήσει τους ασθενείς με

ανομία από τους ασθενείς με πρόβλημα άρθρωσης ή από τους ασθενείς με ένα γενικευμένο σοβαρό περιορισμό της ομιλίας που συμπεριλαμβάνει την εξασθενημένη λεξική ανάσυρση.

Παρόλο που τα όρια της ανομίας δεν είναι σαφώς καθορισμένα, πιθανόν δεν οφείλονται σε σποραδικές δυσκολίες ανάσυρσης συγκεκριμένων λέξεων και ονομάτων που είναι κοινό παράπονο στους ηλικιωμένους. Κι αυτοί με τη σειρά τους πιθανόν να διαχωρίζονται από το εκτεταμένο χάσιμο της πρόσβασης στο λεξιλόγιο που παρατηρείται στους ασθενείς με Alzheimer. Η ανομία της αφασίας δηλώνει μια δυσλειτουργία ειδικά στο γλωσσικό σύστημα.

Και η ανομία και η δυσκολία λεξικής εύρεσης περιορίζονται στο να δηλώνουν μια εξασθενημένη ανάσυρση λέξεων που έχουν κάποια εννοιολογική αναφορά. Δεν αναφέρονται στην ανικανότητα της παραγωγής των γραμματικών μορφημάτων της γλώσσας ούτε στην ανικανότητα παραγωγής έναρθρου λόγου γενικότερα.

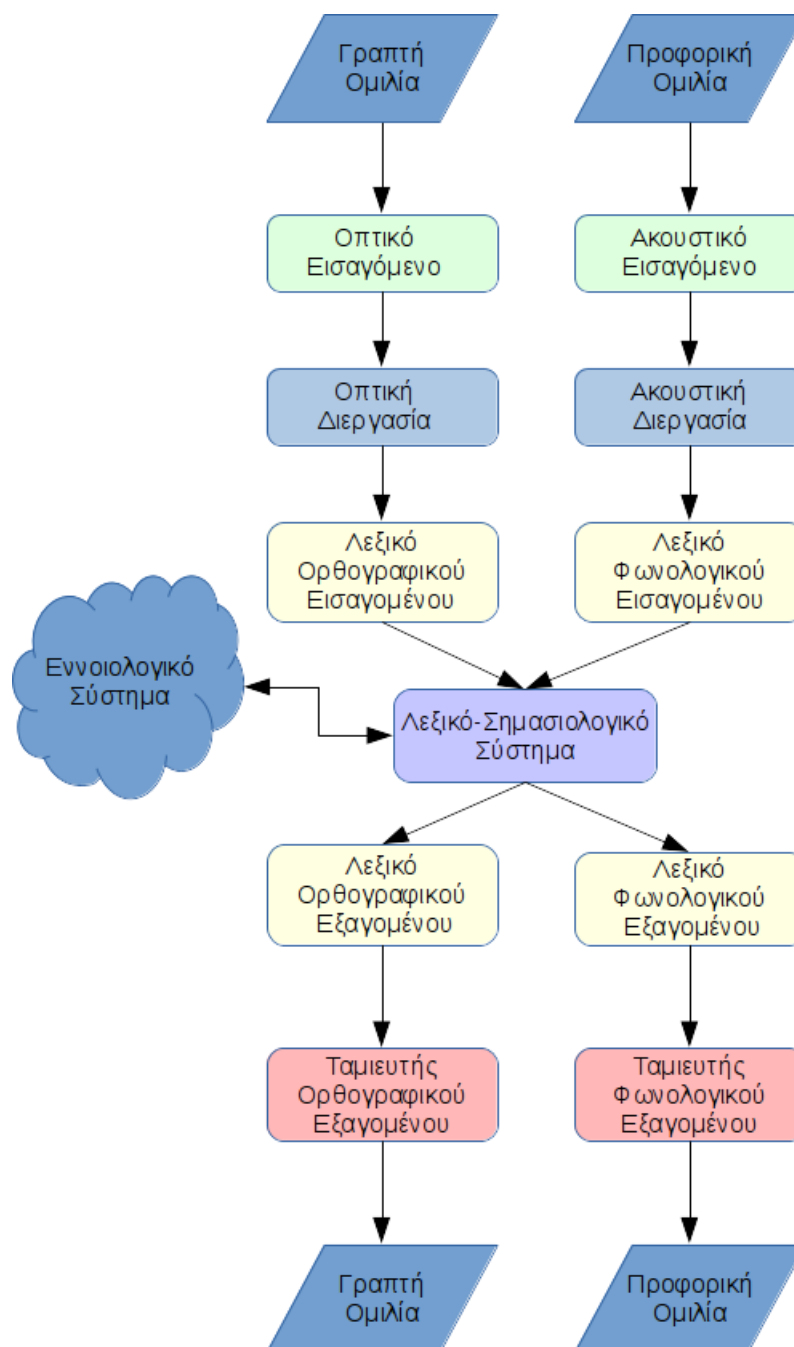
2.1.5 Στάδια της λεξικής ανάσυρσης

Μια από τις κεντρικές διεργασίες στη γλώσσα είναι η λεξική ανάσυρση, η διαδικασία της μεταφοράς από την έννοια στην ομιλούμενη λέξη. Η λεξική ανάσυρση είναι μια πολυδιάστατη διαδικασία με διακριτά στοιχεία. Η κύρια πρόκληση είναι η αναγνώριση αυτών των στοιχείων, ο εντοπισμός τους σε συγκεκριμένες περιοχές του εγκεφάλου και η περιγραφή της ροής των πληροφοριών ανάμεσα σε αυτά. Αυτό γίνεται μέσα από την εξερεύνηση των εξασθενήσεων της λεξικής ανάσυρσης διαφόρων τύπων της ανομίας, μετά από εγκεφαλική βλάβη και με τη χρήση ποικίλων τεχνικών εγκεφαλικής εικονοποιίας (imaging).

Σύμφωνα με τα μοντέλα της λεξικής ανάσυρσης το πρώτο στάδιο αυτής της διαδικασίας είναι ο σχηματισμός της εννοιολογικής αναπαράστασης στο εννοιολογικό σύστημα, μια αναπαράσταση που ακόμα δεν έχει σχηματιστεί σε λέξεις. Αυτή η αναπαράσταση περιλαμβάνει το τί γνωρίζει ένας άνθρωπος για μια έννοια, πιθανόν την οπτική της εικόνα, τις σημασιολογικές της ιδιότητες, τη λειτουργία της κτλ. Αυτή η έννοια μπορεί να δημιουργηθεί είτε από μια ιδέα που έχει κάποιος ή μετά την αναγνώριση μιας οπτικής εικόνας, όπως η εικόνα ενός αντικειμένου ή το αντικείμενο από μόνο του. Αυτή η μη λεκτική έννοια στη συνέχεια ενεργοποιεί μια λεκτική-σημασιολογική αναπαράσταση στο σημασιολογικό λεξικό. Το σημασιολογικό λεξικό οργανώνεται σημασιολογικά και περιλαμβάνει λέξεις και πληροφορίες σχετικά με τη σημασία των λέξεων. Για παράδειγμα, πληροφορίες σχετικά με τη σημασιολογική κατηγορία, τη λειτουργία, το χρώμα, και το

μέγεθος των αντικειμένων που αναφέρονται οι λέξεις. Σύμφωνα με κάποιες απόψεις το σημασιολογικό λεξικό αποτελεί τον κόμβο ανάμεσα στο εννοιολογικό σύστημα και στο λεξικό σύστημα. (βλ. Εικόνα 2.1)

Η επιλεγμένη σημασιολογική αναπαράσταση ενεργοποιεί τη λεξική-φωνολογική αναπαράσταση στο λεξικό του φωνολογικού εξαγομένου δηλαδή την αναπαράσταση της ομιλούμενης μορφής της λέξης, η οποία περιλαμβάνει τη μετρική πληροφορία της λέξης (αριθμό συλλαβών και τονικό σχήμα) και αποσπασματικές πληροφορίες (τα φωνήματά τους- σύμφωνα και φωνήεντα).

Εικόνα 2.1: Αναπαράσταση της Λεξικής Ανάσυρσης

2.1.6 Τύποι λαθών στις αποτυχίες της αφασικής κατονομασίας

Η αποτυχία της κατονομασίας για κάποιους ασθενείς εμφανίζεται ως η ανικανότητα να βρουν την αρθρωτική θέση μιας λέξης. Για άλλους εμφανίζεται ως η παραγωγή μιας εκτός στόχου λέξης. Και για άλλους ως μια προσέγγιση της επιθυμητής λέξης, την οποία ο ασθενής προσπαθεί ανεπιτυχώς να διορθώσει. Κάποιοι ασθενείς παρέχουν την επιδιωκόμενη λέξη όταν τους προσφέρονται τα πρώτα φωνήματα. Κάποιοι ασθενείς κατονομάζουν τα χρώματα και όχι τα αντικείμενα ενώ κάποιοι μπορούν να κατονομάσουν τα αντικείμενα που τους περιγράφονται προφορικά και όχι αυτά που τους παρουσιάζονται ως εικόνα.

Η ποικιλία των λαθών της μερικής ανάσυρσης (partial retrieval) παρέχει πλούσια βάση για ανίχνευση που αφορά στους τρόπους με τους οποίους το σύστημα κατονομασίας μπορεί να μη λειτουργεί σωστά. Ο όρος παραφασία μπορεί να αναφέρεται σε κάθε είδος μη επιδιωκόμενου εκφωνήματος όπου το λάθος μπορεί να είναι σε επίπεδο επιλογής φωνήματος ή σε επίπεδο λεξικής επιλογής ανεξάρτητα αν σχετίζονται με τον επιδιωκόμενο στόχο ή όχι.

Η οπτική κατονομασία των αντικειμένων είναι ο πιο κοινός τρόπος για την εξέταση της ικανότητας της κατονομασίας. Οι αφασικοί ασθενείς αναγνωρίζουν τα αντικείμενα που βλέπουν και εκτιμούν τις σημασιολογικές ιδιότητές τους.

Η διαδικασία της λεξικής ανάσυρσης μπορεί να αποτύχει εξαιτίας διαφορετικών λεξικών ελλειμμάτων:

- στο εννοιολογικό επίπεδο
- στο σημασιολογικό λεξικό
- στο συντακτικό λεξικό
- στο λεξικό του φωνολογικού εξαγομένου
- στον ταμειυτή του φωνολογικού εξαγομένου
- στις συνδέσεις ανάμεσα σε όλα αυτά τα στοιχεία.

Τα ελλείμματα σε αυτά τα διαφορετικά σημεία δημιουργούν προβλήματα λεξικής ανάσυρσης με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Η γνώση αυτών των χαρακτηριστικών μπορεί να βοηθήσει στην αναγνώριση της συγκεκριμένης περιοχής του ελλείμματος ενός ατόμου με ανομία. Αυτό, έχει και θεωρητική αλλά και κλινική σημασία, επειδή οι διαφορετικοί τύποι της ανομίας απαιτούν και διαφορετικά είδη θεραπείας (Nickels, 2002). Η κατονομασία των εικόνων είναι η πιο ευρέως διαδεδομένη δοκιμασία για την εξέταση των λεξικών ικανοτήτων (Best, 2005; Kambanaros, 2008, 2010; Levelt et al., 1998) καθώς

περιλαμβάνει όλα τα στάδια της λεξικής παραγωγής και καθιστά εύκολη την ποσοτική αλλά και ποιοτική εξέταση της πληροφορίας που δίνουν οι συμμετέχοντες για τη λέξη-στόχο.

2.1.6.1 Έλλειμμα του εννοιολογικού συστήματος

Ένα έλλειμμα στο εννοιολογικό σύστημα δεν είναι ένα έλλειμμα λεξικής ανάσυρσης καθεαυτό. Καταρχήν, καταλήγει σε αποτυχία της λεξικής ανάσυρσης αλλά τοποθετείται σε ένα γενικότερο νοητικό στάδιο, πριν τα λεξικά στάδια, που είναι πιθανόν να οφείλεται όχι μόνο σε δυσκολίες της λεξικής ανάσυρσης αλλά και στην εξασθενημένη κατανόηση των λέξεων και των προτάσεων που παρουσιάζονται ακουστικά ή γραπτά και στην εξασθενημένη κατανόηση των μη λεκτικών καταστάσεων και των εικόνων και αντικειμένων. Οι ασθενείς με αυτές τις διαταραχές λεξικής παραγωγής που προέρχονται από ένα εννοιολογικό έλλειμμα, παράγουν παραφασίες (λάθη κατονομασίας) που δε σχετίζονται αναγκαστικά με τη λέξη-στόχο όπως «γέφυρα» για το «γκρέιπφρουτ». Τυπικά, δεν κάνουν φωνολογικά λάθη και δεν έχουν ειδικά προβλήματα σε δοκιμασίες ψευδολέξεων όπως η επανάληψη τους, επειδή η παραγωγή των ψευδολέξεων δεν πηγάζει από το εννοιολογικό σύστημα. Αποτυγχάνουν όχι μόνο στις λεκτικές δοκιμασίες αλλά και στις εννοιολογικές όπως σε τεστ συσχέτισης εικόνων.

2.1.6.2 Έλλειμμα του σημασιολογικού λεξικού - σημασιολογική ανομία

Ένα έλλειμμα στο σημασιολογικό λεξικό θα μπορούσε να προκαλέσει λανθασμένη κατονομασία του ερεθίσματος με τη χρήση άλλης λέξης. Τα άτομα με σημασιολογική ανομία παράγουν κυρίως, σημασιολογικές παραφασίες, όπως «τραπέζι» αντί για «καρέκλα», «καμηλοπάρδαλη» αντί για «ζέμπρα», «μήλο» αντί για «δαμάσκηνο». Επειδή οι διεργασίες της παραγωγής και της κατανόησης κάνουν χρήση του κοινού πόρου «σημασιολογικό λεξικό» τα άτομα με βλάβη σε αυτό αποτυγχάνουν όχι μόνο στη λεξική ανάσυρση αλλά και στην κατανόηση των λέξεων, γραπτής και προφορικής μορφής. Αντίθετα με τα άτομα που το έλλειμμα τους είναι εννοιολογικό, το έλλειμμα των ατόμων με εξασθένηση στο σημασιολογικό λεξικό περιορίζεται στο λεκτικό σύστημα. Έχουν καλή επίδοση στις δοκιμασίες των εικόνων αλλά αποτυγχάνουν σε παράλληλες δοκιμασίες που περιλαμβάνουν λέξεις. Έτσι, παρουσιάζουν δυσκολίες στις γραπτές και προφορικές λεξικές εκδοχές. Επειδή η σημασιολογική ανομία βασίζεται στο λεξικό και όχι στους φωνολογικούς αποταμιευτές, τα άτομα με αυτόν τον τύπο διαβάζουν και επαναλαμβάνουν ψευδολέξεις σωστά και δεν κάνουν φωνολογικές παραφασίες στην κατονομασία.

2.1.6.3 Έλλειμμα στο λεξικό του φωνολογικού εξαγομένου, λεξική - φωνολογική ανομία

Ένα έλλειμμα στο λεξικό του φωνολογικού εξαγομένου, επίσης, προκαλεί λανθασμένη κατονομασία αλλά αυτή η εξασθένηση της κατονομασίας παρουσιάζει διαφορετικά χαρακτηριστικά από ό,τι τα δυο προηγούμενα ελλείμματα. Τα άτομα με βλάβη σε αυτό το επίπεδο καταλαβαίνουν έννοιες και έχουν πρόσβαση στην απαντώμενη αναπαράσταση στο σημασιολογικό λεξικό αλλά αποτυγχάνουν να ενεργοποιήσουν τη σωστή είσοδο στο λεξικό του φωνολογικού εξαγομένου. Ως αποτέλεσμα είναι κάνουν φωνολογικές παραφασίες αλλά και σημασιολογικές, πιθανόν, επειδή δεν έχουν πρόσβαση στη φωνολογική αναπαράσταση της λέξης – στόχου και έτσι ενεργοποιείται μια σημασιολογικά σχετιζόμενη λέξη.

2.1.6.4 Έλλειμμα στη σύνδεση ανάμεσα στα λεξικά του σημασιολογικού και φωνολογικού εξαγομένου

Η εξασθενημένη κατονομασία μπορεί να προέρχεται όχι μόνο από μία κατηγορία συστήματος αλλά και από την αποσύνδεση ανάμεσά τους. Η πιο συχνά περιγραφόμενη εξασθενημένη σύνδεση είναι αυτή ανάμεσα στο σημασιολογικό λεξικό και στο λεξικό του φωνολογικού εξαγομένου. Αυτή η εξασθένηση καταλήγει, όπως η λεξική-φωνολογική ανομία, σε φωνολογικές και σημασιολογικές παραφασίες.

2.1.6.5 Έλλειμμα στον ταμειυτή του φωνολογικού εξαγομένου

Η απλή αποτυχία στην παραγωγή μιας προφορικής απάντησης είναι η πιο κοινή μορφή αποτυχίας της λεξικής εύρεσης. Η ανάσυρση της φωνολογίας της λέξης ξεκινάει όταν έχει φτάσει σε κάποιο επίπεδο σημασιολογικής ειδίκευσης του προς κατονομασία αντικειμένου. Το ερώτημα είναι αν μπορεί η αποτυχία της κατονομασίας να ξεκινήσει με κάποιο ελάττωμα στη σημασιολογική ειδίκευση του αντικειμένου. Η αποτυχία της κατονομασίας με σημασιολογικά σχετιζόμενες λέξεις μπορεί να υποδηλώνει σημασιολογικό υποχαρακτηρισμό (underspecification).

Τα άτομα με εξασθένηση στον ταμειυτή του φωνολογικού εξαγομένου έχουν προβλήματα λεξικής παραγωγής. Οι τύποι των λαθών τους περιλαμβάνουν μόνο φωνολογικά και όχι σημασιολογικά λάθη.

2.2 Μελέτες για τις λεξικές υποκαταστάσεις των αφασικών

2.2.1 Λεξική υποκατάσταση

Ο όρος «λεξική υποκατάσταση» ή λεξική παραφασία χρησιμοποιείται για να περιγράψει όλα τα προβλήματα της λεξικής εύρεσης όπου μία ή περισσότερες λέξεις αντικαθιστούν τη λέξη που ο αφασικός αδυνατεί να κατονομάσει. Η λεξική υποκατάσταση θεωρείται ως μια από τις πιο σοβαρές επικοινωνιακές διαταραχές που παρατηρούνται στην ιατρική, κατά την οποία η επιλογή ακατάλληλων λέξεων σε προτάσεις που διαφορετικά θα ήταν καλοσηματισμένες οδηγεί στη διάσπαση της κατανόησης ανάμεσα στον ομιλητή και στον ακροατή.

Οι λεξικές υποκαταστάσεις των αφασικών έχουν γίνει αντικείμενο ποικίλων μελετών μέσα από τις οποίες γίνεται προσπάθεια εκμείυσης πληροφοριών σχετικά με την οργάνωση του νοητικού λεξικού (Allwood and Ahlsén, 1984). Η υπόθεση που αναδύεται είναι ότι οι κανονικότητες στη δυσλειτουργία αποκαλύπτουν κανονικότητες στη φυσιολογική λειτουργία. Ένα σημαντικό ερώτημα είναι το πώς τα προβλήματα της λεξικής εύρεσης και οι υποκαταστάσεις στους αφασικούς μπορούν να συσχετιστούν και με τη φυσιολογική παραγωγή της ομιλίας και με τους διάφορους τύπους προβλημάτων λεξικής εύρεσης στους φυσιολογικούς ομιλητές (Linell, 1983).

Η έννοια της λεκτικής παραφασίας έχει αναπτυχθεί από τη Luria (1972, 1973). Υπάρχουν δυο βασικές ιδιότητες των λέξεων ως μονάδες της γλώσσας: α) η σημασία τους, το να δηλώνουν συγκεκριμένα αντικείμενα και β) η κωδικοποίησή τους, η επισύναψη του αντικειμένου σε ένα σύστημα συνδέσμων όπου η λέξη αποκτά σημασία. Υπάρχουν δυο είδη αντιστοίχισης των ψυχολογικών διεργασιών που εμπλέκονται στην κατονομασία ενός αντικειμένου: α) Το γεγονός ότι κάποια βασικά χαρακτηριστικά του προς κατονομασία αντικειμένου πρέπει να διαχωρίζονται β) Η διαδικασία κωδικοποίησης μπορεί να λειτουργεί κανονικά για «μια σαφή επιλεκτική δομή των σχετικών σημασιολογικών συνδέσεων». Σύμφωνα με τη Luria η διεργασία της κατονομασίας διακόπτεται αν μία από τις δύο συνθήκες δεν επαληθευτεί.

Το αποτέλεσμα ενός κατεστραμμένου φλοιού είναι ότι η επιλεκτική οργάνωση των σχετιζόμενων νοητικών διεργασιών δεν είναι πια δυνατή. Κάθε ερέθισμα ανασύρει ένα σύμπλεγμα αντιδράσεων και οι ασήμαντες και αδύναμες συνδέσεις ανασύρονται ως σημαντικά ισοδύναμες με την ίδια πιθανότητα όπως οι δυνατές. Αυτή η αλλαγή μπορεί αναγκαστικά να καταλήξει σε μια σοβαρή διαταραχή της λεξικής παραγωγής από τη στιγμή που οι λέξεις κωδικοποιούνται σε ένα «υψηλά επιλεκτικό πολυδιάστατο πλέγμα».

Όλοι οι συσχετισμοί που δημιουργούν αυτό το πλέγμα ανακαλούνται με την ίδια πιθανότητα και η επιλογή των κατάλληλων συσχετίσεων γίνεται αρκετά δύσκολη ή απίθανη. Το αποτέλεσμα αυτής της διεργασίας είναι η διακοπή της λεξικής εύρεσης όπου μια σειρά παραπάνω λέξεων (ή παραφασιών) φαίνεται να μπλοκάρουν ή όχι την απαιτούμενη λέξη. Η Luria ασχολείται με έναν τύπο ανομίας στον οποίο οι διαταραχές της επιλεκτικότητας περιλαμβάνουν υψηλότερης σειράς διεργασίες της λεξικής επιλογής. Σε παθολογικές περιπτώσεις του φλοιού, καμία μεμονωμένη λεκτική απάντηση δεν είναι κυρίαρχη, αλλά μπορούν να ανακαλούνται μια ποικιλία εναλλακτικών απαντήσεων με ίση πιθανότητα. Φαίνεται ότι υπάρχει μια εξομοίωση ολόκληρου του δικτύου των λεκτικών συνδέσεων (π.χ. το σημασιολογικό πεδίο) τέτοια που η επιλεκτικότητα ανάμεσα στο σύμπλεγμα του σημασιολογικού πλέγματος της λέξης να διασπάται. Με άλλα λόγια η Luria προτείνει ότι η amnesic aphasia δεν είναι εξαιτίας της αποτυχίας της πρόσβασης σε κάποια συγκεκριμένη λέξη. Είναι μια ανικανότητα να επιλέξουμε σωστά από ένα σύμπλεγμα λέξεων που ανακαλούνται με την ίδια δύναμη από το παρουσιαζόμενο αντικείμενο. Οι λέξεις, είτε ακουστικά, είτε μορφολογικά είτε σημασιολογικά σχετιζόμενες με την προς αναζήτηση λέξη ανακαλούνται με την ίδια πιθανότητα.

2.2.2 Μελέτες υποκατάστασης στις δοκιμασίες του συνεχιζόμενου λόγου και της κατονομασίας

Ο πιο κοινός τρόπος για τη διερεύνηση των προβλημάτων της λεξικής εύρεσης είναι οι μελέτες υποκατάστασης στις δοκιμασίες της κατονομασίας και του συνεχιζόμενου λόγου. Σύμφωνα με τους Dell, Schwartz, Martin, Saffran, & Gagnon, 1997: 802, ιστορικά, οι παραφασίες διαιρούνται σε δυο μεγάλες κατηγορίες:

- 1) στα λεξικά λάθη (λεκτικές παραφασίες) στα οποία μία λέξη αντικαθίσταται από μια άλλη.
- 2) στα υπολεξικά λάθη (φωνημικές παραφασίες, νεολογισμοί) στα οποία η φωνολογική δομή μιας αναγνωρίσιμης λέξης αλλοιώνεται από μια υποκατάσταση, προσθήκη, παράλειψη ή αντιμετάθεση τμημάτων ή συλλαβών (Blumstein, 1973; Lecours & Lhermitte, 1969).

Τα λεξικά λάθη μπορούν να σχετίζονται με τη λέξη-στόχο:

- στη σημασία, σημασιολογικά λάθη π.χ. van → bus
- στη μορφή, μορφική παραφασία π.χ. train → tree
- στη σημασία και στη μορφή, ανάμεικτα λάθη π.χ. snail → snake

ή μπορεί να μην έχουν καμία σχέση με τη λέξη-στόχο, ασυναφές λάθος π.χ. banana → drum.

Τα υπολεξικά λάθη κατηγοριοποιούνται ως:

- φωνημικές παραφασίες όταν η σχέση τους με τη λέξη-στόχο είναι προφανής π.χ. ghost /goust/ → goθ/
- νεολογισμοί όταν η σχέση τους με τη λέξη-στόχο είναι πιο απομακρυσμένη π.χ. cane /k^heɪn/ → /t[^]/

2.2.3 Μελέτες και ταξινομήσεις των λεξικών υποκαταστάσεων στις δοκιμασίες της κατονομασίας

2.2.3.1 Η μελέτη των Rinnert & Whitaker

Η μελέτη των Rinnert & Whitaker αποτελεί στη βιβλιογραφία το πρώτο παράδειγμα ταξινόμησης των λεξικών υποκαταστάσεων που υποδεικνύει ότι οι λεξικές παραφασίες είναι προβλέψιμα λάθη μέσα από το ίδιο σημασιολογικό πεδίο της λέξης-στόχου και όχι τυχαίες υποκαταστάσεις (π.χ. τα ζώα ανασύρονται ως ζώα και τα αντικείμενα ως αντικείμενα). Χαρακτηριστικά σημειώνουν ότι «τα πειράματα των λεξικών συσχετίσεων στους φυσιολογικούς ομιλητές και οι σημασιολογικές συγχύσεις των αφασικών ακολουθούν παρόμοιους τύπους σημασιολογικής οργάνωσης στο λεξικό». Επιπλέον, τα σημασιολογικά λάθη που γίνονται από τους αφασικούς, από ποιοτικής άποψης, δεν είναι διαφορετικά από αυτά που γίνονται από τους φυσιολογικούς όταν είναι αφηρημένοι, συναισθηματικά ταραγμένοι ή κουρασμένοι.

Οι Rinnert & Whitaker προτείνουν πέντε τύπους υποκαταστάσεων και είναι οι εξής:

- 1) Συνώνυμα π.χ. γατάκι → γάτα
- 2) Μέλος της ίδια σημασιολογικής κατηγορίας π.χ. πουλί → γάτα. Ανήκουν στη σημασιολογική κατηγορία του ζώου.
- 3) Χωρική σχέση π.χ. περιλαίμιο → γάτα
- 4) Υπερώνυμη ή υπώνυμη κατηγορία π.χ. ζώο ή μανξ¹ (ράτσα γάτας χωρίς ουρά) → γάτα
- 5) Περιγραφή αντικειμένου: π.χ. χνουδωτό ζώο → γάτα

2.2.3.2 Η ταξινόμηση των Laine και Martin στο Anomia

Οι Laine and Martin (2006:107) προτείνουν ένα σχήμα ταξινόμησης το οποίο περιλαμβάνει τις εξής τέσσερις κατηγορίες:

¹ μανξ: ράτσα γάτας χωρίς ουρά

- 1) την σωστή απάντηση
- 2) την λανθασμένη απάντηση που εκφράζεται με μια πραγματική λέξη
- 3) την λανθασμένη απάντηση που εκφράζεται με μια ψευδολέξη και
- 4) την παράλειψη

Παρακάτω περιγράφονται αναλυτικά οι τέσσερις κατηγορίες

1) Σωστή απάντηση

Οι **σωστές** απαντήσεις δεν περιλαμβάνουν μόνο τη ζητούμενη λέξη, αυτή που συμπίπτει φωνολογικά και σημασιολογικά με τη λέξη στόχο και αναμένεται να απαντηθεί όπως παρουσιάζεται στο κλινικό τεστ αλλά και όσες έχουν την ίδια σημασία με αυτές, δηλ. τις συνώνυμους τους, όσες χρησιμοποιούνται στην καθομιλουμένη χρήση της γλώσσας, τα διαλεκτικά ονόματα, οι επαυξημένες σωστές απαντήσεις κατά τις οποίες ο αφασικός παρέχει επιπρόσθετες πληροφορίες για τη λέξη-στόχο, η επαγγελματική ορολογία, η απόδοσή τους σε μια ξένη γλώσσα. Τέτοιες απαντήσεις, επομένως, δεν λαμβάνονται ως φωνολογικές ή σημασιολογικές παραφασίες αλλά ως εναλλακτικές απαντήσεις που εκτιμώνται ισάξια με τη λέξη-στόχο του κλινικού τεστ.

π.χ. κασετόφωνο → μαγνητόφωνο, φορητό κασετόφωνο

2) Η λανθασμένη απάντηση που εκφράζεται με μια πραγματική λέξη περιλαμβάνει:

A) τις απαντήσεις που σχετίζονται σημασιολογικά με τη λέξη-στόχο (**σημασιολογική παραφασία**)

Με τη σειρά τους οι **σημασιολογικές παραφασίες** χωρίζονται περαιτέρω:

- στις απαντήσεις που σχετίζονται **σημασιολογικά** και **οπτικά** με τη λέξη-στόχο π.χ. βιολί → κιθάρα, κάστορας → σκίουρος
- στις απαντήσεις που ανήκουν στην **ίδια σημασιολογική κατηγορία** με τη λέξη-στόχο χωρίς να τους συνδέει οπτική ομοιότητα π.χ. μήλο → μπανάνα, ελικόπτερο → πύραυλο
- στις απαντήσεις που αντί για τη λέξη-στόχο ανασύρεται η **υπερώνυμη κατηγορία** της λέξης-στόχου π.χ. αυτοκίνητο → όχημα
- στις **συσχετιστικές** απαντήσεις όπου η λέξη-στόχος και η ανακληθείσα ανήκουν σε διαφορετικές σημασιολογικές κατηγορίες αλλά συσχετίζονται βάσει ενός σεναρίου

π.χ. ποντίκι → τυρί, παγοπέδιλα → χόκεϊ

- στις απαντήσεις όπου δίνεται με περιφραστικό τρόπο μια λειτουργική περιγραφή ή τονίζεται μια χαρακτηριστική ιδιότητα της λέξης-στόχου

π.χ. τρομπέτα → φυσάς σε αυτή, παγόνη → έχει φανταστικά χρώματα

B) τις απαντήσεις που σχετίζονται φωνολογικά με τη λέξη-στόχο (**μορφική παραφασία**). Η λέξη-στόχος με την ανακληθείσα μοιράζονται κάποια φωνολογικά χαρακτηριστικά.

π.χ. πελεκάνος → πεταλωτής, κλειδί → τυρί

Γ) τις απαντήσεις που σχετίζονται και σημασιολογικά και φωνολογικά με τη λέξη-στόχο (**σημασιολογική και μορφική παραφασία**)

π.χ. πελεκάνος → πελαργός, οδοντόβουρτσα → οδοντόκρεμα

Δ) τις **ασυναφείς** απαντήσεις όπου η λέξη-στόχος με την ανακληθείσα δε σχετίζεται σημασιολογικά, μορφικά ή οπτικά

π.χ. σφυρί → ήλιος, πυραμίδα → τρόχος

E) τις **μορφολογικές αποκλίσεις** με τη λέξη-στόχο

π.χ. αυτοκίνητο → αυτοκίνητα

ΣΤ) **άλλες** απαντήσεις που δεν εντάσσονται σε ένα σχήμα ταξινόμησης λαθών. Αυτές οι απαντήσεις περιλαμβάνουν εμμονικές απαντήσεις (λέξεις που προϋπήρχαν ως λέξεις-στόχοι στη δοκιμασία της κατονομασίας), εγωκεντρικά σχόλια («έχω ένα τέτοιο στο σπίτι») και σημασιολογικά άσχετα προτασιακά εκφωνήματα.

3) Η λανθασμένη απάντηση που εκφράζεται με ψευδολέξη περιλαμβάνει:

A) τις απαντήσεις που έχουν πάνω από 50% φωνολογική ομοιότητα με τη λέξη-στόχο (**φωνολογική παραφασία**)

π.χ. πριόνι → πιριόνι (**προσθήκη**)

χτένα → τένα (**παράλειψη**)

στηθοσκόπιο → στηθοστόπιο (**υποκατάσταση**)

αεροπλάνο → αρεοπλάνο (**αντιμετάθεση**)

B) τις απαντήσεις που έχουν λιγότερο από 50% ομοιότητα με τη λέξη-στόχο (**νεολογιστική παραφασία**)

π.χ. οδοντόβουρτσα → οδοντόκρουφα

Γ) τις πολυλεκτικές απαντήσεις που περιλαμβάνουν νεολογισμούς

π.χ. elephant → this memory, getting on/ko/ /ne/ /faln/ but maybe, I don't see

Δ) τον παράτυπο συνδυασμό υπαρκτών μορφημάτων (μορφοφωνολογική παραφασία).

teacher → she's teaching; tile → brickment; mirror → loormirror

Παράλειψη απάντησης

Η **παράλειψη** των απαντήσεων εμφανίζεται με διάφορες μορφές. Με το να παραμένει ο ασθενής σιωπηλός ή να δείχνει την ανικανότητα του να κατονομάσει το αντικείμενο με σχόλια όπως «το ξέρω» ή «το ξέρω αλλά δεν μπορώ να το πω».

2.2.3.3 Η ταξινόμηση των Kohn και Goodglass

Σύμφωνα με τους Kohn και Goodglass οι απαντήσεις των αφασικών ασθενών διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες:

- 1) Κενή απάντηση
- 2) Λάθη ονομάτων
- 3) Ακύρωση απαντήσεων
- 4) Περιφράσεις

Παρακάτω περιγράφονται αναλυτικά οι τέσσερις κατηγορίες

- 1) Η κενή απάντηση περιλαμβάνει απαντήσεις σύμφωνα με τις οποίες
 - ο ασθενής δεν απαντάει τίποτα
 - απαντάει με ένα γενικό σχόλιο π.χ. «έχω ένα τέτοιο στο σπίτι» ή με μια ερώτηση «είναι ζωντανό»; «τί είδους ζώο είναι αυτό»;
 - παράγει μια σπασμένη ονομαστική φράση «ενός σκύλου -» → «φίμωτρο»
 - παράγει κάτι λιγότερο από μια συλλαβή «κ-»

2) Τα λάθη ονομάτων έχουν τις ακόλουθες μορφές:

- i. μεμονωμένα ουσιαστικά
- ii. ουσιαστικό και ουσιαστικό π.χ. people boat → κανό
- iii. επίθετο και ουσιαστικό π.χ. ξύλινη βάρκα
- iv. κτητικό ουσιαστικό π.χ. καμβάς ζωγράφου → παλέτα.

και διακρίνονται στις παρακάτω υποκατηγορίες:

A) στα **σημασιολογικά λάθη**

Με τη σειρά τους τα σημασιολογικά λάθη χωρίζονται περαιτέρω

- στα **υπερώνυμα**. π.χ. φυτό → λουλούδι

- στα **συνυπώνυμα**, σε μέλη της ίδιας σημασιολογικής κατηγορίας
π.χ. αεροπλάνο → ελικόπτερο
- στις **περικειμενικές συσχετίσεις**
π.χ. έρημος → καμήλα, πινέλο → παλέτα
- στα **υλικά** από τα οποία είναι φτιαγμένο το αντικείμενο της λέξης-στόχου π.χ.
σχοινί → θηλειά

B) στα **φωνημικά λάθη** που περιλαμβάνουν σημαντικά φωνολογικά στοιχεία της λέξης-στόχου, όπως τον αρχικό συνδυασμό φωνημάτων ή το επιτονικό σχήμα

π.χ. bran → broom

Γ) στα **αντιληπτικά λάθη** όπου ένα αντικείμενο κατονομάζεται με ένα άλλο που είναι οπτικά όμοιο με τη λέξη-στόχο

π.χ. ανεμόμυλος → χάρτινος ανεμόμυλος, λάσο → θηλιά

Δ) στις **μερωνυμικές απαντήσεις** όπου κατονομάζεται

- ένα μέρος της λέξης-στόχου π.χ. γομολάστιχα → μολύβι
- μια διακριτή φυσική οντότητα που περιλαμβάνεται στο αντικείμενο-στόχο π.χ.
ρολόι → εκκρεμές
- κάτι που υπάρχει στην εικόνα-στόχο και δεν αποτελεί την προς κατονομασία λέξη

E) στα **ασυναφή λάθη** που δεν είναι ούτε σημασιολογικά, ούτε αντιληπτικά ούτε φωνολογικά σχετιζόμενα με τη λέξη-στόχο.

ΣΤ) στις **ψευδολέξεις** που αναφέρονται σε φωνολογικές αλλοιώσεις της λέξης-στόχου π.χ. rhinosteros ή σε φωνολογικές αλλοιώσεις μιας μη λέξης-στόχου π.χ. hypnopotamus → rhinoceros.

Z) στις **μη αναγνωρίσιμες σωστές παραγωγές** που συμβαίνουν όταν ο συμμετέχων συνεχίζει να κατονομάζει την εικόνα αφού έχει παραγάγει τη λέξη-στόχο π.χ. πετάς **βελάκι** σε αυτό.

H) στις **εμμονές** που περιλαμβάνουν την επανεκφώνηση μιας απάντησης (λέξης-στόχου ή μη λέξης-στόχου) που είχε χρησιμοποιηθεί για να κατονομάσει μια από τις προηγούμενες εικόνες.

Θ) στους **νεολογισμούς** που είναι φωνολογικά παραποιημένοι στο σημείο που δεν αναγνωρίζονται ως μια προσπάθεια για παραγωγή μιας υπαρκτής λέξης.

3) Η ακύρωση απαντήσεων: π.χ. “stapler, no”, “it’s not a stapler”

- 4) Οι περιφράσεις, οι οποίες έχουν την ακόλουθη γραμματική μορφή:
 - i. μεμονωμένο επίθετο ή επίρρημα π.χ. επικίνδυνο → βελάκι
 - ii. γερονδιακές μορφές ρημάτων π.χ. swimming → flippers, sleeping → cradle
 - iii. Μεγάλου μήκους ονοματικές φράσεις και άλλες πολυλεκτικές απαντήσεις

2.2.4 Μελέτες και ταξινομήσεις των λεξικών υποκαταστάσεων στις δοκιμασίες του συνεχιζόμενου λόγου

2.2.4.1 Μελέτη του Buckingham

Ο Buckingham (1979), κάνει την επιλογή των σημασιολογικών λεξικών λαθών από ένα μεγάλο corpus ενός ασθενούς με αφασία τύπου Wernicke και μετά την ανάλυσή τα ταξινομεί. Το Σώμα Κειμένων βασίζεται σε δεδομένα αυθόρμητης ομιλίας όπου παρουσιάζεται το πώς διασπάται η σημασιολογική οργάνωση του ασθενούς σε συγκεκριμένα σημασιολογικά πεδία. Σκοπός είναι η μελέτη των πιθανών διαφορών των λαθών που παράγονται κατά την παραγωγή της αυθόρμητης ομιλίας και αυτών που παράγονται σε πειραματικό έλεγχο. Σε μια προσπάθεια να αποδειχθεί η συστηματικότητα των αφασικών υποκαταστάσεων, τα λάθη κατηγοριοποιούνται σε ένα ευρύ φάσμα της εννοιολογικής σφαίρας.

Στηριζόμενος στο μοντέλο ταξινόμησης των Rinnert & Whitaker, ο Buckingham ταξινομεί τα δεδομένα του σε δύο κατηγορίες ανάλογα με το αν η ανασυρόμενη λέξη μοιράζεται ή όχι κοινά χαρακτηριστικά με τη λέξη-στόχο και προσθέτει άλλους πέντε πιθανούς τύπους υποκατάστασης:

- 1) Αντώνυμα π.χ. σκύλος → γάτα²
- 2) Μερωνυμία π.χ. μουστάκια → γάτα
- 3) Τοποθεσία π.χ. τζάκι → γάτα
- 4) Λειτουργία π.χ. κυνηγάει ποντίκια → γάτα
- 5) Μορφή ή/και ανάλογο μέγεθος π.χ. τίγρης → γάτα

Η πρώτη κατηγοριοποίηση των δεδομένων σύμφωνα με τα κοινά χαρακτηριστικά είναι η ακόλουθη:

- 1) Αντώνυμα π.χ. sons → daughters, sister → brother
- 2) Ίδια σημασιολογική κατηγορία
 - Όμοιες δράσεις με έμπυχα υποκείμενα π.χ. write → read, hear → see
 - Μέρη σώματος π.χ. nose → ear, eyes → ears

² με μια πιο διασταλτική έννοια

- Χρώματα π.χ. yellow → grey
- Κατεύθυνση π.χ. south → north, up → down
- Φαγητό π.χ. sandwich → crackers
- Φρούτα π.χ. cherries → apples
- Εργαλεία π.χ. fork → pin
- Τρόπος κίνησης π.χ. run → ride
- Γεύματα π.χ. lunch → breakfast
- Τοποθεσίες π.χ. Florida → New York
- Αντωνυμίες π.χ. she → he

Χαρακτηριστικά π.χ. μικρός → μεγάλος

- 3) Περιγραφή αντικειμένου π.χ. umbrella → raining
- 4) Σχέση μερών - ολονυμίας
 - Σχέση μέρους - όλου π.χ. sons → children, ankle → feet
 - Σχέση όλου - μέρους π.χ. house → window
- 5) Χωρική γειτνίαση π.χ. ankle → feet
- 6) Αντικείμενο και τοποθεσία π.χ. house → window
- 7) Όργανο και λειτουργία π.χ. ear → hear
- 8) Μορφή και ανάλογο μέγεθος π.χ. triangle → Christmas cookies

Η δεύτερη κατηγοριοποίηση των δεδομένων σύμφωνα με τα ανόμοια χαρακτηριστικά είναι η εξής:

σημσιολογική σύγχυση	κοινή σημασία	διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά
υγιής → άρρωστος	κατάσταση υγείας	+/-
γιοι → κόρες	ανθρώπινοι απόγονοι	+/- ³
κορίτσι → αγόρι	ανήλικοι	-/+ ⁴
ακούω → διαβάζω	αισθητηριακή αντίληψη	διαφορετικές αισθήσεις

2.2.5 Ταξινόμηση απαντήσεων αφασικών ασθενών στην ελληνική βιβλιογραφία

Η ταξινόμηση των λεξικών υποκαταστάσεων στην ελληνική βιβλιογραφία περιγράφεται στη μελέτη των Γούτσος, Πόταγας, Κασελίμης, Βαρκανίτσα & Ευδοκιμίδης «Μελετώντας τις παραφασίες στο Σώμα Κειμένων Ελληνικού Αφασικού Λόγου». Στηριζόμενη βιβλιογραφικά στις μελέτες των Nespoulous & Roch-Lecours 1984, Ahlsen 2006:56-57,

³ Στο δεύτερο παράδειγμα το θετικό πρόσημο υποδηλώνει το αρσενικό γένος.

⁴ Στο τρίτο παράδειγμα το αρνητικό πρόσημο υποδηλώνει το θηλυκό γένος.

Ingram 2007:23, Turgeon & Macoir 2008, επιχειρείται για πρώτη φορά η κατηγοριοποίηση των παραφρασιών που προέρχονται από δομημένες συνεντεύξεις. Ειδικότερα, τα δεδομένα για την εν λόγω μελέτη των λεξικών υποκαταστάσεων στηρίζονται σε δύο κειμενικά είδη που συλλέχθηκαν με την τυπική συνέντευξη εξεταστή-αφασικού. Πρώτον, στον αυθόρμητο λόγο όπου ειδικευμένοι ψυχολόγοι ρωτούν τους ασθενείς με αντικείμενο το συμβάν που τους οδήγησε στο νοσοκομείο (stroke stories: αυθόρμητα δεδομένα). Σε μεταγενέστερη φάση, με την παρουσίαση μιας εικόνας καθημερινής ζωής στην κουζίνα ενός σπιτιού (περιγραφή εικόνας) από τη δοκιμασία του Boston Diagnostic Aphasia Examination (Goodglass & Kaplan 1983).

Η κατηγοριοποίηση των παραφρασιών που εντοπίστηκαν με την μελέτη των δύο κειμενικών ειδών που αναφέρθηκαν, δηλαδή του αυθόρμητου λόγου και της περιγραφής της εικόνας, συνοψίζεται ως εξής:

- 1) Φωνολογικές παραφρασίες: λάθη που αφορούν φωνήματα ή συλλαβές
 - α) Παράλειψη
 - β) Προσθήκη
 - γ) Υποκατάσταση
 - δ) Συλλαβική

- 2) Μορφοσυντακτικές παραφρασίες: λάθη που αφορούν γραμματικά μορφήματα
 - α) Παράλειψη
 - β) Προσθήκη
 - γ) Υποκατάσταση (γενική)
 - δ) Ποιόν ενεργείας
 - ε) Χρόνος
 - στ) Συμφωνία
 - ζ) Άλλο

- 3) Λεκτικές παραφρασίες: χρήση διαφορετικών λέξεων για να αντικαταστήσουν ολόκληρες προϋπάρχουσες λέξεις
 - α) Μορφική ομοιότητα
 - β) Νοηματική ομοιότητα
 - γ) Ασυνάφεια

- 4) Νεολογισμοί: αντικατάσταση μιας λέξης από ολόκληρη μη προϋπάρχουσα λέξη
 - α) Διατήρηση της μορφοφωνολογικής δομής της λέξης (ο νεολογισμός μπορεί να ενταχθεί σε γραμματική κατηγορία)
 - β) Χωρίς διατήρηση της μορφοφωνολογικής δομής της λέξης (ο νεολογισμός δεν μπορεί να ενταχθεί σε γραμματική κατηγορία)

- 5) Παράφραση
 - α) Περίφραση
 - β) Ασάφεια

- 6) Διάφορα

2.3 Μελέτες για την οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης

2.3.1 Σημασιολογική μνήμη

Ένα κεντρικό ερευνητικό ερώτημα στις νευροψυχολογικές μελέτες είναι το πώς αναπαρίσταται και οργανώνεται η γνώση στο εγκέφαλο. Οι ερευνητές εξετάζουν τα περιεχόμενα και την αναπαράσταση της πληροφορίας μέσα στη σημασιολογική μνήμη και διαχωρίζουν αυτόν τον τύπο της γνώσης από άλλους τύπους της γνώσης όπως την αυτοβιογραφική μνήμη (Tulving, 1985). Η σημασιολογική μνήμη αποτελείται από τη γνώση σχετικά με τον κόσμο, όπως το τι ξέρουμε για τα ζώα, διαπραγμάτευση, εργαλεία, ρουχισμός, μαγείρεμα, επίπλωση. Η γνώση μας για τον κόσμο όπως για παράδειγμα η γνώση μας ότι το λεμόνι είναι κίτρινο και ξινό εγείρει το ερευνητικό ενδιαφέρον των ψυχολόγων και των νευροεπιστημόνων οι οποίοι χρησιμοποιούν τον όρο **σημασιολογική μνήμη** για να αναφερθούν σε αυτό το είδος της γνώσης για τον κόσμο (Caramazza & Shelton, 1998). Ο Endel Tulving αναφέρεται σε ένα σύστημα μνήμης για «λέξεις και άλλα λεξικά σύμβολα, τη σημασία τους και τις αναφορές τους, τις σχέσεις μεταξύ τους, τις σχέσεις με τους κανόνες, και τους αλγόριθμους» που τα καθορίζουν». Οι ψυχολόγοι ρωτούν για το πώς οργανώνεται η γνώση μας για τον κόσμο ακολουθώντας τις παρατηρήσεις διαφορετικών ειδών εξασθενήσεων στους ασθενείς με εγκεφαλικά τραύματα. Στις μελέτες τους εξετάζεται η οργάνωση της σημασιολογικής γνώσης με βάση ποιες κατηγορίες είναι εξασθενημένες μέσα από την εξέταση διαφόρων δοκιμασιών. Τα στοιχεία από τους ασθενείς με εστιακές εγκεφαλικές κακώσεις δείχνουν ότι η παρουσία των εξασθενήσεων συγκεκριμένων κατηγοριών στην κατονομασία και στην αναγνώριση οντοτήτων ανήκουν σε επιλεκτικές σημασιολογικές κατηγορίες. Ως αποτέλεσμα της

εγκεφαλικής βλάβης, κάποιοι ασθενείς παρουσιάζουν ειδικά προβλήματα με συγκεκριμένους τύπους σημασιολογικών κατηγοριών όπως την επιλεκτική βλάβη για τη γνώση σχετικά με τα ζώα ή τα φυτά ή τα ανθρωπογενή αντικείμενα.

2.3.2 Οι θεωρίες οργάνωσης εννοιολογικής γνώσης στον εγκέφαλο

Οι θεωρίες οργάνωσης εννοιολογικής γνώσης στον εγκέφαλο χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες σύμφωνα με κάποιες αρχές. Η πρώτη κατηγορία θεωριών βασίζεται στην αρχή της νευρικής δομής (neural structure principle), δηλαδή στην άποψη πως η οργάνωση της εννοιολογικής γνώσης κυβερνάται από τους έμφυτους περιορισμούς του εγκεφάλου ως προς τους τρόπους αναπαράστασης μίας έννοιας. Η δεύτερη κατηγορία θεωριών βασίζεται στην αρχή της συσχετιζόμενης δομής (correlated structure principle), δηλαδή πως η οργάνωση της εννοιολογικής γνώσης στον εγκέφαλο είναι το αποτέλεσμα μίας λειτουργίας συσταδοποίησης βάσει των στατιστικών συνεμφανίσεων των ιδιοτήτων των αντικειμένων που αναπαριστά η έννοια.

2.3.2.1 Αρχή της νευρικής δομής

Οι θεωρίες οργάνωσης της σημασιολογικής μνήμης που βασίζονται στην αρχή της νευρικής δομής χωρίζονται σε δύο υποκατηγορίες βάσει των περιορισμών που κυριαρχούν σε αυτές.

2.3.2.1.1 Τροποειδική υπόθεση (modality – specific hypothesis)

Η πρώτη κατηγορία των θεωριών που βασίζεται στην αρχή της νευρικής δομής θεωρεί ως καθοριστικό παράγοντα της οργάνωσης της εννοιολογικής γνώσης είναι ο αισθησιοκινητικός τρόπος (οπτικός, κινητικός, λεκτικός) μέσω του οποίου αποκτάται η πληροφορία. Για παράδειγμα η γνώση ότι τα σφυριά έχουν το σχήμα «Γ» αποθηκεύεται σε ένα σημασιολογικό υποσύστημα που αφορά στην αναπαράσταση της οπτικής δομής των αντικειμένων ενώ η πληροφορία ότι τα σφυριά χρησιμοποιούνται για να καρφώνουν πρόκες αναπαρίσταται σε ένα διαφορετικό σημασιολογικό υποσύστημα που αφορά στη λειτουργική γνώση των αντικειμένων. Έχουν γίνει πολλές προτάσεις που βασίζονται στην τροποειδική υπόθεση, πάνω στον άξονα της σχέσης μεταξύ των αισθησιοκινητικών διεργασιών και του περιεχομένου της εννοιολογικής γνώσης. Το ένα άκρο είναι πως το περιεχόμενο της εννοιολογικής γνώσης είναι ουσιαστικά το περιεχόμενο του υποσυστήματος της αισθησιοκινητικής διεργασίας, ενώ το άλλο άκρο είναι πως τα δύο υποσυστήματα είναι διαφορετικά και τα αισθησιοκινητικά συστήματα μπορούν να καταστραφούν χωρίς να μειώσουν την ακεραιότητα της εννοιολογικής γνώσης. Μια πιο

κεντρική ιδέα είναι η αυτόματη επανεργοποίηση της αισθησιοκινητικής πληροφορίας κατά τη διάρκεια της εννοιολογικής επεξεργασίας.

2.3.2.1.2 Τομεοειδική υπόθεση

Σύμφωνα με τη δεύτερη κατηγορία θεωριών που βασίζεται στην αρχή της νευρικής δομής, ο καθοριστικός παράγοντας της οργάνωσης της εννοιολογικής γνώσης είναι η σημασιολογική κατηγορία των εννοιών (π.χ. ζώο, φυτό, έμβιο, άβιο, ανθρωπογενές αντικείμενο). Με βάση αυτή την άποψη, η εννοιολογική γνώση των αντικειμένων και η εννοιολογική γνώση των ζώων αναπαριστάται σε διαφορετικά υποσυστήματα και η επεξεργασία της κάθε κατηγορίας γίνεται από λειτουργικά διακριτές διεργασίες.

Ουσιαστικά, η κατηγορία είναι αυτή που καθορίζει όχι μόνο την οργάνωση της εννοιολογικής γνώσης, αλλά και τον τρόπο/υποσύστημα επεξεργασίας αυτής από εξειδικευμένα (και λειτουργικά διακριτά) δίκτυα νευρώνων.

2.3.2.2 Αρχή της συσχετιζόμενης δομής

Η αρχή της συσχετιζόμενης δομής εστιάζει στη συσταδοποίηση των συσχετιζόμενων χαρακτηριστικών μιας έννοιας. Ουσιαστικά, πρόκειται για μια στατιστική αξιολόγηση των ιδιοτήτων των σημασιολογικών χαρακτηριστικών της έννοιας αυτής. Η υπόθεση που διατυπώνεται για την οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης ονομάζεται «υπόθεση που βασίζεται στα χαρακτηριστικά».

2.3.2.2.1 Υπόθεση που βασίζεται στα χαρακτηριστικά

Σύμφωνα με τη θεωρία που βασίζεται στην αρχή της συσχετιζόμενης δομής καθοριστικός παράγοντας της οργάνωσης της εννοιολογικής γνώσης είναι τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά των αντικειμένων. Ο τρόπος λειτουργίας της μνήμης που βασίζεται στις στατιστικές ιδιότητες των σημασιολογικών χαρακτηριστικών είναι αυτός που παίζει ρόλο στην εξασθένηση διαφορετικών εννοιών. Για παράδειγμα, σε κάποια μοντέλα ο βαθμός στον οποίο τα χαρακτηριστικά είναι κοινά σε κάποιες έννοιες αντιτίθεται από τη σχετική διακριτότητά τους. Άλλη διάσταση που εισήχθη είναι οι δυναμικές ιδιότητες της βλάβης του συστήματος. Για παράδειγμα τα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με άλλα χαρακτηριστικά είναι πιο ανθεκτικά στη βλάβη εξαιτίας της αμοιβαίας ενεργοποίησης με τα οποία συσχετίζονται. Τα διακριτά χαρακτηριστικά από την άλλη, δε λαμβάνουν τόση αμοιβαία ενεργοποίηση και γι' αυτό είναι περισσότερα ευαίσθητα στη βλάβη. Τα μοντέλα της σημασιολογικής μνήμης που βασίζονται στα χαρακτηριστικά δίνουν έμφαση στην εμπειρική, από κάτω προς τα πάνω προσέγγιση για τη μοντελοποίηση της οργάνωσης της

σημασιολογικής μνήμης. Γι' αυτό το είναι χρήσιμα για την παραγωγή υποθέσεων σχετικά με τους τύπους των παραμέτρων που συνεισφέρουν στην οργάνωση της σημασιολογικής γνώσης.

2.3.2.3 Σημασιολογικό έλλειμμα συγκεκριμένων κατηγοριών

Ένα περαιτέρω φαινόμενο που αποδίδεται στο έλλειμμα του σημασιολογικού λεξικού είναι το έλλειμμα της κατονομασίας συγκεκριμένων κατηγοριών. Τα άτομα με αυτό το έλλειμμα μπορεί π.χ. να εμφανίζουν εξασθένηση στην ανάσυρση των ονομάτων των έμβιων όντων αλλά όχι των άβιων, ή να δείχνουν το αντίθετο, δηλ να έχουν δυσκολία με τα άβια αλλά όχι με τα έμβια όντα (e.g., Capitani et al., 2003; Humphreys and Forde, 2001; Laiacona et al., 2001; Mahon and Caramazza, 2006; Tyler and Moss, 2001; Warrington and McCarthy, 1983, 1987; Warrington and Shallice, 1984). Το έλλειμμα εφαρμόζεται όχι μόνο στη λεξική ανάσυρση αλλά και σε δοκιμασίες εισαγωγής όπως η παροχή χαρακτηριστικών που σχετίζονται με τα ονόματα των ζώων που άκουσαν.

Το φαινόμενο των σημασιολογικών ελλειμμάτων συγκεκριμένων κατηγοριών θέτει κάποιες σημαντικές οριοθετήσεις στις θεωρίες σχετικά με την οργάνωση της εννοιολογικής γνώσης στον ανθρώπινο εγκέφαλο. Τα σημασιολογικά ελλείμματα συγκεκριμένων κατηγοριών αναφέρονται στην ανικανότητα της κατονομασίας των αντικειμένων μιας συγκεκριμένης κατηγορίας ως αποτέλεσμα μιας νευρολογικής βλάβης. Η κατονομασία των αντικειμένων που συμβαίνει εκτός της εξασθενημένης κατηγορίας είναι σχετικά ακέραια. Ίσως, το πιο εντυπωσιακό σημασιολογικό έλλειμμα συγκεκριμένων κατηγοριών είναι ο διαχωρισμός των έμψυχων και των άψυχων αντικειμένων.

Οι Warrington & Shallice (1984) προσπάθησαν να εξηγήσουν αυτά τα ευρήματα, υποθέτοντας ότι οι λέξεις για τις έμψυχες και τις άψυχες οντότητες κατακτώνται με διαφορετικό τρόπο. Οι λέξεις για τις έμψυχες οντότητες κατακτώνται πρωταρχικά μέσα από το συσχετισμό τους με τις αντιληπτικές και αισθητηριακές ενδείξεις επειδή οι έμψυχες οντότητες συνήθως περιγράφονται από τα επιφανειακά χαρακτηριστικά τους π.χ. χρώμα, μέγεθος. Όμως, οι λέξεις για τις άψυχες οντότητες κατακτώνται πρωταρχικά μέσα από το συσχετισμό τους με τα λειτουργικά χαρακτηριστικά επειδή οι άψυχες οντότητες περιγράφονται μέσα από τη λειτουργία τους π.χ. το αυτοκίνητο είναι για να το οδηγάμε. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, ο διαχωρισμός της κατονομασίας δεν αντικατοπτρίζει την ταξινομική οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης αλλά τη διαφορετική αναλογία των τύπων των σημασιολογικών χαρακτηριστικών (αντιληπτικών & λειτουργικών) που

σχετίζονται με μια λέξη. Απόρροια της παραπάνω έρευνας υπήρξε η αισθητηριακή – λειτουργική θεωρία, που βλέπουμε παρακάτω.

2.3.2.4 Αισθητηριακή – Λειτουργική θεωρία

Το θεωρητικό ζήτημα που έχει λάβει την περισσότερη προσοχή σε πρόσφατες έρευνες είναι το αν η Αισθητηριακή/Λειτουργική Θεωρία μπορεί να εξηγήσει τις πρόσφατες παραδοχές των σημασιολογικών ελλειμμάτων συγκεκριμένων κατηγοριών. Στις μελέτες έχει παρατηρηθεί ότι η κατονομασία των άψυχων αντικειμένων παρουσιάζεται περισσότερο άθικτη σε σχέση με την κατονομασία των έμψυχων αντικειμένων (Warrington and Shallice, 1984; Silveri & Gainotti, 1989; Gainotti & Silveri, 1996; Sartori & job, 1988; Funnell & Sheridan, 1992; Farah, Meyer, & McMullen, 1996). Για έναν μικρό αριθμό ασθενών η ικανότητα της κατονομασίας των έμψυχων αντικειμένων είναι περισσότερο άθικτη σε σχέση με τα άψυχα αντικείμενα (Warrington & McCarthy, 1987; Hillis & Caramazza, 1991, Sacchett & Humphreys, 1992).

Ένα λεξικό στοιχείο συνήθως αναπαρίσταται από ένα σύνολο σημασιολογικών χαρακτηριστικών που αν ληφθούν μαζί υπόψη περιγράφουν την έννοια. Η έννοια «λιοντάρι» μπορεί να αναπαρασταθεί από τα χαρακτηριστικά «ζώο», «άγριο», «σαρκοβόρο», «4ποδο» και τα λοιπά. Η σύνθεση των σημασιολογικών αναπαραστάσεων μας επιτρέπει να ορίσουμε τις κατηγορικές σχέσεις ανάμεσα στα λεξικά στοιχεία. Τα στοιχεία που ανήκουν στην ίδια σημασιολογική κατηγορία έχουν περισσότερα κοινά σημασιολογικά χαρακτηριστικά από ότι τα στοιχεία που ανήκουν σε διαφορετικές σημασιολογικές κατηγορίες, έτσι ώστε το λιοντάρι και η λεοπάρδαλη να έχουν περισσότερα κοινά σημασιολογικά χαρακτηριστικά από π.χ. το λιοντάρι και το τραπέζι.

Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό της εσωτερικής δομής του σημασιολογικού συστήματος έχει αναφερθεί από παρατηρήσεις των ασθενών με σημασιολογικά ελλείμματα ειδικών κατηγοριών. Οι Warrington & Shallice μελετούν μια περίπτωση ενός ολικά αφασικού ασθενούς που η κατανόηση των λέξεων που αναφέρεται στα ζώα, στα λουλούδια και στο φαγητό ήταν επιλεκτικά ακέραια σε σύγκριση με την κατανόηση των λέξεων που αναφέρονται σε ανθρωπογενή αντικείμενα. Τον επόμενο χρόνο οι ίδιοι ανέφεραν 4 ασθενείς με απλό εγκεφαλικό έρπητα (herpes simple encephalitis) που ήταν περισσότερο εξασθενημένοι στην παραγωγή και στην κατανόηση των ονομάτων των έμβιων παρά των άβιων όντων. Έχουν επίσης αναφερθεί κάποιες λίγες περιπτώσεις επιλεκτικής βλάβης σε άβια όντα. Αυτός ο διπλός διαχωρισμός έχει οδηγήσει στην υπόθεση ότι το σημασιολογικό σύστημα οργανώνεται κατηγορικά.

Η απλή παρατήρηση των ασθενών με επιλεκτικές σημασιολογικές διαταραχές δεν εγγυάται το συμπέρασμα ότι οι σημασιολογικές κατηγορίες αναπαριστούν μια οργανωτική αρχή του σημασιολογικού συστήματος. Δηλαδή οι παρατηρούμενοι διαχωρισμοί αναμφισβήτητα δεν αποδεικνύουν ότι οι έμψυχες και οι άψυχες έννοιες είναι λειτουργικά ανεξάρτητες.

Όμως, οι ίδιοι παρατήρησαν ότι ο παρατηρούμενος διαχωρισμός ήταν ένα προϊόν μιας περισσότερο βασικής διχοτόμησης που αφορούσε στην διαφορετική κατανομή της οπτικής και της λειτουργικής πληροφορίας που σχετίζεται με τη σημασία των λέξεων όσον αφορά στην κατηγορία έμψυχων-άψυχων. Η σημασία των έμψυχων εννοιών βασίζεται κυρίως στα οπτικά χαρακτηριστικά ενώ η σημασία των άψυχων αντικειμένων βασίζεται στα λειτουργικά χαρακτηριστικά. Μια σημαντική διαφοροποίηση, ανάμεσα στο άλογο και στη ζέβρα είναι οπτική: η ζέβρα έχει λωρίδες. Η κύρια διαφορά ανάμεσα σε ένα κουτάλι και στο πιρούνι -τα οποία οπτικά είναι όμοια- βασίζεται στον διαφορετικό λόγο για τον οποίο έχουν κατασκευαστεί και που καθορίζει τη χρήση τους: το κουτάλι χρησιμοποιείται για τα υγρά φαγητά, το πιρούνι για να κρατάει το στερεό φαγητό και να το μεταφέρει στο στόμα. Η αισθητηριακή - λειτουργική υπόθεση προβλέπει ότι η επιλεκτική βλάβη στην οπτική σημασιολογική πληροφορία περισσότερο εξασθενεί τη γνώση των έμψυχων εννοιών ενώ η βλάβη στα λειτουργικά χαρακτηριστικά επηρεάζει τις άψυχες έννοιες. Κάποιοι έχουν προσπαθήσει να επαληθεύσουν την υπόθεση των Warrington & Shallice εξετάζοντας την γνώση των ασθενών για τα οπτικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά των έμβιων και άβιων πραγμάτων. Αν η υπόθεση τους ήταν αληθής οι ασθενείς με φανερά επιλεκτική ακεραιότητα της γνώσης για τα ανθρωπογενή αντικείμενα θα είχαν καλύτερη γνώση για τα λειτουργικά παρά για τα οπτικά χαρακτηριστικά των δυο κατηγοριών και οι ασθενείς με επιλεκτική ακεραιότητα της γνώσης για τα έμβια όντα θα είχαν καλύτερη γνώση των οπτικών χαρακτηριστικών ανεξαρτήτως κατηγοριών. Όμως, αυτή η πρόβλεψη δεν υποστηρίζεται σε πολλούς ασθενείς με επιλεκτική εξασθένηση των έμβιων κατηγοριών ή σε αυτούς με εξασθένηση των άβιων κατηγοριών.

Η υπόθεση των ακέραιων και εξασθενημένων κατηγοριών ποικίλλει σημαντικά από ασθενή σε ασθενή και δεν γίνεται να εξηγηθεί εύκολα. Έτσι, για παράδειγμα, ο JBR είχε εξασθενημένη γνώση των ζώων, των λαχανικών και των φαγητών αλλά και των μουσικών οργάνων που δεν ανήκουν στην κατηγορία των έμψυχων, ο CW είχε καλύτερη διατηρημένη γνώση των ζώων και των φυτών και ήταν πιο εξασθενημένος για τα

ανθρωπογενή αντικείμενα και για τα μέρη του σώματος, μια κατηγορία που γενικά εξασθενεί μαζί με την κατηγορία των έμψυχων.

Οι Caramazza & Shelton έχοντας υπόψη τις δημοσιεύσεις συγκλίνουν στην άποψη ότι η κατηγορική οργάνωση της γνώσης στο μυαλό είναι το αποτέλεσμα μιας εξελικτικής πίεσης. Για την επιβίωση στα αρχαία χρόνια, οι άνθρωποι μάθαιναν να ανταποκρίνονται γρήγορα στα αρπακτικά ζώα και να αναγνωρίζουν τα φαγώσιμα και τα φαρμακευτικά φυτά. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει στους νευρικούς μηχανισμούς για τον τομέα των ζώων και των φυτών. Η γνώση οργανώνεται κατηγορικά μόνο για τα ζώα και τα φυτά. Τα ανθρώπινα αντικείμενα δε σχηματίζουν μια κατηγορία αλλά ταυτοποιούνται σαν να μην είναι ζώα ή φυτά. Ο Gainotti, από την άλλη, κατέληξε σε ένα εντελώς αντίθετο συμπέρασμα. Υποστήριξε ότι το αποτέλεσμα της έρευνας του ήταν συμβατό με «το πρώτο από αυτά τα μοντέλα σύμφωνα με το οποίο υπάρχει ένα διαφορετικό βάρος των οπτικών-αντιληπτικών και συσχετιστικών-λειτουργικών χαρακτηριστικών όσον αφορά στους διαχωρισμούς ανάμεσα στα έμβια και στα άβια όντα.

Οι Borgo & Shallice δημοσίευσαν την περίπτωση του ασθενούς MU, με απλό εγκεφαλικό έρπητα ο οποίος παρουσίαζε αξιοσημείωτο έλλειμμα ειδικών κατηγοριών για τα έμβια όντα. Οι ερευνητές αντιμετώπισαν το ερώτημα αν αυτός ο διαχωρισμός μπορεί να εξηγηθεί με την οργάνωση συγκεκριμένων κατηγοριών του σημασιολογικού συστήματος ή αν μια εξήγηση που βασίζεται στα αισθητηριακά έναντι των λειτουργικών χαρακτηριστικών είναι περισσότερο σύμφωνη με τα αποτελέσματα από τους ασθενείς με βλάβη. Ανακάλυψαν καινούργιες κατηγορίες, εδώδιμα υλικά, υλικά και υγρά με κριτήριο επιλογής το να μην αντιστοιχούν στην κατηγορία των έμβιων όντων αλλά να βασίζονται στην αισθητηριακή ποιότητα. Έτσι για παράδειγμα, ο Mu ήταν καλύτερος με τα ανθρωπογενή αντικείμενα και εξίσου φτωχός με τα έμβια όντα και τις 3 πειραματικές κατηγορίες. Αυτό το εύρημα χρησιμοποιήθηκε από τους συγγραφείς για να υποστηρίξουν την αισθητηριακή/λειτουργική οργάνωση.

2.4 Σώμα λανθασμένων απαντήσεων αφασικών ασθενών με βάση τη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας.

Οι Goodglass, Wingfield & Hyde δημιούργησαν μια βάση δεδομένων με τις αυτολεξεί λανθασμένες απαντήσεις των αφασικών ασθενών κατά την εξέταση τους στη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας των εικόνων και συγκεκριμένα της «Διαγνωστικής Κατονομασίας της Βοστώνης». Σκοπός της δημιουργίας αυτού του Σώματος Κειμένων Αφασικών Λαθών ήταν να παράσχει έτοιμη, μια πλούσια προς ανάλυση, βάση δεδομένων

σε όσους ερευνητές ενδιαφέρονται να μελετήσουν τα κοινά χαρακτηριστικά που προκύπτουν από τα προβλήματα λεξικής εύρεσης των αφασικών ατόμων ή να ασχοληθούν με τα γενικά μοντέλα της λεξικής ανάσυρσης.

2.5 Συμπεράσματα

Η ανάλυση των βασικών θεωρητικών εννοιών δίνουν μια ξεκάθαρη εικόνα για το πεδίο της αφασίας. Ο διαχωρισμός της αφασίας από την ανομία, συγκεκριμένα την αφασική κατονομασία είναι καθοριστικής σημασίας για τη συγκεκριμενοποίηση του άξονα έρευνας της παρούσας εργασίας. Τα στάδια της λεξικής ανάσυρσης καθώς και το έλλειμμα του καθενός από αυτά εισάγουν τον αναγνώστη στον μηχανισμό ανάσυρσης μιας έννοιας από τη σημασιολογική μνήμη που θα μελετηθεί στη συνέχεια.

Έπειτα, παρουσιάζονται οι βασικότερες μελέτες λεξικής υποκατάστασης στη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία όπου αναπτύσσονται τα σχήματα ταξινόμησης των απαντήσεων και κυρίως των παραφασιών των αφασικών ασθενών. Όλες οι μελέτες συνεισέφεραν ουσιαστικά στην υλοποίηση του σχήματος ταξινόμησης της παρούσας έρευνας από δεδομένα δοκιμασιών οπτικής κατονομασίας.

Τέλος, παρουσιάζονται οι θεωρίες για την οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης. Πάνω σε αυτές αναδιαρθρώθηκε το σχήμα ταξινόμησης των απαντήσεων των ασθενών προκειμένου να σχηματιστούν οι υποθέσεις για το μηχανισμό ανάσυρσης των οντοτήτων από τη σημασιολογική τους μνήμη.

3 Μεθοδολογικό Πλαίσιο Συλλογής Δεδομένων

3.1 Γενικά

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η μεθοδολογία συλλογής των δεδομένων. Η μελέτη της αφασίας, λόγω της ιδιαίτερης φύσης των δεδομένων που απαιτούνται, πραγματοποιείται με τη συγκέντρωση υλικού που περιλαμβάνει γλωσσικά δεδομένα από τον λόγο των αφασικών ατόμων. Στην ελληνική βιβλιογραφία δεν υπάρχει διαθέσιμο Σώμα Κειμένων τέτοιους είδους. Το Σώμα Κειμένων Ελληνικού Αφασικού Λόγου αφενός βρίσκεται σε πιλοτικό στάδιο (Γούτσος, Πόταγας, Κασελίμης, Βαρκανίτσα, Ευδοκιμίδης, 2011) αφετέρου περιλαμβάνει τα δύο κειμενικά είδη του αυθόρμητου λόγου και της περιγραφής της εικόνας που προέρχονται από συνεντεύξεις εξεταστή-αφασικού. Για να καλυφθεί αυτό το κενό κρίθηκε σκόπιμη η συγκέντρωση ηχητικών αρχείων από την κλινική δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας των εικόνων και η απομαγνητοφώνηση τους με σκοπό τη δημιουργία ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων και την περαιτέρω επεξεργασία τους.

3.2 Συλλογή δεδομένων και συμμετέχοντες στην έρευνα

Η άντληση της συλλογής του δείγματος των δεδομένων των ασθενών πραγματοποιήθηκε από την Α΄ Νευρολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών που στεγάζεται στο Αιγινήτειο Νοσοκομείο με τη μορφή ψηφιοποιημένων ηχητικών αρχείων. Συνολικά, το δείγμα περιλαμβάνει 50 ηχητικά αρχεία στα οποία 35 αφασικοί ασθενείς που έχουν υποστεί εγκεφαλική βλάβη λόγω αγγειακού εγκεφαλικού επεισοδίου (CVA L) υποβάλλονται στην κλινική δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας των εικόνων. Ειδικότερα, για την παρούσα μελέτη επελέγη η συγκεκριμένη δοκιμασία ως κριτήριο για την ανάδειξη των σημασιολογικών σχέσεων και των υποθέσεων για τον σημασιολογικό μηχανισμό της λεξικής ανάσυρσης επειδή αποτελεί το κατεξοχήν εργαλείο εκτίμησης των προβλημάτων της λεξικής εύρεσης. Η ανομία αποτελεί μια ασφαλή ένδειξη της βλάβης του αριστερού ημισφαιρίου. Τα ανομικά προβλήματα μπορούν να γίνουν εμφανή με μια σχετική ευκολία από έναν προσεκτικό εξεταστή. Όμως, τα μέτριοι βαθμού ελλείμματα της λεξικής εύρεσης μπορούν να καλυφθούν από τη χρήση στερεοτυπικών εκφράσεων και πολλαπλών τρόπων έκφρασης που χαρακτηρίζουν την καθημερινή μας ομιλία. Οι κλινικές δοκιμασίες της κατονομασίας των εικόνων ως μια επικοινωνιακή κατάσταση που απαιτεί την ανάσυρση συγκεκριμένων λέξεων για τα ερεθίσματα αποτελούν την κατεξοχήν μέθοδο για την ανίχνευση της ικανότητας της λεξικής εύρεσης και της διάγνωσης της ανομίας των αφασικών ασθενών. Αυτό ελαχιστοποιεί τις πιθανότητες για τη κάλυψη του υπάρχοντος ελλείμματος με περιφραστικές απαντήσεις. (Laine and Martin, 2006:103). Με τη

δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας ο εξεταστής προκαλεί τους αφασικούς να προσπαθήσουν να κατονομάσουν τα αντικείμενα που θα απέφευγαν να κατονομάσουν στην ελεύθερη συνομιλία. Ο αφασικός ομιλητής μπορεί, συχνά, να παρακάμψει το προβληματικό λεξιλόγιο στο οποίο δεν έχει πρόσβαση, αλλάζοντας την πληροφορία του μηνύματος ή χρησιμοποιώντας μικρότερες και πιο οικείες λέξεις. Αυτό δεν είναι εφικτό στην κατονομασία, με αποτέλεσμα οι δοκιμασίες της κατονομασίας να αποκαλύπτουν δυσκολίες για τη λεξική ανάσυρση και τη φωνολογική κωδικοποίηση οι οποίες δε γίνονται φανερές στην ομιλία. Επιπλέον, η οπτική κατονομασία των εικόνων είναι κάτι περισσότερο από ένα κλινικό εργαλείο και μια δοκιμασία έρευνας. Έχει κάποιες αρετές που το καθιστούν βασικό εργαλείο για την κατανόηση πολλών πτυχών της ανθρώπινης νόησης και των νευρικών τους βάσεων (Goodglass and Wingfield, 1997:31). Είναι πιθανό ότι τα εικονιζόμενα ερεθίσματα ενεργοποιούν ένα σύνολο σημασιολογικά συσχετιζόμενων εννοιών ως πιθανές απαντήσεις που είναι λιγότερο πιθανό να ενεργοποιηθούν στην ελεύθερη συνομιλία (Kohn and Goodglass, 1985:277). Αυτές οι πολλαπλές έννοιες, οι οποίες ενεργοποιούνται κατά την ανίχνευση της λεξικής μορφής μιας οντότητας και συσχετίζονται σημασιολογικά με τη λέξη-στόχο, αποτελούν το αντικείμενο έρευνας της παρούσας εργασίας.

3.3 Κλινικές μέθοδοι εκτίμησης για τα ελλείμματα της λεξικής εύρεσης

Η δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας αποτελείται από δύο στάδια:

- την πρόσληψη της πληροφορίας μέσω ενός οπτικού ερεθίσματος
- την ανάσυρση αυτής της πληροφορίας από το εννοιολογικό σύστημα.

Η δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας των εικόνων αξιολογεί τις ικανότητες κατονομασίας των παιδιών, των φυσιολογικών ενηλίκων και των αφασικών ενηλίκων. Ο εξεταστής παρουσιάζει στον εξεταζόμενο τα αντικείμενα ένα ένα με σειρά αυξανόμενης δυσκολίας ζητώντας του να τα κατονομάσει το καθένα ξεχωριστά. Αν ο ασθενής δεν καταφέρει να κατονομάσει αυθόρμητα το αντικείμενο ή αν δώσει μια λανθασμένη απάντηση τότε ο εξεταστής παρέχει στον εξεταζόμενο δύο είδη βοηθειών: μια «σημασιολογική» (περιγραφική) βοήθεια και μια «φωνημική» βοήθεια. Η σημασιολογική βοήθεια παρέχεται όταν ο ασθενής φαίνεται να παρερμηνεύει ή να μην αναγνωρίζει το εικονιζόμενο ερέθισμα ενώ η φωνημική βοήθεια παρέχεται μετά από κάθε λανθασμένη απάντηση. Στους συμμετέχοντες δίνονται περίπου 20 δευτερόλεπτα για να απαντήσουν μετά την παρουσίαση του ερεθίσματος συμπεριλαμβανομένων των δυο βοηθειών.

Στο Αιγινήτειο Νοσοκομείο η εκτίμηση της ικανότητας της κατονομασίας των αφασικών ασθενών πραγματοποιείται με δύο δοκιμασίες εκτίμησης των προβλημάτων λεξικής εύρεσης. Αφενός με την κλινική δοκιμασία των 45 εικόνων της Διαγνωστικής Δοκιμασίας της Βοστώνης (Boston Naming Test), αφετέρου με την κλινική δοκιμασία 38 εικόνων από το σύνολο των 260 των Snodgrass and Vanderwart (Snodgrass and Vanderwart, 1980)

Η Διαγνωστική Δοκιμασία της Βοστώνης (Boston Naming Test/BNT) είναι μία από τις πιο ευρέως χρησιμοποιούμενες κλινικές δοκιμασίες κατονομασίας εικόνων και βασίζεται στη δεύτερη αναθεωρημένη εκδοχή της (BNT; Kaplan, Goodglass, & Weintraub, 1983). Η δοκιμασία αυτής της οπτικής κατονομασίας δημοσιεύθηκε πρωταρχικά από τους Kaplan, Goodglass, & Weintraub το 1978 ως μια πειραματική εκδοχή με 85 αντικείμενα. Το 1983 αναθεωρήθηκε και η νέα έκδοση περιέλαβε 60 αντικείμενα. με τη μορφή ασπρόμαυρων σκίτσογραφημένων σχεδίων ταξινομούνται σε ένα ευρύ φάσμα λεξικής συχνότητας και σε σειρά αυξανόμενης δυσκολίας στην αμερικανική κοινωνία (Kohn and Goodglass, 1985) όπως ορίζεται στο Francis and Kucera (1982) και στο Thorndike and Lorge (1944) για τον υπολογισμό των λέξεων (Goodglass, Wingfield, Hyde, 1998).

Η δοκιμασία οπτικής κατονομασίας των Snodgrass & Vanderwart (S&V) περιλαμβάνει στην πρωτότυπη μορφή της 260 ερεθίσματα. Τα ερεθίσματα διαβαθμίζονται με σειρά πολυπλοκότητας, ξεκινώντας από αυτά με τη χαμηλότερη πολυπλοκότητα και προχωρώντας σε αυτά με την πιο σύνθετη. Πρώτα, παρατίθενται τα σκεύη κουζίνας, τα φρούτα, τα μέρη του ανθρωπίνου σώματος ο ρουχισμός και τα έπιπλα δεύτερον τα λαχανικά και τρίτον, τα οχήματα, τα πουλιά, τα ζώα, τα μουσικά όργανα και τα έντομα. (Snodgrass, 1980:194). Στο Αιγινήτειο Νοσοκομείο χρησιμοποιούνται 38 εικόνες από το σύνολο των 260 αντικειμένων με τη μορφή έγχρωμων εικόνων. Η πλειοψηφία των ερεθισμάτων ανήκει στην κατηγορία των ζώων.

3.4 Δημιουργία Σώματος Κειμένων από 50 ηχητικά αρχεία

3.4.1 Συγκέντρωση των ηχητικών αρχείων

Το Αιγινήτειο Νοσοκομείο – Α΄ Νευρολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών παραχώρησε ευγενικά τα ηχητικά αρχεία. Συγκεντρώθηκαν συνολικά 50 ηχητικά αρχεία στα οποία 35 αφασικοί ασθενείς εξετάζονται με την δοκιμασία της κατονομασίας των εικόνων. Τα ονόματα των αφασικών ασθενών μετατράπηκαν σε έναν συμβολικό κωδικό βασιζόμενο στην ιδιότητά τους ως ασθενείς, στο αρχικό γράμμα του επωνύμου τους και έναν διαφοροποιητικό αριθμό. Π.χ. AM1: A=ασθενής, M=το αρχικό γράμμα του επωνύμου τους, 1=αύξων αριθμός που διαφοροποιεί τους ασθενείς με το ίδιο αρχικό

γράμμα του επωνύμου τους. Για τη διαδικασία μετατροπής των ονομάτων των εξεταστών ακολουθήθηκε η ανάλογη διαδικασία. Οι 4 εξεταστές χαρακτηρίστηκαν με το αρχικό γράμμα της ιδιότητάς τους ως εξεταστές, το αρχικό γράμμα με βάση το φύλο τους και έναν αύξοντα αριθμό που να διαφοροποιεί τους εξεταστές που με ίδιο φύλο. Π.χ. EW2: E=εξεταστής, W: το αρχικό γράμμα του φύλου τους και έναν διαφοροποιητικό αριθμό.

Οι 10 από τους 35 συνολικά ασθενείς υποβάλλονται και στις 2 δοκιμασίες (BNT, S&V). 30 ασθενείς υποβάλλονται στη δοκιμασία του BNT και 15 ασθενείς στη δοκιμασία του S&V. 19 ασθενείς μόνο στο BNT και 5 μόνο στο S&V. 3 ασθενείς υποβάλλονται σε διπλή δοκιμασία του BNT και 2 ασθενείς σε διπλή δοκιμασία του S&V.

Ο εξεταστής EM1 εξετάζει 22 ασθενείς σε 34 ηχητικά αρχεία. Η εξετάστρια EW1 εξετάζει 8 ασθενείς σε 11 ηχητικά αρχεία. Η εξετάστρια EW2 εξετάζει 2 ασθενείς σε 2 ηχητικά αρχεία. Η εξετάστρια EW3 εξετάζει 1 ασθενή σε 2 ηχητικά αρχεία. Η εξετάστρια EW4 εξετάζει 1 ασθενή σε 1 ηχητικό αρχείο.

Σε 29 ηχητικά αρχεία γίνεται εξέταση στο σύνολο των λέξεων της δοκιμασίας ενώ στα 21 ηχητικά αρχεία είτε δεν ολοκληρώνεται η εξέταση είτε γίνεται εξέταση σε μια συντομότερη εκδοχή της δοκιμασίας BNT όπου περιλαμβάνονται 15 συγκεκριμένες λέξεις.

Ο Πίνακας 3.1 συνοψίζει τον αριθμό των ηχητικών αρχείων, των ασθενών, των εξεταστών και των δοκιμασιών στις οποίες υποβάλλεται ο ασθενής, καθώς και τον αριθμό των δοκιμασιών και τον αριθμό των ερεθισμάτων που ο εξεταστής εξετάζει τον ασθενή.

Ηχητικά αρχεία	Ασθενής	Εξεταστής	Δοκιμασία	Αριθμός Δοκιμασιών	Αριθμός Ερεθισμάτων
1	AA1	EM1	BNT	1	32 (πρώτες)
2	AA1	EM1	S&V	1	38
3	AA2	EW1	BNT	1	45
4	AA2	EW1	BNT	2	45
5	AV1	EM1	BNT	1	45
6	AV1	EW2	S&V	1	38
7	AG1	EM1	BNT	1	45
8	AG1	EM1	S&V	1	38
9	AG2	EM1	BNT	1	31 (πρώτες)
10	AG3	EW4	S&V	1	38
11	AG4	EW2	S&V	1	38

12	AD1	EM1	S&V	1	38
13	AZ1	EM1	BNT	1	45
14	ATH1	EW3	BNT	1	45
15	ATH1	EW3	S&V	1	38
16	AI1	EW1	BNT	1	45
17	AK1	EM1	BNT	1	45
18	AK2	EM1	BNT	1	15 (ανάκατες)
19	AK3	EM1	BNT	1	45
20	AK3	EW1	S&V	1	38
21	AL1	EW1	BNT	1	45
22	AL2	EM1	BNT	1	14 (ανάκατες)
23	AM1	EM1	BNT	1	25 (πρώτες)
24	AM2	EM1	BNT	1	34
25	AM3	EM1	BNT	1	32 (πρώτες)
26	AM4	EM1	S&V	1	38
27	AM4	EM1	S&V	2	38
28	AP1	EM1	BNT	1	43 (πρώτες)
29	AP2	EM1	BNT	1	38 (πρώτες)
30	AP2	EM1	S&V	1	38
31	AP2	EM1	S&V	2	38
32	AP3	EW1	BNT	1	13 (πρώτες)
33	AP3	EW1	BNT	2	15 (πρώτες)
34	AP4	EW1	BNT	1	45
35	AP5	EM1	BNT	1	20
36	AP5	EM1	S&V	1	21
37	AR1	EM1	BNT	1	15 (ανάκατες)
38	AS1	EM1	BNT	1	45
39	AS2	EM1	BNT	1	14
40	AS3	EM1	BNT	1	30 (πρώτες)
41	AS3	EM1	S&V	1	38
42	AS4	EM1	BNT	1	18 (πρώτες)
43	AS4	EM1	S&V	1	11 (πρώτες)
44	AT1	EW1	BNT	1	45

45	AT2	EM1	BNT	1	14 (ανάκατες)
46	AT2	EM1	BNT	2	14 (ανάκατες)
47	AT2	EM1	S&V	1	38
48	AT3	EM1	BNT	1	45
49	AT4	EM1	S&V	1	38
50	AF1	EW1	BNT	1	28 (πρώτες)

Πίνακας 3.1 Ηχητικά αρχεία, ασθενείς, εξεταστές, δοκιμασίες και ερεθίσματα

3.4.2 Απομαγνητοφώνηση για τη δημιουργία Ηλεκτρονικού Σώματος Κειμένων Οπτικής Κατονομασίας

Σε μια δοκιμασία κατονομασίας αυτό που αναμένεται από τον ασθενή, ιδανικά, είναι η κατονομασία του ερεθίσματος, μια μεμονωμένη λέξη που αντιστοιχεί στην προς εξέταση, εικόνα. Ακόμη και μια πρώτη ακρόαση των ηχητικών αρχείων δείχνει ότι αυτό δεν ισχύει, εφόσον οι ασθενείς χρησιμοποιούν κι άλλες στρατηγικές προκειμένου να κατονομάσουν τη λέξη-στόχο.

Στην πραγματικότητα, η δοκιμασία της κατονομασίας δε γίνεται μόνο με την απλή παρουσίαση του ερεθίσματος και τη συνακόλουθη εύρεση ή όχι της αντίστοιχης λέξης, αλλά αναπτύσσεται σε ένα περιβάλλον διεπίδρασης μεταξύ εξεταστή και ασθενούς κατά το οποίο ο εξεταστής παρέχει, σύμφωνα με το σχετικό πρωτόκολλο (βλ. 3.3), δύο ειδών βοήθειες ή και ενθαρρύνει με άλλους τρόπους τον ασθενή προκειμένου να τον οδηγήσει στην εύρεση της σωστής απάντησης. Για το λόγο αυτό, στο πρώτο στάδιο συλλογής των δεδομένων, κρίθηκε αναγκαία η δημιουργία ενός Σώματος Κειμένων (corpus) που να περιλαμβάνει τη δοκιμασία της κατονομασίας των εικόνων με την παρουσίαση του ερεθίσματος από τον εξεταστή και την απάντηση ή τις προσπάθειες απάντησης της λέξης-στόχου εκ μέρους του ασθενούς. Η δημιουργία του Σώματος Κειμένων πραγματοποιήθηκε μέσω της πλήρους απομαγνητοφώνησης των ηχητικών αρχείων των αφασικών ασθενών και περιλαμβάνει συνολικά 53059 λέξεις ενώ το σύνολο των προσπαθειών των αφασικών ασθενών να φτάσουν στη σωστή κατονομασία της λέξης – στόχου φτάνει τις 4169. Η απομαγνητοφώνηση των ηχητικών αρχείων έγινε σύμφωνα με τις συμβάσεις απομαγνητοφώνησης (Γεωργακοπούλου & Γούτσος 1999:70-72). Στον Πίνακα Πίνακας 3.2 δίνονται συγκεντρωτικά στοιχεία για τις απαντήσεις των αφασικών ασθενών στο τεστ BNT και στον Πίνακα Πίνακας 3.3 στο τεστ S&V

Οντότητα	Συνολικός Αριθμός Αποκρίσεων	Αριθμός Ενδιάμεσων Αποκρίσεων
Μολύβι	79	52
Σπίτι	54	23
Ψαλίδι	61	29
Χτένα (τσατσάρα)	83	51

Λουλούδι (άνθος)	62	29
Σκούπα	64	36
Οδοντόβουρτσα (βούρτσα)	110	90
Σφυρίχτρα	80	57
Παγκάκι	108	84
Πριόνι	63	39
Ελικόπτερο	63	41
Σαλιγκάρι (χοχλιός)	93	71
Χταπόδι	84	55
Μανιτάρι	73	50
Κρεμάστρα	92	68
Καμήλα	47	29
Μάσκα	78	52
Στεφάνι	71	53
Τσιμπίδα (λαβίδα)	87	72
Θηλεία (κρεμάλα)	74	55
Χωνί	51	29
Πυραμίδα	75	58
Ρακέτα	70	53
Ακορντεόν	49	34
Ηφαίστειο	82	58
Κανό	40	20
Βελάκι	62	42
Κάκτος	71	52
Πελεκάνος	65	52
Υδρόγειος	70	58
Κάστορας	64	59
Ρινόκερος	53	36
Βελανίδι	49	35
Διαβήτης	54	44
Φυσαρμόνικα	34	24
Ιππόκαμπος	46	36
Άρπα	43	33

Ευλοπόδαρα	51	43
Μοιρογνωμόνιο	58	49
Στηθοσκόπιο	58	41
Φίμωτρο	51	43
Τρίποδας	58	48
Παλέτα	46	37
Πάπυρος(περγαμινή)	32	21
Αριθμητήριο	43	41

Πίνακας 3.2 Απαντήσεις Αφασικών στο BNT

Οντότητα	Συνολικός Αριθμός Αποκρίσεων	Αριθμός Ενδιάμεσων Αποκρίσεων
Μανταλάκι	38	25
Αρκούδα	39	26
Βάτραχος	39	22
Άλογο	30	14
Αγελάδα	38	16
Μπουκάλι	29	10
Καμήλα	37	22
Πουκάμισο	40	23
Φώκια	43	25
Ελέφαντας	36	18
Άγκυρα	43	26
Βαρέλι	41	25
Λιοντάρι	33	16
Καμηλοπάρδαλη	40	27
Καλάθι	38	24
Βελόνα	30	15
Ρολόι	32	16
Γορίλλας	42	31
Ρινόκερος	39	21
Λεωφορείο	27	10
Κλειδί	27	11

Αεροπλάνο	26	10
Κουκουβάγια	28	17
Χελώνα	29	10
Ελάφι	38	27
Σαλιγκάρι (χοχλιός)	36	19
Καπέλο	27	6
Κατσίκα	35	20
Φούστα	34	19
Τηγάνι	27	7
Τρένο	29	10
Μπότα	22	5
Κερί	24	6
Παντελόνι	31	13
Χάρακας	32	17
Τσάντα	27	11
Μαρούλι	20	35
Ελικόπτερο	33	16
Σύνολο		4169

Πίνακας 3.3: Απαντήσεις Αφασικών στο S&V

3.4.3 Τα Ηλεκτρονικά Σώματα κειμένων στην μελέτη της αφασίας

Σύμφωνα με τον Sampson ως ηλεκτρονικό σώμα κειμένων θεωρείται «ένα εκτεταμένο δείγμα αυθεντικής χρήσης της υπό μελέτη γλώσσας, που αποθηκεύεται και χρησιμοποιείται ως πηγή στοιχείων για την παραγωγή και τον έλεγχο υποθέσεων σχετικών με τη φύση της γλώσσας» (2001:6). Το κριτήριο της ποιότητας («αυθεντική χρήση»), της ποσότητας («εκτεταμένο δείγμα»), και της ηλεκτρονικής αποθήκευσης των δεδομένων είναι σύμφυτα με τον ορισμό των ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων (Γούτσος κ.α., 2012:3).

Τις δύο τελευταίες δεκαετίες τα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων (corpora) έχουν παγιώσει τη θέση τους στο χώρο της υπολογιστικής γλωσσολογίας και της διδακτικής των ξένων γλωσσών, με αποτέλεσμα να ομιλούμε για έναν αυτόνομο γλωσσολογικό κλάδο. Σύμφωνα με τους McEnery & Wilson (1996: 4), ως ηλεκτρονικό σώμα κειμένων μπορεί να περιγραφεί ένα σώμα με πεπερασμένο αριθμό κειμένων σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία έχουν επιλεγεί με τέτοιο τρόπο ώστε να αποτελούν όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικό

δείγμα της γλωσσικής ποικιλίας που μελετάται. Σύμφωνα με τον Sinclair, ως ηλεκτρονικό σώμα κειμένων θεωρείται η συγκέντρωση και η συλλογή τμημάτων γλώσσας, τα οποία επιλέγονται και κατηγοριοποιούνται με συγκεκριμένα γλωσσολογικά κριτήρια για να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως αντιπροσωπευτικό δείγμα μιας συγκεκριμένης γλώσσας (Γούτσος 2006: 34).

Για τη γλωσσολογική επιστήμη τα σώματα κειμένων νοούνται πλέον μόνο σε ηλεκτρονική μορφή. Αυτό σημαίνει ότι αποτελούν βάσεις δεδομένων συγκροτούμενες από κείμενα, οι οποίες αποθηκεύονται σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές, είναι κατάλληλες για ηλεκτρονική επεξεργασία και ειδικά κωδικοποιημένες για τυποποιημένες και ομοιογενείς εργασίες ανάκτησης γλωσσικής πληροφορίας (Μικρός 2004: 140-141). Αυτά τα σώματα διαφοροποιούνται μεταξύ τους ανάλογα με τη χρήση για την οποία προορίζονται και τις προδιαγραφές του σχεδιασμού τους.

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και η στροφή του ενδιαφέροντος στη συστηματική διδασκαλία του λεξιλογίου ευνοήθηκε ιδιαίτερα από την τεράστια δυνατότητα που προσφέρουν οι υπολογιστές να αποθηκεύουν και να επεξεργάζονται μεγάλο όγκο γλωσσικών πληροφοριών, σύμφωνα με κριτήρια όπως η συχνότητα εμφάνισης των λέξεων σε κείμενα γενικού ή ειδικού ενδιαφέροντος και το εύρος εμφάνισης και κάλυψης των λέξεων ανεξαρτήτως θεματικού πεδίου. Ο κλάδος της υπολογιστικής γλωσσολογίας με τη χρήση ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων (corpus linguistics) λειτουργεί συμπληρωματικά προς τις παραδοσιακότερες γλωσσολογικές προσεγγίσεις, εφόσον κάθε ανάλυση χρειάζεται τη συμβολή του εμπειρικού και του θεωρητικού ερείσματος. Ο Kennedy υποστηρίζει πως η μελέτη που στηρίζεται στα σώματα κειμένων ακολουθεί την αντίθετη κατεύθυνση από εκείνη που γίνεται με τους όρους της παραδοσιακής γραμματικής. Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να γίνεται, από τη μία, σύγκριση ανάμεσα σε διαφορετικά σώματα κειμένων ώστε να μελετηθεί η ποικιλία ενός γλωσσικού στοιχείου και, από την άλλη, να αναλύεται με βάση το κριτήριο της κατανομής, προκειμένου να καθίσταται σαφές πόσο συχνά εμφανίζονται τα στοιχεία αυτά, όπως επίσης ποια είναι τα γλωσσικά περιβάλλοντα εμφάνισής τους (1998: 4).

Η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα. Πρώτον, είναι εφικτή η μελέτη της γλώσσας στο φυσικό της περιβάλλον. Με τη χρήση αυθεντικού και όχι κατασκευασμένου λόγου οδηγούμαστε μέσα από την εμπειρική μελέτη της γλωσσικής δομής σε ορθότερα συμπεράσματα για τη γλώσσα.

Ειδικότερα, ως πλεονεκτήματα χρήσης ηλεκτρονικών σωμάτων κειμένων στη μελέτη της αφασίας αναφέρουμε τα εξής:

- Μελέτη μεγάλου όγκου δεδομένων που προέρχονται από την αυθεντική χρήση της γλώσσας. Η μελέτη αυτή είναι απαραίτητη αν ο στόχος είναι μια ολοκληρωμένη τυπολογία της αφασίας βασισμένη σε γλωσσολογικές αρχές όπως το θέτει ο Crystal (2002).
- Δυνατότητα διερεύνησης της ατομικής ποικιλίας των αφασικών ασθενών και ειδικότερα του εύρους του λεξιλογίου και των δομών που απαντούν στο λόγο τους σε συγκεκριμένα περικείμενα. (Γούτσος κ.α. 2012: 3).

Η σημασία της δημιουργίας του Σώματος Κειμένου για τη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας των εικόνων βασίζεται στις εξής παρατηρήσεις:

- Τα κριτήρια συλλογής γλωσσικού υλικού είναι ανεξάρτητα από τον ερευνητικό στόχο. Δε συλλέγονται μόνο τα γλωσσικά φαινόμενα που θέλουμε να μελετήσουμε (π.χ. τις παραφασίες) αλλά και η αυθόρμητη παραγωγή ομιλητών μιας γλώσσας.
- Διαχωρίζονται οι απαντήσεις των ασθενών σε συνάρτηση με το σημείο όπου δίνονται κατά την εξέλιξη του διαλόγου. Υπάρχουν απαντήσεις που δίνονται με την παρουσία του ερεθίσματος από τον εξεταστή, αυτές που δίνονται μετά από τη φωνολογική ή την σημασιολογική βοήθεια, όσες δίνονται μετά από την ενθάρρυνση του εξεταστή να προσπαθήσει ο ασθενής να θυμηθεί τη ζητούμενη λέξη ή όσες προκύπτουν από το συνδυασμό μερικών ή όλων των παραπάνω βοηθειών. Στη συνέχεια δίνονται παραδείγματα των ως άνω ειδών απαντήσεων:

α) Άμεση απάντηση με την παρουσία του ερεθίσματος

σπίτι → <AA2>: <Σ> σπίτι </Σ>

χτένα → <AK1>: μία χτένα

β) Απάντηση μετά από παροχή φωνημικής βοήθειας

παγκάκι → <AA2>: ε::: (.) <Λ1 -B> σκ-σκαμπό </Λ1-B>

<EW1>: ((βήχας))

<AA2>: ε:::

<EW1>: ε:: όχι ακριβώ::ς

<AA2>: ε::: πώς το λένε (.) ε::: <Λ1-B> πεζούλι α </Λ1-B>

<EW1>: «πα»

<AA2>: (.) <Σ> παγκάκι </Σ>

<EW1>: μπρά::βο

<AA2>: (.) συγγνώμη

<EW1>: δεν πειράζει::

δ) Συνδυασμός βοηθειών

βελανίδι → <AA2>: ε:: (.) λοιπόν αυτό (.) ήτανε:: (.) σ' ένα καρτούν το οποίο το 'βλεπα κάθε φορά και [πείναγα πάρα πολύ

<EW1>:[γέλιο

<AA2>: ε:: (.) της Walt Disney

<EW1>: ναι

<AA2>: το:: (...) αξιβοδ- όχι (.) πέστο

<EW1>: (.) «είναι ένας καρπός δέντρου που το τρώνε και τα γουρούνια»

<AA2>: (...)

<EW1>: ωραία (.) «βε»

<AA2>: βε- βελανιδιά

<EW1>: Ναι (.) κι αυτό πώς λέγεται;

<AA2>: βελανίδι είναι

<EW1>: μπράβο

στηθοσκόπιο → <EM1>: αυτό τί είναι;

<AT2>: ()

<EM1>: το έχετε ξαναδεί αυτό; (.) αυτό πώς το λέμε; είναι ένα «στηθ::» (.) μ::;

<AT2>: -θόδεσμος

<EM1>: που μας το-«μας εξετάζει μ' αυτό ο γιατρός» (.) μ' αυτό δε μας εξετάζει ο γιατρός; (.) ε::; (...) είναι ένα «στηθ::»

<AT2>: -θόδεσμος

<EM1>: ωραία

Οριοθετούνται οι απαντήσεις των ασθενών: Δεν αξιολογείται ως απάντηση, όσες απαντήσεις μπορούν να ενταχθούν στα γλωσσικά ολισθήματα των φυσιολογικών ομιλητών (Γούτσος, κ.α.: 2012) όπως οι επαναλαμβανόμενες απόπειρες για μια συγκεκριμένη λέξη-στόχο, οι αλλαγές σχεδιασμού του λόγου και εγκαταλείψεις των δομών.

<AA2>: ε:: πώς το λέ:: (.) χτ- ε:: <Λ1-B> σπάτουλα </Λ1-B>

<AZ1>: μία ε:: κ-κα-καμήλα καμήλα

Οι απαντήσεις των ασθενών αξιολογούνται ως κενές και ως πλήρεις:

- Κενές απαντήσεις είναι τα εκφωνήματα με τα οποία δε μεταφέρεται καμία σημασιολογική πληροφορία για τη λέξη-στόχο
- Πλήρεις απαντήσεις είναι τα εκφωνήματα με τα οποία ο αφασικός μεταφέρει κάποια σημασιολογική πληροφορία.

Επίσης, ο βασικός διαχωρισμός των απαντήσεων σε λεξικό και σε περιφραστικό επίπεδο καθιστά εύκολη την κατηγοριοποίηση των λαθών, όπως παρουσιάζεται στην επεξεργασία των δεδομένων

3.5 Διαμόρφωση υποθέσεων

Παρόλο που η έρευνα στόχευε εξ αρχής, περισσότερο, στην εξέταση των λεξικών λαθών της σημασιολογικής συνάφειας, δε ζητήθηκαν ηχητικά αρχεία που πιθανόν να περιλαμβάνουν αυτού του είδους τα λάθη. Αυτό συνέβη διότι όπως αποδεικνύεται και βιβλιογραφικά, στις δοκιμασίες της κατονομασίας τα λεξικά και υπολεξικά λάθη φαίνεται να συμβαίνουν σε όλους τους τύπους της αφασίας ενώ στις δοκιμασίες του συνεχιζόμενου λόγου οι περισσότεροι τύποι αφασιών παρουσιάζουν επιλεκτικότητα στην εκφορά λεξικών και υπολεξικών λαθών με τους ασθενείς που ανήκουν στην ανομική αφασία να εκφέρουν περισσότερα σημασιολογικά λάθη και τους ασθενείς που ανήκουν στην κατηγορία της «αφασίας αγωγής» να παράγουν περισσότερα φωνημικά λάθη (Howard et al., 1984; Kohn & Goodglass, 1985; Mitcum, Ritgert, Sandson, & Berndt, 1990). Ας σημειωθεί εδώ ότι η κατονομασία των εικόνων από μόνη της αδυνατεί να διαχωρίσει τους ασθενείς με ανομία από εκείνους που έχουν προβλήματα άρθρωσης ή από εκείνους με γενικευμένο σοβαρό περιορισμό της ομιλίας που περιλαμβάνει την εξασθενημένη λεξική ανάσυρση. (Goodglass, Kaplan, Barresi, 1983:31) Έτσι, στις δοκιμασίες της κατονομασίας των εικόνων, σε αντίθεση με την εξέταση της ομιλίας των αφασικών ασθενών, οι διαφορές ανάμεσα στους τύπους της αφασίας περιορίζονται αισθητά (Dell, Saffran, Schwartz & Gagnon, 1997:802).

Καταγράφηκαν οι υποθέσεις σχετικά με την σημασιολογική συνάφεια που παρουσιάζει η ανακληθείσα λέξη με την σκοπούμενη (όταν ο αφασικός δεν ανασύρει την σκοπούμενη λέξη), θεωρώντας ότι οι συνάφειες αυτές δίνουν πληροφορίες για τον τρόπο ανάσυρσης

των λέξεων. Τέλος, έγινε χρήση του στατιστικού προγράμματος Statistical Package for the Social Sciences (SPSS 20) για την στατιστική αξιολόγηση των υποθέσεων.

4 Επισημείωση Ηλεκτρονικών Σωμάτων Κειμένων – Σχήμα Ταξινόμησης Απαντήσεων

4.1 Γενικά

Σε αυτό το κεφάλαιο παρουσιάζεται η κατηγοριοποίηση των απαντήσεων των αφασικών ασθενών. Στόχος αυτής της κατηγοριοποίησης είναι

- η εκτίμηση των λαθών που παρατηρούνται κατά την ανταπόκριση του αφασικού ασθενούς σε ένα ερέθισμα
- η κατηγοριοποίηση των σημασιολογικών σχέσεων σε όσες οντότητες ανασύρονται με λεξικά λάθη σημασιολογικής συνάφειας και
- η συγχώνευση των ως άνω σημασιολογικών σχέσεων ανάλογα με τις υποθέσεις για το μηχανισμό της λεξικής ανάσυρσης.

Αυτός ο τρόπος επισημείωσης συνδυάζει αφενός τις κλασικές ταξινομήσεις απαντήσεων των αφασικών ασθενών με τις προτεινόμενες υποθέσεις για τον τρόπο ανάσυρσης, αφετέρου διευκολύνει την εξαγωγή των στατιστικών αποτελεσμάτων όπως αναλύονται στο επόμενο κεφάλαιο (6^ο).

Η απομαγνητοφώνηση των ηχητικών αρχείων των αφασικών ασθενών είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός Ηλεκτρονικού Σώματος Κειμένων Αφασικών Ασθενών 53059 λέξεων. Από το Ηλεκτρονικό Σώμα Κειμένων προκύπτει η εξαγωγή ενός Σώματος (corpus) 4169 απαντήσεων που δίνουν οι αφασικοί ασθενείς σε όλα τα στάδια προσπάθειας της κατονομασίας του ερεθίσματος. Όπως αναφέρθηκε, κατά τη διαδικασία της κατονομασίας ενός ερεθίσματος, ο ασθενής δύναται να κατονομάσει το ερέθισμα σε 4 στάδια:

- α) με την παρουσίαση της εικόνας-στόχου
- β) με την παροχή φωνημικής βοήθειας
- γ) με την παροχή σημασιολογικής βοήθειας, και
- δ) ύστερα από παρότρυνση του εξεταστή για περαιτέρω προσπάθεια εύρεσης της λέξης-στόχου.

Οι προσπάθειες προς την εύρεση της σωστής κατονομασίας της λέξης-στόχου ποικίλλουν ανάλογα με το ερέθισμα και τη διεπίδραση εξεταστή – αφασικού.

Έχοντας στη διάθεση μας το Ηλεκτρονικό Σώμα Κειμένων, το επόμενο στάδιο ήταν η ανάπτυξη ενός σχήματος ταξινόμησης των απαντήσεων των αφασικών ασθενών. Αυτό επετεύχθη με τη χειρωνακτική επεξεργασία του Σώματος των Απαντήσεων των αφασικών

ασθενών. Για την ικανοποίηση του στόχου αυτού κρίθηκε απαραίτητη η επισημείωση των απαντήσεων. Η επισημείωση στηρίχθηκε στην κατηγοριοποίηση των απαντήσεων έτσι όπως έχει προταθεί από την διεθνή (Laine & Martin, 2006, Kohn & Goodglass, 1985) και ελληνική βιβλιογραφία (Γούτσος, Πόταγας, Κασελίμης, Βαρκανίτσα & Ευδοκιμίδης, 2006). Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω προτάσεις κατηγοριοποίησης των αφασικών λαθών καταλήξαμε σε ένα αναδιαρθρωμένο σύστημα επισημείωσης των αφασικών απαντήσεων προσαρμοσμένο στη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας και στα ελληνικά δεδομένα.

4.1.1 Επισημείωση και σχήμα ταξινόμησης απαντήσεων

Το σχήμα της ταξινόμησης των απαντήσεων προήλθε από την επισημείωση του συνόλου του Σώματος των Απαντήσεων (corpus) και χωρίζεται σε τέσσερις βασικές κατηγορίες:

- α) στις κενές απαντήσεις (Laine & Martin, 2006, Kohn & Goodglass, 1985)
- β) στις σωστές απαντήσεις (Laine & Martin, 2006)
- γ) στα μονολεκτικά λάθη (Kohn & Goodglass, 1985, Laine & Martin, 2006, Γούτσος κ.α. 2011)
- δ) στις περιφράσεις (Kohn & Goodglass, 1985, Γούτσος κ.α. 2011)

Τα μονολεκτικά λάθη και οι περιφράσεις αφορούν στις λανθασμένες απαντήσεις (Blumstein, 1973 & Lecours & Lhermitee, 1969 στο Dell, Schwartz, Martin, Saffran, Gagnon, 1997: 802) και εμφανίζουν την ακόλουθη λεπτή δομή (βλ. και Πίνακας 4.1):

A. Τα μονολεκτικά λάθη διαιρούνται

α) στα λεξικά λάθη ή λεξικές παραφασίες όπου μια λέξη υποκαθίσταται από μια άλλη και μπορεί να παρουσιάζουν τις εξής συνάφειες με τη λέξη-στόχο:

- Σημασιολογική συνάφεια
- Μορφική συνάφεια
- Οπτική συνάφεια
- Ασυνάφεια

Ειδικότερα, τα λεξικά λάθη ή λεξικές παραφασίες σημασιολογικής συνάφειας παρουσιάζουν τις εξής σημασιολογικές σχέσεις με τη λέξη-στόχο:

- Υπερωνυμία
- Υπωνυμία
- Συνυπωνυμία

➤ Μερωνυμία

β) Στα υπολεξικά λάθη ή φωνημικές παραφασίες στα οποία η φωνολογική δομή μιας αναγνωρίσιμης λέξης αλλοιώνεται από την αλλαγή ενός φωνήματος σε ένα φωνολογικό τεμάχιο. Η αλλαγή αυτή αφορά:

- την παράλειψη ενός φωνήματος
- την προσθήκη ενός φωνήματος
- την υποκατάσταση ενός φωνήματος με ένα άλλο
- την αντιμετάθεση φωνημάτων
- τη συλλαβική αλλαγή

γ) Στους νεολογισμούς οι οποίοι διακρίνονται:

- στη νεολογιστική παραφασία
- στους δυσνόητους νεολογισμούς

B. Οι περιφράσεις διαιρούνται περαιτέρω:

- α) στις σαφείς περιφράσεις
- β) στις ασυναφείς περιφράσεις
- γ) στις ασαφείς περιφράσεις

Οι σαφείς περιφράσεις διαιρούνται σε όσες εστιάζουν:

- στην αισθητηριακή, οπτική ή μορφολογική ιδιότητα της λέξης-στόχου
- στην συσχετιστική, λειτουργική ή χρηστική ιδιότητα της λέξης-στόχου

Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τις κατηγορίες και υποκατηγορίες στις οποίες ταξινομήθηκαν τα λάθη που βρέθηκαν στο corpus με τον κωδικό που χρησιμοποιήθηκε κατά την επισημείωσή τους.

Σ	Σωστή Απάντηση
Κ	Κενή Απάντηση
Μονολεκτικά Λάθη	
Φωνολογικές Παραφασίες	
Φ1	Παράλειψη
Φ2	Προσθήκη
Φ3	Υποκατάσταση
Φ4	Αντιμετάθεση Φωνημάτων

Φ5	Συλλαβική Αλλαγή
Νεολογισμοί	
N1	Νεολογιστική Παραφασία
N2	Δυσνόητος Νεολογισμός
Λεκτικές Παραφασίες	
Λ1	Σημασιολογική Συνάφεια
Λ1-A	Υπερωνυμία – Υπωνυμία
Λ1-B	Συνυπωνυμία
Λ1-Γ	Μερωνυμία
Λ2	Μορφική Συνάφεια
Λ3	Οπτική Συνάφεια
Λ4	Ασυνάφεια
Λ5	Εμμονή
Περιφράσεις	
Π1	Σαφείς
Π1-A	Αισθητηριακή/Οπτική Ιδιότητα
Π1-B	Συσχετιστική/Χρηστική/Λειτουργική Ιδιότητα
Π2	Ασυναφείς
Π3	Ασαφείς

Πίνακας 4.1 Κατηγορίες/υποκατηγορίες ταξινόμηση λαθών

Κατά την επισημείωση του Σώματος Απαντήσεων παρατηρήθηκε ότι υπάρχει επικάλυψη μεταξύ των κατηγοριών λαθών εξαιτίας της αναπόφευκτης ερμηνείας των δεδομένων που συνεπάγεται κάθε σχολιασμός λαθών. Οι περισσότερες υποκαταστάσεις είναι πιθανόν να περιγράφονται από περισσότερες της μίας κατηγορίες-ετικέτες. Αποφασίστηκε να σημειωθούν όλες οι περιπτώσεις που μπορούν να αποδοθούν σε δύο ή περισσότερες διαφορετικές κατηγορίες λαθών. Έτσι, οι ανακληθείσες οντότητες που επισημειώνονται με την ετικέτα της φωνολογικής παραφασίας δεν αναφέρονται μόνο στη λέξη-στόχο αλλά πρόκειται και για φωνολογικές παραποιήσεις λέξεων εκτός στόχου (Kohn & Goodglass, 1985:273). Π.χ.

- Η οντότητα «ξύλοπόδαρα»

<AG1>: <Λ1-B>& <Λ3> &<Φ1> δε-κα-νί-κα </Λ1-B>& </Λ3> & </Φ1>

Στο παραπάνω παράδειγμα η ανασυρόμενη οντότητα «δεκανίκα» για τη λέξη-στόχο «ξύλοπόδαρα» επισημειώνεται με τρεις κατηγορίες:

1. με τη φωνολογική παραφασία της παράλειψης τους φωνήματος «α»
2. με τη λεξική παραφασία της σημασιολογικής συνάφειας και συγκεκριμένα της συνυπωνυμίας αφού και οι δυο οντότητες είναι ένα είδος «εξοπλισμού βαδίσματος»
3. με τη λεξική παραφασία της οπτικής συνάφειας αφού ως αντικείμενα μοιάζουν μεταξύ τους.
 - Η οντότητα «κάστορας»

<AS1>: αυτός τί είναι <Λ1-B> & <Λ3> & <N1> **αποπαντικός** </Λ1-B> & </Λ3> & </N1>; M;

Το ίδιο και με την οντότητα «κάστορας». Η ανακληθείσα οντότητα «αποπαντικός»

1. επισημειώνεται ως νεολογιστική παραφασία εφόσον παρουσιάζει φωνολογική ομοιότητα με τη λέξη «ποντικός»
2. ανήκει στη συνυπόνημη κατηγορία της λέξης-στόχου με κοινό υπερώνυμο το «τρωκτικό».
3. παρουσιάζει οπτική συνάφεια με την οντότητα «κάστορας».

4.2 Ανάλυση του σχήματος ταξινόμησης

4.2.1 Κενές απαντήσεις

Η πρώτη κατηγορία των απαντήσεων αφορά στις κενές απαντήσεις. Οι Laine & Martin, (2006), όπως και οι Kohn & Goodglass, (1985), κατηγοριοποιούν το είδος της κενής απάντησης ως μία από τις τέσσερις βασικές κατηγορίες απαντήσεων για να τονιστεί η αντιδιαστολή της με τις πλήρεις απαντήσεις. Οι πλήρεις απαντήσεις αφορούν στα εκφωνήματα σε επίπεδο λέξης (σωστές απαντήσεις, λεξικά, υπολεξικά λάθη, νεολογισμοί) ή σε περιφραστικό επίπεδο: είναι όσα εκφωνήματα παράγει ο ασθενής που σκοπό έχει να κατονομάσει το ερέθισμα ανεξαρτήτως σωστής ή λανθασμένης απάντησης (η ανάλυση παρατίθεται στην αντίστοιχη κατηγορία). Οι κενές απαντήσεις αφορούν στα εκφωνήματα όπου δε δίνεται κάποια σημασιολογική πληροφορία για τη λέξη στόχο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο ασθενής μπορεί να παραμείνει σιωπηλός, να χρησιμοποιήσει εκφράσεις όπως «το ξέρω», ή «ξέρω τι είναι αλλά δεν μπορώ να το πω», να επαναλάβει τα λόγια του εξεταστή, να παραδεχτεί πως δεν μπορεί να κατονομάσει τη λέξη-στόχο, ή να

προσπαθήσει να περιγράψει τη λειτουργία του ερεθίσματος με τη χρήση παντομίμας χωρίς να εκφέρει κάποια λέξη.

Κενές απαντήσεις στα δεδομένα μας

- Χρήση παντομίμας και επανάληψη του λόγου του εξεταστή

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AL2>: <K> (...) </K>

<EM1>: πώς το λέμε όμως;

<AL2>: <K> ε:: (.) πώς να το πούμε; </K>

<EM1>: μία «οδ::»

<AL2>: <Λ1-B> & <Λ2> & <N1> δοδο-δόκρεμα </Λ1-B> & </Λ2> & </N1>

<EM1>: «ο-δο»

<AL2>: <Λ1-B> & <Λ2> & <N1> -ντόκρεμα </Λ1-B> & </Λ2> & </N1>

<EM1>:- ντόβου-

<AL2>: <Σ> -βουρτσα </Σ>

<EM1>: μ::

- «Ξέρω τί είναι αλλά δεν μπορώ να το πω»

<EM1>: αυτό εδώ;

<AS2>: <Π1-B> τσακαρόδενδρα που φτιάχνουνε να κρυ-να κρυώσω τα δόντια </Π1-B>

<EM1>: μχμ

<AS2>: τσακαρο (.)<Π5> κατσαρώνω </Π5>(.) <K> δε μπορώ το πω (...) δε μπορώ να το πω (.) ξέρω πού είναι αλλά δε μπορώ [να το πω </K>

<EM1>: [αυτή είναι μία «ο::δ::»(.)] [πώς το λένε;

<AS2>: <Π5> [γλι γλι- γλιδώνω </Π5>

- Ο ασθενής παραμένει σιωπηλός

<EM1>: Λοιπόν Αλέξανδρε (.) θέλω (.) να κοιτάς την εικόνα (.) και να μου λες (.) το όνομα του αντικειμένου που βλέπεις κάθε φορά (...) τί είναι αυτό;

<AV1>: <K> (...) </K>

<EM1>: το ξέρεις αυτό έτσι;

<AV1>: <K> μ:: </K>

<EM1>: θέλεις να προσπαθήσεις να μου πεις τι είναι;

<AV1>: (...) <Λ1-B> & <Λ3> στυλός </Λ1-B> & </Λ3>

<EM1>: αλλιώς το λέμ' αυτό

<AV1>: <K> () </K>

<EM1>: πώς το λένε; (.) είναι ένα «μο»

<AV1>:<Σ> -λύβι </Σ>

<EM1>: «μο»

<AV1>: <Σ> μολύβι </Σ>

4.2.2 Σωστές απαντήσεις

Η δεύτερη κατηγορία των απαντήσεων αφορά στις σωστές απαντήσεις. Η κατηγορία της σωστής απάντησης βρίσκεται στους Laine & Martin, 2006 ενώ δεν παρατηρείται σε κανένα άλλο σχήμα ταξινόμησης. Ως σωστές απαντήσεις θεωρούνται όσες λέξεις-στόχοι ανασύρθηκαν με κάποια συνώνυμή τους, με επαγγελματική ορολογία, με επαυξημένη απάντηση. Στους Laine & Martin, 2006 και στην παρούσα εργασία θεωρείται ότι η σημασιολογική σχέση της συνωνυμίας υπάρχει ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες λέξεις που έχουν την ίδια –ή σχεδόν την ίδια – σημασία και ανήκουν στο ίδιο μέρος του λόγου αλλά έχουν διαφορετική μορφή. Τα ζευγάρια των λέξεων που είναι συνώνυμα μοιράζονται όλα ή σχεδόν όλα τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά τους ή τις ιδιότητές τους. Στη συνέχεια θα χρησιμοποιούμε τους όρους «συνώνυμο» ή «σημασιολογικό ισοδύναμο» για να δηλώσουμε ότι κάποια λέξη συνδέεται με κάποια άλλη με την σχέση της συνωνυμίας όπως περιγράφηκε πιο πάνω.

Ενδεικτικά παραδείγματα σωστών απαντήσεων στα δεδομένα μας είναι τα ακόλουθα:

4.2.2.1 Συνώνυμες απαντήσεις

- Η οντότητα «ιππόκαμπος»

<AA2>: με::: (...) άλογο (.) αλογάκι της θάλασσας

<EW1>: Ναι (.) σε ναι πώς το λέμε

<AA2>: Α::υτό είναι [ντάξει ναι ναι ναι ((γέλιο))

<EW1>: [αλογάκι της θάλασσας

<AA2>: ε:: ιππόκαμπος

<EW1>: μπρά::βο

- Η οντότητα «κανό»

<AA2>: βάρκα

<AZ1>: μία βάρκα

<AK1>: μ (.) <Σ> βάρκα </Σ> αλλά::

<EM1>: αλλά;

<AK1>: ε:: αυτά (.) δε μπορώ να το πω κιόλας (.) <Π3> που κάνουνε::: οι αθλητέ::ς
</Π3>

<EM1>: μχμ ((επιβεβαίωση))

<AK1>: (...) <Π3> ε:: (.) σαν βαρκούλα είναι και πάνε::

<EM1>: [ναι

<AK1>: [με τα κουπιά </Π3>

- Η οντότητα «στηθοσκόπιο»

στηθοσκόπιο → ακουστικά (.) που:: (...)

<AL1>: <Σ> ακουστικά γιατρών </Σ>

<EW1>: μχμ

- Η οντότητα «σπίτι»

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AS1>: ε ε <Λ1-A> κτήρια </Λ1-A> (.) ένα μια <Σ> οικία <Σ> ξέρω'γω πώς να το λέμε;

<EM1>: ωραία

- Η οντότητα «μάσκα»

<AT3>: ωχ εδώ (.) ένα:: (...) ένα προσωπείο (.) ένα::

<EW1>: σωστό είναι αυτό::

<AT3>: [ένα::

<EW1>: [το βάζουμε στο πρόσωπό μας τις [Απόκριες

<AT3>: [ναι το βάζουμε στο πρόσωπό μας τις Απόκριες και είναι (.) ένα (.) προσωπείο

<EW1>: «μά»;

<AT3>: μάσκα

<EW1>: [μπράβο

<AT3>: [ναι ρε γαμώτο

- Η οντότητα «θηλιά (κρεμάλα)»

<AT3>: μια ωραία κρεμαστή αγχόνη

<EW1>: χμ:: σωστά ((γέλιο)) [πανέμορφη

<AT3>: [((γέλιο))

<EW1>: ναι::

- Η οντότητα «χάρακας»

<EW2>: αυτό;

<DG4>: έλα (.) κοίτα το κοίτα το

<AG4>: υποδεκάμετρο

<EW2>: έτσι (.) τέλεια

4.2.2.2 Διαλεκτικές απαντήσεις

- Η οντότητα «χτένα»

<AS4>: ένα χτενέδι ένα (.) <Σ> ένα χτενίδι </Σ>

<EM1>: είναι μία «χτ»

<AS4>: <Σ> ένα χτενίδι </Σ>

<EM1>: είναι μία «χτε»

<AS4>: <K> ένα χτα (.) μωρέ όλα αυτά τα δινα πωπωπω ((τόνος αγανάκτησης)) </K>

<EM1>: το ξέρω ότι τα ξέρετ' αυτά να προσπαθήσετε να μου τα πείτε

<AS4>: ναι (.) τώρα

<EM1>: «μ' αυτό φτιάχνουμε τα μαλλιά μας»

<AS4>: <K> ναι ναι [το ξέρω αυτό </K>

<EM1>: [ε; (.) μ' αυτό εδώ

<AS4>: τα μαλλιά μας

<EM1>: είναι μία «χτε::»

<AS4>: <K> χαλιά ε:: μωρέ (.) δε μπορώ <K>

<EM1>: για να δοκιμάσουμε κάτι άλλο

- Η οντότητα «βάτραχος»

<EW2>: αυτό;

<AG4>: βάκακας

<EW2>: βάκα[κας;

<DG4>: [το λέμε στο χωριό βάκακα (.) το βατράχι

<EW2>: αχα (.) η επίσημη

<DG4>: κατάλαβες

<EW4>: ((γέλιο)) οκεί

<DG4>: πώς το λένε γενικά;

<EW2>: η επίσημη ονομασία ποια είναι;

<DG4>: επίσημα πώς τον λένε (.) σε όλο τον κόσμο (.) σε όλη την Ελλάδα (.) ε δε τον λένε βάκακα

<AG4>: βακακάκι

<EW2>: ((γέλιο))

<DG4>: ε ντάξει (.) ισχύει όμως

<EW2>: ναι ε::;

<DG4>: και πώς αλλιώς [τον λέμε στο χωριό;

<EW2>: τον λέμε «βα::» (.) [είναι ‘νας

<AG4>: [βάτραχος

<DG4>: βάτραχο (.) ναι ντάξει (.) και βούζα τον λέμε στο χωριό

<EW2>: ωραία

- Η οντότητα «χάρακας»

<EW2>: αυτό;

<DG4>: έλα (.) κοίτα το κοίτα το

<AG4>: υποδεκάμετρο

<EW2>: έτσι (.) τέλεια

- Η οντότητα «σαλιγκάρι»

<AT4>: σάλιαμας σαλι- γυμνοσάλιαγκας

- Η οντότητα «τρένο»

<AT2>: <Σ> μια ατμομηχανή </Σ>

4.2.2.3 Επαυξημένες απαντήσεις

- Η οντότητα «στεφάνι»

<AZ1>: <Σ> ένα φιόγκο κι ένα στε ένα στε ε ε ένα στ-στεφάνι </Σ>

<EM1>: μχμ αυτό αυτό

- Η οντότητα «μολύβι»

<EW1>: Θέλω να μου λέτε τί βλέπετε

<AT3>: Μολύβι με γομολά-στιχα

<EW1>: Καλά μολύβι [αρκεί

<AT3>: [μολύβι

- Η οντότητα «καμήλα»

<EM1>: αυτό τι είναι;

<AM2>: είναι:: ε:: πώς τη λεν ε:: η:: καμήλα που βλέπει τη μέση της λέει που

<EM1>: ωραία

4.2.3 Μονολεκτικά λάθη

Η ποικιλία των λαθών της μερικής ανάσυρσης ή της λανθασμένης ανάσυρσης παρέχει μια πλούσια βάση έρευνας που αφορά στους τρόπους με τους οποίους το σύστημα της κατονομασίας μπορεί να δυσλειτουργεί. Οι παραφασίες αναφέρονται σε κάθε τύπο παραγωγής μη επιδιωκόμενων εκφωνημάτων -συλλαβών, λέξεων ή φράσεων- που αποκλίνουν στην επιλογή των ήχων μέσα σε μια λέξη, ή στην επιλογή της λέξης ή στον τρόπο με τον οποίο οι λέξεις συναθροίζονται μέσα στη φράση κατά τη διάρκεια της προσπάθειας για ομιλία. Τα λάθη της παραφασίας εντοπίζονται είτε στο επίπεδο της φωνημικής επιλογής είτε στο επίπεδο της λεξικής επιλογής είτε συσχετίζονται με τη λέξη-στόχο ή όχι. Γενικώς, η παραφασία είναι χαρακτηριστικό των εκφωνημάτων στα οποία οι ήχοι της ομιλίας παράγονται με ευχέρεια. Η γεμάτη μόχθο και παραποιημένη άρθρωση των ασθενών με φτωχή άρθρωση δεν ανήκει σε αυτή την κατηγορία (Goodglass & Kaplan, 1983).

Για την κατηγοριοποίηση των λανθασμένων απαντήσεων ακολουθήθηκε η διαίρεση των Blumstein, 1973 & Lecours & Lhermitee, 1969 (Dell, Schwartz, Martin, Saffran, Gagnon, 1997: 802). Οι παραφασίες διακρίνονται α) στα λεξικά λάθη όπου μια λέξη υποκαθίσταται από μια άλλη και β) στα υπολεξικά λάθη (φωνημικές παραφασίες, νεολογισμοί) στα οποία

η φωνολογική δομή μιας αναγνωρίσιμης λέξης αλλοιώνεται από την υποκατάσταση, την προσθήκη, την παράλειψη τμημάτων ή συλλαβών. Στην πρώτη περίπτωση ενεργοποιείται ο μηχανισμός της ανταπόκρισης του ασθενούς σε ένα ερέθισμα και δίνει μια λανθασμένη απάντηση εκφρασμένη με υπαρκτή λέξη, ενώ στη δεύτερη ο ασθενής πετυχαίνει να κατονομάσει τη λέξη-στόχο με κάποιους είδους φωνολογική αλλοίωση που εκτείνεται από ένα φώνημα ως μια μη αναγνωρίσιμη λέξη.

4.2.3.1 Φωνολογική Παραφασία

Ως φωνολογική παραφασία ορίζεται μια λανθασμένη απάντηση που έχει ηχητική ομοιότητα με τη λέξη-στόχο. Πολλές φωνημικές παραφασίες δεν είναι υπαρκτές λέξεις αλλά, συχνά, οι ασθενείς αλλάζουν ένα ή περισσότερα φωνήματα που καταλήγουν σε μια υπαρκτή λέξη, ή σε κάποια που δεν έχει καμία σημασιολογική συσχέτιση με τη λέξη-στόχο. Πολλές απαντήσεις αντικατοπτρίζουν τη μερική ανάσχυση της φωνολογίας μιας λέξης και είναι εν μέρει λανθασμένες. Απαντήσεις όπως «ranoo» αντί για «rhinoceros» δείχνουν ότι ο ασθενής έχει ανασύρει κάποια χαρακτηριστικά της φωνολογίας της λέξης αλλά όχι με τρόπο επαρκή να οδηγήσει στην παραγωγή της λέξης-στόχου. Κάποιες φορές μια απάντηση μπορεί να εμφανίζεται ως μια προβληματική παραγωγή μιας σωστά στοχοθετημένης προσπάθειας. Η ηχητική δομή μιας λέξης είναι εν μέρει λανθασμένη αλλά η επαρκής φωνολογία της επιδιωκόμενης λέξης είναι ανιχνεύσιμη έτσι ώστε να είναι κατανοητή. Τα λάθη μπορεί να είναι υποκαταστάσεις, παραλείψεις ή αντιμεταθέσεις. Ο αριθμός των συλλαβών της επιδιωκόμενης λέξης συνήθως διατηρείται ακέραιος και είναι περισσότερο πιθανόν να διατηρηθούν τα φωνήεντα παρά τα σύμφωνα.

Η φωνολογική παραφασία περιλαμβάνεται σε όλα τα σχήματα ταξινόμησης. Οι Kohn & Goodglass ταξινομούν τη φωνολογική παραφασία στην κατηγορία των «λαθών ονομάτων». Οι Laine & Martin (2006), τοποθετούν αυτό το είδος απάντησης στις τέσσερις βασικές κατηγορίες απαντήσεων ως την «απάντηση εκφρασμένη με ψευδολέξη». Ως κριτήριο ταξινόμησης μιας απάντησης σε αυτή την κατηγορία είναι να υπάρχει τουλάχιστον 50% φωνολογική επικάλυψη με τη λέξη - στόχο. Αυτό το κριτήριο της αλληλοεπικάλυψης είναι αυθαίρετο και μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τις μελέτες. Στην παρούσα μελέτη υιοθετείται ο διαχωρισμός της φωνολογικής παραφασίας σε προσθήκη, παράλειψη, υποκατάσταση και αντιμετάθεση φωνημάτων από τους Laine & Martin. Στην ελληνική βιβλιογραφία (Γούτσος, κ.α., 2006) εντοπίζεται και η υποκατηγορία της συλλαβικής αλλαγής.

Ενδεικτικά παραδείγματα φωνολογικών παραφασιών στο Σώμα Απαντήσεων Αφασικών Ασθενών

4.2.3.1.1 Φωνολογική Παραφασία Παράλειψης.

Το είδος της φωνολογικής αυτής παραφασίας αναφέρεται στην παράλειψη ενός φωνήματος

χτένα: <AV1>: <Φ1> τένα </Φ1>

σφυρίχτρα : <AV1>: (...) <Φ1> &<Σ> σφυ-ρί-χτρα </Φ1> & </Σ>

χταπόδι: <AG1>: ε:: (.) <Φ1> & <Σ> ταπόδι </Φ1> & </Σ>

κρεμάστρα: <AG1>: <Φ1> & <Σ> κρε-μά-τρα </Φ1> & </Σ>

οδοντόβουρτσα: <AZ1>: <Φ1> & <Σ> οδοντόβουρτσα </Φ1> & </Σ>

σπίτι: <AP2>: <Φ1> & <Σ> [πίτι:: </Φ1> & </Σ>

φίμωτρο: <AT3>: <Φ1> & <Σ> φίμωτο (.) φίμωτο </Φ1> & </Σ>

φώκια: <AA1>: Φ1> & <Σ> φώ::κι </Φ1> & <Σ>

4.2.3.1.2 Φωνολογική Παραφασία Προσθήκης

Αυτό το είδος της φωνολογικής παραφασίας αναφέρεται στην προσθήκη ενός φωνήματος

λουλούδι: <AG1>: <Φ2> &<Σ> λουδλούδι </Φ2> & </Σ>

πουκάμισο: <AS3>: ε:: <Φ2> & <Σ> που-κάλ-μι-σο </Φ2> & </Σ>

ρινόκερος: <ATH1>: εδώ είναι <Φ2> & <Σ> ιρινόκερος </Φ2> & </Σ>

ρολόι: <EM1>: είναι ένα «ρο»

<AP2>: <Φ2> & <Σ> -λόρι </Φ2> & </Σ>

<AL2>: α <Λ6> & <Φ2> & <Σ>στηθοσκόπια </Λ6> & </Φ2> & </Σ>

<AT1>: λοιπόν (.) αυτό είναι τώρα:: <Φ2> στρίποδο </Φ2> (.) έτσι;

4.2.3.1.3 Φωνολογική παραφασία Υποκατάστασης

Αυτό το είδος της φωνολογικής παραφασίας αναφέρεται στην υποκατάσταση ενός φωνήματος.

μολύβι: <AA1>: <Φ3> <Σ> μο-ρύ-βι </Φ3> & </Σ>

χτένα (τσατσάρα): <AA1>: <Φ3> & <Σ> τσα-τσά::-τα </Φ3> & </Σ>

χωνί: <AA1>: <Φ3> & <Σ>[χω::τί ε:: α ναι </Φ3> & </Σ>

παγκάκι: <AZ1>: <Λ1-B> & <Λ3> & <Φ3> καναμές </Λ1-B> & </Λ3> & <Φ3> όχι να ένα::

ψαλίδι: <AS1>: α:: ένα <Φ3> & <Σ> σαλίδι </Φ3> & </Σ> (.) ψαλίδι

παλέτα: <AS1>: <Φ3> & <Σ> παλέφα;</Φ3> & </Σ> Όχι παλέ-

λουλούδι: <AS3>: ε <Φ3> & <Σ> λου::-λί-δι <Φ3> & <Σ> ο ο ε ε:: λου::-λί::-δι

φίμωτρο: <AT1>: <Φ3> & <Σ> το φούμωτρο το:: </Φ3> & </Σ>

καμήλα: <AA1>: <Φ3> & <Σ> [κα::-μή-να </Φ3> & <Σ>

τηγάκι: <Φ3> & <Σ> τηγάκι </Φ3> & </Σ>

4.2.3.1.4 Φωνολογική Παραφασία Αντιμετάθεσης Φωνημάτων

Αυτό το είδος παραφασίας αναφέρεται στην αντιμετάθεση δυο φωνημάτων

<AA1>: <Φ4> βάκρα </Φ4>

φούστα: <Φ4> & </Σ> φούτσα </Φ4> & </Σ>

πελεκάνος: <AP4>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> & <Φ4> πελαγρός </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3> & </Φ4> (.) κα πελαρ-

<AM3>: Το <Λ1-B> & <Φ4> αρεοπλόνο </Λ1-B> & </Φ4>

4.2.3.1.5 Φωνολογική Παραφασία Συλλαβικής Αλλαγής

Η φωνολογική παραφασία της συλλαβικής αλλαγής επηρεάζει συλλαβές με τρεις τρόπους: την παράλειψη ολόκληρων συλλαβών, την προσθήκη ή την αντιμετάθεση συλλαβών (Γούτσος κ.α., 2011).

ρακέτα: <AI1>: <Φ5> κεράτι κε- κεράτι <Φ5>

πυραμίδα: <AI1>: <Φ5> πυρημάδε <Φ4> τώρα πάλι ξανά

σφυρίχτρα: <AS2>: <Φ5> φισφυρίχτρα φισφυρίχτρα </Φ5>

αγελάδα: <AS3>: [αλε:: το:: <Φ5> α::-λά-δα </Φ5>

ρολόι: <AS3>: κα:: ε:: κο:: ε:: κο ο:: α:: πο:: το:: <Φ5>λο-ρό-ρι </Φ5> (.) το::-ρο::-βό:: <Σ> ρο::-λό::-ι </Σ>

σαλιγκάρι: <AS3>: [<Φ5> σα-ρι-γκά-λι </Φ5>

μανταλάκι: <AM4>: <Φ5> μαλάκι </Φ5>

λιοντάρι: <AM4>: <Φ5> λιο-ντοντάρι </Φ5>

κουκουβάγια: <AV1>: <Φ5> κουκουβά </Φ5>

ηφαίστειο: <AR1>: <Φ5> ηφιφάιστειο </Φ5>

4.2.3.2 Λεξική παραφασία

Τα λάθη της κατονομασίας περιλαμβάνουν την μη επιδιωκόμενη υποκατάσταση μιας ολόκληρης υπάρχουσας λέξης από μια άλλη. Υπάρχουν 4 υποκατηγορίες λαθών που σχετίζονται με τη λεξική παραφασία:

α) η παραγωγή μιας λέξης που είναι εντελώς άσχετη με το ερέθισμα

β) η παραγωγή μιας λέξης που είναι σημασιολογικά σχετιζόμενη με το ερέθισμα

γ) η παραγωγή μιας λέξης που ομοιάζει στη μορφή με το ερέθισμα και

δ) η επανάληψη μιας λέξης που υπήρχε ως ερέθισμα πριν την προς κατονομασία λέξη-στόχο.

Η λανθασμένη κατονομασία ενός ερεθίσματος συχνά ανιχνεύεται και απορρίπτεται αμέσως από τον ασθενή αλλά ακόμα και όταν ένας ασθενής δεν έχει επίγνωση του λάθους του δεν είναι σίγουρο αν γνωρίζει ή όχι τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά του ερεθίσματος.

4.2.3.3 Σημασιολογική συνάφεια

Τα λάθη της κατονομασίας σχεδόν πάντα περιλαμβάνουν την υποκατάσταση μιας σημασιολογικά σχετιζόμενης λέξης με αυτή της λέξης-στόχου. Η μεγάλη πλειοψηφία των λεξικών παραφασιών είναι σημασιολογικά σχετιζόμενη με τη λέξη-στόχο και συνήθως αναφέρονται ως «σημασιολογικές παραφασίες». Εκφωνείται μια λανθασμένη λέξη που είναι σημασιολογικά σχετιζόμενη με τη λέξη-στόχο («αδερφή» για κόρη).

Η σημασιολογική παραφασία είναι η πιο κοινή μορφή λεξικής παραφασίας. Ο ασθενής χρησιμοποιεί ακούσια μια λέξη που είναι σημασιολογικά σχετιζόμενη με την επιδιωκόμενη λέξη. Για παράδειγμα η «μητέρα» μπορεί να χρησιμοποιηθεί στη θέση της λέξης «σύζυγος», το «καλαμάρι» στη θέση του «χαταποδιού». Η σημασιολογική συνάφεια αναπτύσσεται εκτενέστερα στην επόμενη ενότητα με την οργάνωση της σε σημασιολογικές κατηγορίες.

4.2.3.4 Μορφική συνάφεια

Η μορφική συνάφεια αναφέρεται στη φωνολογική ομοιότητα της λέξης-στόχου με την ανασυρόμενη λέξη. Οι δυο λέξεις μοιράζονται μεταξύ τους σημαντικά φωνολογικά χαρακτηριστικά όπως τα αρχικά φωνήματα ή το επιτονικό σχήμα.

Ανάσχυση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που μεταξύ τους υφίσταται μορφική συνάφεια.

<AM2>: πώς τη λέμε <Λ2> **βελόνα** αυτή </Λ2>

- Η οντότητα «ηφαίστειο»

<EM1>: Είναι ένα «ηφ:»

<AM3>: <N1> η-φώ-τρι-α <Λ2> **αποτεφρώτρια** </Λ2> <N1> αποτιφέτρια </N1>
αποτιφέτρια

- Η οντότητα «θηλεία (κρεμάλα)»

<EM1>: ((γέλια)) είναι μία [«θη»

<AA1>: <Λ2> [**Θή-κη** </Λ2>

<EM1>: είναι μία «θη»

<AG2>: <Λ2> **θήκη** </Λ2> (.) όχι θήκη (.) θη

<AK3>: κρε (.) <Λ2> & <Λ5> **κρεμάστρα** </Λ2> & </Λ5> (.) όχι ε:: ()

- Η οντότητα «καλάθι»

<EM1>: «κα::» (.) είναι ένα «κα»

<AM4>: <Λ2> **κα::ρτέλα** <Λ2> όχι (.) <Σ> κα-λάθι </Σ>

- Η οντότητα «κλειδί»

<AV1>: <Λ2> **τυρί** <Λ2>

- Η οντότητα «μανταλάκι»

<EM1>: είναι ένα «μα»

<AG1>: **-χαίρι** (...) χ αίρι ((ψιθυριστά)) (...)

- Η οντότητα «μοιρογνωμόνιο»

<EM1>: είναι ένα «μοι»

<AT2>: **-κροσκόπιο**

- Η οντότητα «ξυλοπόδαρο»

<AA2>: <Λ2> **ξυλάγγουρο** </Λ2> [όχι

<AA2>: (...) ε:: (.) ξυλό:: (.) <Λ2> **ξυλάνθρωπος** </Λ2> <Σ> ξυ- ξυλοπόδαρος </Σ>

- Η οντότητα «παγκάκι»

<AG2>: μ:: πα:: (...) δεν είναι <Λ2> **παπούτσι** </Λ2> (.) πα:: (...) δεν είναι <Λ4> ποτήρι </Λ4> (.) είναι πα (...) δεν είναι <Λ2> **πατατάκια** </Λ2> ((γέλια)) δεν ξέρω (.) δε το θυμάμαι

<EM1>: πα::

<AZ1>: <Λ2> **παράθυρο** </Λ2> ούτε ρο; Παράθυρο;

<EM1>: είναι ένα «πα::»

<AM3>: πα:: ((βήξιμο)) <Λ2> **παράθυρο** </Λ2>- παρ (.) όχι παράθυρο είναι παρόμετ-παράθυρα όχι στο παράθυρ όχι παράθυρο όχι [παρόμετρο] ((ψιθυριστά))

<EM1>: αυτό είναι ένα «πα::»

<AT2>: <Λ2> **παρ::-τσούκλι** </Λ2> ((ελαφρύ γέλιο))

- Η οντότητα «στεφάνι»

<AT1>: τώρα αυτό (.) πώς θα το πεις τώρα (.) <Λ2> **φωτοστέφανο**; </Λ2> ((γέλια))

- Η οντότητα «πυραμίδα»

<EM1>: να τη κι αυτή (.) τη βλέπαμε πριν (...) να σου πω τώρα από τί αρχίζει που πριν δεν μπορούσαμε να το να το γράψουμε; (.) είναι μία «πυ»

<AG2>: πυρ (.) τη:: πυ (.) όχι <Λ2> **πυγολαμπίδα** </Λ2> (...) <Λ1-B> & <Λ2> πύργος </Λ1-B> & </Λ2> όχι (.) όχι δεν είναι πύργος (.) είναι::

<EM1>: είναι μία (.) «πυ::»

<AK3>: πυ <Λ2> **πυρόγα**; </Λ2>

<EM1>: πώς το λέμε; (...) είναι μία «πυ»

<AP2>: <Λ2> **-νέλα** </Λ2>

- Η οντότητα «ρακέτα»

<AZ1>: ε ε κ- ε:: <Λ2> **καρέκλα** </Λ2>ε:: (.) ε:: ε::

<EM1>: «ρα» (.) «ρα::»

<AZ1>: ρα ρα ε <Λ2> **καρέκλα** </Λ2> ρα ε::

- Η οντότητα «σαλιγκάρι»

<EM1>: τί είναι αυτό; τί μπορεί να είναι; (.) είναι ένα «σα»

<AT2>: (...) <Λ2> **σάρωθρο** </Λ2>((ψιθυριστά)) σά-ρω-θρο

- Η οντότητα «σπίτι»

<EM1>: αυτό είναι 'να «σ::»

<AP1>: <Λ2> **στυλό** </Λ2>

<EM1>: αυτό είναι ένα «σπ»

<AP1>: <Λ2> **σπί-ρτο** </Λ2>

<EM1>: είναι ένα «σπί»

<AP1>: <Λ2> **σπί-ρτο** </Λ2>

- Η οντότητα «στηθοσκόπιο»

<EM1>: μχμ (.) είναι ένα «**στη::θ**»

<AG1>: <Λ2> **στηθόδεσμος** </Λ2>(.) όκι[::

<EM1>: το έχετε ξαναδεί αυτό; (.) αυτό πώς το λέμε; είναι ένα «**στηθ::**» (.) μ::;

<AT2>: <Λ2> **-θόδεσμος** </Λ2>

- Η οντότητα «σφυρίχτρα»

<AM2>: η <Λ2> **σφραγίδα** </Λ2> (.) τ:: γιατρός είσαι να;

- Η οντότητα «τρίποδας»

<EM1>: είναι ένας «**τρί**»

<AS1>: τρι- όχι <Λ2> **τρίκυκλος** </Λ2>

- Η οντότητα «τσιμπίδα (λαβίδα)»

<EW1>: Ναι (.) «**λα**»

<AA2>: <Λ2> **λαβή** </Λ2>

<EM1>: αυτό είναι μία «**λα**»

<AV1>: <Λ2> **λαβή** </Λ2> (.) λα-βή

<AP1>: <Λ2> -χλα </Λ2> (.) όχι ε:: όχι όχι όχι ε:: (...) ((χτύπημα δαχτύλων στο τραπέζι))

<EW1>: «τσι»;

<AP4>: ε:: <Λ2> **τσιγκολελέτα** </Λ2> ((τραγουδιστά))

<EW1>: «λα»;

<AT3>: <Λ2> λ- (.) **λάστιχο** </Λ2> ε::

- Η οντότητα «υδρόγειος»

<EW1>: «**υδρό**»

<AP4>: <Λ2> & <Φ3> **υδρόθόρος** </Λ2> & </Φ3> θό ε θόρος

<EW1>: «**υδρ**»

<AT1>: α <Λ2> **υδράργυρος** </Λ2> (.) υδράργυρος καλά το πα; Ε εντάξει

- Η οντότητα «φυσαρμόνικα»

<EM1>: είναι μία «**φυ**::

<AP2>: <Λ2> **λαρμονική** </Λ2>

- Η οντότητα «χάρακας»

<EW2>: «χα[::]»

<AV1>: <Λ2> [**χα-ρτί** </Λ2> (.) χα::

<EM1>: «χα»

<AG1>: <Λ2> **χα-ρτό- [νι** </Λ2>

- Η οντότητα «φίμωτρο»

<EM1>: «φι:»

<AG1>: <Λ2> **φυλα::κτό** </Λ2> όκι

<EM1>: είναι ένα «φι:»

<AK3>: (...) φ(.) φ (.) <Λ2> **φύλακας** </Λ2> όχι

- Η οντότητα «αριθμητήριο»

<AL1>: <Λ2> **αριθμό::μετρητής;** </Λ2>

Στα δεδομένα μας παρατηρούμε την ύπαρξη μιας καθοδηγημένης μορφικής συνάφειας. Αφορά σε όσες ανασυρόμενες λέξεις παρουσιάζουν ταύτιση των αρχικών τους φωνημάτων με τη λέξη-στόχο λόγω παροχής φωνημικής βοήθειας.

π.χ. τσιμπίδα (λαβίδα) →

<EW1>: «λα»;

<AT3>: λ-(.) **λάστιχο** ε::

πελεκάνος → <EM1>: «πε»

<AG1>: τε (.) **πε-τα-λω-τής;**

λουλούδι → <EW1>: «λου»

<AF1>: <Λ2> **λου-λουκάνικο**<Λ2>; Λουκάνικο λέω /((γέλια))

4.2.3.5 Οπτική Συνάφεια

Το λεξικό λάθος οπτικής συνάφειας αναφέρεται στην κατονομασία ενός αντικειμένου που είναι οπτικά όμοιο με τη λέξη-στόχο.

Παραδείγματα οπτικής συνάφειας από τα δεδομένα μας

- Η οντότητα «άλογο»

Ο ασθενής AV1 ανασύρει την οντότητα «άλογο» ως «ελάφι». Το «ελάφι» και το «άλογο» παρουσιάζουν οπτική συνάφεια μεταξύ τους αφού είναι λεπτά και έχουν παρόμοια σωματοδομή.

<AV1>: <Λ1-B> & <Λ3> **ελάφι** </Λ1-B> & </Λ3> (.) όχι ((επίγνωση λάθους))

- Η οντότητα «θηλιά (κρεμάλα)»

<AT1>: εδώ είναι <Λ3> **λάσο** </Λ3>

- Η οντότητα «κρεμάστρα»

<AT2>: μια:: <Λ3> **ομπρέλα** μ-μια:: ο:-ομπρέλα ε:: </Λ3>

- Η οντότητα «μάσκα»

<AZ1>: αυτό 'ναι:: (.) ένα <Λ4> σχέδιο:: </Λ4> (.) ένα <Λ3> **τέρας** </Λ3> τι 'ν ' αυτό;

<AF1>: <Λ3> **φάτσα** φάτσα </Λ3>

- Η οντότητα «πυραμίδα»

<AM2>: ε:: <Λ3> **σκάφη** </Λ3> (.) τι 'ν' αυτό ξέρω 'γω τί είναι; <Λ3> **Πλαγιά** </Λ3> μέσα είναι, τί είναι αυτό; @@ τί είναι αυτή; [δεν μπορώ να

- Η οντότητα «σαλιγκάρι»

<AP4>: ε:: (.) ε:: (.) <Λ3> & <Φ5> σαμαμί- </Λ3> & </Φ5> ((γέλιο))

4.2.3.6 Ασυνάφεια

Η λεξική λανθασμένη κατονομασία μπορεί να συμβεί με την παραγωγή μιας λέξης που είναι εντελώς ασυναφής με τη λέξη-στόχο π.χ. στρατιώτης → κόρη. Αυτού του είδους η λεξική υποκατάσταση δεν έχει διακριτή σημασιολογική σύνδεση με την προς κατονομασία λέξη. Επίσης, δεν υπάρχει ούτε οπτική ούτε μορφική συνάφεια μεταξύ της ανασυρόμενης λέξης και της λέξης-στόχου.

Παραδείγματα ασυνάφειας από τα δεδομένα μας

- Η οντότητα «κερί»

<AG4>: <Λ4> **μάτι** </Λ4>

<AG2>: <Λ4> **αναπτήρας** </Λ4>; Όχι (...) τα <Λ1-E> μαλλιά </Λ1-E>

- Η οντότητα «ιππόκαμπος»

Ο ασθενής AP4 ανασύρει την οντότητα «ιππόκαμπος» ως «ελέφαντας». Αν και οι δύο οντότητες ανήκουν στην ευρύτερη σημασιολογική κατηγορία του «ζώου», εντούτοις, δε θεωρούνται συνυπώνυμα διότι ο ιππόκαμπος ζει στη θάλασσα και ο ελέφαντας είναι ζώο της ζούγκλας. Δεν παρουσιάζουν οπτική συνάφεια μεταξύ τους και οι λέξεις δεν ομοιάζουν στη μορφή. Αποκλείεται η περίπτωση της εμμονής.

<AP4>: ε:: ε:: <Λ4> ελέφαντας </Λ4>

4.2.3.7 Εμμονή

Το φαινόμενο της εμμονής αναφέρεται σε λέξεις που εμφανίζονται ξανά από μια προηγούμενη απάντηση. Η ακατάλληλη επανάληψη μιας απάντησης ενός προηγούμενου ερεθίσματος είναι ένα κοινό φαινόμενο των αφασικών ασθενών. Στη βιβλιογραφία γίνεται

διάκριση επανάληψης απάντησης μεταξύ ενός αμέσως προηγούμενου ερεθίσματος και σε επανάληψη απάντησης ενός όχι αμέσως προηγούμενου ερεθίσματος. Η εμμονική παραφασία συνήθως είναι σημασιολογικά σχετιζόμενη με μια προηγούμενη λέξη.

Παραδείγματα από τα δεδομένα

- Η οντότητα «γορίλλας»

Ο ασθενής AG4 ανασύρει την οντότητα «γορίλλας» ως «βάτραχος». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ζώο» αλλά τα δυο αυτά ζώα δεν ανήκουν σε στενή σημασιολογική κατηγορία, επομένως δεν είναι συνυπόνομα. Ο «γορίλλας» ανήκει στα θηλαστικά και ο «βάτραχος» στα αμφίβια. Επίσης, τα δυο ζώα δεν ομοιάζουν ούτε οπτικά ούτε παρουσιάζουν μορφική συνάφεια οι δυο λέξεις. Επομένως, η ανάσυρση του «γορίλλα» ως «βατράχου» πιθανόν οφείλεται στο γεγονός ότι ο «βάτραχος» προϋπήρχε ως ερέθισμα της οντότητας «γορίλλας».

<AG4>: <Λ5> **βάτραχος** </Λ5>

- Η οντότητα «φώκια»

Ο ασθενής AG3 ανασύρει την οντότητα «φώκια» ως «αρκούδα». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ζώο» αλλά τα δυο αυτά ζώα δεν ανήκουν σε στενή σημασιολογική κατηγορία εφόσον τα δυο ζώα ζουν σε διαφορετικά περιβάλλοντα, επομένως δεν είναι συνυπόνομα. Επίσης, τα δυο ζώα δεν ομοιάζουν ούτε οπτικά ούτε παρουσιάζουν μορφική συνάφεια οι δυο λέξεις. Επομένως, η ανάσυρση της «φώκιας» ως «αρκούδας» πιθανόν οφείλεται στον παράγοντα της εμμονής αφού η «αρκούδα» προϋπήρχε ως ερέθισμα της οντότητας «φώκιας».

<AG3>: κατά:: κατά κάποιο τρόπο (.) λέμε είναι η <Λ5> & <Φ5> αρκού- όχι η αρκούδα </Λ5> & </Φ5> α:: αυτή είναι:: ε:: (...) πω πω (.) ((δυσανασχετεί)) πώς λέγεται; ((θόρυβος από εξωτερικό χώρο)) ε:: ε:: πώς να την πούμε; ((κόρνες αυτοκινήτων)) ε:: ενώ::

4.2.4 Νεολογισμοί

Όταν είναι διακριτό λιγότερο από το μισό της επιδιωκόμενης λέξης τότε το εκφώνημα θεωρείται ως «νεολογιστική παραφασία». Διαχωρίζεται από τον «δυσνόητο νεολογισμό» εξαιτίας της ομοιότητας με τη λέξη-στόχο.

Παραδείγματα **νεολογιστικής παραφασίας** στα δεδομένα μας

κουκουβάγια: <ATH1>: εδώ είναι μία <N1> **κουλουπάγια** </N1>

Παραδείγματα **δυσνόητου νεολογισμού** στα δεδομένα μας

οδοντόβουρτσα: <AP5>: η <N2> **προσάνα** </N2> η <N2> **σφιγκίκια** </N2>

<AR1>: ναι <N2> **βασισάμου** </N2>

παγκάκι: <AP5>: <N2> **κόστενας** </N2>

καμήλα: <AP5>: <N2> **βεργκίτα** </N2>

μολύβι: <N2> **γαληνός γαληλός** </N2>

σφυρίχτρα: <N2> **τσιθρα** </N2>

παγκάκι: <N2> **παδόνο πα-παδόνο** </N2>

ελικόπτερο: <AS2>: ένα (.) <N2> **πελιδρόμο** πελιδρόμο </N2> @@@ (...)

παγκάκι: <AP3>: ναι (.) κα- καλφ- <N2> **κα::λπίτα** </N2>

κρεμάστρα: <AP3>: ναι (.) <N2> **σαλιμάδε** </N2> <N2> **σκαβντά** </N2> (.) λέμε τώρα δω (.)

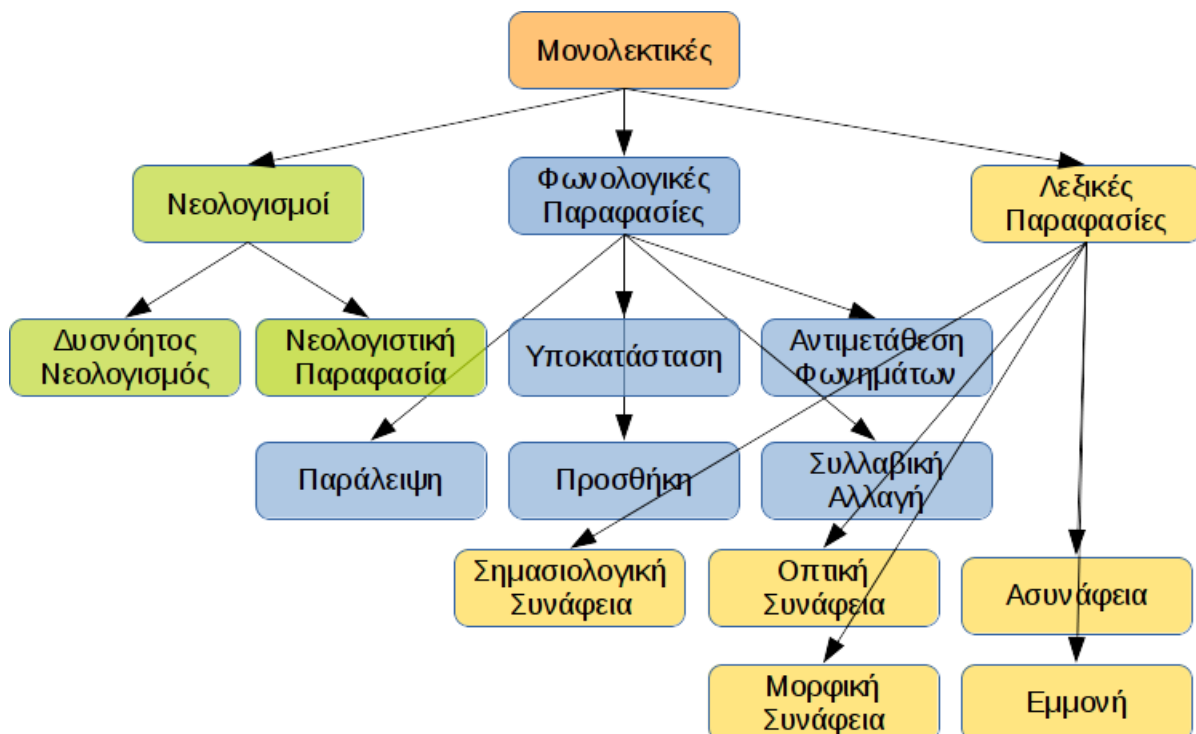
<N2> **καλιμάτε** </N2> (.) πώς λέγονται; (.) **κα::λεπί**

βελανίδι: <N2> **βενού-δο** </N2>

χωνί: <AM3>: <N2> **πραζί** </N2> <N2> **προζίνι** </N2> όχι για το:: στο <N2> **κρεζί** </N2> το <N2> **πρεζόν** </N2>

ρινόκερος: <AM2>: τε- <N2> **τε::νίρογρος** </N2> α:: πώς τον λένε; (...)

ρακέτα: <AM2>: ναι (...) <N2> **κρα::στίνα** </N2> (.) πώς το λέμε αυτό;

Εικόνα 4.1: Κατηγοριοποίηση Απαντήσεων

4.2.5 Περιφράσεις

Η άλλη κατηγορία των λανθασμένων απαντήσεων που δίνουν οι ασθενείς προκειμένου να κατονομάσουν ένα ερέθισμα της δοκιμασίας της οπτικής κατονομασίας είναι οι περιφράσεις. Σύμφωνα με τους Goodglass & Wingfield (1997:17) πολλοί ασθενείς με δυσκολία ανάσυρσης των λέξεων λένε κάτι για το αντικείμενο προκειμένου να το κατονομάσουν χρησιμοποιώντας τη στρατηγική των περιφράσεων. Εν προκειμένω, δεν υπάρχει λεξική υποκατάσταση της προς κατονομασίας λέξης-στόχου από μια άλλη αλλά παροχή πληροφοριών σχετικά με το αντικείμενο όπως περιγραφή της λειτουργίας του («κόβεις με αυτό»), της τοποθεσίας του («έχω ένα τέτοιο στο πορτοφόλι μου») ή της κατηγορίας του («είναι ένα είδος ζώου») (Kaplan & Goodglass, 1983:30). Αυτές οι περιφράσεις συνήθως δίνονται από ανομικούς ασθενείς παρά από άλλους τύπους ασθενών επειδή έχουν την ευχέρεια πρόσβασης σε εναλλακτικές εκφράσεις που άλλοι ασθενείς δεν έχουν. Είναι πιθανό ότι οι ασθενείς προσπαθούν να χρησιμοποιούν τέτοιες περιφράσεις για να υποκινήσουν τον εαυτό τους, όπως ένα φυσιολογικός ομιλητής που βρίσκεται σε κατάσταση TOT (tip of the tongue) προσπαθεί να λεξικοποιήσει σχετικές αλλά λανθασμένες λέξεις με την ελπίδα να οδηγηθεί στην επιθυμητή λέξη.

Υπάρχει, ωστόσο ένας τύπος μονολεκτικής απάντησης που είναι στην πραγματικότητα περίφραση, παρόλο που λανθασμένα αξιολογείται ως λανθασμένη λεξική κατονομασία. Όταν ο ασθενής απαντάει στην εικόνα ενός αντικειμένου δίνοντας ένα ρήμα ή ένα αντικείμενο είναι προφανές πως δεν κατονομάζει το αντικείμενο. Είναι σημαντικός, επομένως, ο διαχωρισμός των μη επιδιωκόμενων λεξικών υποκαταστάσεων από τις μονολεκτικές περιφράσεις. Το τελευταίο αναπαριστά τη σκόπιμη χρήση από τον ασθενή μιας λέξης διαφορετικής από τη λέξη-στόχο για τη μεταφορά κάποιας πληροφορίας στον συνομιλητή. Η χρήση μιας λέξης από ένα διαφορετικό μέρος του λόγου είναι αναπόφευκτα μια περίφραση. Το «κάπνισμα» ως υποκατάσταση για το «τσιγάρο» ή το «μεγάλο» ως υποκατάσταση για τον «ελέφαντα». Άλλα παραδείγματα είναι slang ή λέξεις που λένε το περιεχόμενο της λέξης-στόχου όπως «φάρμα» για την εικόνα του «προβάτου».

Οι Laine & Martin (2006: 106) κατηγοριοποιούν τις ανασυρόμενες μονολεκτικές περιφράσεις που δηλώνουν οντότητα στις συσχετιστικές απαντήσεις των λανθασμένων απαντήσεων που εκφράζονται με υπαρκτή λέξη. Οι συσχετιστικές απαντήσεις συνδυάζουν οντότητες με διαφορετικές χαρακτηριστικές ιδιότητες σε ένα προφανές σενάριο π.χ. ποντίκι → τυρί. Όμως, οι Laine & Martin δεν διαχωρίζουν τις λανθασμένες απαντήσεις σε μονολεκτικές και περιφραστικές απαντήσεις αλλά εντάσσουν τις περιφραστικές

απαντήσεις στην κατηγορία των λανθασμένων απαντήσεων που εκφράζονται με υπαρκτή λέξη και εξετάζουν ένα είδος μονολεκτικής περιφράσης, αυτό που ανασύρεται με μια άλλη οντότητα καλώντας το συσχετιστική απάντηση.

Στα δεδομένα μας οι μονολεκτικές και οι πολυλεκτικές περιφράσεις εντάσσονται στην ίδια κατηγορία. Διαφοροποιούμε σε θεωρητικό επίπεδο τις απαντήσεις των μονολεκτικών περιφράσεων που δηλώνονται με μια άλλη οντότητα από τις πολυλεκτικές περιφράσεις και από τις μονολεκτικές περιφράσεις που εκφράζονται π.χ. με ένα επίθετο. Ο λόγος της διαφοροποίησης έγκειται στο γεγονός πως οι συσχετιστικές απαντήσεις μπορεί να παρουσιάζουν και την επισημείωση της μορφικής συνάφειας. Επομένως, η ανάλυση της οντότητας «οδοντόβουρτσα» ως «οδοντίατρος» ή ως «οδοντοστοιχία», ίσως, να μη βασίζεται μόνο στο σημασιολογικό πλαίσιο του σεναρίου «πλένω την οδοντοστοιχία με την οδοντόβουρτσα» αλλά και στη σημαντική μορφική ομοιότητα των δυο λέξεων.

Οι περιφράσεις διαιρούνται:

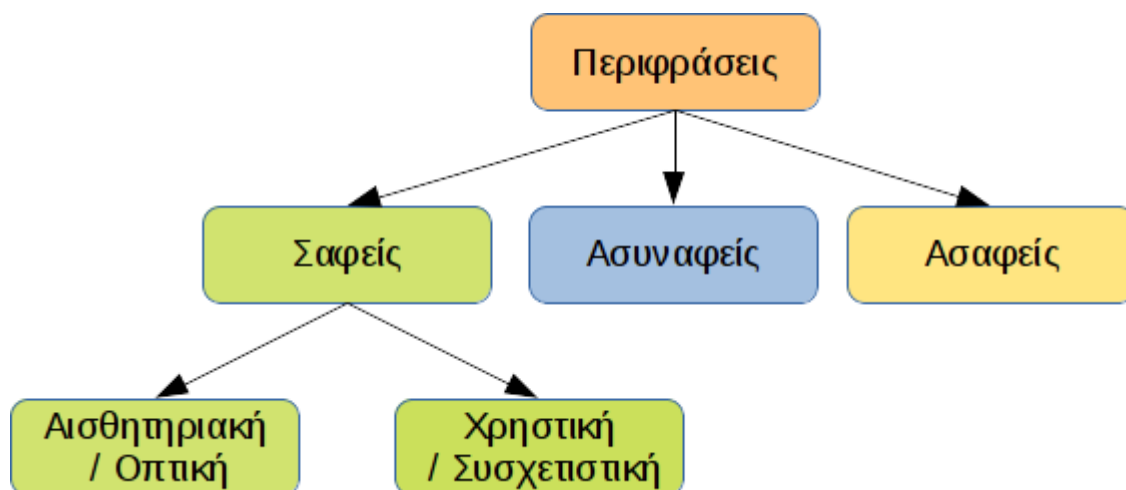
α) στις σαφείς περιφράσεις

β) στις ασυναφείς περιφράσεις

γ) στις ασαφείς περιφράσεις

α) Οι σαφείς περιφράσεις αναλύονται στην τελευταία ενότητα με τον διαχωρισμό τους

- στις περιφράσεις οπτικής/αισθητηριακής ιδιότητας
- στις περιφράσεις συσχετιστικής/χρηστικής ιδιότητας

Εικόνα 4.2: Κατηγοριοποίηση Περιφράσεων

Παραδείγματα από τα δεδομένα **ασυναφών** περιφράσεων

τρίποδας: <AK1>: (...) <Π2> **τραβάμε γραμμέ::ς** </Π2> (.) εδώ πέρα (.) <Λ3> & <Λ5> διαβήτης </Λ3> & </Λ5>

κάστορας: <AK3>: (...) <Π2> **ρόδα γυρνάει;** </Π2> ((γέλια))

μάσκα: <AS1>: ε αυτό δεν ξέρω τί πράμα είναι (.) ε θε ε θε για είναι για:: έχει και:: πώς το λένε;
<Π2> που που πετάνε τα παιδιά έξω;

<EM1>: όχι [μπορεί

<AS1>: μήπως είναι ο αητός; </Π2> (.) δηλαδή περίεργο [πράμα είναι

ψαλίδι: <AS2>: αυτό <Π2> γράφουμε <Π2> ε:: <Λ5> & <Λ4> στυλός <Λ5> & <Λ4> ε:: διλό γλε
γλέφω (...) <Π1-B> κόβω κόβω </Π1-B> ε:: (.) <Π2> γράφω </Π2> γλει <Π2> γλείφω </Π2>
<N2> γλειδί </N2>

Παραδείγματα από τα δεδομένα **ασαφών** περιφράσεων

<AG2>: (...) <Π3> τρεις μέρες το είδα (.) τελείωσα (.) το έχω δει (.) τρεις μέρες πρώην (.)
τέσσερις; </Π3>

<AS1>: <Π3> ε αυτό που πώς το λένε; ε:: (.) που πετάνε και πουλιά ε:: πώς το λένε και:: (.)
μπορεί να πιάνει και πουλί και το τρώνε δηλαδή </Π3> ((γέλιο))

<AS1>: <Π3> να παίρνω τέτοιες για να:: τέτοιες ε:: για να κάνω (.) να παίρνω (.) απ'τα απ'τα
διάφορα όχι μαντα που να μ'αρέσουν να πουλήσω (.) να παίρνω ε ε ε πώς το λένε σε σε σε
θάλασσες να βάζω τέτοια </Π3>

<AS4>: ένα:: <Π3> ένα πανίδι για να βγάλουμε τα:: </Π3> ((γέλιο)) τα @@

<AS4>: <Π3> βάνουμε τα δίκνα [τα δίκνα </Π3>

4.3 Εντοπισμός σχέσεων στα λεξικά λάθη σημασιολογικής συνάφειας

4.3.1 Γενικά

Στην καθημερινή ζωή ως κοινωνικά όντα, οι άνθρωποι συναναστρέφονται με άλλους ανθρώπους, ζουν σε ένα περιβάλλον όπου από τα αντικείμενα και τα γεγονότα μπορούν να χρησιμοποιήσουν πληροφορίες μεγάλες ή μικρές. Για την αλληλεπίδραση και την επιβίωση, γενικά, οι άνθρωποι κατηγοριοποιούν τη φύση, τα αντικείμενα, τους ανθρώπους και τα γεγονότα για να σχηματίσουν τη γνώμη τους για τον κόσμο και να οργανώσουν τις πληροφορίες. Όμως όλα τα πράγματα δεν ταιριάζουν σε μια μόνο κατηγορία. Έτσι, η κατηγοριοποίηση περιλαμβάνει τη διεργασία της λήψης της απόφασης, όπως τι, πώς και πότε να το κατηγοριοποιήσουμε (MacLaury 1995:628). Είναι ενδιαφέρον να δούμε τον ορισμό της κατηγοριοποίησης όπως τον πρότεινε ο Smith (1990:33). Σύμφωνα με τον Smith η κατηγορία «είναι μια τάξη αντικειμένων που πιστεύουμε ότι ανήκουν μαζί». Το τί κατηγοριοποιείται και αποθηκεύεται στον εγκέφαλο μας –με την μορφή εννοιών και τη χρήση της γλώσσας μας ειδικότερα– και το λεξιλόγιο αντικατοπτρίζει αυτή τη δυναμική κατηγοριοποίηση και την εννοιολόγηση της οργανωμένης πληροφορίας ή γνώσης.

Η ταξινόμια παρέχει μια διασύνδεση ανάμεσα στις ανθρώπινες επιστήμες δίνοντας την ευκαιρία για διατομεακές αντιθέσεις. Διαφορετικοί τομείς μελετούν διαφορετικές όψεις της ταξινόμιας και της κατηγοριοποίησης όσον αφορά στη φύση, στη βιολογία, στη γνωστική ψυχολογία, στον πολιτισμό, στην ανθρωπολογία, στη γλώσσα, στη γλωσσολογία κτλ.

Η ταξινόμια είναι ένας από τους πολλούς τρόπους για την κατηγοριοποίηση του περιβάλλοντος, της εμπειρίας και γενικότερα του κόσμου μας. Οι θεωρίες της ανθρωπολογίας, της γλωσσολογίας και της ψυχολογίας έχουν διαφορετικές υποθέσεις για τον προσδιορισμό της κατάταξης των λέξεων.

4.3.2 Κατηγοριοποίηση ερεθισμάτων

Για να προχωρήσουμε στην ανάπτυξη των σημασιολογικών σχέσεων μεταξύ των οντοτήτων που καλείται να κατονομάσει ο ασθενής και τις οντότητες τις οποίες ανασύρει στην προσπάθειά του αυτή, χρειάζεται να κατηγοριοποιήσουμε τις οντότητες των δοκιμασιών της οπτικής κατονομασίας.

Σύμφωνα με τους Tyler & Moss (1991) μια θεμελιώδης ανθρώπινη δυνατότητα είναι η ικανότητα να σχηματίζουμε πεδία και κατηγορίες, να διαιρούμε τα αντικείμενα στον κόσμο σε κατηγορίες με περιεχόμενο όπως τα έμβια όντα, τα τεχνουργήματα, τα ζώα και τα εργαλεία. Κατά την απόκτηση μιας νέας έννοιας, δε μαθαίνουμε μόνο τη σημασία της αλλά και το πεδίο καθώς και την κατηγορία στην οποία ανήκει. Μία από τις ευρείες κατηγοριοποιήσεις που οι άνθρωποι μαθαίνουν από πολύ μικρή ηλικία είναι ο διαχωρισμός σε έμβια και άβια όντα και σε κατηγορίες (ζώα, φρούτα, εργαλεία). Η κατηγοριοποίηση είναι λειτουργικής σημασίας γιατί:

- αναδύονται ευκολότερα οι σημασιολογικές συσχετίσεις μεταξύ των ερεθισμάτων της οπτικής κατονομασίας και της οντότητας που ανασύρει ο ασθενής
- κατηγοριοποιείται ο σημασιολογικός μηχανισμός της ανάσυρσης και η εξαγωγή υποθέσεων ανάλογα με την παραπάνω ταξινόμηση. Αυτό βοηθά στο να μη στηριζόμαστε σε κάθε οντότητα ξεχωριστά για τη σχέση ερεθίσματος και σημασιολογικού μηχανισμού αλλά σε ομάδες αντικειμένων ανάλογα με το πεδίο, την κατηγορία και το μέγεθος της κάθε οντότητας.

Η κατηγοριοποίηση που υιοθετήθηκε σε αυτήν την εργασία για τις 79 οντότητες των τεστ φαίνεται στον Πίνακα 4.2 και αφορά στο πεδίο, την κατηγορία και το μέγεθος της κάθε οντότητας. Το πεδίο αναφέρεται σε ευρύτερες κατηγοριοποιήσεις, όπως έμβια και άβια

όντα ενώ οι κατηγορία σε ατομικές σημασιολογικές κατηγορίες στο υπερώνυμο επίπεδο π.χ. ζώα, εργαλεία, φρούτα.

Ερέθισμα	Πεδίο	Μέγεθος	Κατηγορία
Αγελάδα	έμβια	μεγάλο	ζώο
Άγκυρα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Αεροπλάνο	άβια	μεγάλο	ανθρωπογενές αντικείμενο
Ακορντεόν	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Άλογο	έμβια	μεσαίο	ζώο
Αριθμητήριο	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Αρκούδα	έμβια	μεγάλο	ζώο
Άρπα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Βαρέλι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Βάτραχος	έμβια	μικρό	ζώο
Βελάκι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Βελανίδι	έμβια	μικρό	φυτό
Βελόνα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Γορίλλας	έμβια	μεγάλο	ζώο
Διαβήτης	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Ελάφι	έμβια	μεσαίο	ζώο
Ελέφαντας	έμβια	μεγάλο	ζώο

Ερέθισμα	Πεδίο	Μέγεθος	Κατηγορία
Ελικόπτερο	άβια	μεγάλο	ανθρωπογενές αντικείμενο
Ηφαίστειο	άβια	μεγάλο	φυσική κατασκευή
Θηλεία (κρεμάλα)	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Ιππόκαμπος	έμβια	μικρό	ζώο
Κάκτος	έμβια	μεγάλο	φυτό
Καλάθι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Καμήλα	έμβια	μεγάλο	ζώο
Καμηλοπάρδαλη	έμβια	μεγάλο	ζώο
Κανό	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Καπέλο	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Κάστορας	έμβια	μικρό	ζώο
Κατσίκια	έμβια	μεσαίο	ζώο
Κερί	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Κλειδί	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Κουκουβάγια	έμβια	μικρό	ζώο
Κρεμάστρα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Λεωφορείο	άβια	μεγάλο	ανθρωπογενές αντικείμενο
Λιοντάρι	έμβια	μεγάλο	ζώο
Λουλούδι (άνθος)	έμβια	μικρό	φυτό

Ερέθισμα	Πεδίο	Μέγεθος	Κατηγορία
Μανιτάρι	έμβια	μικρό	φυτό
Μανταλάκι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Μαρούλι	έμβια	μικρό	φυτό
Μάσκα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Μοιρογνωμόνιο	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Μολύβι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Μπότα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Μπουκάλι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Ξυλοπόδαρα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Οδοντόβουρτσα (βούρτσα)	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Παγκάκι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Παλέτα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Παντελόνι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Πάπυρος (περγαμινή)	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Πελεκάνος	έμβια	μεγάλο	ζώο
Πουκάμισο	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο

Ερέθισμα	Πεδίο	Μέγεθος	Κατηγορία
Πριόνι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Πυραμίδα	άβια	μεγάλο	ανθρωπογενές αντικείμενο
Ρακέτα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Ρινόκερος	έμβια	μεγάλο	ζώο
Ρολόι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Σαλιγκάρι (χοχλιός)	έμβια	μικρό	ζώο
Σκούπα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Σπίτι	άβια	μεγάλο	ανθρωπογενές αντικείμενο
Στεφάνι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Στηθοσκόπιο	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Σφυρίχτρα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Τηγάνι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Τρένο	άβια	μεγάλο	ανθρωπογενές αντικείμενο
Τρίποδας	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Τσάντα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Τσιμπίδα (λαβίδα)	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο

Ερέθισμα	Πεδίο	Μέγεθος	Κατηγορία
Υδρόγειος	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Φίμωτρο	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Φούστα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Φυσαρμόνικα	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Φώκια	έμβια	μεσαίο	ζώο
Χάρακας	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Χελώνα	έμβια	μικρό	ζώο
Χταπόδι	έμβια	μικρό	ζώο
Χτένα (τσατσάρα)	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Χωνί	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο
Ψαλίδι	άβια	μικρό	ανθρωπογενές αντικείμενο

Πίνακας 4.2 Ταξινόμηση των 79 οντοτήτων ανά πεδίο, κατηγορία και μέγεθος

Στα δεδομένα μας η κατηγορία των λεξικών παραφρασιών της σημασιολογικής συνάφειας βασίζεται στην ανάπτυξη των πιο κάτω τεσσάρων σημασιολογικών σχέσεων:

- Υπερωνυμία
- Υπωνυμία
- Συνυπωνυμία
- Μερωνυμία

4.3.3 Οι Σημασιολογικές Σχέσεις «Υπερωνυμία – Υπωνυμία – Συνυπωνυμία»

Η «υπωνυμία» ή η «υπερωνυμία» είναι η σημασιολογική σχέση που υπάρχει ανάμεσα σε δύο (ή περισσότερες) λέξεις τέτοια που η σημασία της μιας λέξης να συμπεριλαμβάνει τη σημασία άλλων λέξεων. Αυτή η έννοια της οποίας η σημασία συμπεριλαμβάνεται στη σημασία άλλων εννοιών είναι η γενική έννοια. Οι γλωσσολόγοι αναφέρονται σε αυτή ως

την υπερώνυμη έννοια. Η έννοια της οποίας η σημασία συμπεριλαμβάνει τη σημασία ενός άλλου όρου είναι η ειδική έννοια. Οι γλωσσολόγοι αναφέρονται σε αυτήν ως την υπώνυμη έννοια. Αν η σημασία μιας υπερώνυμης έννοιας συμπεριλαμβάνεται στη σημασία άλλων ειδικών εννοιών, το σύνολο των ειδικών εννοιών που είναι υπώνυμα της ίδιας υπερώνυμης έννοιας καλούνται συνυπόνομα.

Για παράδειγμα ο «κοκκινολαίμης», το «χελιδόνι» και ο «σπίνος» είναι συνυπόνομα της έννοιας «πουλί». Η αναφορά σε αυτό το επίπεδο με αυτόν τον ορισμό της συνυπωνυμίας είναι απαραίτητη γιατί είναι μια μεταβατική σχέση: αν ο «αιγίθαλος ο κυανός» είναι υπώνυμο του πουλιού και ο «αιγίθαλος της Βόρειας Αμερικής» και ο «κορυδαλλός» είναι υπώνυμο του «αιγίθαλου του κυανού», τότε ο «αιγίθαλος της Βόρειας Αμερικής» και ο «κορυδαλλός» είναι υπώνυμα της έννοιας «πουλί» αλλά ο «αιγίθαλος της Βόρειας Αμερικής» και ο «κορυδαλλός» δεν μπορούν να είναι συνυπόνομα του «σπίνος», το οποίο τοποθετείται σε ένα διαφορετικό ιεραρχικό επίπεδο όσον αφορά το «πουλί».

Μια ιεραρχική δομή «υπονώμων» και «υπερωνύμων» είναι μια «ταξινόμια». Διαχωρίζοντας ανάμεσα στη σχέση «ένα είδος/τύπος (a type of)» και στην άμεση σχέση «είναι ένα (is a)», ο Cruse διαχωρίζει τις ταξινομίες από μια μη ταξινομική έννοια. Ενώ το «σπάνιελ» είναι υπώνυμο του «σκύλου» και το «γατάκι» είναι υπώνυμο της «γάτας», είναι λογικό να πούμε ότι το «σπάνιελ» είναι ένα είδος «σκύλου» αλλά δεν ταιριάζει να πούμε ότι το «γατάκι» είναι υπώνυμο της «γάτας». Ο Cruse προτείνει να χρησιμοποιείται ο όρος «ταξινόμια» μόνο για την πρώτη περίπτωση η οποία περιλαμβάνει μια ιεραρχική οργάνωση των ειδών.

Η ευκρινής σπουδαιότητα της υπωνυμίας μπορεί να εξειδικευθεί από τη σημασία της συμπερίληψης. Η σχέση της συμπερίληψης που στηρίζεται στην έννοια της υπωνυμίας μπορεί να ειπωθεί από μια εκτατική ή από μια εντατική άποψη. Εκτατικά, ένα σύνολο πουλιών περιλαμβάνει ένα σύνολο σπίνων. Εντατικά, η σχέση είναι ανάποδη: η έννοια «σπίνος» περιλαμβάνει την έννοια «πουλί», με την έννοια ότι ο «σπίνος» είναι «πουλί».

Σύμφωνα με τον Levelt το «πρόβλημα της υπερωνυμίας» παρουσιάζεται ως ένα πρόβλημα σύγκλισης που δεν έχει λυθεί, με διαφορετικές μορφές σε διαφορετικές θεωρίες. Π.χ. «όταν η σημασία του λήμματος A συνεπάγεται τη σημασία του λήμματος B, τότε το B είναι υπερώνομο του A». Η ερώτηση που εγείρεται εδώ είναι γιατί είναι το B υπερώνομο του A και όχι το A υπερώνομο του B, καθώς το A συνεπάγεται το B.

Εστιάζοντας στις σημασίες των λέξεων, η βιβλιογραφία αναφέρει σχετικά με την ιεραρχική οργάνωση ότι οι λέξεις και οι κατηγορίες ταξινομούνται σε υπερώνυμες,

βασικές και υπώνυμες (Murphy 2002:200). Αυτή η ταξινομική δομή των λέξεων και των κατηγοριών είναι ένα κεντρικό σημείο στη γνωστική γλωσσολογία και στη ψυχολογία (Ungerer & Schmid 1996, Taylor, 1995, 2002, Murphy, 2002) από το 1970 με τις εκδόσεις του Rosch στο βασικό επίπεδο και στις φυσικές κατηγορίες.

Στη βιβλιογραφία της γνωστικής ψυχολογίας, ο Murphy αναφέρει την οργάνωση και την ταξινόμηση που χρησιμοποιούσαν τα ανθρώπινα είδη, συγκεκριμένα την ταξινόμηση των υπερώνυμων, βασικών και υπώνυμων επιπέδων με έμφαση στο βασικό επίπεδο. Οι κατηγορίες του βασικού επιπέδου είναι οι πιο φυσικές, αυτές που οι άνθρωποι μαθαίνουν νωρίς. Επιπλέον, η βιβλιογραφία διαχωρίζει τις πληροφοριακές και τις διαφοροποιητικές λειτουργίες τους, το αποτέλεσμα της ειδικότητας σε μια ιεραρχική κατηγοριοποίηση.

Στην ιεραρχία, «οι ιδιότητες που είναι γενικά αληθείς σε μια κατηγορία είναι επίσης αληθείς στα υπώνυμά τους. Ως αποτέλεσμα, οι πιο ειδικές κατηγορίες έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά όπως με τις πιο γενικές κατηγορίες με ένα ή περισσότερα επιπρόσθετα χαρακτηριστικά». Αυτή είναι μια τυπική δήλωση στη βιβλιογραφία. Αντικαθιστώντας τη φορμαλιστική δήλωση του Murphy, το «υπώνυμο» με ένα «ουσιαστικό» και το «υπερώνυμο» με μια «λέξη» η ακόλουθη εξαγωγή φαίνεται λανθασμένη: ένα ουσιαστικό έχει όλες τις ιδιότητες μιας λέξης και κάποιες άλλες επιπλέον που το διαφοροποιούν. Πώς ένα υπώνυμο επίπεδο ή ένα ουσιαστικό έχει περισσότερα χαρακτηριστικά από μια λέξη το οποίο μπορεί να είναι ουσιαστικό και κάτι άλλο; Το αντίθετο επιχείρημα είναι πιο πιθανό. Αυτό που είναι αληθές για τα υπώνυμα είναι αληθές και για τα υπερώνυμα και για το βασικό επίπεδο. Ένα ουσιαστικό είναι μια λέξη. Η λέξη, όμως, δεν είναι αναγκαστικά ένα ουσιαστικό. Οι υπερώνυμες κατηγορίες έχουν περισσότερα χαρακτηριστικά από ό,τι οι υπώνυμες. Γι αυτό τον λόγο τοποθετούνται στην κορυφή της ιεραρχίας. Το επιχείρημα του Murphy θα ήταν σωστό αν αφορούσε τις οριζόντιες ταξινομικές σχέσεις και τις ιδιότητες των κατηγοριών του ίδιου επιπέδου όπως τα πουλιά και οι σκύλοι. Διαφέρουν σε κάποιες από τις ιδιότητές τους: τα πουλιά πετούν ενώ τα σκυλιά, όχι, αλλά τα σκυλιά γαβγίζουν. Έτσι, η κατηγορία ενός υπερώνυμου ή ενός βασικού επιπέδου μπορεί να έχουν περισσότερες ιδιότητες παρά τις αντίθετες ιδιότητες από τις άλλες ή τις κατηγορίες του ίδιου επιπέδου.

Η υπερώνυμη κατηγορία, το ζώο στις περιπτώσεις του σκύλου και του πουλιού περιλαμβάνει τις ιδιότητες «πετώ» και «γαβγίζω». Αυτό οδηγεί στη φορμαλιστική δήλωση, η οποία είναι λάθος, ή στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να γραφτεί με άλλο τρόπο. «Αν τα χαρακτηριστικά του X είναι ένα υποσύνολο των χαρακτηριστικών του Y,

τότε το X είναι υπερώνυμο του Y». Τα χαρακτηριστικά ενός ζώου είναι υποσύνολο των χαρακτηριστικών ενός θηλαστικού, γι αυτό και το ζώο είναι υπερώνυμο του θηλαστικού. Η άλλη φορμαλιστική δήλωση εμφανίζεται να είναι αντίθετη με το προηγούμενο: «Στην πραγματικότητα, το υπερώνυμο επίπεδο, όντας το πιο συμπεριληπτικό έχει τον μεγαλύτερο βαθμό αξιοπιστίας». Επειδή τα υπερώνυμα περιλαμβάνουν χαμηλότερες κατηγορίες βασικού επιπέδου, ο βαθμός της αξιοπιστίας δε φαίνεται να είναι χαμηλότερος από αυτές τις κατηγορίες που περιλαμβάνει (Murphy 2002: 215).

Ο Lyons σημειώνει ότι (1968:455) «παρόλο που ένας υπερώνυμος όρος, γενικώς, δεν υποδηλώνει την υπωνυμία, είναι συχνή η περίπτωση που ένα καταστασιακό περικείμενο ή η συνταγματική τροποποίηση ενός υπερώνυμου όρου θα το καθορίσει με την έννοια του ενός από τα υπώνυμα του». Σύμφωνα με τον Murphy (2002:205) είναι η συμπερίληψη, και όχι ένα υπώνυμο, που είναι η βασική επεξηγηματική αρχή για τη σχέση αυτών των λέξεων. Οι δυο δηλώσεις του: (1) «Ένα υπώνυμο έχει όλες τις ιδιότητες του υπερώνυμού του και κάποιες επιπλέον που το διαχωρίζουν από αυτό» και (2) «Αν τα χαρακτηριστικά του X είναι ένα υποσύνολο των χαρακτηριστικών του Y, τότε το X είναι υπερώνυμο του Y και τα χαρακτηριστικά είναι το ορόσημο της σχέσης τους. Η βιβλιογραφία από τη γνωστική γλωσσολογία και τη σημασιολογία, από την άλλη, δηλώνει ότι «οι έννοιες διαφέρουν σύμφωνα με την πλουσιότητα των λεπτομερειών με τις οποίες ορίζονται». Σύγκρινε, λοιπόν, τις σημασιολογικές ενότητες (σκύλος) και (ζώο). Είναι φανερό ότι το «ζώο» είναι μια περισσότερο γενική έννοια από τον (σκύλο) και ειδικεύεται σε λιγότερη λεπτομέρεια. Αυτό εγείρει το ερώτημα γιατί μια υπερώνυμη λέξη δεν έχει όλα τα ειδικευμένα χαρακτηριστικά του βασικού επιπέδου ή της υπώνυμης σχετιζόμενης λέξης ή της κατηγορίας;

Η βιβλιογραφία της γλωσσολογίας, ειδικά ο Ungerer & Schmid (1996) & Lyons (1968) έχουν αναφερθεί σε αυτά τα προβλήματα και παρέχουν τις δικές τους λύσεις. Μια βαθύτερη αρχή της ταξινομίας στην οποία βασίζονται είναι η συμπερίληψη, η άποψη ότι η υπερώνυμη τάξη περιλαμβάνει όλα τα χαρακτηριστικά της υπώνυμης τάξης. Αν δεν απορρίψουμε ολόκληρη την παρατήρηση τότε μια καλή άμεση ερώτηση είναι η εξής: γιατί δεν μπορούμε να πούμε ότι ένα υπερώνυμο έχει όλα τα χαρακτηριστικά της βασικής και της υπώνυμης λέξης κάτω από αυτό; Όλες οι θεωρίες φαίνεται να διαφέρουν ή να αποτυγχάνουν να δώσουν μια ικανοποιητική απάντηση σε αυτό το ερώτημα. Αντίθετα, εστιάζουν στο να επαναλαμβάνουν συνεχώς ότι οι κατηγορίες του βασικού και του

υπερώνυμου επιπέδου έχουν περισσότερα χαρακτηριστικά από την υπώνυμη κατηγορία τους.

Σύμφωνα με τον Lyons (1968) η υπωνυμία, η ασυμβατότητα και η συμπερίληψη είναι το ίδιο. Ένας πιο γενικός όρος, ενέχει περισσότερη συμπερίληψη από έναν ειδικό όρο: το «λουλούδι» ενέχει περισσότερη συμπερίληψη από ό,τι η «τουλίπα», επειδή αναφέρεται σε μια ευρύτερη τάξη αντικειμένων. Άλλα από μια άλλη οπτική γωνία, ο πιο ειδικός όρος ενέχει περισσότερη συμπερίληψη: η «τουλίπα» ενέχει περισσότερη συμπερίληψη από ό,τι το «λουλούδι» επειδή έχει περισσότερα «κομμάτια» πληροφορίας, περισσότερα σημασιολογικά συστατικά. Η αμφιβολία είναι για το πώς η «τουλίπα» μπορεί να έχει περισσότερα συστατικά πληροφορίας από ό,τι το «λουλούδι».

Παρακάτω, ακολουθούν οι περιπτώσεις όπου στο Σώμα Απαντήσεων οι έμβιες και οι άβιες οντότητες ανασύρονται από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς με τη σημασιολογική σχέση της υπερωνυμίας –υπωνυμίας.

4.3.3.1 Ανάσυρση οντοτήτων με τη σημασιολογική σχέση της Υπερωνυμίας

Ανάσυρση **έμβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της υπερωνυμίας ειδομένης από εκτατική άποψη:

- Η οντότητα «άλογο»

<AG1>: βάτραχος (...) <Λ1-A> **ζώο** </Λ1-A>

- Η οντότητα «καμήλα»

Ο ασθενής AV1 ανασύρει την οντότητα «καμήλα» ως ζώο.

<AV1>: (...) <Λ1-A> **ζώο** </Λ1-A>

- Η οντότητα «λουλούδι»

Ο ασθενής AG2 ανασύρει την οντότητα «λουλούδι» ως φυτό.

<AG2>: εδώ (.) είναι ένα (.) <Λ1-A> **φυτό** (.) </Λ1-A> φυτό είναι;

- Η οντότητα «πελεκάνος»

Οι ασθενείς AA2, AV1, AM2, AM3 και AS3 ανασύρουν την οντότητα «πελεκάνος» ως «πουλί»

<AA2>: <Λ1-A> **πουλί** </Λ1-A>

<AV1>: (...) <Λ1-B> **πουλί** </Λ1-B>

<AM2>: το (.) το αυτό είναι:: (.) <Λ1-A> **πουλί** </Λ1-A> το (.) πουλί είναι το::; (.) <N2> κανάπι </N2> δε μοιάζει (.) <N2> κάλιουρας </N2> είναι τί είναι;

<AM2>: είναι:: μα μα πώς τη λένε το <Λ4> λουλούδι </Λ4> (.) το <Λ1-A> **πουλί** </Λ1-A> αυτό το;

<AM3>: Εδώ είναι <Λ1-A> **πουλί** </Λ1-A>

<AS3>: ε:: ε ε <Λ1-A> **πουλί** </Λ1-A> ε του::

Ο ασθενής AA2 ανασύρει την οντότητας «πελεκάνος» ως «θαλασσοπούλι»

<AA2>: <Λ1-A> [**θαλασσοπούλι** </Λ1-A>

<AA2>: <Λ1-A> **θαλασσοπούλι** </Λ1-A> είναι

Ο ασθενής AM3 ανασύρει την οντότητα «πελεκάνο» ως «ψαροφάγο»

<AM2>: <Λ1-A> **ψαρο-ψαροφάγος** </Λ1-A> ((γέλιο))

- Η οντότητα «σαλιγκάρι»

<AG1>: <Λ1-A> **ζωΰφιο** </Λ1-A>

Ανάσυρση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της υπερωνυμίας

- Η οντότητα «άρπα»

Ο ασθενής AA2 ανασύρει την οντότητα «άρπα» ως «μουσικό όργανο»

<AA2>: (...) εδώ να- να πούμε δω πέρα είναι:: (.) ε:: <Λ1-A> το **μουσικό όργανο** <Λ1-A> (.) <Π3> **ααααα** </Π3>((τραγουδιστά για το πώς κάνει η άρπα))

- Η οντότητα «σπίτι»

Οι ασθενείς AS1 και AZ1 ανασύρουν την οντότητα «σπίτι» ως «κτήριο»

<AS1>: ε ε <Λ1-A> **κτήρια** </Λ1-A> (.) ένα μια <Σ> οικία <Σ> ξέρω'γω πώς να το λέμε;

<AZ1>: ένα ε:: <Λ1-A> **κτήριο μεγάλο** </Λ1-A>

- Η οντότητα «παντελόνι»

Ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «παντελόνι» ως «ρούχο»

<AM4>: α:: (...) όχι (.) τσα- όχι (.) <Λ1-A> **ρούχο** </Λ1-A>

- Η οντότητα «τρίποδας»

Ο ασθενής ATH1 ανασύρει την οντότητα «τρίποδα» ως «εργαλείο»

<ATH1>: εδώ είναι:: ε:: έ-ένα α::μ: α:: χ- χο ένα:: α:: <Λ1-A> εργαλείο </Λ1-A> να το πω; <Π4> Αυτό (.) που:: (...) βάζουν (.) πάνω κάτι και κοιτάνε το:: (.) α-απόσταση σε δρόμο; </Π4> Δε ξέρω

4.3.3.2 Ανάσυρση οντοτήτων με τη σημασιολογική σχέση της Υπωνυμίας

Ανάσυρση **άβιων** οντοτήτων με τη σημασιολογική σχέση της Υπωνυμίας ειδικά από εντατική άποψη

- Η οντότητα «χελώνα»

Ο ασθενής AM4 ανασύρει την οντότητα «χελώνα» ως «καρέτα»

<AM4>: <Λ1-A> **καρέτα** </Λ1-A>(.) κα-

4.3.4 Ανάσυρση οντοτήτων με τη σημασιολογική σχέση της Συνυπωνυμίας

Στο σημείο αυτό παρατίθενται οι περιπτώσεις όπου στο Σώμα Απαντήσεων οι έμβιες και οι άβιες οντότητες ανασύρονται από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς με τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας. Εξαιτίας του γεγονότος πως η ανάσυρση μιας οντότητας που ανήκει στη συνυπόνομη κατηγορία με τη λέξη-στόχο σπανίως είναι επισημειωμένη από μόνη της αλλά συνοδεύεται και από την επισημείωση κι άλλων λεξικών παραφρασιών, η κατηγοριοποίηση της συνυπωνυμίας θα πραγματοποιηθεί με βάση την πολλαπλή επισημείωσή της. Πρώτα, παρατίθενται οι οντότητες που τις ενώνει μόνο η σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας με τη λέξη-στόχο, έπειτα οι οντότητες που ανήκουν στη συνυπόνομη κατηγορία με τη λέξη-στόχο και παρουσιάζουν οπτική συνάφεια, στη συνέχεια οι οντότητες που ανήκουν στη συνυπόνομη κατηγορία με τη λέξη-στόχο και παρουσιάζουν μορφική συνάφεια. Ακολουθούν οι οντότητες που ανήκουν στη συνυπόνομη κατηγορία με τη λέξη-στόχο και είναι επισημειωμένες και στην κατηγορία της εμμονής. Τέλος, οι οντότητες που ανήκουν στη συνυπόνομη κατηγορία με τη λέξη-στόχο και είναι επισημειωμένες και με τη λεξική παραφρασία της μορφικής και της οπτικής συνάφειας.

Οι άψυχες οντότητες που ανασύρονται με άλλες και συνδέονται με τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας είναι οι «αεροπλάνο», «αριθμητήριο», «άρπα», «διαβήτης», «ελικόπτερο», «καλάθι», «λεωφορείο», «μοιρογνωμόνιο», «μολύβι», «μπότα», «ξυλοπόδαρο», «οδοντόβουρτσα», «παγκάκι», «πουκάμισο», «πριόνι», «πυραμίδα», «σκούπα», «σπίτι», «τσάντα», «τσιμπίδα (λαβίδα)», «υδρόγειος», «φίμωτρο», «φούστα», «φυσαρμόνικα».

4.3.4.1 Ανάσυρση οντοτήτων με τη σημασιολογική σχέση της Συνυπωνυμίας

Ανάσυρση **έμβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας

- Η οντότητα «αρκούδα»

Ο ασθενής AS3 ανασύρει την οντότητα «αρκούδα» ως «μαϊμού». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες μεταξύ τους είναι το «άγριο ζώο». Τα δύο ζώα δεν ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους και οι δυο λέξεις δεν έχουν μορφική συνάφεια. Δεν υφίσταται εμμονική παραφασία. Άρα η ανάσυρση της «αρκούδας» ως «μαϊμού» πιθανόν οφείλεται στη χαρακτηριστική τους ιδιότητα ως άγρια ζώα.

<AS3>: ε.: <Λ1-B> & <Φ1> **μα-μού** </Λ1-B> & </Φ1>

- Η οντότητα «μανιτάρι»

Ο ασθενής AM2 ανασύρει την οντότητα «μανιτάρι» ως «παπαρούνα». Αν και οι δυο οντότητες δεν ανήκουν σε στενή σημασιολογική κατηγορία, ωστόσο, συνδέονται με το κοινό χαρακτηριστικό ότι και οι δυο φυτρώνουν στο χώμα. Για το λόγο αυτό θεωρούμε ως κοινό υπερώνυμο το «φυτό». Οι δυο οντότητες δεν ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους ούτε οι λέξεις παρουσιάζουν μορφική συνάφεια. Επομένως, η ανάσυρση της οντότητας «μανιτάρι» ως «παπαρούνα» οφείλεται στην χαρακτηριστική τους ιδιότητα ότι και οι δυο φυτρώνουν στο χώμα.

<AM2>: [<Λ1-B> **παπαρούνα** </Λ1-B> (.) παπαρούνα; Πώς τη λέγαμε γαμάτο; Είναι::

- Η οντότητα «ρινόκερος»

Ο ασθενής AM2 ανασύρει την οντότητα «ρινόκερος» ως «κροκόδειλος». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες μεταξύ τους είναι το «άγριο ζώο». Τα δύο ζώα δεν ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους και οι δυο λέξεις δεν έχουν μορφική συνάφεια. Δεν υφίσταται εμμονική παραφασία. Άρα η ανάσυρση του «ρινόκερου» ως «κροκόδειλου» πιθανόν οφείλεται στη χαρακτηριστική τους ιδιότητα ως άγρια ζώα.

<AM2>: κροκο- ο <Λ1-B> & <Φ5> **κροκοκόδειλος** </Λ1-B> & </Φ5> πώς τον λέει; (...)

- Η οντότητα «γορίλλας»

Ο ασθενής AG1 ανασύρει την οντότητα «γορίλλας» ως «καγκουρό». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες μεταξύ τους είναι το «άγριο ζώο». Τα δύο ζώα δεν ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους και οι δυο λέξεις δεν έχουν μορφική συνάφεια. Δεν υφίσταται

εμμοιική παραφασία. Άρα η ανασύρση του «γορίλλα» ως «καγκουρό» πιθανόν οφείλεται στη χαρακτηριστική τους ιδιότητα ως άγρια ζώα.

<AG1>: <Λ1-B> **κα-γκου-ρό** </Λ1-B>

- Η οντότητα «χταπόδι»

Ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «χταπόδι» ως «ψάρι». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ζώο της θάλασσας».

<AV1>: <Λ1-B> **ψάρι** </Λ1-B>

Ανάσυρση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που συνδέονται με τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας

- Η οντότητα «άρπα»

Ο ασθενής AS1 ανασύρει την οντότητα «άρπα» ως «λύρα». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «έγχορδο μουσικό όργανο».

<AS1>: <Λ1-B> **λύρα** </Λ1-B> (.) όχι λύρα ακριβώς κάπως

- Η οντότητα «διαβήτης»

Ο ασθενής AA2 ανασύρει την οντότητα «διαβήτης» ως «χάρακας». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «γεωμετρικό όργανο». Οι δυο λέξεις δεν ομοιάζουν μεταξύ τους οπτικά ούτε παρουσιάζουν μορφική συνάφεια. Επομένως, η ανασύρση του «διαβήτη» ως «χάρακα», πιθανόν, οφείλεται στο ότι ο διαβήτης και ο χάρακας μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο σχολικό περιβάλλον ή σε επαγγελματικό γραφείο.

<AA2>: <Λ1-B> & <Φ1> **χάρακ-** </Λ1-B> & </Φ1> ε::: πώς το λένε (.) ε::: (...) ναι

<AA2>: ε::: (...) <Λ1-B> **χάρακας** </Λ1-B> όχι

- Η οντότητα «ελικόπτερο»

Οι ασθενείς AM3, AP2, AP3 και AS4 ανασύρουν την οντότητα «ελικόπτερο» ως «αεροπλάνο». Οι δυο οντότητες ανήκουν σε στενή σημασιολογική κατηγορία, αυτή της «εναέριο μεταφορικό μέσο».

<AM3>: Το <Λ1> **αεροπλάνο** </Λ1>

<AP2>: <Λ1-B> & <N1> **ο-πρά-νο** </Λ1-B> & </N1>

<AP3>: α ελα- ελ- α::: <Λ1-B> **αεροπλάνο** </Λ1-B>

<AS4>: ετούτο το εί-είναι τ' <Λ1-B> **αεροπλάνο** </Λ1-B>

- Η οντότητα «καλάθι»

Ο ασθενής AG1 ανασύρει την οντότητα «καλάθι» ως «τσάντα». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «δοχείο αντικειμένων». Οι λέξεις δεν παρουσιάζουν μορφική συνάφεια και οι οντότητες δεν ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους. Επομένως, η ανάσυρση της οντότητας «καλάθι» ως «τσάντα» πιθανόν οφείλεται στη χαρακτηριστική ιδιότητα τους να μεταφέρουν αντικείμενα.

<AG1>: <Λ1-B> & <Φ1> **τάντα** </Λ1-B> & </Φ1>

- Η οντότητα «λεωφορείο»

Οι ασθενείς AP2 και AP5 ανασύρουν την οντότητα «λεωφορείο» ως «αυτοκίνητο». Οι δυο οντότητες ανήκουν στη στενή σημασιολογική κατηγορία που συνδέονται με το υπερώνυμο «τροχοφόρο επιβατικό όχημα».

<AP2>: <Λ1-B> **αυ-το-κί-νη-το** <Λ1-B>

<AP5>: <N2> σολατάκι </N2> (.) τ' <Λ1-B> & <Λ3> **αυτοκίνητο** </Λ1-B> & </Λ3>

- Η οντότητα «μοιρογνωμόνιο»

Οι ασθενείς AG1 και AK1 ανασύρουν την οντότητα «μοιρογνωμόνιο» ως «χάρακα». Οι δυο οντότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο ίδιο περιβάλλον, αυτό του σχολείου ή ως αξεσουάρ επαγγελματικού γραφείου. Οι δυο οντότητες δεν ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους ούτε οι λέξεις παρουσιάζουν μορφική συνάφεια. Η ανάσυρση του «μοιρογνωμονίου» ως «χάρακα», επομένως, μπορεί να οφείλεται στο ότι συνδέονται με το κοινό υπερώνυμο «γεωμετρικό όργανο» ή από το γεγονός πως οι ασθενείς ανασύρουν τον «χάρακα» με την ιδιότητα του μερώνυμου αφού ο χάρακας αποτελεί μέρος του «μοιρογνωμόνιου».

<AG1>: <Λ1-B> & <Λ1-Γ> κα- **χάρακα** </Λ1-B> & </Λ1-Γ>

<AK1>: <Λ4> & <Φ1> καρέκλ- </Λ4> & </Φ1> (.) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> **χάρακας** </Λ1-B> & </Λ1-Γ>

<EM1>: πώς το λέμε όμως αυτό:: (.) το συγκεκριμένο

<AK1>: (...) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> είναι **χάρακας** </Λ1-B> & </Λ1-Γ> αλλά:: (...)

- Η οντότητα «μπουκάλι»

Ο ασθενής AA1 ανασύρει την οντότητα «μπουκάλι» ως «ποτήρι». Οι δυο οντότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως οικιακός εξοπλισμός και συνδέονται με το κοινό υπερώνυμο του «δοχείου».

<AA1>: <Λ1-B> **πο-τή-ρι** </Λ1-B> (.) ωραία ((γέλια))

- Η οντότητα «ξυλοπόδαρα»

Ο ασθενής AK1 ανασύρει την οντότητα «ξυλοπόδαρα» ως «παπούτσια». Οι δυο οντότητες δεν ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους ούτε παρουσιάζουν οι λέξεις μορφική συνάφεια. Ανήκουν στην ευρύτερη κατηγορία του «εξοπλισμού βαδίσματος».

<AK1>: (...) <Λ1-B> & <Φ1> **παππούτσ-** <Λ1-B> & </Φ1>(…) <Π1-B> ε::μ τις ανεβαίνει:: ο άνθρωπος </Π1-B>

- Η οντότητα «παγκάκι»

Οι ασθενείς AA2 και AP4 ανασύρουν την οντότητα «παγκάκι» ως «σκαμπό». Οι δυο οντότητες μοιράζονται την χαρακτηριστική ιδιότητα ότι είναι έπιπλα στα οποία καθόμαστε και το υπερώνυμο που τις συνδέει είναι το «κάθισμα». Η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι το «παγκάκι» χρησιμοποιείται ως έπιπλο για εξωτερική χρήση, είναι είδος «επίπλωσης πόλεως» ενώ το σκαμπό χρησιμοποιείται ως έπιπλο για εσωτερικό χώρο π.χ. στο σπίτι. Επίσης, το «παγκάκι» είναι έπιπλο πολλαπλών θέσεων ενώ το «σκαμπό» μονοθέσιο.

Ο ασθενής AA2, επίσης, ανασύρει την οντότητα «παγκάκι» ως «πεζούλι». Και οι δυο οντότητες μοιράζονται την χαρακτηριστική ιδιότητα του καθίσματος με τη διαφορά, όμως, ότι το «πεζούλι» δεν είναι έπιπλο. Το υπερώνυμο που μπορεί να συνδέσει τις δυο οντότητες είναι το «κάθισμα». Και το «παγκάκι» και το «πεζούλι» βρίσκονται σε εξωτερικό χώρο και είναι αντικείμενα πολλαπλών καθισμάτων.

Ο ασθενής AA2, τέλος, ανασύρει την οντότητα «παγκάκι» ως «καρέκλα». Όπως και με την περίπτωση του «σκαμπό», οι δυο οντότητες μοιράζονται την χαρακτηριστική ιδιότητα ότι είναι έπιπλα στα οποία καθόμαστε και το υπερώνυμο που τις συνδέει είναι το «κάθισμα». Η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι το «παγκάκι» χρησιμοποιείται ως έπιπλο για εξωτερική χρήση, είναι είδος «επίπλωσης πόλεως» ενώ η «καρέκλα» χρησιμοποιείται ως έπιπλο για εσωτερικό χώρο π.χ. στο σπίτι. Επίσης, το «παγκάκι» είναι έπιπλο πολλαπλών θέσεων ενώ η «καρέκλα» μονοθέσια.

Η ασθενής AK1 ανασύρει την οντότητα «παγκάκι» ως «θρανίο». Και σε αυτή την περίπτωση, οι δυο οντότητες μοιράζονται την χαρακτηριστική ιδιότητα του «καθίσματος». Η διαφορά τους βρίσκεται στο γεγονός ότι το «θρανίο» χρησιμοποιείται σε συγκεκριμένο περιβάλλον, αυτό του σχολείου ενώ το «παγκάκι» είναι είδος «επίπλωσης πόλεως». Επίσης, το παγκάκι, είναι έπιπλο πολλαπλών θέσεων ενώ το «θρανίο», συνήθως, διπλής θέσεως.

<AA2>: ε::: (.) <Λ1 -B> σκ-**σκαμπό** </Λ1-B>

<AA2>: ε::: πώς το λένε (.) ε::: <Λ1-B> **πεζούλι** α </Λ1-B>

<AA2>: καρ- ε:: <Λ1-B> **καρέκλα** </Λ1-B> ε:: παγκάκι (.) συγγνώμη

<AK1>: θρα-**θρανίο** (...)

<AP4>: ναι ε:: (.) <Λ1-B> **σκαμπό**; </Λ1-B> όχι σκαμπό

- Η οντότητα «παλέτα»

Ο ασθενής AT1 ανασύρει την οντότητα «παλέτα» ως «ταφ». Οι δυο οντότητες ανήκουν στην κατηγορία του «οργάνου σχεδίασης».

<AT1>: ναι (.) [<Λ1-B> το **ταφ** είναι; </Λ1-B> (.) όχι

<EW1>: [πώς το λένε;

<AT1>: [[<Λ1-B> το **ταφ**; </Λ1-B> (.) το ταφ;

- Η οντότητα «πουκάμισο»

Ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «πουκάμισο» ως «παντελόνι». Το κοινό υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ρούχο» χωρίς να υφίσταται μεταξύ τους η οπτική ή η μορφική συνάφεια ή ο παράγοντας της εμμονής.

<AV1>: <Λ1-B> **παντελόνι** </Λ1-B>

- Η οντότητα «πριόνι»

Ο ασθενής AM1 ανασύρει την οντότητα «πριόνι» ως «μαχαίρι». Η χαρακτηριστική ιδιότητα των δυο οντοτήτων είναι η χρήση τους για την κοπή αντικειμένων. Το «μαχαίρι» και το «πριόνι» μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία επαγγελματικού εξοπλισμού, όμως, το μαχαίρι είναι και είδος οικιακού εξοπλισμού. Το κοινό υπερώνυμο, επομένως, που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «εργαλείο κοπής».

<AM1>: ε:: <Λ1-B> μα-**μαχαίρι** </Λ1-B>

- Η οντότητα «σκούπα»

Ο ασθενής AM2 ανασύρει την οντότητα «σκούπα» ως «φαράσι». Οι δυο οντότητες δεν παρουσιάζουν ούτε μορφική ούτε οπτική συνάφεια μεταξύ τους. Χρησιμοποιούνται ως είδη καθαριότητας, συνήθως μαζί, επομένως, συνδέονται με το κοινό υπερώνυμο «εργαλείο καθαριότητας».

<AM2>: ε:: (.) φ:: φα φρα <Λ1-B> **φαράσι** </Λ1-B> πώς το λέμε; <Π1-B> που καθαρίζουν οι γυναίκες </Π1-B>

- Η οντότητα «τσάντα»

Ο ασθενής AV1 ανασύρει την οντότητα «τσάντα» με την αγγλική ονομασία της «ζώνης», «belt». Οι δυο οντότητες ανήκουν στην κατηγορία «αξεσουάρ ενδυμασίας».

<AV1>: <Λ1-B> **belt** </Λ1-B>

- Η οντότητα «τσιμπίδα (λαβίδα)»

Ο ασθενής AA2 ανασύρει την οντότητα «τσιμπίδα (λαβίδα)» ως «σπάτουλα». Οι δυο οντότητες δεν συνδέονται με μορφική ή οπτική συνάφεια. Η χαρακτηριστική ιδιότητα της «τσιμπίδας» είναι το πιάσιμο αντικειμένων ενώ της «σπάτουλας» η επάλειψη. Αν η σπάτουλα θεωρηθεί ως οικιακό εργαλείο τότε το κοινό υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «οικιακό σκεύος».

Ο ασθενής AZ1 ανασύρει την οντότητα «τσιμπίδα (λαβίδα)» ως «τανάλια» και η ασθενής AS1 ως «πένσα». Η χαρακτηριστική ιδιότητα που συνδέει τις τρεις οντότητες είναι το πιάσιμο αντικειμένων, χρησιμοποιούνται σε διαφορετικό περιβάλλον, η «τσιμπίδα» ως οικιακό σκεύος, η «τανάλια» και η «πένσα» ως εργαλείο επαγγελματικού εξοπλισμού. Επομένως, το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «εργαλείο».

Ο ασθενής AT3 ανασύρει την οντότητα «τσιμπίδα (λαβίδα)» ως «παγοθήκη». Η «τσιμπίδα» και η «παγοθήκη» μπορούν να χρησιμοποιηθούν συνδυαστικά μέσα στο ίδιο περιβάλλον χρήσης. Επομένως, το κοινό υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «είδος σερβιρίσματος».

<AS1>: ε:: το λένε <Λ1-B> **πένσα** </Λ1-B> το λένε ξέρω 'γω; αναλόγως τί τί είδους ακριβώς ε ε θέλει να πει

<AA2>: ε:: πώς το λέ:: (.) χτ- ε:: <Λ1-B> **σπάτουλα** </Λ1-B>

<AZ1>: ε:: <Λ1-B> **τανάλια** <Λ1-B> τανάλια για τα παγά-παγάκια

<AT3>: μ-μια ωραία <Λ1-B> & <Φ3> **παγοθήκη** </Λ1-B> & </Φ3> (.) <Λ1-B> πα-γο-θή-κη </Λ1-B>

- Η οντότητα «υδρόγειος»

Ο ασθενής AA1 ανασύρει την οντότητα «υδρόγειος» ως «άτλας». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «υλικό χαρτογράφησης».

<AA1>: <Λ1-B> Ατ- ατ- ε:: α:: **άτ-λας** </Λ1-B>

- Η οντότητα «φίμωτρο»

Ο ασθενής AP4 ανασύρει την οντότητα «φίμωτρο» ως «λουρί». Οι δυο οντότητες δεν παρουσιάζουν οπτική συνάφεια μεταξύ τους καθώς ούτε και μορφική συνάφεια αλλά ανήκουν στην κατηγορία του «εξοπλισμού κατοικίδιου».

<AP4>: ε:: <Λ1-B> & <Φ3> τουρί </Λ1-B> & </Φ3> <Λ1-B> λουρί </Λ1-B>

- Η οντότητα «φουσαρμόνικα»

Οι ασθενείς AZ1 και AK1 ανασύρουν την οντότητα «φουσαρμόνικα» ως «φλογέρα». Οι δυο οντότητες δεν παρουσιάζουν οπτική συνάφεια μεταξύ τους, ούτε ομοιάζουν οι οι λέξεις μεταξύ τους. Δεν υφίσταται ο παράγοντας της εμμονής. Συνδέονται με το κοινό υπερώνυμο «πνευστό μουσικό όργανο».

<AZ1>: [μ' αυτό ναι παίζει] ναι ε:: <Λ1-B> φλογέρα </Λ1-B> όχι φλογέρα ε::

<AK1>: γρι:: (...) τώρα δε μου 'ρχεται στο μυαλό (...) <Λ1-B> φλο::γέρα </Λ1-B>; όχι φλογέρα

- Η οντότητα «χωνί»

Ο ασθενής AM2 ανασύρει την οντότητα «χωνί» ως «κανάτι». Οι δυο οντότητες δεν παρουσιάζουν ούτε μορφική ούτε οπτική συνάφεια μεταξύ τους. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν συνδυαστικά. Το «χωνί» χρησιμοποιείται για την έγχυση υγρών στο «κανάτι». Το κοινό υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «οικιακό σκεύος».

<AM2>: το:: <Λ1-B> κανάτι </Λ1-B>

4.3.5 Πολλαπλή επισημείωση απαντήσεων

4.3.5.1 Ανάσυρση οντοτήτων που ανήκουν στην κατηγορία της Συνυπωνυμίας και της Μορφικής Συνάφειας

Ανάσυρση **έμβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας και της μορφικής συνάφειας

- Η οντότητα «καμηλοπάρδαλη»

Ο ασθενής AG3 ανασύρει την οντότητα «καμηλοπάρδαλη» ως «λεοπάρδαλη». Το κοινό υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «άγριο ζώο». Οι λέξεις παρουσιάζουν σημαντική μορφική συνάφεια μεταξύ τους ενώ δεν ομοιάζουν οπτικά.

<AG3>: ε:: αυτή είναι:: (...) <Λ1-B> & <Λ2> λεοπάρδαλη </Λ1-B> & </Λ2>;

- Η οντότητα «μανιτάρι»

Οι ασθενείς AA2 και AK3 ανασύρουν την οντότητα «μανιτάρι» ως «μαργαρίτα». Οι δυο οντότητες συνδέονται με τη χαρακτηριστική ιδιότητα ότι φυτρώνουν στο χώμα καθώς με μορφική συνάφεια λόγω της ταύτισης της πρώτης συλλαβής.

<AA2>: ε:: <Λ1-B> & <Λ2> & <Φ1> **μαργαρίτ-** </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ1> ε::μ (.) ε::
(.) δε μπορώ να το πω ((χτύπημα χεριού πάνω στο τραπέζι))

<AK3>: μ:: μάκρ- (.) μαχρα-(.) <Λ1-B> & <Λ2> & <Φ1> **μαργαρίτ-** </Λ1-B> & </Λ2>
& </Φ1> (.) μαργατί- (.) μαργα-

Ανάσυρση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας και της μορφικής συνάφειας

- Η οντότητα «ξυλοπόδαρα»

Ο ασθενής AA2 ανασύρει την οντότητα «ξυλοπόδαρα» ως ξυλοτάκουνα. Το κοινό υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες. Ανάμεσα στις δυο οντότητες υφίσταται σημαντική μορφική συνάφεια.

<AA2>: ξυλο::: (.) <Λ1-B> & <Λ2> ξυλο- **ξυλοτάκουνα** </Λ1-B> & </Λ2> [όχι

- Η οντότητα «πριόνι»

Ο ασθενής AA2 ανασύρει την οντότητα «πριόνι» ως «αλυσοπρίονο». Ανάμεσα στις δυο λέξεις υφίσταται σημαντική μορφική συνάφεια και οι δυο οντότητες ανήκουν σε στενή σημασιολογική κατηγορία με υπερώνυμο το «εργαλείο κοπής».

<AA2>: ε::: πώς έ:: <Λ1-B> & <Λ2> **αλυσοπρίονο** </Λ1-B> & </Λ2> όχι σε::

- Η οντότητα «οδοντόβουρτσα»

Οι ασθενείς AV1, AK2, AL2, AM3, AS1, AT2 ανασύρουν την οντότητα «οδοντόβουρτσα» ως «οδοντόκρεμα». Το κοινό υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι ο «εξοπλισμός προσωπικής υγιεινής». Επίσης, οι λέξεις παρουσιάζουν μεταξύ τους μορφική συνάφεια εφόσον η μισή λέξη – στόχος ταυτίζεται με την ανασυρόμενη.

<AV1>: <Λ1-B> & <Λ2> **ο-δο-ντό-κρε-μα** </Λ1-B> & </Λ2>

<AK2>: <Λ1-B> & <Λ2> **οδοντόκρεμα** </Λ1-B> & </Λ2>

<AK2>: [όχι δεν είναι (...) α είναι:: <Λ1-B> & <Λ2> **οδοντόπαστα** </Λ1-B> & </Λ2> (.)
όχι

<AL2>: <Λ1-B> & <Λ2> & <N1> **δοδο-δόκρεμα** </Λ1-B> & </Λ2> & </N1>

<AM3>: <Λ1-B> & <Λ2> **οδοντόκρεμα** </Λ1-B> & </Λ2>

<AM3>: [<Λ1-B> & <Λ2> & <Φ2> **οδοντόκρεμα** </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ2>], απ' οδοντόκρεμα

<AM3>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Φ2> **οδοντόκρεμα** </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ2>

<AM3>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Φ2> **οδοντόκρεμα** </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ2>

<AS1>: <N1> οδοντόκρουφα </N1> (.) <Λ1-B> & <Λ2> & <Φ3> **οδοντό-κρεφα** </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ3>

<AS1>: [<Λ1-B> & <Λ2> & <Φ3> **οδοντόμαστα** </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ3> τσι (.) αυτό είναι που

<AT2>: <Λ1-B> & <Λ2> **οδοντόκρεμα** </Λ1-B> & </Λ2>

<AT2>: <Λ1-B> & <Λ2> **-δοντόκρεμα** </Λ1-B> & </Λ2>

- Η οντότητα «πυραμίδα»

<AG2>: πυρ (.) τη:: πυ (.) όχι <Λ2> πυγολαμπίδα </Λ2> (...) <Λ1-B> & <Λ2> **πύργος** </Λ1-B> & </Λ2> όχι (.) όχι δεν είναι πύργος (.) είναι::

<AT1>: ε::<Λ1-B> & <Λ2> **πύργος**; </Λ1-B> & </Λ2> (.) όχι

<EW1>: «πυρ»

<AF1>: <Λ1-B> & <Λ2> **πύργος**; </Λ1-B> & </Λ2>

- Η οντότητα «σκούπα»

<AG1>: ε::μ έτι (.) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> & <Φ1> **βούτσα** </Λ1-B> & </Λ1-Γ> & </Λ2> & </Φ1>

<AK3>: ε:: (.) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> **βούρτσα** </Λ1-B> & </Λ1-Γ> & </Λ2> ε::

<AP5>: <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> & <N1> & <Λ6> **βούτσας** <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> & <N1> & <Λ6> ε:: <N2> κασάτο </N2>

- Η οντότητα «στηθοσκόπιο»

<EM1>: μας εξετάζει ο γιατρός με το «στηθ»

<AP1>: <Λ1-B> & <Λ2> **-θόμετρο** </Λ1-B> & </Λ2> όχι

4.3.5.2 Ανάσυρση οντοτήτων που ανήκουν στην κατηγορία της Συνυπωνυμίας και της Οπτικής Συνάφειας

Ανάσυρση **έμβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας και της οπτικής συνάφειας.

- Η οντότητα «αγελάδα»

Οι ασθενής AA1 ανασύρει την οντότητα «αγελάδα» ως «μοσχάρι» και ο ασθενής AT2 ως «βόδι». Η λέξη-στόχος και οι ανασυρόμενες οντότητες παρουσιάζουν σημαντική οπτική ομοιότητα μεταξύ τους ίσως λόγω του ότι οι τρεις οντότητες δεν συνδέονται μόνο με το υπερώνυμο «ζώο» αλλά ανήκουν στην στενή οικογένεια του «ταύρου».

<AA1>: <Λ1-B> & <Λ3> **μο::σκάρι** </Λ1-B> & </Λ3> ((γέλια))

<AT2>: <Λ1-B> & <Λ3> ένα **βόδι** </Λ1-B> & </Λ3> (ελαφρύ γέλιο)

- Η οντότητα «φώκια»

Ο ασθενής AT2 ανασύρει την οντότητα «φώκια» ως «θαλάσσιο λέοντα». Τα δύο ζώα παρουσιάζουν σημαντική οπτική ομοιότητα μεταξύ τους ίσως επειδή ανήκουν στη στενή οικογένεια με τη λέξη-στόχο.

<AT2>: ε:: μία:: (...) θαλάσσιο ένα <Λ1-B> & <Λ3> **θαλάσσιο** (.) **λέοντα** </Λ1-B> & </Λ3> ((ελαφρύ γέλιο))

- Η οντότητα «ελάφι»

Ο ασθενής AV1 ανασύρει την οντότητα «ελάφι» ως «τάρανδο». Το «ελάφι» και ο «τάρανδος» ανήκουν στη στενή οικογένεια των «ελαφιδών» και παρουσιάζουν σημαντική οπτική ομοιότητα μεταξύ τους. Ίδια σωματοδομή, παρόμοιο μέγεθος, κέρατα.

<AV1>: <Λ1-B> & <Λ3> **τάρανδο** </Λ1-B> & </Λ3>

- Η οντότητα «βελανίδι»

Ο ασθενής AA2 ανασύρει την οντότητα «βελανίδι» ως «φουντούκι» και ο ασθενής AK1 ανασύρει την οντότητα «βελανίδι» ως «κουκουνάρι». Οι δυο οντότητες ομοιάζουν ως προς το σχήμα και το μέγεθος τους και το υπερώνυμο που τις συνδέει είναι ο «καρπός δέντρου»

<AA2>: <Λ1-B> & <Λ3> **φουντούκι** </Λ1-B> & </Λ3>

<AK1>: <Λ1-B> & <Λ3> **κουκουνάρι** </Λ1-B> & </Λ3>

- Η οντότητα «γορίλλας»

Οι ασθενείς AG3, AD1, AS3, AT4 και AT2 ανασύρουν την οντότητα «γορίλλας» ως «χιμπατζή». Ο AD1 και ως μαϊμού. Οι οντότητες μεταξύ τους ανήκουν στη στενή σημασιολογική κατηγορία των «ανθρωπιδών» και παρουσιάζουν σημαντική οπτική συνάφεια μεταξύ τους.

<AG3>: αυτός είναι:: ε:: ε:: (.) ε:: (...) ε:: αυτό αυτός είναι; E:: ε:: (...) χ:: ο <Λ1-B> &
<Λ3> **χιμπατζής**; </Λ1-B> & </Λ3> Χιμπατζής

<AD1>: ε:: ι:: α:: <Λ1-B> & <Λ3> **χιμπατζής** </Λ1-B> & </Λ3>

<AD1>:<Λ1-B> & <Λ3> **μαϊμού**; </Λ1-B> & </Λ3>

<AS3>: ε:: (.) ε:: (...) ε:: <Λ1-B> & <Φ3> & <Λ3> **τι-μπα-τζή** </Λ1-B> & </Φ3> &
</Λ3>

<AT4>: α:: κι- <Λ1-B> & <Λ3> **χιμπατζής** </Λ1-B> & </Λ3>

<AT2>: <Λ1-B> & <Λ3> ένα **χιμπατζή** </Λ1-B> & </Λ3>

- Η οντότητα «πελεκάνος»

Ο ασθενής AM2 ανασύρει τον «πελεκάνο» ως «σπίουνα» και ο AT3 ως «γλάρο». Οι οντότητες ανήκουν στην ίδια σημασιολογική κατηγορία των «πτηνών» και παρουσιάζουν οπτική συνάφεια.

<AM2>: <Λ1-B> & <Λ3> & <N1> **σπίουνας** </Λ1-B> & </Λ3> & </N1> ξέρουμε;
Ξεχνάω το όνομά τους σ' αυτά (.) τώρα δεν τα βρίσκω τ' όνομά τους ((γέλιο))

<AT3>: ένα ωραίο γ-γλ <Λ1-B> & <Λ3> &<Φ3> **γλάλος** </Λ1-B> & </Λ3> &</Φ3>

- Η οντότητα «κάστορας»

<AG1>: @@ όκι ε::: (...) <Λ1-B> & <Λ3> **μπο-ντί-κι** </Λ1-B> & </Λ3>

<AZ1>: αυτό είναι ένα χο- <Λ1-B> & <Λ3> **αρουραίος** </Λ1-B> & </Λ3> ποντι-<Λ1-B>
& <Λ3> **ποντίκι** ποντίκι </Λ1-B> & </Λ3>

<ATH1>: αυτό:: είναι:: (.) που είναι ε:: πώς το λέμε; (...) <Λ1-B> & <Λ3> **αρκούδα**
μικρή </Λ1-B> & </Λ3>

<AK1>: (...) <Λ1-B> &<Λ3> **ποντίκι** </Λ1-B> &</Λ3> (.) ή είναι ε:: <Λ1-B> &<Λ3>
αρουραίος; </Λ1-B> &</Λ3>

<AK1>: <Λ1-B> &<Λ3> **τυφλο-τυφλοπόντικας** </Λ1-B> &</Λ3> ;

<AL1>: <Λ1-B> & <Λ3> **ποντίκι** </Λ1-B> & </Λ3>

<AL1>: α:: ε:: <Λ1-B> & <Λ3> **σκίουρος** </Λ1-B> & </Λ3> [όχι

<AM3>: <Λ1-B> & <Λ3> & <N1> **καντουραίας** </Λ1-B> & </Λ3> & </N1> <Λ1-B> &
<Λ3> & <N1> ο καντουραίος <Λ1-B> & <Λ3> & <N1>;

<AP4>: <Λ1-B> & <Λ3> **ποντίκι** </Λ1-B> & </Λ3>

<AS1>: αυτός τί είναι <Λ1-B> & <Λ3> & <N1> **αποπαντικός** </Λ1-B> & </Λ3> & </N1>; M;

<AT3>: ένα ωραίο <Λ1-B> & <Λ3> **ποντικάκι** </Λ1-B> & </Λ3>

- Η οντότητα «κουκουβάγια»

Ο ασθενής AM4 ανασύρει την «κουκουβάγια» ως «μπούφο». Οι δυο οντότητες ανήκουν σε στενή σημασιολογική κατηγορία και ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους.

<AM4>: ε:: <Λ1-B> & <Λ3> **μπούφος** </Λ1-B> & </Λ3>

- Η οντότητα «ρινόκερος»

<AL1>: ε:: <Λ1-B> & <Λ3> **βουβάλι** </Λ1-B> & </Λ3>;

<AM3>: Ο ντενέφαρος <Λ1-B> & <Λ3> & <N1> ο **ντελέφαρος** </Λ1-B> & </Λ3> & </N1>

<AM3>: όχι με τον <Λ1-B> & <Λ3> **ταύρο** </Λ1-B> & </Λ3> με τον <N2> δινάφορο <N2>

<AS3>: ε:: τσι-ο::πο-πε ε:: ε:: το:: <Λ1-B> & <Λ3> & <Φ1> **ι::-ο::-ππό-τα-μο** </Λ1-B> & </Λ3> & </Φ1>

- Η οντότητα «λιοντάρι»

<AG4>: <Λ1-B> & <Λ3> **τίγρης** <Λ1-B> & <Λ3>

- Η οντότητα «μαρούλι»

Ο ασθενής AS3 ανασύρει την οντότητα «μαρούλι» ως «λάχανο». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «λαχανικό»

<AP2>: ε <Λ1-B> & <Λ3> & <Φ5> **χάνο** </Λ1-B> & </Λ3> & </Φ5>

<AS3>: ε:: ε:: το:: (...) <Λ1-B> & <Λ3> & <Φ3> **λά-φα-νο** </Λ1-B> & <Λ3> & </Φ3>

Ανάσυρση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας και της οπτικής συνάφειας

- Η οντότητα «λεωφορείο»

<AP5>: <N2> παλκός </N2> (.) το <Λ1-B> & <Λ3> & <Λ6> **τρένας** </Λ1-B> & </Λ3> & <Λ6>

- Η οντότητα «μπότα»

Οι ασθενείς AA1 και AM4 ανασύρουν την οντότητα «μπότα» ως «παπούτσι». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητα είναι το «υπόδημα».

<AA1>: εμ <Λ1-B> & <Λ3> & <Λ6> & <Φ2> πα-πούτσια </Λ1-B> & & </Λ3> & </Λ6> & </Φ2>εμ [περίπου

<AM4>: είναι (.) το:: (.) <Λ1-B> & <Λ3> παπούτσι </Λ1-B> & & </Λ3>

- Η οντότητα «τσιμπίδα (λαβίδα)»

<AA2>: <Λ1-B> **πιαστράκια** για τα:: παγάκια</Λ1-B>

<AA2>: <Λ1-B> & <Λ3> **πιάστρα** για:: παγάκια μωρέ </Λ1-B> & </Λ3>

<AG1>: ε:: <Λ1-B> & <Λ3> & <N1> **πα::λου-κο-πτό-φτη** </Λ1-B> & </Λ3> & </N1>

- Η οντότητα «μολύβι»

Οι ασθενείς AV1, AM1, AM2, AM3 και AF1 ανασύρουν την οντότητα «μολύβι» ως στυλό. Οι δυο οντότητες ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους και ανήκουν στην κατηγορία του «οργάνου γραφής».

<AV1>: (...) <Λ1-B> & <Λ3> **στυλός** </Λ1-B> & </Λ3>

<AM1>: ε:: το στολ, στυλογράφ, στολ ή <Λ1-B> & <Λ3> **στυλό** </Λ1-B> & </Λ3>

<AM2>: [<Λ1-B> & <Λ3> ο **στυλός** στυλός </Λ1-B> & </Λ3>

<AM2>: [<Λ1-B> & <Λ3> ο **στυλός** στυλός στυλός </Λ1-B> & </Λ3>

<AM2>: τί; <Λ1-B> & <Λ3> **στυλό** </Λ1-B> & </Λ3> είναι (.) <Π2> σα στύλο είναι </Π2>

<AM3>: @@ ((ψιθυριστά)). Πώς είναι; Ο <Λ1-B> & <Λ3> & <Φ5> **μαστυλός** </Λ1-B> & </Λ3> & </Φ5> ο **μαστυλός**.

AF1: <Λ1-B> & <Λ3> **στυλός** </Λ1-B> & </Λ3> (...) ε:: <Σ> μολύβι </Σ>

- Η οντότητα «ξυλοπόδαρα»

<AG1>: <Λ1-B>& <Λ3> &<Φ1> **δε-κα-νί-κα** </Λ1-B>& </Λ3> & </Φ1>

<AZ1>: (...) κινε- κινε- κε <Λ1-B> & <Λ3> & <Φ5> **κανίκια** </Λ1-B> & </Λ3> & </Φ5>

<ATH1>: εδώ είναι λε-δεκε- <Λ1-B> & <Λ3>**δε-κα-νί-κα** </Λ1-B> & </Λ3> (.) ωπω μάλλον ε:: <Π3> είναι τα παιδιά που ανεβαίνουνε απάνω στα ε:: </Π3> και τα:: <Σ> ξυλο::πό-δα-ρα </Σ>

<AL1>: <Λ1-B> & <Λ3> **δοκάρια** </Λ1-B> & </Λ3> ή ξυ- <Σ> ξυλοπόδαρα </Σ>;

<AT1>: αυτά είναι τα <Λ1-B> & <Λ3> δεκανίκια </Λ1-B> & </Λ3> (.) είναι:: ας σόμε
είναι (.) <Π3> αυτοί που ανεβαίνουν (.) [ψηλά </Π3>

- Η οντότητα «παγκάκι»

<AZ1>: <Λ1-B> & <Λ3> & <Φ3> **καναμές** </Λ1-B> & </Λ3> & <Φ3> όχι να ένα::

<AM2>: πανακα-πα-πα-πα <Λ1-B> & <Λ3> **καναπές** </Λ1-B> & </Λ3> (.) <Π2> όρθιες
και πλάγιες </Π2>

<AM2>: <Λ1-B> & <Λ3> **καναπές** </Λ1-B> & </Λ3>

- Η οντότητα «πουκάμισο»

<AG4>: ε:: <Λ1-B> & <Λ3> **μπλουζάκι** </Λ1-B> & </Λ3>

<AT4>: σα- <Λ1-B> & <Λ3> **σακάκι** </Λ1-B> & </Λ3> ε:: (.) <Σ> πουκάμισο </Σ>

- Η οντότητα «τσάντα»

<AG4>: <Λ1-B> & <Λ3> **σακβουαγιάζ** <Λ1-B> & <Λ3>

- Η οντότητα «ηφαίστειο»

<AK3>: () <Λ1-B> & <Λ3> **βουνό** </Λ1-B> & </Λ3>

4.3.5.3 *Ανάσυρση οντοτήτων που ανήκουν στην κατηγορία της Συνυπωνυμίας και της Εμμονής*

Ανάσυρση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας και της εμμονικής παραφασίας

- Η οντότητα «αριθμητήριο»

Ο ασθενής AA2 ανασύρει την οντότητα «αριθμητήριο» ως «μοιρογνωμόνιο». Οι δυο οντότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο σχολικό περιβάλλον. Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι ο «σχολικός εξοπλισμός». Τα δυο αντικείμενα δεν παρουσιάζουν οπτική συνάφεια και δεν ομοιάζουν οι λέξεις μορφικά. Η ανάσυρση του «αριθμητηρίου» ως «μοιρογνωμονίου» πιθανόν οφείλεται σε εμμονική παραφασία εντός του ίδιου σημασιολογικού πεδίου εφόσον το «μοιρογνωμόνιο» υπήρχε ως λέξη-στόχος πριν το «αριθμητήριο».

<AA2>: και:: <Λ1-B> & <Λ5> **μοιρογνωμόνιο** </Λ1-B> & </Λ5>

- Η οντότητα «διαβήτης»

Ο ασθενής AG1 ανασύρει την οντότητα «διαβήτη» ως «υδρόγειος». Οι δυο οντότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο ίδιο περιβάλλον, αυτό του σχολείου ή του γραφείου. Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι ο «σχολικός εξοπλισμός» ή ο «εξοπλισμός γραφείου». Τα δυο αντικείμενα δεν παρουσιάζουν οπτική συνάφεια ούτε ομοιάζουν οι λέξεις μορφικά μεταξύ τους. Επομένως, η ανάσυρση του «διαβήτη» ως «υδρογείου» πιθανόν οφείλεται σε εμμονική παραφασία εντός του ίδιου σημασιολογικού πεδίου εφόσον η «υδρόγειος σφαίρα» υπήρχε ως οντότητα προς κατονομασία πριν τον «διαβήτη».

<AG1>: ρι.:<Λ1-B> & <Λ5> & <N1> ρι-δρό-γειρος </Λ1-B> & </Λ5> & </N1>

- Η οντότητα «ελικόπτερο»

<AP2>: <Λ1-B> & <Λ5> & <Φ1> & <Λ6> **ερο-πλάνα** </Λ1-B> & </Λ5> & </Φ1> & </Λ6> (.) <N1> & <Σ> ικό-πτερο </N1> & </Σ>

- Η οντότητα «πριόνι»

Ο ασθενής AG2 ανασύρει την οντότητα «πριόνι» ως «ψαλίδι». Τις δυο οντότητες συνδέει η ιδιότητα της κοπής πραγμάτων αλλά χρησιμοποιούνται σε διαφορετικά περιβάλλοντα. αφενός το «ψαλίδι» ανήκει, κυρίως, στον οικιακό εξοπλισμό και χρησιμοποιείται για το κόψιμο καθημερινών πραγμάτων αφετέρου το «πριόνι» χρησιμοποιείται ως επαγγελματικός εξοπλισμός κοψίματος για την κοπή π.χ. ξύλων. Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «εργαλείο κοπής». Τα δυο αντικείμενα δεν παρουσιάζουν οπτική συνάφεια ούτε ομοιάζουν οι λέξεις μορφικά μεταξύ τους. Επομένως, η ανάσυρση της οντότητας «πριόνι» ως «ψαλίδι» πιθανόν οφείλεται σε εμμονική παραφασία εντός του ίδιου σημασιολογικού πεδίου εφόσον το «πριόνι» και το «ψαλίδι» παρουσιάζουν την ίδια ιδιότητα.

<AG2>: αυτό (.) είναι <Λ1-B> & <Λ5> **ψαλίδι** </Λ1-B> & </Λ5> (.) όχι ψαλίδι (.) είναι (...) το <N2> ψήλωμα </N2>

- Η οντότητα «μοιρογνωμόνιο»

Οι ασθενείς AZ1, AK3 και AP4 ανασύρουν την οντότητα «μοιρογνωμόνιο» ως «διαβήτη». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «γεωμετρικό όργανο». Οι δυο οντότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο ίδιο περιβάλλον, αυτό του σχολείου ή του γραφείου. Τα δυο αντικείμενα δεν παρουσιάζουν οπτική συνάφεια ούτε ομοιάζουν οι λέξεις μορφικά μεταξύ τους. Επομένως, η ανάσυρση της οντότητας «μοιρογνωμόνιο» ως «διαβήτη» πιθανόν οφείλεται σε εμμονική παραφασία εντός του ίδιου σημασιολογικού

πεδίου εφόσον το «μοιρογνωμόνιο» υπήρχε ως οντότητα προς κατονομασία πριν τον «διαβήτη».

<AZ1>: ε <Λ1-B> & <Λ5> **διαβήτης** </Λ1-B> & </Λ5> ε ε μ-μοιρό- μοικρό ε:: (...)

<AK3>: <Λ1-B> & <Λ5> **διαβήτης** </Λ1-B> & </Λ5>

<AP4>: <Λ1-B> & <Λ5> ε:: στο:: **διαβήτη** <Λ1-B> & <Λ5>

<AT3>: <Λ1-B> & <Λ5> ένα (.) ε:: **διαβήτη** </Λ1-B> & </Λ5>

- Η οντότητα «φυσαρμόνικα»

Ο ασθενής AT3 ανασύρει την οντότητα «φυσαρμόνικα» ως «ακορντεόν». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «μουσικό όργανο». Τα δυο αντικείμενα δεν παρουσιάζουν οπτική συνάφεια ούτε ομοιάζουν οι λέξεις μορφικά μεταξύ τους. Η ανάσυρση της οντότητας «φυσαρμόνικα» ως «ακορντεόν» πιθανόν οφείλεται σε εμμονική παραφασία εντός του σημασιολογικού πεδίου εφόσον το «ακορντεόν» προηγείται της «φυσαρμόνικας».

<AT3>: <Λ1-B> & <Λ5> ένα (...) **ακορντεόν** <Λ1-B> & <Λ5>ε:: [όχι

- Η οντότητα «αεροπλάνο»

Ο ασθενής AA1 ανασύρει την οντότητα «αεροπλάνο» ως «λεωφορείο». Οι δυο οντότητες δεν παρουσιάζουν οπτική συνάφεια ούτε ομοιάζουν οι λέξεις μορφικά μεταξύ τους. Το υπερώνυμο που τις συνδέει είναι το «όχημα» με τη διαφορά πως το «αεροπλάνο» είναι εναέριο όχημα ενώ το «λεωφορείο» επίγειο όχημα. Επομένως, η ανάσυρση της οντότητας «αεροπλάνο» ως «λεωφορείο» πιθανόν οφείλεται σε εμμονική παραφασία εντός του ίδιου σημασιολογικού πεδίου εφόσον το «λεωφορείο» προηγείται προς κατονομασία του «αεροπλάνου».

<AA1>: ε λε θε ε:: <Λ1-B> & <Λ5> & <N1> **ε-λε-φο-ρό-ε** </Λ1-B> & </Λ5> & </N1>
(.) ε::

4.3.5.4 Ανάσυρση οντοτήτων που ανήκουν στην κατηγορία της Συνυπωνυμίας, της Μορφικής Συνάφειας και της Εμμονής

Ανάσυρση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας, της μορφικής συνάφειας και της εμμονικής παραφασίας

- Η οντότητα «φούστα»

<EW2>: ναι (.) «φου»

<AV1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ5> -σκάμισο </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ5>

<EW2>: μχμ (.) «φου»

<AV1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ5> -σκάμισο </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ5>

4.3.5.5 Ανάσυρση οντοτήτων που ανήκουν στην κατηγορία της Συνυπωνυμίας, της Μορφικής Συνάφειας και της Οπτικής Συνάφειας

Ανάσυρση **έμβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας, της μορφικής και της οπτικής συνάφειας

- Η οντότητα «πελεκάνος»

<AA1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **πα-πα-γά:λος** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3> ε::
περίπου

<AA2>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **πελαργός** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

<AZ1>: ένα <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **πελαργός** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

<ATH1>: αυτός είναι ε:: πελ- πελαφ- <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **πε::λαργός** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3> (...) ή:: (.) τί άλλο είναι; Πώς τον λένε;

<AL1>: ε:: γλ-<Λ1-B> & <Λ3> γλάρος </Λ1-B> & </Λ3> (.) <Λ1-B> & <Λ3> & <Λ2>
πελεκάνος </Λ1-B> & </Λ3> & </Λ2> ;

<AP4>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> & <Φ4> **πελαργός** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3> & </Φ4> (.) κα πελαρ-

<AS1>: <Λ1-B> & <Λ2>& <Λ3> **πετει-πετεινός** </Λ1-B> & </Λ2>& </Λ3>; Όχι πε;

<AS3>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **πε-λα-ργός** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

<AT1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **πελαργός** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

<AT3>: ένα ωλαίο <Λ1-B> & <Λ3> **πα-παγαλάκι** <Λ1-B> & <Λ3>

- Η οντότητα «βελανίδι»

Ο ασθενής AG1 ανασύρει την οντότητα «βελανίδι» ως «βερικόκο»

<EM1>: είναι ένα «βε»

<AG1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **βερικόκο** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3> (.) ό::κι

Ανάσυρση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας, της μορφικής συνάφειας και της οπτικής συνάφειας

- Η οντότητα «πουκάμισο»

<AV1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **πουλόβερ** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

- Η οντότητα «φούστα»

<AG1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **φου-στάνι** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

<AG3>: [<Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **φουστάνι** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3> φουστανάκι;

<AM4>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> φουστάνι </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

- Η οντότητα «τσάντα»

<AG4>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> **σάκα** </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

4.3.5.6 *Ανάσυρση οντοτήτων εντός του σημασιολογικού πεδίου*

Υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες η οντότητα που ανασύρεται δεν ανήκει σε στενή σημασιολογική κατηγορία με τη λέξη – στόχο και γι' αυτό το λόγο δεν μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ως συνυπωνυμία. Όμως, ανήκει στην ευρύτερη κατηγορία του σημασιολογικού πεδίου και έτσι δεν μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ως ασυνάφεια στην περίπτωση που δεν υφίσταται καμία άλλη σχέση μεταξύ τους ούτε να επισημειωθεί σε μονή κατηγορία π.χ. μόνο με μορφική συνάφεια. Για παράδειγμα στην περίπτωση που η «αρκούδα» ανασύρεται ως «γουρούνια» υπάρχει μια σχέση εντός του ίδιου σημασιολογικού πεδίου, αυτή του «ζώου» αλλά δεν υφίσταται ασυνάφεια. Επίσης, στην περίπτωση του «ιππόκαμπου» που ανασύρεται ως «ιπποπόταμος» δεν υφίσταται σχέση συνυπωνυμίας, αλλά υφίσταται σχέση μορφικής συνάφειας και σχέση εντός του ίδιου ευρύτερου σημασιολογικού πεδίου.

- Η οντότητα «αρκούδα»

Ο ασθενής AP5 ανασύρει την οντότητα «αρκούδα» ως «γουρούνια».

<AP5>: () <Λ3> **γουρούνια** </Λ3>

Ανάσυρση **έμβιων οντοτήτων** με οντότητες που μεταξύ τους υφίσταται μορφική συνάφεια.

- Η οντότητα «ελέφαντας»

Ο ασθενής AA1 ανασύρει την οντότητα «ελέφαντας» ως «ελάφι». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ζώο». Τα δυο αυτά ζώα δεν ανήκουν σε στενή οικογένεια αφού ζουν σε διαφορετικό περιβάλλον, ο «ελέφαντας» είναι ζώο της ζούγκλας και το «ελάφι» ζώο του δάσους. Δεν ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους, ο «ελέφαντας» είναι ζώο μεγάλωσωμο και παχύ ενώ το «ελάφι», μικρόσωμο και λεπτό. Πιθανόν η ανάσυρση

του «ελέφαντα» ως «ελάφι» οφείλεται στη σημαντική μορφική συνάφεια που παρουσιάζουν οι λέξεις μεταξύ τους. Και οι δυο λέξεις ξεκινούν με το φωνημικό συνδυασμό «ελ» και η δεύτερη συλλαβή τους ξεκινά με το φώνημα «φ».

<AA1>: ε ε <Λ1-B> & <Λ2> **ε::λάφι** </Λ1-B> & </Λ2> ε:: <Λ1-B> & <Λ2> & <Φ2> & <Λ6> ελ:: **ε-λά::φισ** </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ2> & </Λ6> [όχι

- Η οντότητα «ιππόκαμπος»

Οι ασθενείς AP1 και AT3 ανασύρουν την οντότητα «ιππόκαμπος» ως «ιπποπόταμο». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ζώο» αν και δεν ανήκουν σε στενή οικογένεια. Ο «ιππόκαμπος» είναι μικρού μεγέθους ζώο της θάλασσας ενώ ο «ιπποπόταμος» μεγάλου μεγέθους ζώο της ζούγκλας. Επομένως, η ανάσυρση του «ιππόκαμπου» ως «ιπποπόταμου» πιθανόν οφείλεται στη σημαντική μορφική συνάφεια που παρουσιάζουν οι λέξεις μεταξύ τους.

<AP1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Φ5> **ιπποπότα-** </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ5>όχι

<AT3>: <Λ1-B> & <Λ2> **ιπποπόταμος** </Λ1-B> & </Λ2>ε:: **ιπό::** ε:: **ιπο::** έλα γαμώτο

- Η οντότητα «καμήλα»

Ο ασθενής AS3 ανασύρει την οντότητα «καμήλα» ως «καμηλοπάρδαλη» ενώ ο ασθενής AG1 ως «γαϊδούρα». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ζώο».

<AS3>: ε:: το το ε:: ε:: ε:: <Λ1-B> & <Λ2> & <N1> **μηο::πά-ρδα-ος** </Λ1-B> & </Λ2> & </N1> ε:: ε::

<AS3>: ε:: το το ε:: ε:: ε:: <Λ1-B> & <Λ2> & <N1> **μηο::πά-ρδα-ος** </Λ1-B> & </Λ2> & </N1> ε:: ε::

<AG1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <N1> **κα-ρι-δού-ρα** </Λ1-B> & </Λ2> & </N1>

- Η οντότητα «ελάφι»

<AG3>: ελεφαντό:: <Λ1-B> & <Λ2> ε-λε-φα-ντά-κι </Λ1-B> & </Λ2> / <Λ2> ελεφαντόδοντο </Λ2> ελεφά- () ναι ελεφά:: ελεφά:: (...)

- Η οντότητα «ιππόκαμπος»

<AA2>: με::: (...) <Λ2> άλογο </Λ2> (.) <Σ> αλογάκι της θάλασσας </Σ>

- Η οντότητα «λουλούδι (άνθος)»

<EW1>: «λου»

<AF1>: <Λ2> λου-λουκάνικο<Λ2>; Λουκάνικο λέω [(γέλια)]

Ανάσυρση **έμβιων οντοτήτων** με οντότητες που μεταξύ τους υφίσταται μορφική συνάφεια και εμμονική παραφασία

- Η οντότητα «κάστορας»

<AV1>: ((γέλια)) κάτο- κ (.) <Λ2> & <Λ5> & <Φ1> κά-τος </Λ2> & </Λ5> & </Φ1>

<EM1>: αυτός είναι 'να «κά»

<AG2>: <Λ2> & <Λ5> κάκτος </Λ2> & </Λ5> ΟΧΙ κάκτος εκ ε:: κα:: (.) κάκτος;

<EW1>: «κα»

<AP4>: <Λ2> & <Λ5> κάκτος </Λ2> & </Λ5> (.) κα (.) κα

- Η οντότητα «καμηλοπάρδαλη»

<AA1>: <Λ2> & <Λ5>[κα::-μη::λα <Λ2> & </Λ5>

<AV1>: <Λ2> & <Λ5> γκαμήλα </Λ2>& </Λ5>

<AP2>: <Λ2>& <Λ5> -μήλα </Λ2> & </Λ5>

- Η οντότητα «κατσίκα»

Ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «κατσίκα» ως «καμήλα». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ζώο»

<AV1>: <Λ2>& <Λ5> καμήλα </Λ2> & </Λ5> (.) όχι

- Η οντότητα «ελάφι»

Ο ασθενής AG3 ανασύρει την οντότητα «ελάφι» ως «ελέφαντα». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ζώο».

<AG3>: ε:::ε::: ελεφά ελεφ <Λ2> **ελέφαντας** </Λ2> ελεφαντάκι ε:: πώς να το πούμε αλλιώς;

<AG3>: ελεφαντό:: <Λ2> **ε-λε-φα-ντά-κι** </Λ2> / <Λ2> ελεφαντόδοντο </Λ2> ελεφά- () ναι ελεφά:: ελεφά:: (...)

Ανάσυρση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που μεταξύ τους υφίσταται μορφική συνάφεια και εμμονική παραφασία

- Η οντότητα «πάπυρος»

<EW1>: «πα»

<AA2>: <Λ2> & <Λ5> παλέτα (.) όχι παλέτα </Λ2> & </Λ5>

- Μορφική και Οπτική

4.3.5.7 Ανάσχυση οντοτήτων που ανήκουν στην κατηγορία της Οπτικής Συνάφειας και της Εμμοσύνης

Ανάσχυση **έμβιων οντοτήτων** με οντότητες που σχηματίζουν τη σημασιολογική σχέση της οπτικής συνάφειας και της εμμοσύνης.

- Η οντότητα «καμήλα»

<AS4>: ένα <Λ1-B> & <Λ3> & <Λ5> **άλωγο** </Λ1-B> & </Λ3> & </Λ5> / <Π2> ένα ωραίο μάλιγ και με δύο κάλες </Π2>

- Η οντότητα «αγελάδα»

Ο ασθενής AG1 ανασύρει την οντότητα «αγελάδα» ως «αρκούδα». Τα δυο ζώα πιθανόν ομοιάζουν οπτικά μεταξύ τους επειδή είναι παχιά και μεγάλωσωμα αλλά η ανάσχυση της «αγελάδας» ως «αρκούδας» οφείλεται κυρίως στο ότι η «αρκούδα» προϋπήρχε ως ερέθισμα προς κατονομασία πριν την «αγελάδα».

<AG1>: <Λ5> & <Λ3> & <N1> α- ακούδο (.) ακούδο <Λ5> & </Λ3> & </N1>

- Η οντότητα «ιπόκαμπος»

Ο ασθενής AK1 ανασύρει την οντότητα «ιπόκαμπος» ως «σαλιγκάρι». Το υπερώνυμο που συνδέει τις δυο οντότητες είναι το «ζώο». Επίσης, τα δυο ζώα ομοιάζουν οπτικά επειδή είναι μικρού μεγέθους ζώα στο ζωικό βασίλειο. Όμως, η οντότητα «σαλιγκάρι» προϋπήρχε της οντότητας «ιπόκαμπος» στην δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας, επομένως, η ανάσχυση πιθανόν να οφείλεται σε εμμοσύνη παραφασία την οποία εξειδικεύει με την περιφραση που ακολουθεί «στη θάλασσα είναι»

<AK1>: αυτό είν' ένα <Λ3> & <Λ5> σ::αλιγκάρι </Λ3> & </Λ5> (...) <Π3> στη θάλασσα είναι </Π3>

Ανάσχυση **άβιων οντοτήτων** με οντότητες που μεταξύ τους υφίστανται οπτική συνάφεια και εμμοσύνη

- Η οντότητα «τρίποδας»

Οι ασθενείς AZ1, AK1, AK3 και AT2 ανασύρουν τον «τρίποδα» ως «διαβήτη». Αυτό γίνεται λόγω της οπτικής ομοιότητας που συνδέει τα δυο εργαλεία μεταξύ τους αλλά και λόγω του παράγοντα της εμμοσύνης αφού ο διαβήτης προϋπήρχε ως ερέθισμα στη δοκιμασία της κατονομασίας.

<AZ1>: <Λ3> & <Λ5> **διαβήτης διαβήτης** </Λ3> & </Λ5>

<AK1>: (...) <Π2> τραβάμε γραμμέ::ς </Π2> (.) εδώ πέρα (.) <Λ3> & <Λ5> **διαβήτης** </Λ3> & </Λ5>

<AK3>: ε:: <Λ3> & <Λ5> **διαβήτης** </Λ3> & </Λ5> όχι (...)

<AT2>: ένα:: (.) ε:: <Λ3> & <Λ5> **διαβήτης** </Λ3> & </Λ5>

4.4 Σημασιολογική Σχέση Μερωνυμίας

Η τέταρτη κατηγορία λεξικών σχέσεων μεταξύ της λέξης-στόχου και της ανακληθείσας αφορά στη μερωνυμία.

Ως μερωνυμία ορίζεται η σχέση που περιγράφεται με τη φράση «το X είναι μέρος του Y» και ο όρος αναφέρεται είτε στην κατευθυντήρια σχέση από το όλο στο μέρος ή το αντίθετο, από το μέρος στο όλο, την ολονυμία (Murphy 2003:230)

Οι Winston, Chaffin, and Herrmann (1987) βρίσκοντας αρκετά περιοριστικό τον ορισμό του Cruse προτείνουν κι αυτοί τη μελέτη των μερωνυμικών σχέσεων με βάση τις φράσεις «Το X είναι μέρος του Y», «το Y είναι εν μέρει X». Γι αυτό τον λόγο ανέπτυξαν μια ταξινόμηση των σημασιολογικών σχέσεων με βάση τις πρόσφατες θεωρίες της σημασιολογικής μνήμης.

Ο κύριος λόγος για την ανάπτυξη διαφόρων ειδών μερωνυμικών σχέσεων και τον διαχωρισμό τους από τις άλλες σημασιολογικές σχέσεις είναι το κριτήριο του «κοινού ορίσματος». Ένας τρόπος για να αποφασίσουμε ότι δυο σημασιολογικές σχέσεις είναι διαφορετικές είναι να βρούμε μια περίπτωση στην οποία και οι δυο εφαρμόζονται με το ίδιο υποκείμενο αλλά απαντούν σε διαφορετικές ερωτήσεις.

Το κριτήριο του κοινού ορίσματος υποστηρίζει τον διαχωρισμό σε τουλάχιστον δύο τύπους μερωνυμικών σχέσεων: συστατικό – αντικείμενο (πετάλι – ποδήλατο) και υλικό – αντικείμενο (αλουμίνιο – ποδήλατο). Η ταξινόμηση αυτή λαμβάνει υπόψη μόνο τα στερεά, φυσικά αντικείμενα ενώ η ταξινόμηση των μερωνυμικών σχέσεων πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τις χρήσεις του «μέρους» αναφορικά με τις συλλογές, τη μάζα, τις δραστηριότητες και τις περιοχές.

Με αυτή τη λογική διακρίνονται έξι είδη μερωνυμικών σχέσεων:

- 1) συστατικό – αντικείμενο (πετάλι - ποδήλατο)
- 2) μέλος – συλλογή
- 3) μερίδιο – μάζα (κομμάτι τούρτας)
- 4) υλικό - αντικείμενο (ατσάλι - αυτοκίνητο)

5) γεγονός - δραστηριότητα (πληρώνω - ψωνίζω)

6) χώρος – επιφάνεια (όαση – έρημος)

Οι διαφορές ανάμεσα στους έξι τύπους των μερωνυμικών σχέσεων ορίζονται από τις αξίες τριών σχέσεων των στοιχείων που ενσωματώνουν τις χαρακτηριστικές ιδιότητες των σχέσεων. Οι μερωνυμικές σχέσεις διαφέρουν ως προς τους ακόλουθους τρεις τρόπους:

α) τη λειτουργικότητα, με το αν η σχέση μέρους – όλου είναι λειτουργική ή όχι. Όταν τα μέρη ενός αντικειμένου έχουν μια συγκεκριμένη θέση χρονική ή χωρική σε σχέση με τα άλλα μέρη ή/και προς το σύνολο.

β) την ομοιομέρεια, αν τα μέρη είναι του ίδιου είδους μεταξύ τους αλλά και με το σύνολο

γ) τη διαχωρισιμότητα αν τα μέρη είναι διαχωρίσιμα από το όλο, μπορούν να χωριστούν φυσικά από το σύνολο στο οποίο ανήκουν.

Τα λειτουργικά μέρη περιορίζονται στη χωρική ή χρονική τους τοποθεσία. Π.χ. η λαβή της κούπας μπορεί να τοποθετηθεί σε ένα περιορισμένο αριθμό θέσεων για να είναι λειτουργική. Τα ομοιομερή είναι του ίδιου είδους όπως το όλον (κομμάτι της τούρτας), ενώ τα μη ομοιομερή διαφέρουν από το όλο (δέντρο-δάσος). Τα διαχωρίσιμα μέρη μπορούν να διαχωριστούν από το όλο (λαβή-κούπα) ενώ τα μη διαχωρίσιμα δεν μπορούν (ατσάλι-ποδήλατο).

Ο Πίνακας 4.3 συνοψίζει το σχήμα της ταξινόμησης των Winston, Chaffin, and Herrmann

	Μερωνυμική Σχέση	Παραδείγματα	Λειτουργικότη τα	Ομοιομέρε ια	Διαχωρισιμότη τα
1	Συστατικό- Αντικείμενο	πετάλι-ποδήλατο/ κεφάλαιο-βιβλίο	Ναι	Όχι	Ναι
2	Μέλος- Συλλογή	πλοίο-στόλος/ δέντρο-δάσος	Όχι	Όχι	Ναι
3	Μερίδιο- Μάζα	κόκκος- αλάτι/κομμάτι τούρτας-τούρτα	Όχι	Ναι	Ναι
4	Υλικό- Αντικείμενο	ατσάλι- αυτοκίνητο/αλκο όλ-ουίσκι	Όχι	Όχι	Όχι
5	Γεγονός- Δραστηριότη τα	πληρώνω- ψωνίζω/ραντεβού -εφηβεία	Ναι	Όχι	Όχι

6	Χώρος- Επιφάνεια	όαση- έρημος/γήπεδο ποδοσφαίρου- μικρή περιοχή	Όχι	Ναι	Όχι
---	---------------------	---	-----	-----	-----

Πίνακας 4.3 Το σχήμα ταξινόμησης των Winston, Chaffin, and Herrmann

1) Σχέση συστατικού - αντικειμένου

Το ακέραιο αντικείμενο διαιρείται σε συστατικά. Τα ακέραια αντικείμενα εμφανίζουν κάποιου είδους οργάνωση. Το ίδιο και τα συστατικά τους που συνήθως φέρουν δομικές και λειτουργικές σχέσεις το ένα με το άλλο και με το όλο που το αποτελούν. Αυτές οι δομικές σχέσεις ορίζουν συγκεκριμένες σχέσεις των ακέραιων αντικειμένων και των συστατικών τους αφού τα συστατικά δεν μπορούν να τοποθετηθούν ανοργάνωτα αλλά σε μια συγκεκριμένη οργάνωση μέσα στο όλο που το αποτελούν.

Μια κύρια διαφορά ανάμεσα στα ακέραια αντικείμενα αφορά στο αν είναι εκτεταμένα ή όχι. Τα φυσικά αντικείμενα είναι εκτεταμένα με την έννοια ότι έχουν κάποιο όγκο και τα συστατικά τους περιλαμβάνονται μέσα στον όγκο που πιάνουν. Τα μέρη των αφηρημένων αντικειμένων και των οργανισμών δεν περιλαμβάνονται εκτεταμένα στο σύνολο αλλά ανήκουν σε αυτά με ένα μη φυσικό τρόπο.

2) Σχέση μέλους – συλλογής

Το μέλος σε μια συλλογή διαφέρει από το συστατικό στο ότι δεν απαιτεί τα μέλη να εκτελούν μια συγκεκριμένη λειτουργία ή να κατέχουν μια συγκεκριμένη δομική διάταξη στη σχέση μεταξύ τους ή με το όλο.

Οι συλλογές πρέπει να διαχωρίζονται από τις τάξεις. Οι σχέσεις τάξη-μέλος δεν είναι μερωνυμικές επειδή δεν εκφράζονται ως «μέρος» αλλά «είναι».

Οι κλάσεις διαφέρουν από τις συλλογές στο ότι τα μέλη σε μια τάξη οργανώνονται με βάση την ομοιότητα τους με τα άλλα μέλη ενώ τα μέλη σε μια συλλογή ορίζονται από τη χωρική εγγύτητά τους ή από την κοινωνική σύνδεση. Για να είναι το δέντρο μέρος του δάσους πρέπει να είναι κοντά με άλλα δέντρα. Οι συλλογές των οποίων τα μέλη ορίζονται από την κοινωνική σύνδεση αναφέρονται ως «ομάδες».

3) Σχέση μεριδίου – μάζας

Οι μερίδες της μάζας, τα εκτεταμένα αντικείμενα και οι φυσικές διαστάσεις διαφέρουν από τα συστατικά των αντικειμένων και τα μέλη των συλλογών στο ότι είναι ομοιομερή

δηλ. τα μέρη τους είναι όμοια το ένα με το άλλο και με το όλο που αποτελούνται. π.χ. κομμάτι τούρτας

Κάθε κομμάτι τούρτας είναι όμοιο με ένα άλλο από την τούρτα. Αντίθετα τα συστατικά και τα μέλη είναι ανόμοια το ένα με το άλλο και διαφέρουν από το σύνολο που το αποτελούν.

4) Σχέση υλικού – αντικειμένου

Η σχέση υλικού - αντικειμένου είναι ένας τύπος μερωνυμικής σχέσης που συνήθως εκφράζεται με τη φράση «είναι μέρος».

Ξεχωρίζει από τη σχέση συστατικού-αντικειμένου με το κριτήριο του κοινού ορίσματος. Για τα ακέραια αντικείμενα, όπως το ποδήλατο, το ίδιο όρισμα μπορεί να συμβεί σε μια σχέση «συστατικό – ακέραιο αντικείμενο» απαντώντας στην ερώτηση «Ποια είναι τα μέρη» και σε μια σχέση υλικό - αντικείμενο «από τι αποτελείται». Αντίθετα με τα συστατικά, το υλικό από το οποίο αποτελείται ένα αντικείμενο δεν μπορεί να διαχωριστεί παρόλο που το ίδιο το αντικείμενο μπορεί να αποτελείται από διαφορετικά υλικά.

Η σχέση υλικό - μέρος θεωρείται μερωνυμική επειδή απαντά στην ερώτηση για τη φύση των αντικειμένων και εκφράζεται με το «εν μέρει». Αυτή η φράση εκφράζει την ιδέα ότι ένας συγκεκριμένος τύπος υλικού αποτελεί μια μερίδα του συνολικού υλικού από το οποίο κατασκευάζεται κάτι.

5) Σχέση γεγονότος – δραστηριότητας

Το «μέρος» ορίζει τα χαρακτηριστικά ή τις φάσεις των δραστηριοτήτων και των διεργασιών. Η σχέση αυτή δεν μπορεί να εκφραστεί με τον τύπο «ο X έχει Y» (Cruse 1986: 160-165).

6) Σχέση Χώρου – Επιφάνειας

Όπως τα μέλη μιας συλλογής έτσι και οι χώροι δεν αποτελούν μέρη εξαιτίας μιας λειτουργικής συνεισφοράς προς το σύνολο. Όπως η σχέση «μερίδιο - μάζα» έτσι και η σχέση «χώρου -επιφάνειας» είναι ομοιομερής. Κάθε μέρος σε μια περιοχή είναι όμοια με την άλλη και με το σύνολο της περιοχής σε όλες τις περιοχές. Αντίθετα με τη σχέση «μερίδιο – μάζα», οι χώροι δεν μπορούν να διαχωριστούν από τις περιοχές των οποίων αποτελούν μέρος.

Σύμφωνα με τους Kohn & Goodglass (1985) οι μερωνυμικές σχέσεις ανήκουν στην κατηγορία «λάθη ονομάτων» σύμφωνα με τις οποίες κατονομάζεται:

- ένα μέρος της λέξης-στόχου π.χ. γομολάστιχα → μολύβι
- μια διακριτή φυσική οντότητα που περιλαμβάνεται στο αντικείμενο-στόχο π.χ. ρολόι → εκκρεμές
- κάτι που υπάρχει στην εικόνα-στόχο και δεν αποτελεί την προς κατονομασία λέξη π.χ. στην εικόνα με τη λέξη-στόχο «τσιμπίδα» κατονομάζονται αντί αυτής τα «παγάκια» που βρίσκονται στην εικόνα.

Οι ίδιοι κατηγοριοποιούν το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένο το αντικείμενο της λέξης-στόχου στα σημασιολογικά λάθη. Στην παρούσα μελέτη ακολουθώντας τον παραπάνω διαχωρισμό για τις μερωνυμικές σχέσεις ορίζουμε την οντότητα που δηλώνει το υλικό από το οποίο είναι κατασκευασμένο το αντικείμενο ως τη μερωνυμική σχέση «υλικού-αντικειμένου»

Ακολουθώντας την παραπάνω κατηγοριοποίηση, οι απαντήσεις που περιέχονται στο corpus διαχωρίζονται:

α) στις λέξεις που ανασύρονται και αποτελούν μέρος της λέξης-στόχου δηλ ένα διακριτό χαρακτηριστικό της.

β) σε αυτές κατά τις οποίες αναφέρεται μια οντότητα που απεικονίζεται στο ερέθισμα αλλά δεν αποτελούν την προς κατονομασία λέξη.

Στην πρώτη κατηγορία αναφέρεται και η μερωνυμική σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην ανασυρόμενη λέξη και το ερέθισμα. Στις απαντήσεις μας εντοπίζονται οι δυο μερωνυμικές σχέσεις:

α) του συστατικού – αντικειμένου

β) του υλικού –αντικειμένου

4.4.1 Ανάσυρση οντοτήτων που αποτελούν μέρος της λέξης-στόχου

- Η οντότητα «βελάκι»

Ο ασθενής AZ1 ανασύρει την οντότητα «βελάκι» ως «φτερό» και η μερωνυμική σχέση που υφίσταται είναι αυτή του «συστατικού-αντικειμένου».

<AZ1>: <Λ1-Γ> ένα ένα **φτερό** </Λ1-Γ> (.) τι 'ν' αυτό; (...) ένα φτερό αυτό;

- Η οντότητα «ελικόπτερο»

Ο ασθενής AV1 ανασύρει την οντότητα «ελικόπτερο» ως «έλικα» και η μερωνυμική σχέση που υφίσταται είναι αυτή του «συστατικού-αντικειμένου».

<EW2>: είναι «ε-λι»

<AV1>:<Λ1-Γ> **-κα** <Λ1-Γ>

- Η οντότητα «ηφαίστειο»

Οι ασθενής AG1 και AT1 ανασύρουν την οντότητα «ηφαίστειο» ως «λάβα» και η μερωνυμική σχέση που υφίσταται είναι αυτή του «συστατικού-αντικειμένου». Ο ασθενής AG1 ανασύρει την οντότητα «ηφαίστειο» ως «φωτιά», «θειάφι», «σύννεφο» και η μερωνυμική σχέση που αναπτύσσεται είναι αυτή του «συστατικού-αντικειμένου». Ο ασθενής AT1 την ανασύρει ως «φλόγα», «κρατήρας» και η μερωνυμική σχέση που υφίσταται είναι αυτή του «συστατικού-αντικειμένου»

<AG1>: ε:: (.) ε:: λ:: (.) <Λ1-Γ> **λά-βα** </Λ1-Γ>

<EM1>: ναι αλλά αυτό τί είναι;

<AG1>: </Λ1-Γ> **λάβα**; </Λ1-Γ> ((ψιθυριστά))

<AG2>: <Λ4> τα φώτα </Λ4> εδώ ((χτύπημα χεριού στο τραπέζι)) (.) <Λ1-Γ> η **φωτιά** </Λ1-Γ>

<AM2>: τί μας έπιασε; Τι ‘ναι ‘δω μέσα το <Λ1-Γ> **θειάφι** </Λ1-Γ> μας έβαλες <Λ1-Γ> σύννεφο </Λ1-Γ> είναι; **ΣΥΝΝΕΦΟ**

<AM2>: λάβ- <Λ1-Γ> **ΦΩΤΙΑ** </Λ1-Γ>

<AT1>: <Λ1-Γ> εδώ είναι **λάβα** <Λ1-Γ>

<AT1>: αυτό είναι το:: η:: (...) ντάξει η λάβα είν’ εδώ (.) αυτό <Λ1-Γ> είναι ο **κρατήρας** </Λ1-Γ>

<AT1>: <Λ1-Γ> η **φλόγα** </Λ1-Γ> αλλά δεν είναι το:: (.) η::

- Η οντότητα «θηλιά (κρεμάλα)»

Οι ασθενείς AA2 και AK1 ανασύρουν την οντότητα «θηλιά (κρεμάλα)» ως «σχοινί» και η μερωνυμική σχέση που υφίσταται είναι αυτή του «υλικού-αντικειμένου»

<AA2>: <Λ1-Γ> **σχοινί** </Λ1-Γ>

<AK1>: (...) <Λ1-Γ> **σχοινί** </Λ1-Γ> (.) ε:::μ (...) ε δε μου ‘ρχεται (.) <Σ> θηλιά </Σ>

<EM1>: ωραία

- Η οντότητα «λουλούδι (άνθος)»

Ο ασθενής AA2 ανασύρει την οντότητα «λουλούδι (άνθος)» ως «φύλλο» και η μερωνυμική σχέση που υφίσταται είναι αυτή του «συστατικού-αντικειμένου»

<AA2>: <Λ1-Γ> φύλλο <Λ1-Γ>

- Η οντότητα «μάσκα»

Ο ασθενής AM2 ανασύρει την οντότητα «μάσκα» ως «δόντια» και η μερωνυμική σχέση που υφίσταται είναι αυτή του «συστατικού-αντικειμένου»

<AM2>: αυτός τί είναι; ε:: <Λ1-Γ> τα δόντια μας </Λ1-Γ>@@@ τί είναι αυτά; <Π2> σκύλος είναι (.) τι είναι (.) με δόντια </Π2>; (.) δόντια τι βάλαν αυτοί; <Π2> Σαν ε:: αγριογούρουνο </Π2> είναι τί είναι αυτό; ((ελαφρύ γέλιο))

- Η οντότητα «μοιρογνωμόνιο»

Οι ασθενείς AG1 και AM1 ανασύρουν την οντότητα «μοιρογνωμόνιο» ως «χάρακας» και η μερωνυμική σχέση που υφίσταται είναι αυτή του «συστατικού-αντικειμένου».

<AG1>: <Λ1-B> & <Λ1-Γ> κα- χάρακα </Λ1-B> & </Λ1-Γ>

<AM1>: <Λ4> & <Φ1> καρέκλ- </Λ4> & </Φ1> (.) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> χάρακας </Λ1-B> & </Λ1-Γ>

<EM1>: πώς το λέμε όμως αυτό:: (.) το συγκεκριμένο

<AM1>: (...)<Λ1-B> & <Λ1-Γ> είναι χάρακας </Λ1-B> & </Λ1-Γ> αλλά:: (...)

- Η οντότητα «ξυλοπόδαρα»

Οι ασθενείς AK3 και AP4 ανασύρουν την οντότητα «ξυλοπόδαρα» ως «ξύλα» και η μερωνυμική σχέση που υφίσταται είναι αυτή του «υλικού-αντικειμένου»

<AK3>: <Λ1-Γ> & <Λ3> & <Λ2> ξύλα </Λ1-Γ> & </Λ3> & (.) όχι

<AP4>: <Λ1-Γ> & <Λ3> ξυ-ξύλα </Λ1-Γ> & </Λ3> ((γέλιο))

- Η οντότητα «παλέτα»

<AL1>: μία παν- <N1> & [<Λ1-Γ> & <Φ3>] πανέλα</N1>& [<Λ1-Γ> & <Φ3>] πώς τη λένε; <Λ1-Γ> πινέλα </Λ1-Γ>

<EW1>: πώς τη λέμε; ((γέλιο))

<AL1>: ((γέλιο)) <N1> & [<Λ1-Γ> & <Φ3>] πανέλα; </N1>& [<Λ1-Γ> & <Φ3>] όχι

- Η οντότητα «ρολόι»

<AP2>: <Λ1-Γ> κουρτιστήλι </Λ1-Γ>

- Η οντότητα «σκούπα»

<AG1>: ε::μ έτι (.) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> & <Φ1> **βούτσα** </Λ1-B> & </Λ1-Γ> & </Λ2> & </Φ1>

<AK3>: ε:: (.) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> **βούρτσα** </Λ1-B> & </Λ1-Γ> & </Λ2> ε::

<AP5>: <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> & <N1> & <Λ6> **βούτσας** <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> & <N1> & <Λ6> ε:: <N2> κασάτο </N2>

- Η οντότητα «σπίτι»

<AG1>: <Λ1-Γ> **πόρτα** </Λ1-Γ>

- Η οντότητα «στεφάνι»

<AA2>: <Λ1-Γ> **λουλούδια** </Λ1-Γ>

<AM2>: ένα <N2> κρασοφ </N2> αυτό:: ε:: ε:: πώς το λέμε; ε:: <Λ1-Γ> τριαντάφυλλο <Λ1-Γ> με τα:: αυτά τριαντάφυλλο λέω((τόνος επίγνωσης του λάθους του))

<AP2>: <Λ1-Γ> **κορ-δέ-λα** </Λ1-Γ>

- Η οντότητα «τρένο»

<AV1>: <Λ1-Γ> **βαγόφι** <Λ1-Γ>

4.4.2 Ανάσυρση οντοτήτων που αποτελούν μέρος της εικόνας - στόχου

<AG4>: <Λ1-Γ> αυτό είναι ένα (.) **πλατφόρμα** <Λ1-Γ>

<AK3>: <Λ1-Γ> **σι- σιδηρόδρο- σι-δη-ρό-δρο-μος** [ε:: </Λ1-Γ>

- Η οντότητα «τσιμπίδα (λαβίδα)»

<AG2>: <Λ1-Γ> είναι ε **πάγος** </Λ1-Γ>(.) και

<AK3>: <Λ1-Γ> **παγάκια** </Λ1-Γ>

<AM3>: Εδώ είναι το <Λ1-Γ> **πάγος** </Λ1-Γ>το <Λ4>η κέα </Λ4> <Π3> η:: μύγα που πιάνουνε το παγάκι </Π3>

- Η οντότητα «φίμωτρο»

<AZ1>: είναι ναι ναι ναι είναι <N2> φούμου φούμου </N2> ένας <Λ1-Γ> **σκ-σκύλος** </Λ1-Γ> <N2> φούμου φούμου ε είναι φούμου (.) ε ((γέλια)) φούμου φούμου </N2>

<AI1>: <Λ1-Γ> **σκύλος** </Λ1-Γ>

<AT1>: <Λ1-Γ> α είναι το:: **σκύλο** <Λ1-Γ>

4.5 Τρόπος ανάσυρσης μονολεκτικών απαντήσεων

Οι έννοιες οργανώνονται σε δίκτυα σημασιολογικών χαρακτηριστικών (e.g., Collins & Quillian, 1969; Jackendoff, 1990, 2002; Minsky, 1975; Norman & Rumelhart, 1975; Saffran & Sholl, 1999; Smith & Medin, 1981). Ένας τρόπος για την ανάλυση των σημασιολογικών χαρακτηριστικών είναι η ομαδοποίησή τους σύμφωνα με το περιεχόμενό τους. Σχετικά με αυτό, μια από τις πιο συχνά εξεταζόμενες διακρίσεις είναι ανάμεσα στα Αισθητηριακά και μη Αισθητηριακά χαρακτηριστικά. Κάθε σημασιολογικό χαρακτηριστικό ταξινομείται ως αισθητηριακό, λειτουργικό, συσχετιστικό ή εγκυκλοπαιδικό (Caramazza & Shelton, 1998; Warrington & Shallice, 1984). Τα αισθητηριακά χαρακτηριστικά είναι όσα γίνονται αντιληπτά από τις αισθήσεις, όπως τα μέρη ενός αντικειμένου ή οι αντιληπτικές ιδιότητες. Ένα αισθητηριακό χαρακτηριστικό της έννοιας «σκύλος», για παράδειγμα, είναι ότι «έχει τέσσερα πόδια». Αντίστοιχα, ένα αισθητηριακό χαρακτηριστικό της έννοιας «μαχαίρι» είναι ότι «είναι κοφτερό». Τα μη αισθητηριακά χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν λειτουργικά, συσχετιστικά και εγκυκλοπαιδικά χαρακτηριστικά. Στην περίπτωση της έννοιας του «σκύλου» ένα από τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του είναι ότι «χρησιμοποιείται για το κυνήγι», ένα από τα συσχετιστικά του είναι ότι «του αρέσει να κυνηγάει γάτες» και ένα από τα εγκυκλοπαιδικά του χαρακτηριστικά είναι ότι «κατηγοριοποιείται ως ράτσα».

Για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας θα χρησιμοποιήσουμε τους όρους «αισθητηριακός» και «λειτουργικός/συσχετιστικός» για να αναφερθούμε στις διαφορετικές όψεις της εννοιολογικής γνώσης, επειδή αυτοί οι όροι χρησιμοποιούνται ευρέως στη βιβλιογραφία. Όμως, καθίσταται σαφές ότι αυτοί οι όροι δε βασίζονται σε κάποια επιβεβαιωμένη θεωρία για το πώς αποκτάται ή αναπαρίσταται η γνώση. Πρακτικά η ερμηνεία των όρων «λειτουργικός/συσχετιστικός» περιλαμβάνει διαφορετικές όψεις της εννοιολογικής γνώσης που μπορεί να αναφέρεται ή όχι σε αντικείμενα διαφορετικών κατηγοριών. Ο όρος «αισθητηριακή» γνώση χρησιμοποιείται για να αναφερθεί στην πληροφορία για την οπτική αναπαράσταση π.χ. του σχήματος ή της μορφής ενός αντικειμένου.

Από την επισημείωση των μονολεκτικών απαντήσεων παρατηρούμε πως η σημασιολογική σχέση της συνυπωνυμίας βασίζεται στα μη αισθητηριακά χαρακτηριστικά ενώ η σημασιολογική σχέση της μερωνυμίας και η οπτική συνάφεια βασίζεται στα αισθητηριακά χαρακτηριστικά.

4.6 Τρόπος ανάσυρσης Σαφών Περιφράσεων

Η κατηγορία των σαφών περιφράσεων βασίζεται κι αυτή με τη σειρά της στην ομαδοποίηση των εννοιών σε αισθητηριακά και μη αισθητηριακά χαρακτηριστικά. Έτσι, οι σαφείς περιφράσεις διακρίνονται περαιτέρω στις:

- α) αισθητηριακής ιδιότητας περιφράσεις
- β) συσχετιστικής/χρηστικής ιδιότητας περιφράσεις

Παρακάτω, παρατίθεται η ανάσυρση των έμβιων και άβιων οντοτήτων με περιφράσεις που βασίζονται στους 2 παραπάνω τρόπους.

4.6.1 Περιφράσεις αισθητηριακής/οπτικής ιδιότητας

Οι οντότητες που ανασύρονται με περιφράσεις αισθητηριακών χαρακτηριστικών μπορεί να αναφέρονται σε ένα διακριτό μορφολογικό χαρακτηριστικό της έμβιας οντότητας ή στο μέγεθός τους.

Ανάσυρση **έμβιων οντοτήτων** με περιφράσεις που εστιάζουν στα αισθητηριακά χαρακτηριστικά.

- Η οντότητα «καμήλα»

Οι ασθενείς AI1, AS4 και AF1 εστιάζουν στις δύο καμπούρες της καμήλας.

<AI1>: <Π1-A> **αυτές είναι οι::** ((χτύπημα χεριού στο τραπέζι)) **να ξέρεις με δυο κουμπά ε::** </ Π1-A >

<AS4>: ένα <Λ1-B> & <Λ3> άλογο </Λ1-B> & </Λ3> / <Π1-A> **ένα ωραίο μάλιγ και με δύο κάλες** </ Π1-A >

- Η οντότητα «καμηλοπάρδαλη»

Οι ασθενείς AG3 και AP5 ανασύρουν την οντότητα καμηλοπάρδαλη εστιάζοντας στον «ψηλό λαιμό».

<AG3>: μ:: <Λ1-B> & <Λ2> λεοπάρδαλη <Λ1-B> & <Λ2> ε:: πώς να το πούμε αλλιώς; (...) ε:: <Π1-A > **με το λαιμό το μεγάλο** </ Π1-A >

<EM1>: ένα ζώο που ‘χει μακρύ λαιμό έτσι;

<AP5>: <Π1-A> **το ψηλό** </Π1-A>

- Η οντότητα «πελεκάνος»

Ο ασθενής AS1 για την ανάσυρση του «πελεκάνου» εστιάζει στο χαρακτηριστικό ράμφος του πουλιού που το διαφοροποιεί από τα υπόλοιπα.

<AS1>: <Π1-A> ε αυτός επειδή έχει τόσο μεγάλο:: τέτοιο είναι διαφορετικό από το ((γέλιο)) απ' τα πουλιά που ξέρουμε </Π1-A>

- Η οντότητα «ρινόκερος»

Οι ασθενείς AM2 και AG3 εστιάζουν στο χαρακτηριστικό κέρατο του «ρινόκερου»

<AM2>: ο:: πώς τον λένε; <Π1-A> **τα αυτιά που έχει αυτός με τους** </Π1-A> ξέρω 'γω στο διάλο

<AG3>: ε:: αυτός είναι ε:: ε:: εμ ε:: ε:: ε:: ε:: (...) ε:: <Π1-A> **η μύτη του μπροστά είναι το::** </Π1-A> ο λεγόμενος ε:: (...) ε:: ε:: δεν πάει αυτή τη στιγμή δε με πάει

- Η οντότητα «χταπόδι»

Οι ασθενείς AK1, AS2 εστιάζουν στα πλοκάμια του χταποδιού ενώ ο AL2 συγκεκριμενοποιεί και τον αριθμό. Ο AA1 αναφέρεται στο μέγεθός του.

<AA1>: ολ- ο:: ο::δ- ε:: <Π1-A> **μεγάρο::** </Π1-A> ναι ((γέλια))

<AK1>: () είναι:: στο μυαλό μου αλλά (...) <Π1-A> **που 'χει πολλά::** </Π1-A>

<AL2>: ε:: <N2> γιόβα </N2> (.) <Λ4> οδοντόκρεμα </Λ4> ε:: οδοντοπα- [<Π1-A> **οχτώ** </Π2>

<EM1>: είναι 'να «χτα»

<AL2>: <Π1-A> **οχτώ** </Π1-A>

<AS2>: <N2> στραβοπηδιόν </N2> (.) <Π1-A> **έχει πολλά @@** </Π1-A>

Ανάσυρση **άβιων** οντοτήτων με περιφράσεις που εστιάζουν στα αισθητηριακά χαρακτηριστικά

Οι ασθενείς AS4 ανασύρει το «ελικόπτερο» συγκεκριμενοποιώντας το μέγεθος του ενώ ο AV1 αναφέρεται στην «έλικα»

- Η οντότητα «ελικόπτερο»

<AS4>: ετούτο το εί-είναι τ' <Λ1-B> & <Λ3> **αεροπλάνο** </Λ1-B> & </Λ3>

<EM1>: είναι ένα «ελ»

<AS4>: <Π1-A> **@@@ ναι το μικρό** </Π1-A>

<AV1>: (...) <Π1-A> & <Π1-B> αεροπλάνο το:: έλικα </Π1-A> & </Π1-B>

- Η οντότητα «ηφαιστειο»

Ο ασθενής AS1 ανασύρει το μορφολογικό χαρακτηριστικό του «ηφαιστείου», τη λάβα.

<AS1>: <Π1-A> **αυτό εννοεί:: πώς το λένε που:: πέφτει::** </Π1-A> (...) δεν ξέρω τί λέει τώρα δε θυμάμαι (.) το:: (...) όχι πες το μόνος σου

- Η οντότητα «μάσκα»

Ο ασθενής AM2 ανασύρει τη μάσκα παρομοιάζοντάς τη με «σκύλο» εστιάζοντας στα δόντια που είναι έντονα στο ερέθισμα καθώς και με «αγριογούρουνο».

<AM2>: αυτός τί είναι; ε:: <Λ1-Γ> τα δόντια μας </Λ1-Γ> @@@ τί είναι αυτά; <Π1-A> **σκύλος είναι** (.) τι είναι (.) **με δόντια** </Π1-A>; (.) δόντια τι βάλαν αυτοί; <Π1-A> **Σαν ε:: αγριογούρουνο** </Π1-A> είναι τί είναι αυτό; ((ελαφρύ γέλιο))

- Η οντότητα «υδρόγειος σφαίρα»

Ο ασθενείς AA2 ανασύρει την «υδρόγειο σφαίρα» με την οντότητα «γη» που απεικονίζεται πάνω της και ο ασθενής AG2 εστιάζει στο μέγεθος της οντότητας που απεικονίζεται πάνω στην «υδρόγειο».

<AA2>: <Π1-A> & <Π1-B> **γη που γυρνάει** </Π1-A> & </Π1-B>

<AA2>: (...) <Π1-A> & <Π1-B> **είναι η γη**

<EW1>: Ναι (.) «μ' αυτό μαθαίνουν τα παιδιά γεωγραφία»

<AA2>: **που γυρνάει** </Π1-A> & <Π1-B>

<AA2>: <Π1-A> **γη** (.) **πλαστική** </Π1-A>

<AG2>: και:: (.) <Π1-A> **η μεγάλη** </Π1-A>

- Η οντότητα «παλέτα»

Ο ασθενής AA2 περιγράφει την «παλέτα» με τα χρώματα που χρησιμοποιούνται για τη ζωγραφική και βρίσκονται πάνω στην παλέτα.

<AA2>: ε:: <Π1-A> & <Π1-B> **χρώματα:: ζωγραφικής** </Π1-A> & </Π1-B>

- Η οντότητα «πάπυρος»

Ο ασθενής AK1 παρομοιάζει το κείμενο του «παπύρου» με σημείωμα.

<AK1>: <Π1-A> σαν σημει-**σημείωμα** </Π1-A>

- Η οντότητα «τρίποδας»

Ο ασθενής AK1 στο πρώτο εκφώνημα εστιάζει στον αριθμό των ποδιών του τρίποδα ενώ στο δεύτερο τον παρομοιάζει με «σκαμπό» πιθανόν λόγω της ιδιότητας του στηρίγματος πραγμάτων.

<AK1>: (...) τρι:: (...) < Π1-A > **που χει τρία::** </Π1-A>

<AK1>: () βλέπεις (.) τον περάσαμε το διαβήτη ((ψιθυριστά)) (...) < Π1-A > **είν' ένας::**
(.) σαν σκ-σκαμπό που:: </ Π1-A >

- Η οντότητα «στηθοσκόπιο»

Ο ασθενής AK2 εστιάζει στο μορφολογικό χαρακτηριστικό του «στηθοσκοπίου»

<AK2>: ναι ναι ναι (.) <Π1-A> **με:: με αυτάκια** </Π1-A>

- Η οντότητα «σπίτι»

Ο ασθενής AL2 εστιάζει στο μορφολογικό χαρακτηριστικό της πόρτας

<AL2>: <Π1-A> **είναι έξοδο (.) κτηρίου** </Π1-A>

- Η οντότητα «μολύβι»

Ο ασθενής AM2 με την επισημείωση της αισθητηριακής ιδιότητας περιγράφει τις γραμμές που βρίσκονται στο μολύβι.

<AM2>: < Π1-A> & <Π1-B> **με γραμμές** </Π1-A> & </Π1-B> (.) πώς είναι;

- Η οντότητα «παγκάκι»

Ο ασθενής AM2 περιγράφει το σχήμα του «παγκακιού»

<AM2>: πανακα-πα-πα-πα <Λ1-B> & <Λ3> καναπές </Λ1-B> & </Λ3> (.) <Π1-A>
όρθιες και πλάγιες </Π1-A>

- Η οντότητα «οδοντόβουρτσα (βούρτσα)»

Με την αισθητηριακή επισημείωση ο ασθενής AS4 συγκεκριμενοποιεί το μέγεθος της «οδοντόβουρτσας».

<AS4>: <Π1-A> & <Π1-B> **α ένα:: μικρό** (.) τη νύχτα να τ-το 'χουμε για τα δόντια μας
</Π1-A> & </Π1-B>

- Η οντότητα «πουκάμισο»

Ο ασθενής AG3 παρομοιάζει το «πουκάμισο» με «σακάκι».

<AG3>: <Π1-A> αυτό είναι ε:: είδος ε:: ε:: σα- σακάκι </Π1-A>; ε:: όχι περισσότερο <Σ> πουκάμισο </Σ>;

- Η οντότητα «φούστα»

Ο ασθενής AG3 εστιάζει στο υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένη η φούστα.

<AG3>: είναι έτσι] δεν ε:: <Π1-A> σε ύφασμα </Π1-A>(.) ναι::

- Η οντότητα «μπουκάλι»

Ο ασθενής AS4 εστιάζει στο μέγεθος του μπουκαλιού

<AS4>: <N2> ένα άρδικο </N2> / <Π1-A> ένα μικρό </Π1-A>

- Η οντότητα «ξυλοπόδαρα»

Ο AL1 εστιάζει σε οντότητα που είναι μέρος της εικόνας-στόχου.

<AL1>: ε::: <Π1-B> ένας κύριος που είναι σε:: </Π1-B>((γέλιο))

4.6.2 Περιφράσεις σεναρίου/συσχετισμού

Ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** με περιφράσεις που κατεξοχήν αναφέρονται σε ένα σενάριο χρήσης ή στο συσχετισμό της οντότητας με το περιβάλλον τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις για την περιγραφή της οντότητας γίνεται κάποιο προσωπικό σχόλιο, παρέχονται πληροφορίες για τον τόπο που πιθανόν ο ασθενής έχει συναντήσει κάποια από τις οντότητες ή εκδηλώνεται ηχομιμητισμός σχετικός με τη λέξη-στόχο.

- Η οντότητα «αριθμητήριο»

Οι ασθενείς AG1, AZ1, AK1, AL1, AT1 ανασύρουν το «αριθμητήριο» βάσει της χρήσης του στην αριθμητική.

<AG1>: ε:: <Π1-B> ρι-νού-με τις λέξεις </Π1-B>

<AZ1>: <Π1-B> αυτό είναι μ:: τα παιδιά γράφουνε ε:: μάθουνε μέτρανε να να να πώς το λέει; Τα παιδιά να μάθουν να </ Π1-B >

<AK1>: <Π1-B> αυτό είν'ένα:: (.) ένα:: () που μετράνε:: (.) μ:: τα μικρά παιδιά </Π1-B>

<AL1>: <Π1-B> αυτό μετράνε τα παιδάκια:: </Π1-B>

<AL1>: <Π1-B> αριθμητι- αριθμητική κάνουν αλλά αυτό πώς λέγεται δε θυμάμαι
</Π1-B>

<AT1>: <Π1-B> λοιπόν αυτά είναι που είναι στη::ν ε:: (.) που είναι στην ε:: στο στο
δημοτικό:: [στο αυτό:: ε:: </Π1-B>

<AT1>: αριθμ- αριθμη- <Π1-B> & <Λ2> αριθμητικό; </Π1-B> & <Λ2> <Π1-B> &
<Λ2> ε αριθμητική; </Π1-B> & <Λ2>

- Η οντότητα «άρπα»

Ο ασθενής AA2 μιμείται τον ήχο της άρπας ενώ ο AS1 την ανασύρει με σχόλιο από την
προσωπική του εμπειρία.

<AA2>: (...) εδώ να- να πούμε δω πέρα είναι:: (.) ε:: <Λ1-A> το μουσικό όργανο </Λ1-
A> (.) <Π1-B> **ααααα** </Π1-B> ((τραγουδιστά για το πώς κάνει η άρπα))

<AS1>: α αυτό (.) <Π1-B> επειδή μου αρέσει πολύ η μουσική </Π1-B>

<AS1>: (...) <Π1-B> δεν ξέρω έχω πάει πολλές φορές (.) στη Λυρική Σκηνή και (.)
μπορώ (.) και φ και δε μπορώ να καταλάβω τι όταν ακούς και ε:: μουσική όλοι
υπάρχει οπωσδήποτε ένα τέτοιο μαζί πάντα </Π1-B>

- Η οντότητα «βελάκι»

Ο AG2 ανασύρει το «βελάκι» με σχόλιο από την προσωπική του εμπειρία. Ο AI1, ο AM2
και ο AS1 ανασύρουν τον τρόπο χρήσης του.

<EM1>: Στο @@ είχες τέτοια; Μου 'χες πει ότι έχεις νομίζω (.) ε;

<AG2>: <Π1-B> **το 2000 κέρδισα**

<EM1>: κέρδισες

<AG2>: **την πρώτη**

<EM1>: ναι

<AG2>: **είχα ε είχα ε α:: είκοσι άτομα (.) δέκα και δέκα (.) η πρώτη και το τρίτο (.)
κέρδισα**

<EM1>: κάνατε::

<AG2>: ναι

<EM1>: **διαγωνισμούς πρωτάθλημα**

<AG2>: **ναι πρωτάθλημα (.) και τελείωσα ((γέλια)) </Π1-B> λοιπόν (...)**

<AI1>: και <Π1-B> **dart**s που κάνουμε τα φστ στους φάρους τους φιλάκε φιλάκε
</Π1-B>

<AM2>: <Π1-B> ε πώς το λέμε αυτό που πετάμε να πετάξουμε καμιά σούπερ βελόνα
</Π1-B>(.) πώς τη λέμε <Λ2> βελόνα αυτή </Λ2>

<AS1>: <Π1-B> αυτό που που τα πετάνε; </Π1-B>

<AS1>: <Π1-B> τα παιδιά που έχουν ένα τέτοιο και κάνουνε </Π1-B>

- Η οντότητα «βελόνα»

Ο ασθενής AG3 ανασύρει τη χρήση της «βελόνας» με βάση την προσωπική του εμπειρία.

<AG3>: <Π1-B> ε ναι (.) ε:: ε:: και συγκεκριμένα χτες

<EW4>: ναι

<AG3>: τη χρησιμοποίησε η γυναίκα μου

<EW4>: α:::

<AG3>: να πούμε έκανε αυτή να πούμε ‘κει πέρα ε::

<EW4>: έραβε

<AG3>: μ:: ε:: ναι:: κάπως εκεί πέρα </Π1-B>

- Η οντότητα «σφυρίχτρα»

Οι ασθενείς AA1 και AZ1, AI1, AF1 ανασύρουν τη «σφυρίχτρα» βάσει της χρηστικής της ιδιότητας. Οι ασθενείς AI1, AS2 και AF1 ανασύρουν τη «σφυρίχτρα» ηχομιμητικά.

<AA1>: <Π1-B> **σ::υ-ρίζε**i </ Π1-B > ε:: ναι

<AZ1>: είναι <Λ4> & <Λ5> σπίτι </Λ4> & </Λ5> ε ε είναι σπ- πώς το λένε; ε:: σπι- σπι
ε:: <Π1-B> **σφυρίζε**i </Π1-B> ζ:: ε:: <N1> συρίδι </N1> συρίδι

<AZ1>: [μ’ αυτό ναι ναι] σφυρί- <Π1-B> **σφυρίζε**i </Π1-B>

<AI1>: <Π1-B> **σφ** </Π1-B>

<AI1>: ναι έτσι η <N2> σφυλά σφυλά σφυ::λα </N2> <Π1-B> **σφυράω** η σφυ::
σφυ::ρί::ζω σφυ::ρί::ζω με αυτό </Π1-B>

<AS2>: <N1> τσιφιρίθρα </N1> <N2> τσίθρα </N2> <Π1-B> **σφι σφίτ** </Π1-B>

<EM1>: πώς το λέμ’ αυτό;

<AS2>: πιτς πιτς <Π3> πιτσώνω </Π3> <Π1-B> **φι::τ** **φι::τ** **φίτ** **φίτ** </Π1-B>

<AF1>: <Π1-B> **σφυράμε** </ Π1-B >

<AF1>: <Π1-B> ε:: **σφ σφ** </ Π1-B > ()

- Η οντότητα «υδρογείος σφαίρα»

Οι ασθενείς AA2, AM2 και AS1 ανασύρει τη χρηστική ιδιότητα της «υδρογείου».

<AA2>: <Π1-A> & <Π1-B> **γη (.) που γυρνάει** </Π1-A> & </Π1-B>

<AA2>: (...) <Π1-B> **είναι η γη**

<EW1>: Ναι (.) «μ’ αυτό μαθαίνουν τα παιδιά γεωγραφία»

<AA2>: **που γυρνάει** </Π1-B>

<AM2>: <Π1-B> **εδώ μαζεύει εδώ πάνω συγκεντρώ- πώς το λένε μαζεύει η ανθρωπότητα η γης (.) ο- ο- ορο πώς το λέμε (.) που γυρίζουμε την ε:: γυρίζουμε με τον ήλιο το αυτό τη:: τη γη την παίρνουμε γύρω γυρίζουμε** </Π1-B>

<AM2>: <Π1-B> **ναι:: αυτά τα αυτά η ανθρωπότητα να δούμε πώς γυρίζει πάνω η γης εδώ πάνω** </Π1-B>

<AS1>: <Π1-B> **ε αυτός είναι ο:: (.) ε:: πώς τον λένε το:: (.) εμ τον ‘χουν και τα παιδιά και το γυρίζουνε γύρω γύρω (.) υδρός (.) πώς είναι τα μέρη** </Π1-B>

- Η οντότητα «φίμωτρο»

Οι ασθενείς AG1 και AK1 ανασύρει τη χρηστική ιδιότητα του «φίμωτρο».

<AG1>: ε::: (.)μ:: (.) ε:: ε:: <Π1-B> **πο-ρά-ει το άλογο** </Π1-B>

<AK1>: (...) <Π1-B> **φίμωση για τα σκυλιά** </Π1-B>

<EM1>: πώς το λένε;

<AK1>: (...) <Π1-B> **για να μη δαγκώνουνε** </Π1-B>

- Η οντότητα «διαβήτης»

Οι ασθενείς AZ1 και AI1 ανασύρουν το «διαβήτη» με βάση την προσωπική τους εμπειρία για τη χρήση του ενώ οι ασθενείς AK1, AM2 και AS1 εστιάζουν κατεξοχήν στη χρήση του.

<AZ1>: <Π1-B> **α είναι το (.) γράφει το Χρήστο** </Π1-B>

<AI1>: <Π1-B> **αυτός είναι (.) το έχει ο γιος μου [και κάνει τα σκίτσα** <Π1-B> ((γέλιο))

<AK1>: (...) <Π1-B> **γραμμές τραβάνε** <Π1-B> **αλλά** (...) <Σ> **διαβήτης** </Σ>

<AM2>: < Π1-B > **τί είναι αυτό που ψάνει τα πώς τα λένε που γυρίζει πώς να το πω;**
</Π1-B>

<AS1>: < Π1-B > **αυτό είναι που τα παιδιά:: (...)** στο μηδέν έχω πέσει σήμερα παιδιά
(...) **κάτι που έχουν τα παιδιά κυρίως και και να ξέρουνε να φτιάχνουνε το** </ Π1-B >

- Η οντότητα «ελικόπτερο»

Οι ασθενείς AG2, AI1 ανασύρουν το «ελικόπτερο» βάσει της προσωπικής τους εμπειρίας.
Ο AV1 ηχομιμητικά και βάση της χρηστικής του λειτουργίας.

<AG2>: <Π1-B> ελ ε ε (...) **ελικοδρόμιο πάω στο:: στη στη Τήνο στο Φωκά (.) Φωκά**
είναι ένα ελικοδρόμιο </Π1-B>

<EW1>: «πετάει αυτό έτσι [το ξέρετε»

<AI1>: <Π1-B> **[ναι παιδί μου το έχω μπει εκατό φορές** </Π1-B>

<AV1>: (...) @@ ((ψιθυριστά)) <Π1-B> **το-το-το-το (.) το-το-το-το** </Π1-B> ((γέλια))

<AV1>: <Π1-B> **που γυρίζει::** </Π1-B>

- Η οντότητα «θηλιά (κρεμάλα)»

Οι ασθενείς AA1, AG2 ανασύρουν τη «θηλιά» ηχομιμητικά. Οι ασθενείς AV1, AM2,
AT1, AF1 με βάση τη χρηστική της ιδιότητα ενώ ο ασθενής με ένα προσωπικό του σχόλιο.

<AA1>: ((γέλια)) <Π1-B> **ε:: ε:: χιου ε:: χ:: ε:: ε:: χο::** (ηχομιμητισμός για το πώς
πνίγεται κάποιος από την κρεμάλα) ((γέλια)) </Π1-B>

<AV1>: <Π1-B> **κρεμάς το** </Π1-B>

<AG2>: <Π1-B> **εδώ; το κλ** ((ηχομιμητισμός για το πνίξιμο)) </Π1-B>

<AI1>: <Π3> **ε αυτή είναι που θα πάω έτσι [α:: να πούμε** <Π3> (.) όχι εντάξει

<AM2>: ε:: μια τριό ε:: πώς το λέμε αυτό ε:: <Λ1-B> & <Φ5> αλυσι:: </Λ1-B> &
</Φ5>ε:: < Π1-B > **που σφίγγεις;** </ Π1-B >

<AM2>: θη-θηλ <Π1-B> **που δένεσαι** </Π1-B> <N2> σφιλε </N2> ΈΛΑ ΠΩΣ ΤΟ
ΛΕΝΕ

<AM2>: <Π1-B> **να πάμε να κρεμάσουμε το σχοινί @@** </ Π1-B >

<AM2>: [πε-πε-πε-πε(.) πιλο <Π1-B> **πώς το λέμε αυτό πνίγεσαι μόνος σου τη βάζεις**
</Π1-B>

<AT1>: <Π1-B> (...) **α είναι το:: (.) πώς το λέμε; (.) απαγονίζουμε πώς το λέμε;** </Π1-
B> [πες

<AF1>: <Π1-B> **ε αυτό το πιάνουμε εδώ πέρα** </Π1-B> ((γέλια)) <Λ4> κ-κο-κο-κολόνα
</Λ4>

- Η οντότητα «κανό»

<AK1>: ε:: αυτά (.) δε μπορώ να το πω κιόλας (.) <Π1-B> που κάνουνε::: οι αθλητέ::ς
</Π1-B>

<AK1>: (...) <Π1-B> ε:: (.) σαν βαρκούλα είναι και πάνε::

<EM1>: [ναι

<AK1>: [με τα κουπιά </ Π1-B >

<AS1>: <Π1-B> ε- έχει και να μπορεί να κάθονται άνθρωποι [εννοείς έτσι; </Π1-B>

- Η οντότητα «κρεμάστρα»

<AG1>: ε::: <Λ4> & <Λ5> βούρτσα </Λ4> & </Λ5> όκι ε:: ε:: (...) <Π1-B> **εκεί κρε-μά-
ει τα ρού-χα [της </Π1-B>**

<AM2>: [<Λ4> κουνου κουνου-κουνουπιέρα </Λ4> <Λ4> σκάλα σκάλα </Λ4> <Π3>
κουνούπια πιάσουμε πώς τη λέμε</Π3>; <Π3> Σκού- σκούπα να πιάσουμε </Π3>(.
σκούπα λέω να πάρουμε:: <Π1-B> τα ρούχα να ξεμπάσουμε να κρεμάσουμε </ Π1-B >
<N1> κρεμαστέρα κρεμαστιέρα </N1>((ελαφρύ γέλιο))

<AS1>: ε:: (...) <Π1-B> αυτό που:: βγάζουμε τα:: (...) </Π1-B>

<AS4>: <Π1-B> που βάζουμε και βήνουμε απάνω </Π1-B>

- Η οντότητα «μανταλάκι»

Ο ασθενής AS4 ανασύρει την οντότητα «μανταλάκι» εστιάζοντας στη χρηστική της ιδιότητα.

<AS4>: <Π1-B> **ένα:: μπου αυτό το:: το βάνουμε για τα ρέκα για τα ρούχα** </Π1-B>

- Η οντότητα «μάσκα»

Ο ασθενής AM1 συσχετίζει τη «μάσκα» με τη χρήση τους στην αρχαιότητα.

<AM1>: <Π1-B> **αυτό είναι ομάδες στην αρχαιότητα** </Π1-B>

- Η οντότητα «μολύβι»

<AM2>: <Π1-A> & <Π1-B> με γραμμές </Π1-A> & </Π1-B> (.) πώς είναι;

<AS2>: [<Π1-B> ε γράφω </Π1-B>

<AS2>: βερι <Π1-B> γράφω γράφω </Π1-B>

- Η οντότητα «ξυλοπόδαρα»

<ATH1>: εδώ είναι λε-δεκε- <Λ1-B> & <Λ3> δε-κα-νί-κια </Λ1-B> & </Λ3> (.) ωπω μάλλον ε:: <Π1-A> & <Π1-B> είναι τα παιδιά που ανεβαίνουνε απάνω στα ε:: </Π1-A> & </Π1-B> και τα:: <Σ> ξυλο::πό-δα-ρα </Σ>

<AI1>: <Π1-B> αυτό είναι [τώρα το τσίρκο </Π1-B>

<AK1>: (...) <Λ1-B> & <Φ1> παππούτσ- <Λ1-B> & </Φ1>(…) <Π1-B> ε::μ τις ανεβαίνει:: ο άνθρωπος </Π1-B>

<AS1>: <Π1-B> αυτοί που ασχολούνται να περπατάνε με τα (.) με τέτοια ε:: (.) όχι επειδή είναι α:: δεν μπορούν να περπατήσουνε

<EM1>: μχμ

<AS1>: αλλά κάνουνε (.) ε:: πώς το λένε ασκήσεις και έξω: (.) ε:: για για να τις βλέπουνε οι άλλοι ε; </Π1-B>

<AT1>: αυτά είναι τα <Λ1-B> & <Λ3> δεκανίκια </Λ1-B> & </Λ3> (.) είναι:: ας ούμε είναι (.) <Π1-B> αυτοί που ανεβαίνουν (.) [ψηλά </Π1-B>

- Η οντότητα «οδοντόβουρτσα»

Οι ασθενείς AG2, AZ1, AM2, AS2 και AS4 αναφέρονται στη χρηστική λειτουργία της «οδοντόβουρτσας» συσχετίζοντας τη με το χρόνο κατά τον οποίο γίνεται το βούρτσισμα των δοντιών.

<AG2>: <Π1-B> α:: **κάθε μέρα (.) πλένουμε (.) το πρωί και τ' απόγευμα** </Π1-B> (.) δε το θυμάμαι

<AZ1>: οδοντ- οδοντικό οδοντι- <Π1-B> **φουστάμε τα δόντια** </Π1-B>

<AM2>: <Π1-B> **είναι είναι πρε πώς το λέμε:: για τα:: που πλένουμε το πρωί τα δόντια** </Π1-B> μας (.) <N2> τσίμπα (.) τσιμπα </N2>

<AS2>: <Π1-B> **τσακαρόδενδρα που φτιάχνουνε να κρυ-να κρυώσω τα δόντια** </Π1-B>

<AS4>: <Π1-A> & </Π1-A> α ένα:: μικρό (.) <Π1-B> **τη νύχτα να τ-το 'χουμε για τα δόντια μας** </Π1-B>

- Η οντότητα «παγκάκι»

Οι ασθενείς AI1, AS1, AS2, AS4, AF1 ανασύρουν τη χρηστική λειτουργία του «παγκακιού» ως «καθίσματος» ενώ ο AM3 τη συσχετιστική του λειτουργία.

<AI1>: <N2> φαβιάγκι </N2> ε:: ναι <Π1-B> αυτό που καθόμαστε </Π1-B>

<AS1>: <Π1-B> αυτά που έχουνε στις ε:: (.) στο δρόμο [που κάθονται </Π1-B>

<AS2>: ένα (.) ε- <Π1-B> εδώ να καθίσουμε </Π1-B> ένα κα-καζα (...) καζά ((ψιθυριστά)) ξέρω πού είναι αλλά δε μπορώ να το πω (.) είναι (...) <N2> κακαδάνος </N2> <N2> κακαδόνας </N2>

<AS4>: αυτό τί είναι; (.) <Π1-B> ένα ωραίο πράμα και το 'χουνε 'κει και:: κάθονται </Π1-B>

<AF1>: ε:: <Π1-B> κ-καθόμαστε </Π1-B>

<AM3>: Το <N2> γκάπρο-το γκάπρο </N2> (.) όχι το γκάπρο το:: <Π1-B> που κάθεται σ-σ-σ- στο γήπεδο </Π1-B>

- Η οντότητα «παλέτα»

Οι ασθενείς AA2, AK1, AS1 και AT3 αναφέρονται στη χρηστική ιδιότητα της «παλέτας»

<AA2>: ε:: <Π1-A> & <Π1-B> χρώματα:: ζωγραφικής </Π1-A> & </Π1-B>

<AK1>: (.) αυτό είναι (.) ε:: (.) <Π1-B> ε:: βάφουνε:: (.) χρώματα </Π1-B>

<AS1>: αυτό είναι που δεν καταλαβαίνω (.) τι εννοείς (.) <Π1-B> αυτός που:: που γράφει έχει να πούμε κάποιος ε:: ζωγράφος ζωγρά- ζωγράφος και το πιάνει και το [κάνει </Π1-B>

<AT3>: τρίποδο (.) αυτό; είναι ένα μικρό ακου α-α- (...) <Π1-B> γράφουν οι:: ζωγράφοι </Π1-B>

- Η οντότητα «πάπυρος»

Ο ασθενής AK1 εστιάζει στη χρηστική ιδιότητα του «παπύρου» συσχετίζοντας τον με την χρόνο κατά την οποία κατεξοχήν χρησιμοποιείται.

<AK1>: () <Π1-B> παλιά το χρησιμοποιούσαν [αυτό

<EM1>: [μχμ] ((επιβεβαίωση))

<AK1>: και βγάζαν λόγο κάτι τέτοιο </Π1-B>

- Η οντότητα «πριόνι»

Ο ασθενής AI1 αναφέρεται στη χρηστική λειτουργία του «πριονιού».

<AI1>: <Π1-B> αυτό είναι που κόβουμε τα τα:: [έτσι </Π1-B>

- Η οντότητα «πυραμίδα»

Οι ασθενείς AK2 και AT1 παρέχουν πληροφορίες για τον τόπο της «πυραμίδας».

<AK2>: <Π1-B> είναι ναι στην Αίγυπτο </Π1-B>

<AT1>: <Π1-B> εδώ είναι της ε:: (.) κάτω εκεί στην Α- στην Αραβία το:: </Π1-B>

- Η οντότητα «ρακέτα»

Οι ασθενής AZ1 και AM2 ανασύρει την οντότητα «ρακέτα» με βάση τη χρηστική της ιδιότητα ενώ ο ασθενής AI1 βάσει της προσωπικής του εμπειρίας.

<AZ1>: [ναι] ναι ναι αυτό (.) <Λ2> καρέκλα </Λ2> ((δυσανασχέτηση)) ρε ε:: πώς το λένε;
<Π1-B> τα παιδιά συνέχεια </Π1-B> ε:: <Λ2> & <Φ1> καρέκλ- </Λ2> & </Φ1>
((δυσανασχέτηση)) καρέ- <N2> ράκες </N2> (.) <Π1-B> παίζουμε τένις </Π1-B> ρακέτ-
<Σ> ρακέτες </Σ> ρακέτες

<AI1>: <Π1-B> και:: αυτό ήταν όταν ήμουν στα νιάτα μου και έπαιζα κέητ (.) κέντι (.)
[κε:: </ Π1-B >

<AM2>: <Π1-B> αυτό είναι παιδιά </Π1-B>

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AM2>: <Π1-B> να παίζουμε και:: πώς το λέμε αυτό; </Π1-B> @@ πώς τη λέμε αυτή;

- Η οντότητα «σκούπα»

Ο ασθενής AM2 ανασύρει τη χρηστική ιδιότητα της «σκούπας» συσχετίζοντάς την με το γυναικείο φύλο, ο ασθενής AS1 περιγράφει την προσωπική του εμπειρία, ο ασθενής AS2 αναφέρεται κατεξοχήν στη χρηστική της λειτουργία ενώ ο ασθενής παρέχει πληροφορίες για τον τόπο που πιθανόν βρίσκεται η «σκούπα».

<AM2>: ε:: (.) φ:: φα φρα <Λ1-B> φαράσι <Λ1-B> πώς το λέμε; <Π1-B> που καθαρίζουν οι γυναίκες </Π1-B>

<AS1>: <Π1-B> μ:: αυτό είναι το βάσανο όλη μέρα ((γέλιο)) να δουλεύουμε με τέτοιους και </Π1-B> (.) σ- ε:: σ- μ:: (.) σκούπα

<AS2>: σα σάκρα σα- <Π3> τσακαρώνω </Π3> (.) <Π1-B> καθαράζω (...) καθαρίζουμε τα πράγματα (.) καθαρίζω </Π1-B> είναι (.) <Σ> σκούπα σκούπα </Σ>

<AS4>: < Π1-B > μια λόστακα μια:: πίτι που το ‘χουμε στο σπίτι μας </Π1-B>

- Η οντότητα «στεφάνι»

<AI1>: < Π1-B > αυτό που είναι το μαγιάτικο </ Π1-B >

<AM2>: τριαντάφυλλο με το:: είναι (.) <Π1-B> πώς το λέμε @@@ να το πάρω 25 Μαρτίου την έβαλα και στη [@@@ </Π1-B>

<EM1>: [ακριβώς, είναι ένα «στε»

<AM2>: <Π1-B> την είδα 25 Μαρτίου στην πα- να παρελάσω αυτό εδώ είναι </ Π1-B >

<AS1>: <Π1-B> μια:: (...) αυτό που πετάμε στ- που (.) που παίρνουμε στα ανθο:: ανθοδοχεία; </Π1-B>

<AS4>: <Π1-B> α:: ετούτο είναι λουλα-λουλαί είναι λουλούδια που τα μαζεύουμε <Π1-B>

- Η οντότητα «στηθοσκόπιο»

<AI1>: <Π1-B> ντάξει αυτό είναι δικό του [δικό σου < Π1-B > ((γέλιο))

<AL2>: <Π1-B> α είναι με το:: (.) αυτά που μας κάνουνε </Π1-B>

<AT3>: ένα ωραίο ε:: όχι (.) <Π1-B> ο γιατρός (.) φο- [ο ο

<EW1>: [ναι ναι

<AT3>: το:: το βάζει για να:: (.) για:: τα (.) ακροαστικά </ Π1-B >

- Η οντότητα «τηγάνι»

Ο ασθενής AA1 ανασύρει τη χρηστική ιδιότητα του «τηγανιού».

<AA1>: τη::ρε ότι τη κα::μη:: <Π1-B> & <N1> **τη::γα::μίξι** </Π1-B> & <N1> όχι τη:: τημε::

- Η οντότητα «τρίποδας»

<AI1>: <Π1-B> **εκεί βάζουμε τη σι [την (.) κάμερα**

<EW1>: [τη φωτογραφική μηχανή την κάμερα

<AI1>: **την κάμερα και ναι ναι** </Π1-B>

- Η οντότητα «τσιμπίδα (λαβίδα)»

Ο ασθενής AG2 ανασύρει την τσιμπίδα σχόλιο από την προσωπική του εμπειρία, ενώ οι ασθενείς AI1, AK1, AM2, AM3, AS1, AS3 και AF1 εστιάζουν στην χρηστική της ιδιότητα.

<AG2>: <Π1-B> **πόσα έχω;**

<EM1>: φαντάζομαι πολλά

<AG2>: **εικοσιπέντε**

<EM1>: ε

<AG2>: **διαφορετικά (.) μικρά μεγάλα (.) είναι στον Νέο Κόσμο** </Π1-B>

<AI1>: < Π1-B > **είναι το:: (.) αυτό που πιάνουμε τα:: παγ- αισκιουμπι** </Π1-B>

<AK1>: (...) <Π1-B> **παγάκια που πιάνουμε::** </Π1-B>

<AM2>: εδώ μέσα(.) < Π1-B > **αυτή είναι (.) πώς τη λένε που πιάνει τα::** </Π1-B>
σιχτήρ α πώς τη λέμε [αυτή;

<AM3>: Εδώ είναι το <Λ1-Γ> πάγος </Λ1-Γ>το <Λ4> η κέα </Λ4> <Π1-B> **η:: μύγα που πιάνουνε το παγάκι** </Π1-B>

<AS1>: <Π1-B> **αυτό ναι κάτι που το το κάνεις έτσι με τα:: με αυτά τα:: ε το πιάνεις [έτσι;** </Π1-B>

<AS3>: <Π1-B> **ε:: το ε:: πιά-νου-με το:: πα::-γά::-κια** </Π1-B>

<AF1>: <Π1-B> **αυτό είναι για τους πα-πα-πα-πα-πα-πάγας** </Π1-B>

- Η οντότητα «φουσαρμόνικα»

Ο ασθενής AI1 ανασύρει τη συσχετιστική ιδιότητα της «φουσαρμόνικας».

<AI1>: <Π1-B> **αυτή είναι:: όταν θέλω να κάνω στην κοπελιά μου [έτσι** </Π1-B>

<EW1>: [έτσι καντάδα

<AI1>: έτσι μπράβο ναι αυτή είναι

- Η οντότητα «χτένα»

Οι ασθενείς AL2 και AP3 ανασύρουν τη χρηστική ιδιότητα της «χτένας».

<AL2>: ε:: <Π1-B> **για τα μαλλιά** </Π1-B> (.) <Σ> χτένα </Σ>

<AP3>: ναι ντάξει το ξέρω τί είναι (.) πώς λέγεται είναι (.) <Π1-B> **χτε- χτε-χτεν::ίζω (.) χτενίζω** </Π1-B> ναι

<AS2>: <Π1-B> **καζαρί νακ-νακ να κάνω τα μαλλιά** </Π1-B>

- Η οντότητα «χωνί»

Ο AG2 παρέχει προσωπικές πληροφορίες για την οντότητα «χωνί» ενώ ο AM2 εστιάζει στη χρηστική του λειτουργία.

<AG2>: <Π1-B> **έχω (.) έχω μικρά μεγάλα** </Π1-B>

<AM2>: <Π1-B> **αυτή:: είναι η:: βάλουμε τα:: το λάδι θα βα ή το ούζο θα βάλεις αυτό πώς το λέμε;** </Π1-B> ((γέλιο)) πώς το λένε;

<AM2>: <Π1-B> ναι (.) **μωρέ βάλουμε το τε:: πώς το λέμε; ε:: [που πλένεις το λάδι**
</Π1-B>

- Η οντότητα «ψαλίδι»

Ο ασθενής AG2 παρέχει παρέχει προσωπικές πληροφορίες για την οντότητα «ψαλίδι» ενώ οι ασθενείς AI1 και AS2 αναφέρονται στη χρηστική του λειτουργία.

<AG2>: (...) <Π1-B> **έχω δέκα γαμώτο** </Π1-B>

<AI1>: [ναι το ξέρουμε το:: θα στο πω (.) <Π1-B> **πώς ε:: κόβουμε** [τα:: </Π1-B>

<AS2>: αυτό <Π2> γράφουμε <Π2> ε:: <Λ5> & <Λ4> **στυλός** <Λ5> & <Λ4> ε:: διλό γλε
γλέφω (...) <Π1-B> **κόβω κόβω** </Π1-B> ε:: (.) <Π2> γράφω </Π2> γλει <Π2> γλείφω
</Π2> <N2> γλειδί </N2>

Ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** με περιφράσεις που κατεξοχήν αναφέρονται σε ένα σενάριο χρήσης ή στο συσχετισμό της οντότητας με το περιβάλλον τους.

- Η οντότητα «βελανίδι»

Ο ασθενής AA2 αντιμετωπίζει το «βελανίδι» ως φαγώσιμο με βάση την προσωπική του εμπειρία ενώ ο ασθενής AL1 το συσχετίζει με το δέντρο που προέρχεται.

<AA2>: ε:: (.) <Π1-B> **λοιπόν αυτό (.) ήτανε:: (.) σ' ένα καρτούν το οποίο το 'βλεπα**
κάθε φορά και [πείναγα πάρα πολύ

<EW1>:[γέλιο

<AA2>: ε:: (.) **της Walt Disney** </Π1-B>

<AL1>: <Π1-B> **ο καρπός της βελανιδιάς** </Π1-B>

- Η οντότητα «απόκαμπος»

Οι ασθενείς AZ1, AI1 παρέχουν προσωπικές πληροφορίες για το πού έχουν συναντήσει «απόκαμπο» ενώ η ασθενής AK1 εστιάζει στο περιβάλλον του.

<AZ1>: <N1> **ιππόταθος** </N1> <N1> **ιππόταγος** </N1> (.) <Π1-B> **το Λουτράκι είναι**
'να έχει τέτοια </Π1-B>

<AI1>: <Π1-B> **αυτό είναι στις ε:: στη Σαντορίνη** </Π1-B>

<AK1>: αυτό είν'ένα <Λ1-B> & <Λ3> & <Λ5> σ:: **αλιγκάρι** </Λ1-B> & </Λ3> & </Λ5>
(...) <Π1-B> **στη θάλασσα είναι** </Π1-B>

- Η οντότητα «κάκτος»

Ο ασθενής AG2 αναφέρει μια πιθανή χρήση του «κάκτου» ενώ ο ασθενής AS1 περιγράφει τον τόπο όπου βρίσκονται το «φυτό».

<AG2>: ((χτύπημα χεριού πάνω στο τραπέζι)) <Π1-B> **το πίνουνε στα ποτά;** </Π1-B>

<AS1>: <Π1-B> **αυτά που είναι σε ο::**

<EM1>: ναι

<AS1>: **σε εδάπον α:: μέρη κι έχουνε τέτοιο** </Π1-B>

- Η οντότητα «κουκουβάγια»

Ο ασθενής περιγράφει ηχομιμητικά τον τρόπο έκφρασης της «κουκουβάγιας».

<AA1>: <Π1-B> **βου:: βου:: βου:: βου::** </Π1-B>

<AA1>: <Π1-B> **κου κου κου [κουκου** </Π1-B>

- Η οντότητα «μανιτάρι»

Ο ασθενής AA2 αντιμετωπίζει το «μανιτάρι» ως φαγώσιμο εστιάζοντας στη χαρακτηριστική του ιδιότητα του ως δηλητηριώδους.

<AA2>: μπ- ((γέλιο)) <Π1-B> **μπορεί και να κάποιος να πάει να το πάρει να να πάρει λάθος [και να πεθάνει** </Π1-B>

<AI1>: <Π1-B> **τα βάζω και στα έτσι και στα έτσι**

<EW1>: μπράβο τα ψήνατε

<AI1>: **τα ψήναμε::** </Π1-B>

<AM2>: <Π1-B> **ε:: πώς το πώς το λένε την αυτή τώρα; ε::: για πώς τα λέμε τα ξέχασα κιόλας κοίτα προχθές έλεγα ότι θα τα βάλω στο φαγητό μωΡΕ** </Π1-B>

<AM2>: <Π1-B> **ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝ ΤΩΡΑ κάποτε τα τρώγαμε από κάτω στα φυτά [μαζεύαμε** </Π1-B>

<AP5>: <Π1-B> **[να τρώνε** </Π1-B>

<AS2>: <Π1-B> **ε είναι αυτό το ωραίο ((ψιθυριστά)) που γίνεται πάνω στα πρά σ-στα στα ουζάκια στα** </Π1-B>

<AS4>: <Π1-B> **τούτο κόβουνε ένα τα κόβουνε ένα:: τέτοιο που βγάνουνε** <Π1-B>

<AS4>: <Π1-B> **που πήγαινα και τα μάζεβα** </Π1-B>

- Η οντότητα «πελεκάνος»

Ο ασθενής AT1 αντιμετωπίζει τον «πελεκάνο» ως το επίσημο σύμβολο του νησιού της Μυκόνου.

<AT1>: <Π1-B> **αυτό είναι::** ((αναστεναγμός)) **αυτό το (.) έχει και η Μύκονος το::**
</Π1-B>

- Η οντότητα «ρινόκερος»

Ο ασθενής AI1 κάνει μια προσωπική εκτίμηση για τον χαρακτήρα του «ρινόκερου».

<AI1>: <Π1-B> **και αυτός αν και κακός [και τα λοιπά </Π1-B>**

- Η οντότητα «σαλιγκάρι»

Ο ασθενής AP4 αντιμετωπίζει το «σαλιγκάρι» ως τροφή και ανασύρει ένα σενάριο με ένα προσωπικό του σχόλιο. Ο ασθενής AS2 ανασύρει το «σαλιγκάρι» με μια συσχετιστική του ιδιότητα, το ότι βγαίνει μετά τη βροχή και ο ασθενής AF1 το ότι βγαίνει το βράδυ.

<AP4>: ε:: το:: μ:: <Π1-B> **μ' αρέσουν </Π1-B>** ((γέλιο))

<AS2>: <Π1-B> **αυτό τρέχει**

<EM1>: μχμ

<AS2>: **του νερού όταν τρέχει </Π1-B>**

<AF1>: < Π1-B > **αυτό που βγ-βγαίνει το βράδυ </Π1-B>**

Σημασιολογική σχέση «συσχετισμού»

Ανάσυρση **άβιων οντοτήτων** με μονολετικές περιφράσεις που συσχετίζονται ως προς ένα σενάριο χρήσης ή το περιβάλλον που ανήκουν. Παρακάτω, ακολουθεί η πιθανή ανασύνθεση του εκφωνήματος μέσα στο οποίο εντάσσεται η ανασυρόμενη λέξη.

- Η οντότητα «αριθμητήριο»

<AV1>: < Π1-B > & <Λ2> [**α-ρι-θμός < Π1-B > & <Λ2>** «Με το αριθμητήριο μετράμε τον αριθμό».

<AG1>: < Π1-B > & <Λ2> **αριθμητική </ Π1-B > & </Λ2>** «Με το αριθμητήριο κάνουμε αριθμητική».

- Η οντότητα «βαρέλι»

<AV1>: <Π1-B> **κρασί </Π1-B>** (.) όσο ο:: το:: (...) [BA

<AM4>: ε:: (.) <Π1-B> **κρασί </Π1-B>**

AV1 και AM4: «Γεμίζουμε το βαρέλι με κρασί».

- Η οντότητα «βελάκι»

<AA2>: [dart] ε::: (.) <Π1-B> **στόχος** </Π1-B> (...) dart ε:::

<AA2>: [dart] ε::: (.) <Π1-B> **στόχος** </Π1-B> (...) dart ε::: «Ρίχνουμε το βελάκι στο στόχο».

- Η οντότητα «κρεμάστρα»

<AT1>: <Π1-B> ε:: **τα κουστούμια** </Π1-B> «Κρεμάμε τα κουστούμια στην κρεμάστρα».

- Η οντότητα «ξυλοπόδαρα»

<AS1>: ακροκε- < Π1-B > & <N1> **ακροπαδικά** </Π1-B> & </N1>; Ακροπ-; «Με τα ξυλοπόδαρα κάνουμε ακροβατικά».

- Η οντότητα «οδοντόβουρτσα»

<AG2>: <Π1-B> & <Λ2> οδοντίατρος </Π1-B> & </Λ2> ο- ο- οδ- <Π1-B> & <Λ2> οδοντοστοιχία </Π1-B> & </Λ2> (.) **οδοντοστοιχία**; (.) οδοντοστοιχία «Με την οδοντόβουρτσα πλένουμε την οδοντοστοιχία».

- Η οντότητα «παγκάκι»

<AK3>: <Π1-B> & <Λ2> πα- **παρκάκι** </Π1-B> & </Λ2> «Το παγκάκι βρίσκεται στο παρκάκι»

- Η οντότητα «παλέτα»

<AT1>: αυτά είναι το:: (.) εμ:: (.) <Π1-B> & {<Λ1-Γ> & <Λ2>} **πινελιές** </Π1-B> & {</Λ1-Γ> & </Λ2>}

<ATH1>: αυτή είναι η:: (.) <Π1-B> **είναι ο:: ζω-ο ζω-γράφος** </Π1-B> πώς τη λένε μωρε; (.) αυτή;

- Η οντότητα «πάπυρος (περγαμινή)»

<AK1>: πα.. (.) <Π1-B> **χάρτης**; </Π1-B>

<EM1>: μ::;

<AK1>: <Π1-B> **χάρτης**; </Π1-B> «Ο πάπυρος χρησιμοποιείται για την απεικόνιση χάρτη»

- Η οντότητα «πυραμίδα»

<AS1>: εννοεί:: ότι 'ναι:: (.) ε:: αυτά τα:: (.) <Π1-B> **τα ξένα** </Π1-B > π- α:: τα:: α:: με α:: (.) δε δε καταλαβαίνω τί εννοεί τώρα το:: (.) το κτήριο (.) <Σ> & <Φ3> πυραμίδα; </Σ> & </Φ3> <Σ> Πυραμίδα; </Σ> [ε::; «Η πυραμίδα βρίσκεται σε ξένα μέρη»

- Η οντότητα «ρακέτα»

<AA2>: <Π1-B> **τένις** </Π1-B>

<AA2>: ε::: (...) <Π1-B> του **τένις** </Π1-B> (...) <Σ> ρακέτα </Σ>

<AZ1>: <Π1-B> **τένις** </Π1-B> τ-τερα

<AK1>: <Π1-B> **τένις** </Π1-B>

<AK3>: <Π1-B> **τένις** </Π1-B>

<AT3>: <Π1-B> **τένις** </Π1-B>

«Παίζουμε τένις με τη ρακέτα»

- Η οντότητα «στηθοσκόπιο»

<AG1>: ε:: μ:: <Π1-B> & <Φ3> **κα-ρκιά** </Π1-B> & </Φ3>

<AG1>: <Π1-B> **καρδιά** <Π1-B> «Ο γιατρός μας εξετάζει την **καρδιά** με το στηθοσκόπιο»

<AZ1>: ε <Π1-B> **γιατρός** </Π1-B> (.) <Σ> ακ-ακ-ακουστικά </Σ> «Ο **γιατρός** μας εξετάζει την καρδιά με το στηθοσκόπιο»

<AK2>: <Π1-B> & <Λ2> **στήθος** <Π1-B> & <Λ2> «Ο γιατρός μας εξετάζει το στήθος με το στηθοσκόπιο»

- Η οντότητα «τσιμπίδα (λαβίδα)»

<AA1>: ε:: <Π1-B> **ποτό** </Π1-B> ε:: ((γέλια)) ε:: σ:: ε:: όχι «Με τη τσιμπίδα ρίχνουμε τον πάγο στο ποτό».

- Η οντότητα «υδρόγειος»

<AT3>: μία (.) ωραία ε:: (.) <Λ2> & <Π1-A> **γη** </Λ2> & </Π1-A> (.) μία ωραία ατμ- ε:: «Στην υδρόγειο απεικονίζεται η γη».

<AA2>: <Π1-A> **γη** (.) **πλαστική** </Π1-A>

- Η οντότητα «χτένα»

<AG2>: <Λ4> αναπτήρας </Λ4>; Όχι (...) τα <Λ1-E> **μαλλιά** </Λ1-E>;

<EM1>: μχμ

<AG2>: **μαλλιά μαλλιά μαλλιά**; «Με τη χτένα χτενίζουμε τα μαλλιά»

- Η οντότητα «σφυρίχτρα»

<AG2>: εδώ:: (.) <Π1-B> & <Λ2> **σφύριγμα** </Π1-B> & </Λ2> (.) <Σ> σφυρίχτρα
</Σ> α:: ((ενθουσιασμός)) το είδα (.) το θυμήθηκα «Η σφυρίχτρα παράγει σφύριγμα»

- Η οντότητα «φουσαρμόνικα»

<AZ1>: ε:: φυ- σ- σα- ε:: σ- ε:: <Π1-B> **μουσική** </Π1-B> ε:: «Με τη φουσαρμόνικα παίζουμε μουσική».

- Η οντότητα «πάπυρος (περγαμηνή)»

<AA2>: <Λ1-Γ> & <Π1-B> **ποίηση** </Λ1-Γ> & <Π1-B>

<AA2>: ε:: πώς το ε:: (.) <Λ1-Γ> & <Π1-B> **ποίηση** </Λ1-Γ> & <Π1-B> «Ο πάπυρος χρησιμοποιείται για να γράφουν ποιήματα»

<AT1>: (...) λοιπόν (...) εδώ τί είναι; Εδώ είναι (.) ας πούμε <Λ1-Γ> & <Π1-B> **το:: σημείωμα** </Λ1-Γ> & <Π1-B> «Σημείωμα πάνω στον πάπυρο»

<AT3>: ένα ωραίο ε-πώς το λένε; (.) <Λ1-Γ> **χειρόγραφο** </Λ1-Γ> «Ο πάπυρος χρησιμοποιείται ως χειρόγραφο»

Ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** με περιφράσεις που κατεξοχήν αναφέρονται σε ένα σενάριο χρήσης ή στο συσχετισμό της οντότητας με το περιβάλλον τους.

- Η οντότητα «αρκούδα»

<AS4>: <Π1-B> είναι μία **ζούγκλα** [μία ζούγκλα <Π1-B>

<AS4>: <Π1-B> & <N1> μία ζούγκλα </Π1-B> & </N1> «Η αρκούδα ζει στη ζούγκλα»

- Η οντότητα «βελανίδι»

<AL1>: ε::μ πρέπει να είναι <Π1-B> **βελανιδιά** </Π1-B>, απ'το βελα- «Το βελανίδι προέρχεται από τη βελανιδιά»

4.6.3 Αναδιάρθρωση των μονολεκτικών και περιφραστικών απαντήσεων

Όπως γίνεται φανερό από την παραπάνω ανάλυση οι μονολεκτικές απαντήσεις περιλαμβάνουν δυο κατηγορίες που εστιάζουν στα αντιληπτικά χαρακτηριστικά των έμβιων ή των άβιων οντοτήτων και η περιφραση μία. Αυτές είναι οι:

- Σημασιολογική Συνάφεια της Μερωνυμίας
- Οπτική Συνάφεια

➤ Περίφραση Αισθητηριακής Ιδιότητας

Οι τρεις αυτές κατηγορίες ανασυντίθενται στην κατηγορία των οπτικών/μορφολογικών χαρακτηριστικών.

Οι μονολεκτικές απαντήσεις και οι περιφραστικές απαντήσεις περιλαμβάνουν από μία κατηγορία που αναφέρεται στο σενάριο χρήσης ή στο συσχετισμό της οντότητας με το περιβάλλον τους. Αυτές είναι οι:

- Σημασιολογική Συνάφεια της Συνυπωνυμίας
- Περίφραση Συσχετιστικής/Χρηστικής Ιδιότητας

Οι δυο αυτές κατηγορίες ανασυντίθενται στην κατηγορία του σεναρίου/συσχετισμού.

Με βάση την παραπάνω αναδιάρθρωση θα σχηματιστούν οι υποθέσεις για τον μηχανισμό ανάσυρσης των οντοτήτων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς που ακολουθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

5 Δημιουργία Υποθέσεων

5.1 Γενικά

Στο κεφάλαιο αυτό παρατίθενται οι υποθέσεις που δημιουργήθηκαν για τον τρόπο ανάσυρσης των οντοτήτων. Όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο αναπτύσσεται μια σχέση ανάμεσα στα ερεθίσματα των δοκιμασιών της οπτικής κατονομασίας και στις οντότητες που ανασύρει ο ασθενής με το είδος του λεξικού λάθους. Η σχέση αυτή, του «ερεθίσματος – τρόπου ανάσυρσης» μπορεί να βασίζεται σε έναν ή περισσότερους παράγοντες συνάφειας. Ανάμεσα, λοιπόν, στο ερέθισμα των δοκιμασιών και στην οντότητα που ανασύρει ο ασθενής κατά την προσπάθειά του να βρει τη λέξη-στόχο της προς κατονομασίας οντότητας, μπορεί να υφίσταται σημασιολογική συνάφεια (συνυπωνυμία, υπερωνυμία-υπωνυμία, μερωνυμία), οπτική και μορφική συνάφεια ή εμμονή.

Για τον εντοπισμό των σημασιολογικών σχέσεων μεταξύ των οντοτήτων που καλείται να κατονομάσει ο ασθενής και των οντοτήτων τις οποίες ανασύρει στην προσπάθειά του αυτή, έγινε κατηγοριοποίηση των 79 ερεθισμάτων των δοκιμασιών της οπτικής κατονομασίας σε δύο σύνολα:

- 1) έμβιες οντότητες
- 2) άβιες οντότητες

Στη συνέχεια το καθένα από τα δύο πεδία χωρίστηκε περαιτέρω σε δύο κατηγορίες. Οι έμβιες οντότητες σε ζώα και φυτά και οι άβιες οντότητες σε φυσική κατασκευή και ανθρωπογενή αντικείμενα. Λόγω του ότι οι δοκιμασίες περιλαμβάνουν ένα μόνο ερέθισμα του τύπου «φυσική κατασκευή», συγκεκριμένα το «ηφαίστειο», αποφασίστηκε το ηφαίστειο να συμπεριληφθεί μαζί με τα «ανθρωπογενή αντικείμενα» στο πεδίο «άβιες οντότητες». Οι κατηγορίες έχουν ως εξής:

- 1) έμβιες οντότητες
 - ζώα
 - φυτά
- 2) άβιες οντότητες

Η κατηγοριοποίηση αυτή συνεισφέρει όχι μόνο στην ανάδειξη των σημασιολογικών σχέσεων ανάμεσα στα ερεθίσματα και στις ανασυρόμενες οντότητες αλλά και στην εξαγωγή των υποθέσεων με βάση τις ομάδες των αντικειμένων και όχι το κάθε αντικείμενο χωριστά. Με αυτή τη λογική δημιουργήθηκαν τέσσερις ομάδες υποθέσεων βασισμένες

στις τέσσερις αυτές κατηγορίες. Ο έλεγχος για την ισχύ ή όχι των υποθέσεων γίνεται στο επόμενο κεφάλαιο με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS. Οι υποθέσεις που δημιουργήθηκαν είναι στο σύνολό τους είκοσι τέσσερις.

5.2 Πρώτη ομάδα υποθέσεων - Έμβιες οντότητες

Η πρώτη ομάδα υποθέσεων αφορά στις έμβιες οντότητες. Παρόλο που οι έμβιες οντότητες χωρίστηκαν σε ζώα και φυτά και γίνεται ξεχωριστή εξαγωγή υποθέσεων για αυτές τις κατηγορίες, θεωρήσαμε σκόπιμο τον ολοκληρωμένο έλεγχο των υποθέσεων που αφορούν το σύνολο των έμβιων οντοτήτων στις οποίες ανήκουν τα σύνολα ζώα και φυτά.

Πρώτη υπόθεση (1^η)

«Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς τους**».

Με την πρώτη αυτή υπόθεση (1^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των οντοτήτων που προσπαθούν να κατονομάσουν οι ασθενείς και που ανήκουν στα σύνολα ζώα ή φυτά οργανώνεται βάσει χαρακτηριστικών που έχουν να κάνουν με την εξωτερική μορφή του ερεθίσματος. Η οργάνωση των χαρακτηριστικών μπορεί να αφορά είτε άλλες έμβιες οντότητες που παρουσιάζουν οπτική συνάφεια με τη λέξη-στόχο και εκφέρονται μονολεκτικά είτε με περιφράσεις που εστιάζουν σε μορφολογικά χαρακτηριστικά των έμβιων οντοτήτων.

Η πρώτη υπόθεση (1^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι ο ασθενής κατά την ανάσυρση των εμβίων βασίζεται στην αισθητηριακή ιδιότητά τους. Για παράδειγμα για την ανάσυρση των ζώων βασίζεται στον παράγοντα της οπτικής συνάφειας και στα εξωτερικά/μορφολογικά χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, το «ελάφι» ανασύρεται ως «τάρανδος». Τα κοινά σημεία μεταξύ του «ελαφιού» και του «ταράνδου» είναι η παρόμοια σωματοδομή, τα κέρατα και το παρόμοιο μέγεθος. Το ίδιο συμβαίνει και με την οντότητα «βελανίδι». Η ανάσυρση της οντότητας «βελανίδι» ως «βερίκοκο» ή ως «κουκουνάρι» βασίζεται στο παρόμοιο μέγεθος και σχήμα που συνδέει τους δυο αυτούς καρπούς. Άρα για την ανάσυρση των έμβιων οντοτήτων λαμβάνει υπόψη τα οπτικά/μορφολογικά χαρακτηριστικά της οντότητας που προσπαθεί να κατονομάσει.

Δεύτερη υπόθεση (2^η)

«Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **συνυπώνυμης κατηγορίας**»

Με τη δεύτερη αυτή υπόθεση (2^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα σύνολα ζώα ή φυτά δε βασίζεται στο γεγονός ότι ανήκουν στην ίδια στενή σημασιολογική κατηγορία με την οντότητα που ανασύρει ο ασθενής στην προσπάθειά του να τις κατονομάσει.

Η δεύτερη υπόθεση (2^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται να υπάρξει συσχέτιση στενής σημασιολογικής κατηγορίας μεταξύ των έμβιων οντοτήτων και αυτών που ανασύρει ο ασθενής. Η ανάσυρση των ζώων και των φυτών γίνεται εντός του σημασιολογικού πεδίου π.χ. η ανάσυρση των ζώων γίνεται με ζώα, αλλά ο παράγοντας «συνυπώνυμη κατηγορία» στην οποία εντάσσονται όσες οντότητες ανήκουν σε πιο στενή σημασιολογική κατηγορία με το ερέθισμα της οπτικής κατονομασίας δε φαίνεται να επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο ο ασθενής θα κατονομάσει τις έμβιες οντότητες. Έτσι από τα παραδείγματά μας παρατηρούμε πως ο «πελεκάνος» ανασύρεται ως «πελαργός» λόγω της παρόμοιας εμφάνισης, ο «ρινόκερος» ανασύρεται ως «κροκόδειλος» λόγω του κοινού περιβάλλοντος που συνδέει τα δυο ζώα, το «βελανίδι» ανασύρεται ως «κουκουνάρι» επειδή και τα δύο είναι καρποί δέντρου, όμως, περιπτώσεις σαν αυτές που η «φώκια» ανασύρεται ως «αρκούδα», το «ελάφι» ως «ελέφαντας» είναι περισσότερες. Άρα θεωρούμε πως για την ανάσυρση των έμβιων οντοτήτων ο ασθενής δε λαμβάνει υπόψη του το γεγονός της συνυπώνυμης κατηγορίας.

Τρίτη υπόθεση (3^η)

«Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει ενός **σεναρίου/συσχετισμού** τους με το περιβάλλον όπου ζουν».

Με την τρίτη αυτή υπόθεση (3^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα σύνολα ζώα ή φυτά δε βασίζεται στο γεγονός του συσχετισμού τους με το περιβάλλον όπου βρίσκονται.

Η τρίτη υπόθεση (3^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι όταν ο ασθενής προσπαθεί να κατονομάσει τις έμβιες οντότητες, δεν αναμένεται να είναι κυρίαρχος ο παράγοντας του σεναρίου ή του περιβάλλοντος με τον οποίο σχετίζονται οι έμβιες οντότητες. Έτσι, από τα παραδείγματά μας προκύπτει ότι περιπτώσεις σαν τις οποίες ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «αρκούδα» ως «ζούγκλα» ή τον «κάκτο» με την περίφραση «το πίνουμε στα ποτά» δε σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο που ανασύρονται οι έμβιες οντότητες. Άρα για την ανάσυρση των έμβιων οντοτήτων δε λαμβάνει υπόψη του το σενάριο χρήσης ή το περιβάλλον με το οποίο μπορεί αυτή να σχετίζεται.

Τέταρτη υπόθεση (4^η)

«Η ανάσχυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **μορφικής συνάφειας** που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη».

Με την τέταρτη αυτή υπόθεση (4^η) ελέγχεται αν η ανάσχυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα σύνολα ζώα ή φυτά δε βασίζεται στο γεγονός της μορφικής συνάφειας που πιθανόν να τις συνδέει με τις ανασυρόμενες λέξεις.

Η τέταρτη υπόθεση (4^η) βασίζεται στις στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσχυρση των εμβίων οντοτήτων να οφείλεται στο γεγονός της μορφικής συνάφειας που τις συνδέει με τις οντότητες που ανασύρει ο ασθενής. Έτσι, από τα παραδείγματά μας προκύπτει ότι περιπτώσεις σαν τις οποίες ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «καμηλοπάρδαλη» ως «λεοπάρδαλη» και τον «κάστορα» ως «κάκτο» δε σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο που ανασύρονται οι έμβιες οντότητες. Άρα η ανάσχυρση των έμβιων οντοτήτων δεν οργανώνεται βάσει της μορφής των λέξεων που ομοιάζει με την ανασυρόμενη λέξη του ασθενούς.

Πέμπτη υπόθεση (5^η)

«Η ανάσχυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει του παράγοντα της **εμμονής**»

Με την πέμπτη αυτή υπόθεση ελέγχεται αν η ανάσχυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα σύνολα ζώα ή φυτά δε βασίζεται στο γεγονός της εμμονής που πιθανόν επηρεάζει την κατονομασία ενός ερεθίσματος.

Η πέμπτη αυτή υπόθεση (5^η) βασίζεται στις στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσχυρση των εμβίων οντοτήτων να οφείλεται στο γεγονός της εμμονής δηλαδή να επηρεάζεται ο ασθενής από οντότητες που προηγούνταν ως λέξεις-στόχοι στη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας. Για παράδειγμα θεωρούμε πως οι περιπτώσεις σαν αυτή που η οντότητα «χταπόδι» ανασύρεται ως «οδοντόκρεμα» και η οντότητα «κάκτος» ως «σαλιγκάρι» δε σχετίζονται με τον τρόπο που ο ασθενής οργανώνει την ανάσχυρή του για τις έμβιες οντότητες. Άρα η ανάσχυρση των έμβιων οντοτήτων δεν οργανώνεται βάσει του παράγοντα της εμμονής της κατονομασίας μιας λέξης με προηγούμενο ερέθισμα.

5.3 Δεύτερη ομάδα υποθέσεων - Κατηγορία «ζώα»

Η δεύτερη ομάδα υποθέσεων αφορά στην κατηγορία των ζώων. Σκοπός της εξαγωγής αυτών των υποθέσεων που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία είναι ο διαχωρισμός τους τόσο

από τις υποθέσεις του συνόλου των έμβιων όντων όσο και ο διαχωρισμός τους από την κατηγορία των φυτών που πραγματοποιείται στη συνέχεια.

Έκτη υπόθεση (6^η)

«Η ανάσχυση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς τους**».

Με την έκτη αυτή υπόθεση (6^η) ελέγχεται αν η ανάσχυση των οντοτήτων που ανήκουν στο σύνολο «ζώα» οργανώνεται βάσει χαρακτηριστικών που έχουν να κάνουν με την εξωτερική μορφή του ερεθίσματος. Η οργάνωση των χαρακτηριστικών μπορεί να αφορά είτε τα ζώα που παρουσιάζουν οπτική συνάφεια με τη λέξη-στόχο και εκφέρονται μονολεκτικά είτε με περιφράσεις που εστιάζουν σε μορφολογικά χαρακτηριστικά των ζώων.

Η έκτη αυτή υπόθεση (6^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι ο ασθενής κατά την ανάσυσή των ζώων βασίζεται στην αισθητηριακή ιδιότητά τους. Για παράδειγμα, για την ανάσχυση των ζώων βασίζεται στον παράγοντα της οπτικής συνάφειας και στα εξωτερικά/μορφολογικά χαρακτηριστικά. Ο «κάστορας» ανασύρεται ως «ποντίκι». Τα κοινά σημεία μεταξύ των δυο τρωκτικών είναι το μικρό μέγεθος και το χνουδωτό χαρακτηριστικό τους. Άρα για την ανάσχυση των ζώων ο ασθενής λαμβάνει υπόψη τα οπτικά/μορφολογικά χαρακτηριστικά της οντότητας που προσπαθεί να κατονομάσει.

Έβδομη υπόθεση (7^η)

«Η ανάσχυση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **συνυπόνομης κατηγορίας**»

Με την έβδομη αυτή υπόθεση (7^η) ελέγχεται αν η ανάσχυση των ερεθισμάτων που ανήκουν στο σύνολο «ζώα» και που ο ασθενής προσπαθεί να κατονομάσει δε βασίζεται στο γεγονός ότι ανήκουν στην ίδια στενή σημασιολογική κατηγορία με την οντότητα.

Η έβδομη υπόθεση (7^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι, δεν αναμένεται να υπάρχει συσχέτιση στενής σημασιολογικής κατηγορίας μεταξύ των ζώων στην δοκιμασία και αυτών που ανασύρει ο ασθενής. Η ανάσχυση των ζώων γίνεται εντός του σημασιολογικού πεδίου αλλά ο παράγοντας «συνυπόνομη κατηγορία» στην οποία εντάσσονται όσες οντότητες ανήκουν σε πιο στενή σημασιολογική κατηγορία με το ερέθισμα της οπτικής κατονομασίας δε φαίνεται να επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο ο ασθενής θα κατονομάσει τις έμβιες οντότητες. Έτσι από τα παραδείγματά μας παρατηρούμε πως ο «πελεκάνος» ανασύρεται ως «πελαργός» λόγω ομοιότητας που συνδέει τα δυο πουλιά, ο «ρινόκερος»

ανασύρεται ως «κροκόδειλος» λόγω του κοινού περιβάλλοντος που συνδέει τα δυο ζώα, όμως περιπτώσεις σαν αυτές που η «φώκια» ανασύρεται ως «αρκούδα», το «ελάφι» ως «ελέφαντας» είναι περισσότερες. Άρα θεωρούμε πως για την ανάσυρση των έμβιων οντοτήτων ο ασθενής δε λαμβάνει υπόψη του το γεγονός της συνυπώνυμης κατηγορίας.

Όγδοη υπόθεση (8^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει ενός **σεναρίου/συσχετισμού** τους με το περιβάλλον όπου ζουν».

Με την όγδοη αυτή υπόθεση (8^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στο σύνολο «ζώα» δε βασίζεται στο γεγονός του συσχετισμού τους με το περιβάλλον όπου βρίσκονται.

Η όγδοη υπόθεση (8^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται να είναι κυρίαρχος ο παράγοντας του σεναρίου ή του περιβάλλοντος με το οποίο σχετίζεται ένα ζώο όταν ο ασθενής προσπαθεί να το κατονομάσει. Έτσι, από τα παραδείγματά μας προκύπτει ότι περιπτώσεις σαν αυτές που ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «κουκουβάγια» με τον τρόπο που αυτή εκφράζεται «βου βου βου» δε σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο που ανασύρονται οι έμβιες οντότητες. Άρα για την ανάσυρση των έμβιων οντοτήτων δε λαμβάνει υπόψη του το σενάριο ή το περιβάλλον με το οποίο μπορεί αυτή να σχετίζεται.

Ένατη υπόθεση (9^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **μορφικής συνάφειας** που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη».

Με την ένατη αυτή υπόθεση (9^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στο σύνολο «ζώα» δε βασίζεται στο γεγονός της μορφικής συνάφειας που πιθανόν να τις συνδέει με τις ανασυρόμενες λέξεις.

Η ένατη υπόθεση (9^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσυρση των ζώων να οφείλεται στο γεγονός της μορφικής συνάφειας που τις συνδέει με τις οντότητες που ανασύρει ο ασθενής. Έτσι, από τα παραδείγματά μας προκύπτει ότι περιπτώσεις σαν τις οποίες ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «καμηλοπάρδαλη» ως «λεοπάρδαλη» δε σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο που ανασύρονται τα ζώα. Άρα η ανάσυρση των ζώων δεν οργανώνεται βάσει της μορφής των λέξεων που ομοιάζει με την ανασυρόμενη λέξη του ασθενούς.

Δέκατη υπόθεση (10^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει του παράγοντα της **εμμοχής**»

Με την δέκατη αυτή υπόθεση ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα ζώα δε βασίζεται στο γεγονός της εμμοχής που πιθανόν επηρεάζει την κατονομασία ενός ερεθίσματος.

Η δέκατη αυτή υπόθεση βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσυρση των ζώων να οφείλεται στο γεγονός της εμμοχής δηλαδή να επηρεάζεται ο ασθενής από οντότητες που προηγούνταν ως λέξεις-στόχος στη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας. Για παράδειγμα, θεωρούμε πως οι περιπτώσεις σαν αυτή που η οντότητα «χταπόδι» ανασύρεται ως «οδοντόκρεμα» δε σχετίζονται με τον τρόπο που ο ασθενής οργανώνει την ανάσυρσή του για τις έμβιες οντότητες. Άρα η ανάσυρση των ζώων δεν οργανώνεται βάσει του παράγοντα της εμμοχής της κατονομασίας μιας λέξης με προηγούμενο ερέθισμα.

Ενδέκατη υπόθεση (11η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς οργανώνεται βάσει της **υπερώνυμης κατηγορίας**»

Με την ενδέκατη αυτή υπόθεση (11^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα ζώα οργανώνεται βάσει της υπερώνυμης κατηγορίας που ανήκει η οντότητα με την οποία ο ασθενής κατονομάζει τη λέξη-στόχο.

Η ενδέκατη υπόθεση (11^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι γίνεται η ανάσυρση των ζώων με την υπερώνυμη κατηγορία. Για παράδειγμα στα δεδομένα μας υπάρχουν περιπτώσεις όπου η «καμήλα» και το «άλογο» ανασύρεται ως «ζώο» και ο «πελεκάνος» ως «πουλί» ή ως «θαλασσοπούλι». Άρα η ανάσυρση των ζώων με την υπερώνυμη κατηγορία τους μπορεί να σχετίζονται με τον τρόπο που οι ασθενείς κατονομάζουν την κατηγορία των ζώων.

Δωδέκατη υπόθεση (12^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **υπώνυμης κατηγορίας**»

Με την δωδέκατη αυτή υπόθεση (12^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα ζώα δεν οργανώνεται βάσει της υπώνυμης κατηγορίας που ανήκει η οντότητα με την οποία ο ασθενής κατονομάζει τη λέξη-στόχο.

Η δωδέκατη υπόθεση (12^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσχυση του συνόλου των ζώων να γίνεται με την υπώνυμη κατηγορία. Για παράδειγμα υπάρχει μόνο μια περίπτωση όπου γίνεται αυτό, όταν η οντότητα «χελώνα» ανασύρεται με την υπώνυμή της «καρέτα». Άρα θεωρούμε πως η ανάσχυση των ζώων με την υπώνυμη κατηγορία δε σχετίζεται με τον τρόπο που οι ασθενείς οργανώνουν την ανάσυσή τους για τα ζώα.

5.4 Τρίτη ομάδα υποθέσεων - Κατηγορία «φυτά»

Η τρίτη ομάδα υποθέσεων αφορά στην κατηγορία των «φυτών». Για τους σκοπούς της κατηγοριοποίησης ως «φυτά» θεωρούμε συμβατικά και το «βελανίδι» που είναι «καρπός δέντρου» και το «μανιτάρι» που από την επιστήμη της βιολογίας θεωρείται «μύκητας».

Σκοπός της εξαγωγής αυτών των υποθέσεων που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία είναι ο διαχωρισμός τους τόσο από τις υποθέσεις του συνόλου των έμβιων όντων όσο και ο διαχωρισμός τους από την κατηγορία των ζώων που είδαμε πιο πάνω.

Δέκατη Τρίτη (13^η)

«Η ανάσχυση των **φυτών** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς τους**».

Με την δέκατη τρίτη αυτή υπόθεση (13^η) ελέγχεται αν η ανάσχυση των οντοτήτων που ανήκουν στο σύνολο «φυτά» οργανώνεται βάσει χαρακτηριστικών που έχουν να κάνουν με την εξωτερική μορφή του ερεθίσματος που προσπαθούν να κατονομάσουν οι ασθενείς. Η οργάνωση των χαρακτηριστικών μπορεί να αφορά είτε τα φυτά που παρουσιάζουν οπτική συνάφεια με τη λέξη-στόχο και εκφέρονται μονολεκτικά είτε με περιφράσεις που εστιάζουν σε μορφολογικά χαρακτηριστικά των φυτών.

Η δέκατη τρίτη υπόθεση (13^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι αυτό που αναμένεται είναι ότι ο ασθενής κατά την ανάσυσή τους βασίζεται στην αισθητηριακή ιδιότητά τους. Για παράδειγμα για την ανάσχυση των φυτών βασίζεται στον παράγοντα της οπτικής συνάφειας και στα εξωτερικά/μορφολογικά χαρακτηριστικά. Το «βελανίδι» ανασύρεται ως «κουκουνάρι». Τα κοινά σημεία μεταξύ του «βελανιδιού» και του «κουκουναριού» είναι το παρόμοιο μέγεθος και χρώμα τους. Άρα για την ανάσχυση των φυτών ο ασθενής λαμβάνει υπόψη τα οπτικά/μορφολογικά χαρακτηριστικά της οντότητας που προσπαθεί να κατονομάσει.

Δέκατη τέταρτη (14^η)

«Η ανάσυρση των **φυτών** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **συνυπώνυμης κατηγορίας**»

Με την δέκατη τέταρτη αυτή υπόθεση (14^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα φυτά δε βασίζεται στο γεγονός ότι ανήκουν στην ίδια στενή σημασιολογική κατηγορία με την οντότητα που ανασύρει ο ασθενής στην προσπάθειά του να τις κατονομάσει.

Η δέκατη τέταρτη υπόθεση (14^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι, δεν αναμένεται να υπάρχει συσχέτιση στενής σημασιολογικής κατηγορίας μεταξύ των οντοτήτων που ανήκουν στο σύνολο «φυτό» και αυτών που ανασύρει ο ασθενής. Η ανάσυρση των φυτών γίνεται εντός του σημασιολογικού πεδίου αλλά ο παράγοντας «συνυπώνυμη κατηγορία» στην οποία εντάσσονται όσες οντότητες ανήκουν σε πιο στενή σημασιολογική κατηγορία με το ερέθισμα της οπτικής κατονομασίας δε φαίνεται να επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο ο ασθενής θα κατονομάσει τις έμβιες οντότητες. Έτσι από τα παραδείγματά μας παρατηρούμε πως το «βελανίδι» ανασύρεται ως «κουκουνάρι» όμως περιπτώσεις σαν αυτές που το «μανιτάρι» ανασύρεται ως «παπαρούνα», είναι περισσότερες. Άρα θεωρούμε πως για την ανάσυρση των οντοτήτων που ανήκουν στο σύνολο «φυτά» ο ασθενής δε λαμβάνει υπόψη του το γεγονός της συνυπώνυμης κατηγορίας.

Δέκατη Πέμπτη (15^η)

«Η ανάσυρση των **φυτών** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει ενός **σεναρίου/συσχετισμού** τους με το περιβάλλον όπου ζουν».

Με την δέκατη πέμπτη αυτή υπόθεση (15^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα φυτά δε βασίζεται στο γεγονός του συσχετισμού τους με το περιβάλλον όπου βρίσκονται.

Η δέκατη πέμπτη υπόθεση (15^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται να είναι κυρίαρχος ο παράγοντας του σεναρίου ή του περιβάλλοντος με το οποίο σχετίζεται ένα φυτό όταν ο ασθενής προσπαθεί να το κατονομάσει. Έτσι, από τα παραδείγματά μας προκύπτει ότι περιπτώσεις σαν τις οποίες ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «μανιτάρι» με την εξήγηση «μπορεί και κάποιος να πάει να το πάρει και να πάρει λάθος και να πεθάνει» δε σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο που ανασύρονται τα φυτά. Άρα για την ανάσυρση των φυτών δε λαμβάνει υπόψη του το σενάριο ή το περιβάλλον με το οποίο μπορεί αυτή να σχετίζεται.

Δέκατη έκτη (16^η)

«Η ανάσχυρση των **φυτών** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **μορφικής συνάφειας** που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη».

Με την δέκατη έκτη αυτή υπόθεση (16^η) ελέγχεται αν η ανάσχυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στο σύνολο «φυτά» δε βασίζεται στο γεγονός της μορφικής συνάφειας που πιθανόν να τις συνδέει με τις ανασυρόμενες λέξεις.

Η δέκατη έκτη υπόθεση (16^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσχυρση των φυτών να οφείλεται στο γεγονός της μορφικής συνάφειας που τις συνδέει με τις οντότητες που ανασύρει ο ασθενής. Έτσι, από τα παραδείγματά μας προκύπτει ότι περιπτώσεις σαν τις οποίες ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «βελανίδι» ως «βερικόκο» δε σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο που ανασύρονται τα φυτά. Άρα η ανάσχυρση των φυτών δεν οργανώνεται βάσει της μορφής των λέξεων που ομοιάζει με την λέξη που ανασύρει ο ασθενής.

Δέκατη έβδομη (17^η)

«Η ανάσχυρση των **φυτών** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει του παράγοντα της **εμμονής**»

Με την δέκατη έβδομη αυτή υπόθεση (17^η) ελέγχεται αν η ανάσχυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα φυτά δε βασίζεται στο γεγονός της εμμονής που πιθανόν επηρεάζει την κατονομασία ενός ερεθίσματος.

Η δέκατη έβδομη υπόθεση (17^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσχυρση των φυτών να οφείλεται στο γεγονός της εμμονής δηλαδή να επηρεάζεται ο ασθενής από οντότητες που προηγούνται ως λέξη-στόχοι στη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας. Για παράδειγμα, θεωρούμε πως οι περιπτώσεις σαν αυτή που η οντότητα «βελανίδι» ανασύρεται ως «πυραμίδα» δε σχετίζονται με τον τρόπο που ο ασθενής οργανώνει την ανάσχυρή του για τα φυτά. Άρα η ανάσχυρση των φυτών δεν οργανώνεται βάσει του παράγοντα της εμμονής της κατονομασίας μιας λέξης με προηγούμενο ερέθισμα.

Δέκατη όγδοη υπόθεση (18^η)

«Η ανάσχυρση των **φυτών** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της **υπερώνυμης κατηγορίας**»

Με την δέκατη όγδοη αυτή υπόθεση (18^η) ελέγχεται αν η ανάσχυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στα φυτά δεν οργανώνεται βάσει της υπερώνυμης κατηγορίας που ανήκει η οντότητα με την οποία ο ασθενής κατονομάζει τη λέξη-στόχο.

Η δέκατη όγδοη υπόθεση (18^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσχυρηση των φυτών να γίνεται με την υπερώνυμη κατηγορία. Για παράδειγμα υπάρχει μόνο μια περίπτωση όπου γίνεται αυτό, όταν η οντότητα «λουλούδι» ανασύρεται με την υπερώνυμή της «φυτό». Άρα θεωρούμε πως η ανάσχυρηση των φυτών με την υπερώνυμη κατηγορία δε σχετίζεται με τον τρόπο που οι ασθενείς οργανώνουν την ανάσχυρή τους για τα φυτά.

5.5 Τέταρτη ομάδα υποθέσεων - Άβιες οντότητες

Η τέταρτη ομάδα υποθέσεων αφορά στις άβιες οντότητες. Οι άβιες οντότητες περιλαμβάνουν τα ανθρωπογενή αντικείμενα καθώς και το «ηφαίστειο» που είναι φυσική κατασκευή. Ο λόγος που εντάσσεται το «ηφαίστειο» σε αυτή την κατηγορία είναι ότι αποτελεί τη μόνη οντότητα σε αυτή την κατηγορία και δεν μπορεί να ελεγχθεί ξεχωριστά.

Δέκατη ένατη υπόθεση (19^η)

«Η ανάσχυρηση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει του **σεναρίου χρήσης** ή τους **συσχετισμού** τους με το περιβάλλον τους».

Με την δέκατη ένατη αυτή υπόθεση (19^η) ελέγχεται αν η ανάσχυρηση των οντοτήτων που ανήκουν στο σύνολο «άβιες οντότητες» που προσπαθούν να κατονομάσουν οι ασθενείς οργανώνεται βάσει σεναρίου ή συσχετισμού. Η οργάνωση του σεναρίου/συσχετισμού μπορεί να αφορά είτε άλλες άβιες οντότητες που σχετίζονται με ένα σενάριο χρήσης με τη λέξη-στόχο και εκφέρονται μονολεκτικά είτε με περιφράσεις που εστιάζουν στο συσχετισμό των άβιων οντοτήτων.

Η δέκατη ένατη υπόθεση (19^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι αναμένεται ι ότι ο ασθενής κατά την ανάσχυρηση των άβιων οντοτήτων βασίζεται στο σενάριο χρήσης ή το συσχετισμό τους με το περιβάλλον. Ο «τρίποδας» ανασύρεται ως «διαβήτης» δηλαδή η ανάσχυρηση γίνεται βάσει οπτικών/μορφολογικών χαρακτηριστικών αλλά οι περιπτώσεις που οι άβιες οντότητες ανασύρονται με βάσει ενός σεναρίου χρήσης είναι περισσότερες. Ο διαβήτης ανασύρεται με την περίφραση: «α είναι το (.) γράφει το Χρήστο»

Εικοστή υπόθεση (20^η)

«Η ανάσχυρηση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **συνυπόνομης κατηγορίας**»

Με την εικοστή αυτή υπόθεση (20^η) ελέγχεται αν η ανάσχυρηση των ερεθισμάτων που ανήκουν στις άβιες οντότητες δε βασίζεται στο γεγονός ότι ανήκουν στην ίδια στενή

σημασιολογική κατηγορία με την οντότητα που ανασύρει ο ασθενής στην προσπάθειά του να τις κατονομάσει.

Η εικοστή υπόθεση (20^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται να υπάρχει συσχέτιση στενής σημασιολογικής κατηγορίας μεταξύ των άβιων οντοτήτων και αυτών που ανασύρει ο ασθενής. Η ανάσυρση των άβιων οντοτήτων γίνεται εντός του σημασιολογικού πεδίου, δηλαδή, τα αντικείμενα ανασύρονται ως αντικείμενα αλλά ο παράγοντας «συνυπώνυμη κατηγορία» στην οποία εντάσσονται όσες οντότητες ανήκουν σε πιο στενή σημασιολογική κατηγορία δε φαίνεται να επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο ο ασθενής θα κατονομάσει τις άβιες οντότητες. Έτσι από τα παραδείγματά μας παρατηρούμε πως το «μοιρογνομόνιο» ανασύρεται ως «διαβήτης» λόγω του ότι και τα δυο ανήκουν στην κατηγορία των «γεωμετρικών οργάνων», το «παγκάκι» ως «καρέκλα» λόγω της ιδιότητας τους ως καθίσματα, όμως, περιπτώσεις σαν αυτές που ο «τρίποδας» ανασύρεται ως «διαβήτης», είναι περισσότερες. Άρα θεωρούμε πως για την ανάσυρση των άβιων οντοτήτων ο ασθενής δε λαμβάνει υπόψη του το γεγονός της συνυπώνυμης κατηγορίας.

Εικοστή πρώτη (21^η)

«Η ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς** τους».

Με την εικοστή πρώτη αυτή υπόθεση (21^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στις άβιες οντότητες δε βασίζεται στο γεγονός της αισθητηριακής ιδιότητας των οντοτήτων που ο ασθενής προσπαθεί να τις κατονομάσει.

Η εικοστή πρώτη υπόθεση (21^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται να είναι κυρίαρχος ο παράγοντας της αισθητηριακής ιδιότητας που εμφανίζει μια άβια οντότητα όταν ο ασθενής προσπαθεί να τις κατονομάσει. Έτσι, από τα παραδείγματά μας προκύπτει ότι περιπτώσεις σαν τις οποίες ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «τσιμπίδα» ως «πιάστρα» ή τα «ξύλοποδα» ως «δοκάρια» δε σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο που ανασύρονται οι άβιες οντότητες. Άρα για την ανάσυρση των άβιων οντοτήτων ο ασθενής δε λαμβάνει υπόψη του την αισθητηριακή ιδιότητα.

Εικοστή δεύτερη (22^η)

«Η ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **μορφικής συνάφειας** που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη».

Με την εικοστή δεύτερη αυτή υπόθεση (22^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στις άβιες οντότητες δε βασίζεται στο γεγονός της μορφικής συνάφειας που πιθανόν να τις συνδέει με τις ανασυρόμενες λέξεις.

Η εικοστή δεύτερη υπόθεση (22^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσυρση των αβίων οντοτήτων να οφείλεται στο γεγονός της μορφικής συνάφειας που τις συνδέει με τις οντότητες που ανασύρει ο ασθενής. Έτσι, από τα παραδείγματά μας προκύπτει ότι περιπτώσεις σαν τις οποίες ο ασθενής ανασύρει την οντότητα «σκούπα» ως «βούρτσα» και το «κλειδί» ως «τυρί» δε σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τον τρόπο που ανασύρονται οι άβιες οντότητες. Άρα η ανάσυρση των άβιων οντοτήτων δεν οργανώνεται βάσει της μορφής των λέξεων. .

Εικοστή Τρίτη (23^η)

«Η ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει του παράγοντα της **εμμονής**»

Με την εικοστή τρίτη αυτή υπόθεση (23^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των ερεθισμάτων που ανήκουν στις άβιες οντότητες δε βασίζεται στο γεγονός της εμμονής που πιθανόν επηρεάζει την κατονομασία ενός ερεθίσματος.

Η εικοστή τρίτη υπόθεση (23^η) βασίζεται στην παρατήρηση ότι δεν αναμένεται η ανάσυρση των αβίων οντοτήτων να οφείλεται στο γεγονός της εμμονής δηλαδή να επηρεάζεται ο ασθενής από οντότητες που προηγούνταν ως λέξη-στόχοι στη δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας. Για παράδειγμα, θεωρούμε πως οι περιπτώσεις σαν αυτή που η οντότητα «άγκυρα» ανασύρεται ως «αγελάδα» δε σχετίζονται με τον τρόπο που ο ασθενής οργανώνει την ανάσυρσή του για τις άβιες οντότητες. Άρα η ανάσυρση των άβιων οντοτήτων δεν οργανώνεται βάσει του παράγοντα της εμμονής της κατονομασίας μιας λέξης με προηγούμενο ερέθισμα.

Εικοστή τέταρτη (24^η)

«Η ανάσυρση των **μεγάλων άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη τους ασθενούς οργανώνεται βάσει ενός **ειδοποιού μορφολογικού χαρακτηριστικού**»

Με την εικοστή τέταρτη αυτή υπόθεση (24^η) ελέγχεται αν η ανάσυρση των μεγάλων αντικείμενων βασίζεται σε κάποια χαρακτηριστικά που το διαφοροποιούν από τα μικρότερα αντικείμενα.

Η εικοστή τέταρτη υπόθεση (24^η) βασίζεται στις στην παρατήρηση ότι αναμένεται να γίνεται η ανάσυρση των μεγάλων αβίων οντοτήτων με κάποια χαρακτηριστικά που είναι

μέρη τους. Για παράδειγμα, θεωρούμε πως οι περιπτώσεις όπως το «ελικόπτερο» ανασύρεται ως «έλικα» ή το «ηφαίστειο» ως «λάβα» συσχετίζεται με τον τρόπο με τον οποίο ο ασθενής οργανώσει την ανάσυρση των μεγάλων άβιων οντοτήτων. Ο παρακάτω πίνακας συνοψίζει τις υποθέσεις κατ' αύξοντα αριθμό, ανά κατηγορία ερεθισμάτων, τρόπου ανάσυρσης και προβλεπόμενης συσχέτισης μεταξύ των ερεθισμάτων και του τρόπου ανάσυρσης.

Αύξων Αριθμός Υπόθεσης	Κατηγορίες ερεθισμάτων	Τρόπος Ανάσυρσης	Προβλεπόμενη Συσχέτιση
1	Έμβιες Οντότητες	Αισθητηριακή Ιδιότητα	Θετική
2	Έμβιες Οντότητες	Συνυπόνομη Κατηγορία	Αρνητική
3	Έμβιες Οντότητες	Σενάριο/Συσχετισμός	Αρνητική
4	Έμβιες Οντότητες	Μορφική Συνάφεια	Αρνητική
5	Έμβιες Οντότητες	Εμμονή	Αρνητική
6	Ζώα	Αισθητηριακή Ιδιότητα	Θετική
7	Ζώα	Συνυπόνομη κατηγορία	Αρνητική
8	Ζώα	Σενάριο/Συσχετισμός	Αρνητική
9	Ζώα	Μορφική Συνάφεια	Αρνητική
10	Ζώα	Εμμονή	Αρνητική
11	Ζώα	Υπερώνυμη Κατηγορία	Θετική
12	Ζώα	Υπόνομη	Αρνητική
13	Φυτά	Αισθητηριακή Ιδιότητα	Θετική
14	Φυτά	Συνυπόνομη κατηγορία	Αρνητική
15	Φυτά	Σενάριο/Συσχετισμός	Αρνητική
16	Φυτά	Μορφική Συνάφεια	Αρνητική
17	Φυτά	Εμμονή	Αρνητική

18	Φυτά	Υπερώνυμη Κατηγορία	Θετική
19	Άβιες Οντότητες	Σενάριο/Συσχετισμός	Θετική
20	Άβιες Οντότητες	Συνυπόνομη Κατηγορία	Αρνητική
21	Άβιες Οντότητες	Αισθητηριακή Ιδιότητα	Αρνητική
22	Άβιες Οντότητες	Μορφική Συναφεια	Αρνητική
23	Άβιες Οντότητες	Εμμονή	Αρνητική
24	Μεγάλες Άβιες Οντότητες	Ειδοποιό Μορφολογικό Χαρακτηριστικό	Θετική

Πίνακας 5.1 Συγκεντρωτικός Πίνακας Υποθέσεων

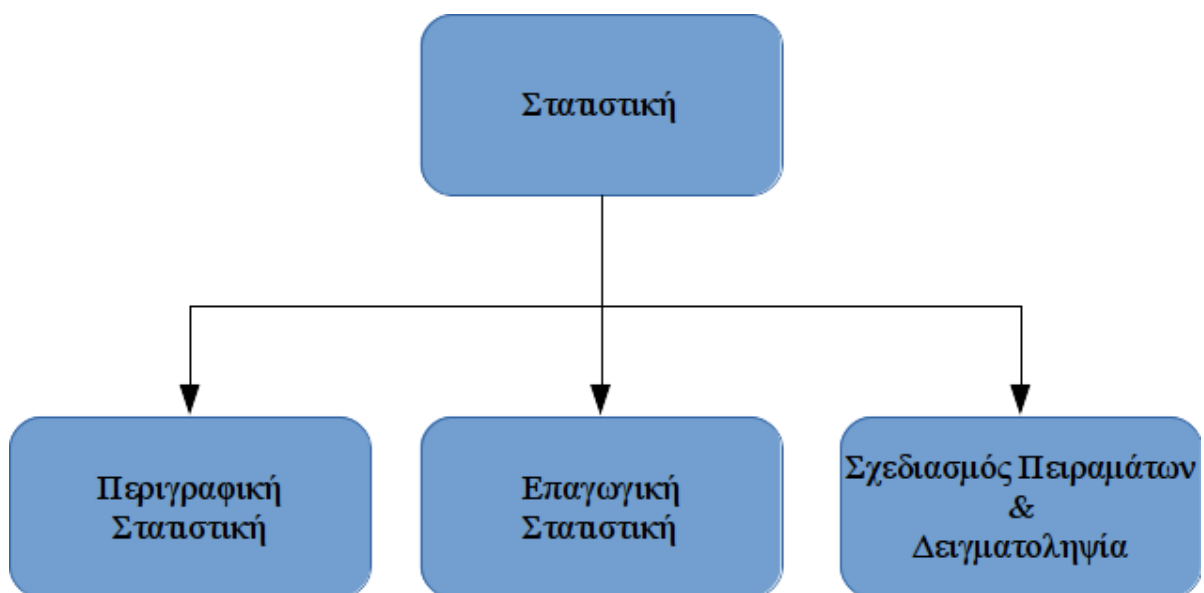
6 Στατιστική Αξιολόγηση

6.1 Τί είναι η στατιστική:

Η Στατιστική είναι μία μεθοδική μαθηματική επιστήμη που επιχειρεί την εξαγωγή έμπειρης γνώσης με τη χρήση εμπειρικών δεδομένων παρατήρησης, ή πειραμάτων. Κύριο αντικείμενο έρευνας και μελέτης της Στατιστικής είναι η συλλογή, επεξεργασία, παρουσίαση, ανάλυση και ερμηνεία διαφόρων δεδομένων με απώτερο στόχο την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

Η στατιστική προσφέρει ένα σύνολο αρχών και μεθοδολογιών για:

- το σχεδιασμό της διαδικασίας συλλογής δεδομένων (σχεδιασμός πειραμάτων-δειγματοληψία)
- τη συνοπτική και αποτελεσματική παρουσίασή τους (περιγραφική στατιστική)
- την ανάλυση και εξαγωγή αντίστοιχων συμπερασμάτων, για όλο το σύνολο ή την ικανότητα μιας διαδικασίας, κάτω από συνθήκες αβεβαιότητας (επαγωγική στατιστική ή στατιστική συμπερασματολογία).

Εικόνα 6.1: Στατιστική

6.1.1 Περιγραφική στατιστική

Ως Περιγραφική Στατιστική ορίζεται ο κλάδος των μαθηματικών στον οποίο τα δεδομένα χρησιμοποιούνται μόνο για περιγραφικούς σκοπούς και όχι για τη δημιουργία προβλέψεων. Με αυτή τη λογική, η περιγραφική στατιστική αποτελείται από μεθόδους και διεργασίες για την παρουσίαση και τη σύνοψη των δεδομένων. Οι πιο γνωστές διεργασίες που χρησιμοποιούνται για την περιγραφική στατιστική είναι η χρήση των πινάκων και των

γραφημάτων και ο υπολογισμός των μετρήσεων της κεντρικής τάσης και ποικιλίας. Οι μετρήσεις των συσχετίσεων κατηγοριοποιούνται από κάποιες πηγές ως περιγραφικές στατιστικές διεργασίες καθώς εξυπηρετούν την περιγραφή των σχέσεων ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες μεταβλητές.

6.1.2 Επαγωγική στατιστική

Η επαγωγική στατιστική χρησιμοποιεί τα δεδομένα για την εξαγωγή συμπερασμάτων ή τη δημιουργία προβλέψεων. Τυπικά, στην επαγωγική στατιστική τα δεδομένα του δείγματος χρησιμοποιούνται για την εξαγωγή υποθέσεων για έναν ή περισσότερους πληθυσμούς από τους οποίους αντλούνται τα δείγματα. Ενώ ένας πληθυσμός αποτελείται από το σύνολο των υποκειμένων και των αντικειμένων που μοιράζονται κάτι από κοινού ο ένας με τον άλλον, ένα δείγμα είναι ένα σύνολο υποκειμένων και αντικειμένων που προέρχονται από έναν πληθυσμό. Ένα δείγμα, για να είναι χρήσιμο για την εξαγωγή υποθέσεων για τον μεγαλύτερο πληθυσμό για τον οποίο σχεδιάστηκε, πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού. Τυπικά, το ιδανικό δείγμα για να χρησιμοποιηθεί στην έρευνα είναι το τυχαίο δείγμα. Σε ένα τυχαίο δείγμα, κάθε υποκείμενο ή αντικείμενο στον πληθυσμό έχει μια ίση πιθανότητα στο να επιλεγθεί ως μέλος αυτού του δείγματος. Στην πραγματικότητα, θα ήταν ασύνηθες να βρεθεί πείραμα που χρησιμοποιεί ένα αληθινά τυχαίο δείγμα. Πραγματικοί και ηθικοί παράγοντες καθιστούν αδύνατη τη χρήση των τυχαίων δειγμάτων στην έρευνα. Τα δείγματα, δεδομένου ότι δεν είναι τυχαία, μπορούν να περιορίσουν το βαθμό στον οποίο ο ερευνητής μπορεί να γενικεύσει τα αποτελέσματα μιας μελέτης που αφορά αντικείμενα ή συμμετέχοντες που είναι όμοιοι με το δείγμα που χρησιμοποιείται.

6.2 Στατιστική αξιολόγηση του Σώματος Απαντήσεων των Αφασικών Ασθενών

Την απομαγνητοφώνηση του Ηλεκτρονικού Σώματος Κειμένων ακολούθησε η επισημείωση των απαντήσεων των αφασικών ασθενών βασισμένη στο σχήμα ταξινόμησης όπως περιγράφεται στο 4^ο κεφάλαιο. Το σχήμα ταξινόμησης, είναι βασισμένο στην διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία και προσαρμοσμένο στα ελληνικά δεδομένα και στην δοκιμασία της οπτικής κατονομασίας των εικόνων (βλ πίνακα 4.). Σε ένα πρώτο στάδιο κρίθηκε σκόπιμη η στατιστική αξιολόγηση του Σώματος των 4169 Απαντήσεων των Αφασικών Ασθενών με την παρουσίαση των μεγεθών σε απόλυτες τιμές και σε ποσοστά των κατηγοριών και των υποκατηγοριών που ταξινομείται η κάθε απάντηση. Με αυτό τον τρόπο θέλαμε να έχουμε μια γενική εικόνα των κατηγοριών και των υποκατηγοριών που ανήκει η κάθε απάντηση.

Αρχικά, παρουσιάζονται τα μεγέθη των κατηγοριών των κενών και των πλήρων απαντήσεων σε απόλυτες τιμές και σε ποσοστά. Στη συνέχεια οι πλήρεις απαντήσεις διαχωρίζονται στις σωστές και τις λανθασμένες. Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται τα μεγέθη των σωστών και των λανθασμένων απαντήσεων. Τέλος, οι λανθασμένες απαντήσεις διαιρούνται στις μονολεκτικές και τις περιφραστικές απαντήσεις και δίνονται τα μεγέθη τους.

Ακολούθως, πραγματοποιείται η στατιστική αξιολόγηση των μονολεκτικών λανθασμένων απαντήσεων. Οι μονολεκτικές απαντήσεις διαιρούνται στις φωνολογικές παραφασίες, τους νεολογισμούς και στις λεξικές παραφασίες. Οι φωνολογικές παραφασίες με τη σειρά τους, χωρίζονται στα λάθη παράλειψης, προσθήκης, υποκατάστασης, αντιμετάθεσης φωνημάτων και συλλαβικής αλλαγής όπου παρουσιάζονται τα μεγέθη τους. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται τα μεγέθη των υποκατηγοριών του «νεολογισμού» δηλαδή της νεολογιστικής παραφασίας και του δυσνόητου νεολογισμού σε απόλυτες τιμές και σε ποσοστά. Τέλος, οι λεξικές παραφασίες χωρίζονται στη σημασιολογική συνάφεια τη μορφική συνάφεια, την οπτική συνάφεια και την ασυνάφεια. Οι λεξικές παραφασίες σημασιολογικής συνάφειας χωρίζονται με τη σειρά τους στην υπερωνυμία, την υπωνυμία, τη συνυπωνυμία και τη μερωνυμία. Δίνονται τα μεγέθη και αυτών των υποκατηγοριών λεξικών παραφασιών σε απόλυτες τιμές και σε ποσοστά.

Τέλος, πραγματοποιείται η στατιστική αξιολόγηση των περιφραστικών απαντήσεων. Οι υποκατηγορίες των περιφραστικών απαντήσεων είναι οι σαφείς περιφράσεις οι ασυναφείς περιφράσεις και οι ασαφείς περιφράσεις. Οι σαφείς περιφράσεις με τη σειρά τους χωρίζονται στις αισθητηριακής ιδιότητας και συσχετιστικής/χρηστικής ιδιότητας, περιφράσεις. Δίνονται τα μεγέθη και αυτών των υποκατηγοριών λεξικών παραφασιών σε απόλυτες τιμές και σε ποσοστά.

6.2.1 Εκφωνήματα - Πλήρεις και Κενές Απαντήσεις

Το πρώτο εύρημα σχετίζεται με τα ποσοστά των εκφωνημάτων. Οι πλήρεις απαντήσεις δεν υπερβαίνουν σε σημαντικό βαθμό τις κενές απαντήσεις με αποτέλεσμα οι δυο τύποι των εκφωνημάτων να είναι σχεδόν ισάριθμα κατανεμημένοι.

Σύμφωνα με τη Basso: 2003, σε μια δοκιμασία κατονομασίας και στην παραγωγή αυθόρμητης ομιλίας, τα πιο συχνά λάθη που προκύπτουν από τη βλάβη στο εξαγόμενο λεξικό (ή σε ένα έλλειμμα στην ανάσυρση των αναπαραστάσεων) είναι οι παραλείψεις (και/ή περιφράσεις) και τα φωνολογικά (ή ορθογραφικά) λάθη. Όταν υπάρχει ολική αποτυχία ανάσυρσης της φωνολογικής μορφής της λέξης έχουμε μια παράλειψη (ή μια

περίφραση αν ο ασθενής κάνει μια προσπάθεια να παραγάγει την ερμηνεία της επιθυμητής λέξης). Όταν υπάρχει μερική αποτυχία έχουμε φωνημική (ή ορθογραφική) παραφασία. Οι φωνημικές (ή ορθογραφικές) παραφασίες δεν δείχνουν απαραίτητα κάποια βλάβη στο εξαγόμενο λεξικό. Η βλάβη στους αποθέτες (buffers) μπορούν να προκαλέσουν φωνολογικές (ή ορθογραφικές) αλλοιώσεις στις λέξεις. Μια ακριβής εκτίμηση της επίδοσης των ασθενών σε άλλες δοκιμασίες (όπως επανάληψη ψευδολέξεων) μπορεί να βοηθήσει να διακρίνουμε ανάμεσα στα δυο επίπεδα της βλάβης. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τον αριθμό και το ποσοστό των εκφωνημάτων επί του συνόλου των δεδομένων.

Εκφώνημα	Τιμή	% επί του συνόλου των δεδομένων
Κενή απάντηση	1196	28,69
Πλήρης απάντηση	1460	38,13

Πίνακας 6.1 Απόλυτη τιμή και ποσοστά των εκφωνημάτων

6.2.2 Κατηγορίες και υποκατηγορίες παραφασιών

Το δεύτερο εύρημα σχετίζεται με τα ποσοστά των παραφασιών σε κάθε κατηγορία και υποκατηγορία απαντήσεων. Όπως βλέπουμε στον παρακάτω πίνακα το μεγαλύτερο ποσοστό παραφασιών αφορά στους νεολογισμούς με ποσοστό 33,6%. Σε κοντινό ποσοστό κυμαίνεται και η κατηγορία των λεξικών παραφασιών – σημασιολογικής, μορφικής, οπτικής συνάφειας και ασυνάφειας με ποσοστό 31,5% ενώ οι περιφράσεις αποτελούν το μικρότερο ποσοστό στο σύνολο των παραφασιών με ποσοστό 14,3%. Οι οντότητες που ανασύρονται με φωνολογικές παραφασίες αποτελούν το 20,5%.

Εστιάζοντας σε αυτό το είδος της ταξινόμησης, είναι φανερό ότι οι κατηγορίες δεν είναι αμοιβαίως αλληλοαποκλειόμενες ή στο ίδιο «επίπεδο» π.χ. δεν υπάρχει κάποια ομοιογενής βάση για την ταξινόμηση, συνεπώς οι κατηγορίες δε σχηματίζουν κάποια απλή ταξινόμηση όπου τα στοιχεία μπορούν να αποδοθούν στη μία ή στην άλλη κατηγορία με ξεκάθαρο τρόπο. Σε μερικές περιπτώσεις η σχέση ανάμεσα στη λέξη-στόχο και στην υποκατάσταση βασίζεται σε ακουστικές ή οπτικές ιδιότητες των αντικειμένων που αναφέρονται από τη λέξη και σε κάποιες άλλες περιπτώσεις η σχέση είναι περικειμενική. Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τις απόλυτες τιμές και τα ποσοστά των παραφασικών στα δεδομένα

Κατηγορίες Παραφασιών	N	% στο σύνολο όλων των δεδομένων (σωστών & λάθων)	% στο σύνολο των παραφασιών
Φωνολογικές	423	20,54	10,15

Λεξικές	649	31,52	15,57
Νεολογισμοί	692	33,61	16,60
Περιφράσεις	295	14,33	7,08
Σύνολο	2059	100	49,39

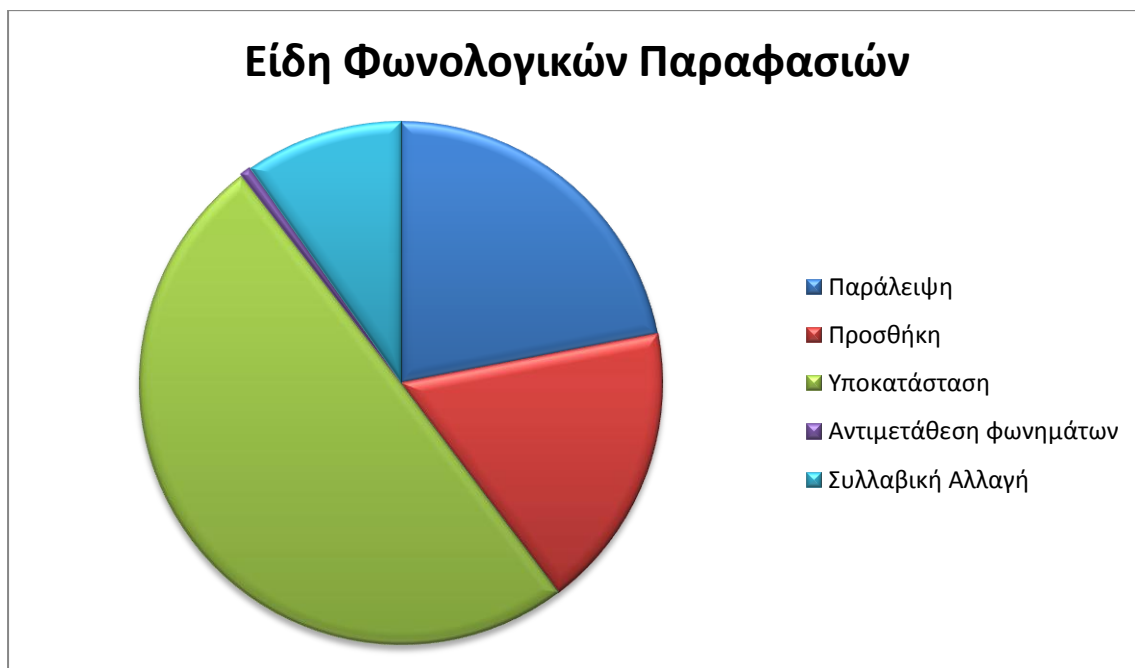
Πίνακας 6.2 Κατηγορίες Παραφασιών στα Δεδομένα

Εικόνα 6.2: Κατηγορίες Παραφασιών

Κωδικός	Είδος Λάθους	N	% όλων των δεδομένων	% στο σύνολο των φωνολογικών παραφασιών
Φ1	Παράλειψη	93	21,93	2,23
Φ2	Προσθήκη	75	17,69	1,80
Φ3	Υποκατάσταση	211	49,76	5,06
Φ4	Αντιμετάθεση φωνημάτων	4	0,94	0,10
Φ5	Συλλαβική Αλλαγή	41	9,67	0,98
Σύνολο		424	100	10,17

Πίνακας 6.3: Είδη Φωνολογικών Παραφασιών

Εικόνα 6.3: Φωνολογικές Παραφασίες

Οι μισές φωνολογικές παραφασίες στα δεδομένα ανήκουν στην κατηγορία της υποκατάστασης των φωνημάτων, τα λάθη παράλειψης φτάνουν σε ποσοστό το 21,9 % των φωνολογικών παραφασιών ενώ σε ποσοστό λιγότερο από 20% βρίσκονται τα λάθη προσθήκης των φωνημάτων.

6.2.3 Είδη Λεξικών Παραφασιών στα Δεδομένα

Κωδικός	Είδος Λάθους	N	% όλων των δεδομένων	% στο σύνολο των λεξικών παραφασιών
Λ1	Σημασιολογική Συνάφεια	226	39,44	5,42
Λ2	Μορφική Συνάφεια	151	26,35	3,62
Λ3	Οπτική Συνάφεια	107	18,67	2,57
Λ4	Ασυνάφεια	89	15,53	2,13
Σύνολο		573	100	19,17

Πίνακας 6.4: Είδη Λεξικών Παραφασιών

Εικόνα 6.4: Λεξικές Παραφασίες

Το μεγαλύτερο ποσοστό των λεξικών παραφασιών αφορά στην κατηγορία των σημασιολογικά σχετιζόμενων λαθών με τη λέξη-στόχο, τις λεξικές παραφασίες σημασιολογικής συνάφειας. Η συγκεκριμένη κατηγορία καλύπτει περίπου τις μισές περιπτώσεις λαθών λεξικής παραφασίας με ποσοστό 47,1%. Περίπου, το ένα τρίτο των λεξικών παραφασιών αφορά σε λάθη μορφικής συνάφειας σε ποσοστό 22,5 %. Σε ποσοστό λιγότερο του 20% βρίσκονται οι λεξικές παραφασίες οπτικής συνάφειας ενώ οι ασυνάφειες καλύπτουν το 12,6% αυτού του είδους λάθους.

6.2.4 Είδη Νεολογισμών στα Δεδομένα

Κωδικός	Είδος Λάθους	N	% όλων των δεδομένων	% στο σύνολο των νεολογισμών
N1	Νεολογιστική Παραφασία	257	36,98	6,16
N2	Δυσνόητος Νεολογισμός	438	63,02	10,51
Σύνολο		695	100	16,67

Πίνακας 6.5: Είδη Νεολογισμών

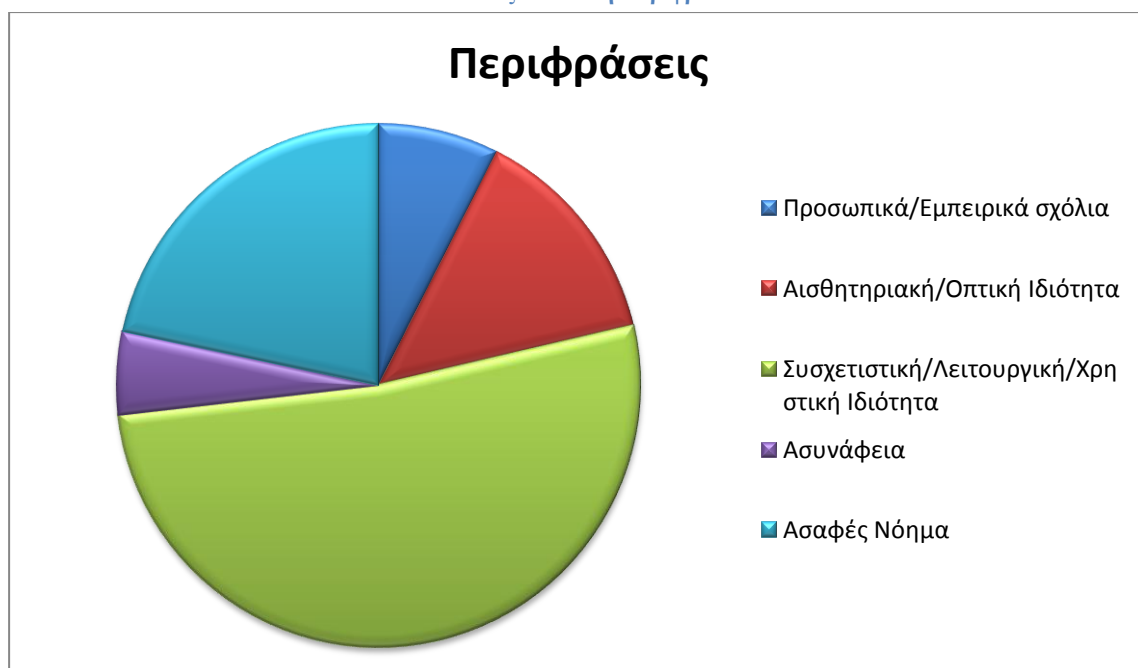
Το μεγαλύτερο ποσοστό (63%) των νεολογισμών αφορά σε αυτούς που δεν σχετίζονται με την ανακληθείσα λέξη ενώ σε ποσοστό 37,7% ανήκουν οι νεολογισμοί που σχετίζονται με την ανακληθείσα λέξη είτε ομοιάζουν με τη λέξη-στόχο.

6.2.5 Είδη Περιφράσεων στα Δεδομένα

Κωδικός	Είδος Λάθους	N	% όλων	% στο
---------	--------------	---	--------	-------

			των δεδομένων	σύνολο των περιφράσεων
Π1	Σαφείς Περιφράσεις			
Π1-A	Αισθητηριακή/Οπτική Ιδιότητα	42	12,96	1,01
Π1-B	Συσχετιστική/Λειτουργική/Χρηστική Ιδιότητα	200	61,73	4,80
Π4	Ασυνάφεια	16	4,94	0,38
Π5	Ασαφές Νόημα	66	20,37	1,58
Σύνολο		324	100	7,77

Πίνακας 6.6: Είδη Περιφράσεων

Εικόνα 6.5: Περιφράσεις

Το μεγαλύτερο ποσοστό των περιφράσεων αφορά στην κατηγορία των σαφών περιφράσεων στις οποίες περιλαμβάνονται οι αισθητηριακής ιδιότητας και συσχετιστικής/λειτουργικής ιδιότητας περιφράσεις. Η συγκεκριμένη κατηγορία καλύπτει πάνω από τις μισές περιπτώσεις σαφών περιφράσεων με ποσοστό που φτάνει το 65,7%. Οι ασαφείς περιφράσεις φτάνουν σε ποσοστό το 21,7% ενώ οι ασυναφείς το 5,1%.

6.3 Στατιστική Αξιολόγηση των Υποθέσεων της Έρευνας

Στο σημείο αυτό πραγματοποιείται η στατιστική αξιολόγηση των υποθέσεων της έρευνας με τη χρήση του στατιστικού πακέτου «Statistical Package for the Social Sciences (SPSS)».

6.4 Μεταβλητές και Παρατηρήσεις

Ο όρος μεταβλητή αναφέρεται σε κάποιο χαρακτηριστικό του πληθυσμού που μελετάμε

ενώ ο όρος παρατηρηθείσα τιμή ή παρατήρηση χρησιμοποιείται για την αριθμητική ή άλλη συμβολική έκφρασή της.

Μεταβλητή	Παρατήρηση
απόσταση	2 μέτρα
βάρος	4169 γραμμάρια
ηλικία	30 ετών
φύλο	άρρεν
κατάσταση υγείας	καλή

Από τη μελέτη των ατόμων του πληθυσμού, ως προς κάποιο χαρακτηριστικό τους, προκύπτουν πληροφορίες ή παρατηρήσεις που λέγονται στατιστικά δεδομένα και είναι κατάλληλα για ερμηνεία και επεξεργασία. Η διαδικασία για τον προσδιορισμό της τιμής ενός χαρακτηριστικού ονομάζεται μέτρηση και γίνεται σύμφωνα με κάποιους λογικά καθορισμένους κανόνες. Διαφορετικού είδους χαρακτηριστικά απαιτούν και διαφορετικούς κανόνες. Ένα τέτοιο σύνολο κανόνων το ονομάζουμε και κλίμακα μέτρησης.

Οι μετρήσεις κατηγοριοποιούνται σε μία από τις παρακάτω τέσσερις κλίμακες με βάση δύο ιδιότητες, τη διάταξη των μετρήσεων και την απόσταση μεταξύ τους.

Ονομαστική ή κατηγορική κλίμακα (nominal scale): χρησιμοποιείται για την αναπαράσταση τιμών που δεν διέπονται από την ιδιότητα της διάταξης ούτε από εκείνη της απόστασης. Μεταξύ των βαθμίδων της δεν υπάρχει απόσταση και ιεράρχηση, δηλαδή μία τιμή δεν μπορεί να θεωρηθεί ανώτερη από τις άλλες. Το μόνο που μπορούμε να αναπαραστήσουμε για δύο τέτοιες τιμές είναι το γεγονός πως διαφέρουν μεταξύ τους. Παραδείγματα τέτοιων μεταβλητών είναι το φύλο (αρσενικό, θηλυκό), η ομάδα αίματος (A, B, AB, O). Όταν η τιμή μίας ονομαστικής κλίμακας μέτρησης μίας μεταβλητής μπορεί να έχει μόνο μία από δύο συγκεκριμένες τιμές, όπως άνδρας και γυναίκα, τότε η μεταβλητή ονομάζεται και διχοτομική κατηγορική μεταβλητή.

Τακτική ή ιεραρχική κλίμακα (ordinal scale): χρησιμοποιείται για την αναπαράσταση τιμών οι οποίες διέπονται από την ιδιότητα της διάταξης αλλά όχι της απόστασης. Απεικονίζουν κατηγορίες οι οποίες μπορούν να μπουν σε μία διάταξη από μία μικρότερη τιμή σε μία μεγαλύτερη. Όμως, η διαφορά τους δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί. Για

παράδειγμα, στα επίπεδα γνώσης μίας ξένης γλώσσας⁵, η διαφορά μεταξύ A2 και B1 δεν είναι ίση με την διαφορά μεταξύ B1 και B2. Παραδείγματα τέτοιων μεταβλητών είναι η κατάσταση της υγείας (κακή, μέτρια, καλή) ή το επίπεδο εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, τριτοβάθμια).

Αριθμητική ή ισο-διαστημική κλίμακα (interval scale): χρησιμοποιείται για την αναπαράσταση τιμών οι οποίες ικανοποιούν την ιδιότητα της διάταξης αλλά και της απόστασης μεταξύ τους, παρέχοντας ακριβείς πληροφορίες σχετικά με την απόσταση μεταξύ των βαθμίδων της. Έτσι, η διαφορά μεταξύ 1 και 0 βαθμών Κελσίου είναι ίση με την διαφορά μεταξύ 0 και -1 βαθμών Κελσίου. Σε αυτή την κατηγορία κλίμακας, το "μηδέν" είναι αυθαίρετα ορισμένο και δεν σημαίνει απουσία του χαρακτηριστικού. Για παράδειγμα, μία βαθμολογία εξέτασης στο σχολείο με τιμή "μηδέν" δεν σημαίνει ότι ο μαθητής έχει μηδενικές γνώσεις.

Αναλογική κλίμακα (ratio scale): χρησιμοποιείται για την αναπαράσταση τιμών οι οποίες ικανοποιούν τις ιδιότητες της διάταξης και της απόστασης και ταυτόχρονα έχουν και ορισμένο 0 που αντιπροσωπεύει την απουσία του χαρακτηριστικού που μελετάται. Παραδείγματα είναι η ηλικία, το σωματικό βάρος, το εμβαδόν επιφάνειας. Ανεξάρτητες και Εξαρτημένες Μεταβλητές

Οι όροι ανεξάρτητη μεταβλητή (independent variable) και εξαρτημένη μεταβλητή (dependent variable) είναι μαθηματικοί όροι διάκρισης μεταβλητών που έχουν ευρύτατη χρήση στη στατιστική.

Ανεξάρτητη μεταβλητή είναι η μεταβλητή εκείνη της οποίας η τιμή δεν εξαρτάται από άλλους παράγοντες (μεταβλητές) αλλά μπορεί να επιφέρει αλλαγές σε μία άλλη μεταβλητή. Εξαρτημένη μεταβλητή είναι η μεταβλητή εκείνη της οποίας η τιμή εξαρτάται, μεταβάλλεται από άλλους παράγοντες (μεταβλητές). Για παράδειγμα, ο χρόνος που αφιερώνει ο μαθητής για μελέτη (ανεξάρτητη μεταβλητή) επηρεάζει τον βαθμό της εξέτασης (εξαρτημένη μεταβλητή).

6.5 Ανάλυση Κατηγορικών Δεδομένων

6.5.1 Το στατιστικό κριτήριο χ^2

Το στατιστικό κριτήριο χ^2 είναι μία από τις πιο δημοφιλείς δοκιμασίες για την ανάλυση κατηγορικών δεδομένων με μία ποιοτική μεταβλητή (κριτήριο καλής προσαρμογής ή καταλληλότητας – Chi-square as a goodness-of-fit test) ή με δύο ποιοτικές μεταβλητές (χ^2 για ανεξαρτησία - Chi-square Test for Independence). Πρόκειται για ένα μη παραμετρικό

5 Με βάση την κλίμακα επιπέδων της γλωσσομάθειας του Συμβουλίου της Ευρώπης

τεστ (non-parametric test) και είναι κατάλληλο για ποιοτικά δεδομένα. Παρά το γεγονός ότι η στατιστική διαδικασία είναι η ίδια, ο τρόπος εφαρμογής του κριτηρίου και οι ερευνητικές υποθέσεις που διατυπώνονται και ελέγχονται είναι διαφορετικές. Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας, χρησιμοποιήθηκε η δοκιμασία χ^2 για ανεξαρτησία.

6.5.2 χ^2 για ανεξαρτησία

Το στατιστικό κριτήριο χ^2 για ανεξαρτησία χρησιμοποιείται για τον έλεγχο της ανεξαρτησίας μεταξύ δύο ποιοτικών μεταβλητών. Δηλαδή, για να εξετάσουμε αν δύο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες ή εξαρτημένες και αντίστοιχα εάν οι συχνότητες των διαφόρων κατηγοριών μπορούν να προκύψουν τυχαία ή είναι συστηματικές.

Για την επίτευξη της στατιστικής ανάλυσης, διατυπώνεται μία μηδενική υπόθεση (null hypothesis) ότι οι προς εξέταση μεταβλητές είναι ανεξάρτητες, με εναλλακτική υπόθεση (alternative hypothesis) πως οι μεταβλητές είναι εξαρτημένες και η μία επηρεάζει την άλλη. Αν το αποτέλεσμα του στατιστικού τεστ καταρρίψει την μηδενική υπόθεση, τότε ισχύει η εναλλακτική και λέμε ότι η σχέση μεταξύ των μεταβλητών είναι στατιστικά σημαντική.

6.6 Έλεγχοι υποθέσεων

Η στατιστική συμπερασματολογία είναι ο κλάδος της στατιστικής που πραγματεύεται την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τα χαρακτηριστικά ενός πληθυσμού από τις πληροφορίες που αναφέρονται σε ένα μόνο δείγμα. Σημαντικό εργαλείο της στατιστικής συμπερασματολογίας είναι οι έλεγχοι υποθέσεων, δηλαδή η διατύπωση μιας θεωρίας υπό μορφή υπόθεσης και στη συνέχεια η ανάλυση των δεδομένων που παρέχει το δείγμα του πληθυσμού με τελικό σκοπό την αποδοχή ή την απόρριψη της προς έλεγχο υπόθεσης.

Αρχικά, ο έλεγχος υποθέσεων ή έλεγχος σημαντικότητας γίνεται καθορίζοντας δύο υποθέσεις. Η πρώτη υπόθεση ονομάζεται μηδενική υπόθεση (null hypothesis) (H_0) ενώ η δεύτερη υπόθεση ονομάζεται εναλλακτική υπόθεση (alternative hypothesis) (H_1 ή H_a). Η εναλλακτική υπόθεση καθορίζεται πάντα ως η άρνηση της μηδενικής υπόθεσης. Για παράδειγμα:

H_0 το νέο φάρμακο X έχει επικίνδυνες παρενέργειες για τον ανθρώπινο οργανισμό

H_a το νέο φάρμακο X δεν έχει επικίνδυνες παρενέργειες για τον ανθρώπινο οργανισμό

Αν και η επιλογή της υπόθεσης που θα καθοριστεί ως μηδενική είναι στην κρίση του ερευνητή και εξαρτάται και από την εμπειρία του, στη διεθνή επιστημονική πρακτική έχουν καθιερωθεί κάποιοι κανόνες. Η υπόθεση που τίθεται ως μηδενική είναι είτε αυτή της

οποίας η εσφαλμένη απόρριψη εγκυμονεί τους περισσότερους κινδύνους ή αυτή που συμφωνεί με τα υπάρχοντα μοντέλα.

Για την πραγματοποίηση του ελέγχου γίνεται κατ' αρχήν δεκτό ότι η μηδενική υπόθεση αληθεύει. Στη συνέχεια καθορίζεται το επίπεδο σημαντικότητας του ελέγχου που συμβολίζεται και ως α και το οποίο θέτει την μέγιστη αποδεκτή πιθανότητα εσφαλμένης απόρριψης της μηδενικής υπόθεσης. Συνηθισμένη τιμή για το α είναι 5% ($\alpha=0.05$), αλλά υπάρχουν περιπτώσεις (π.χ. δοκιμασίες φαρμάκων) που ορίζεται με πολύ χαμηλότερη τιμή, για παράδειγμα 0.5% ($\alpha=0.005$).

Τέλος, εφαρμόζεται το στατιστικό κριτήριο το οποίο υπολογίζει την τιμή-p (p-value). Η τιμή-p αντιπροσωπεύει την πιθανότητα αποδοχής ή απόρριψης της μηδενικής υπόθεσης. Βάσει του p

1. αν $p \geq \alpha$ τότε η μηδενική υπόθεση γίνεται αποδεκτή.
2. αν $p < \alpha$ τότε η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται και γίνεται αποδεκτή η εναλλακτική.

Βεβαίως, κατά την στατιστική ανάλυση υπάρχει πιθανότητα να συμβεί και ένα σφάλμα. Οι δύο τύποι σφαλμάτων που υπάρχουν είναι το Σφάλμα τύπου I (Type I error) και το Σφάλμα τύπου II (Type II error).

- Σφάλμα τύπου I παρουσιάζεται όταν απορριφθεί τη μηδενική υπόθεση ενώ αυτή είναι αληθινή
- Σφάλμα τύπου II παρουσιάζεται όταν γίνει αποδεκτή η μηδενική υπόθεση ενώ δεν είναι αληθινή

Οπότε, αν χρειαστεί να προχωρήσουμε σε μία λήψη απόφασης, υπάρχουν οι εξής τέσσερις δυνατές περιπτώσεις:

- Η H_0 να είναι αληθής και να αποφασιστεί η αποδοχή της.
- Η H_0 να είναι ψευδής και να αποφασιστεί η απόρριψή της.
- Η H_0 να είναι αληθής και να αποφασιστεί η απόρριψή της (σφάλμα τύπου I).
- Η H_0 να είναι ψευδής και να αποφασιστεί η αποδοχή της (σφάλμα τύπου II).

Προϋποθέσεις πραγματοποίησης chi-square

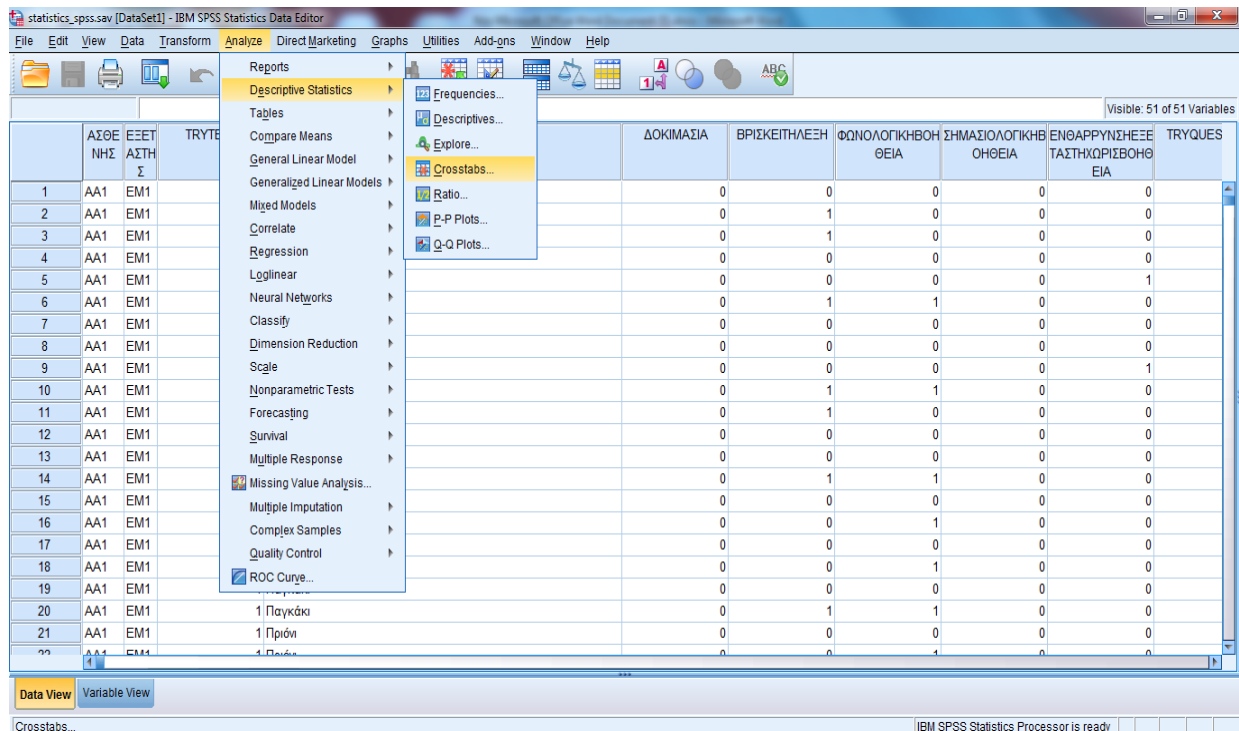
Απαραίτητες προϋποθέσεις για την εκτέλεση της στατιστικής δοκιμασίας είναι οι εξής:

- Η συμμετοχή σε μία κατηγορία/κελί αποκλείει τη συμμετοχή σε άλλες κατηγορίες.
- Η ανάλυση αυτή δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε επαναλαμβανόμενες μετρήσεις
- Δεν μπορούν να υπάρχουν κελιά με αναμενόμενη συχνότητα 0 ενώ οι αναμενόμενες συχνότητες σε κάθε κελί πρέπει να είναι περισσότερες από 5. Ωστόσο για μεγάλους πίνακες διασταυρώσεως είναι αποδεκτό έως το 20% των κελιών να έχουν αναμενόμενες συχνότητες μικρότερες του πέντε.

6.6.1 Η δοκιμασία του Pearson's Chi-square (χ^2) test στο SPSS

Η ανάλυση των δεδομένων μας με χρήση της δοκιμασίας Pearson's Chi-square (χ^2) test έγινε ακολουθώντας τα παρακάτω 13 βήματα.

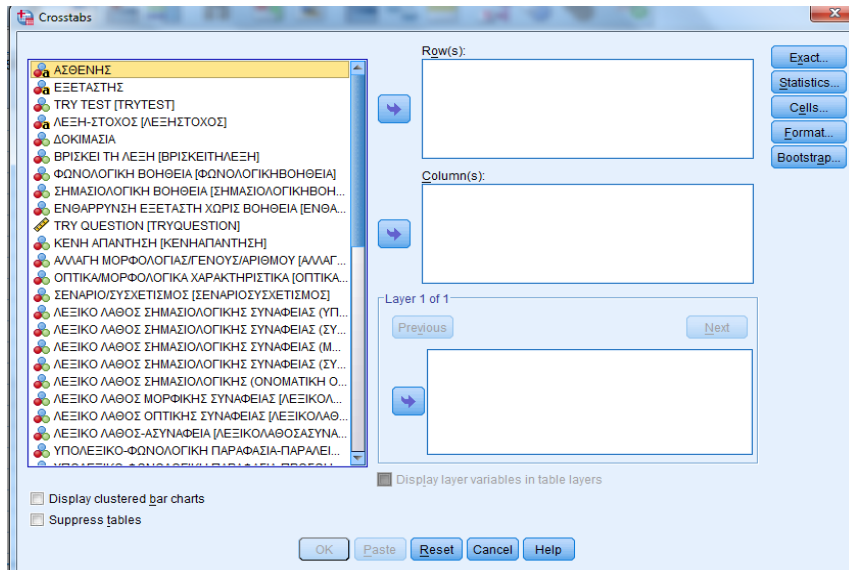
1ο βήμα: Ο υπολογισμός του τεστ χ^2 γίνεται μέσω του μενού **Analyze > Descriptives Statistics > Crosstabs**.

Εικόνα 6.6: Η Εφαρμογή SPSS (1ο)

2ο βήμα: Το πλαίσιο διαλόγου που εμφανίστηκε παρουσιάζεται στο παρακάτω σχήμα:

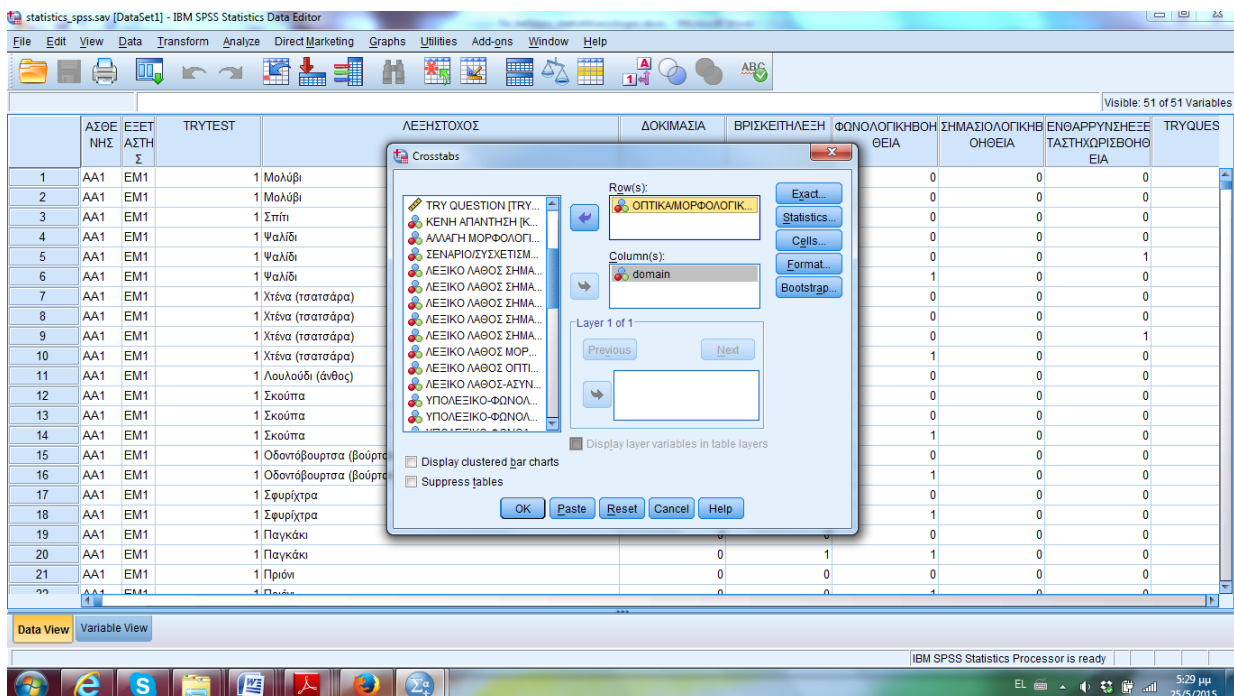
Η εντολή crosstabs

Εικόνα 6.7: Η Εφαρμογή SPSS (2ο)

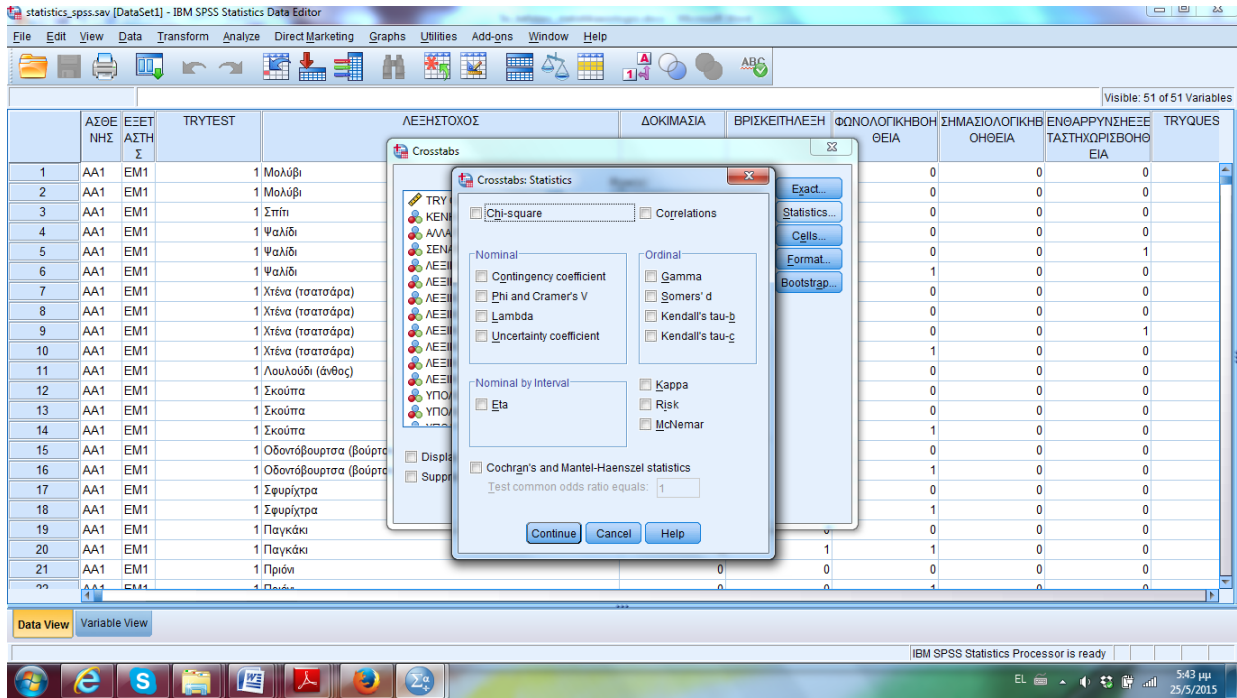
Στα πλαίσια [Row(s):] και [Column(s):] βάλαμε τις μεταβλητές που συμμετείχαν στην ανάλυση. Π.χ. για την ανάλυση της πρώτης υπόθεσης «Τα ζώα ανασύρονται βάσει σωματικών χαρακτηριστικών» επιλέγουμε τη μεταβλητή «οπτικά/μορφολογικά χαρακτηριστικά» και τη μεταβλητή «πεδίο».

3^ο βήμα: Βάλαμε στο κουτί [Row(s):] τη μεταβλητή με τις περισσότερες κατηγορίες ώστε ο πίνακας διασταύρωσης που προέκυψε να εκτείνεται καθ' ύψος και όχι κατά πλάτος.

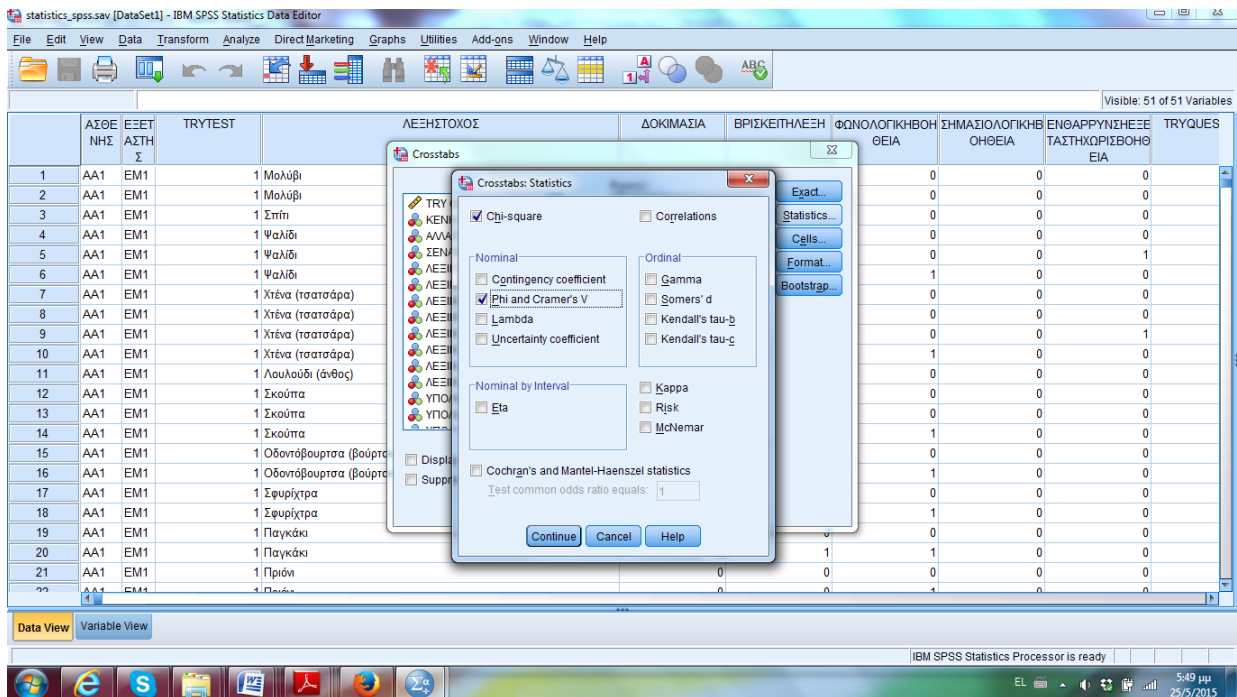
Εικόνα 6.8: Η Εφαρμογή SPSS (3ο)

4^ο βήμα: Στο δεξί τμήμα του κουτιού βρίσκονται τέσσερα κουμπιά. Κάναμε κλικ στο κουμπί [Statistics...] και εμφανίζεται το ακόλουθο πλαίσιο διαλόγου Crosstabs: Statistics

Εικόνα 6.9: Η Εφαρμογή SPSS (4ο)

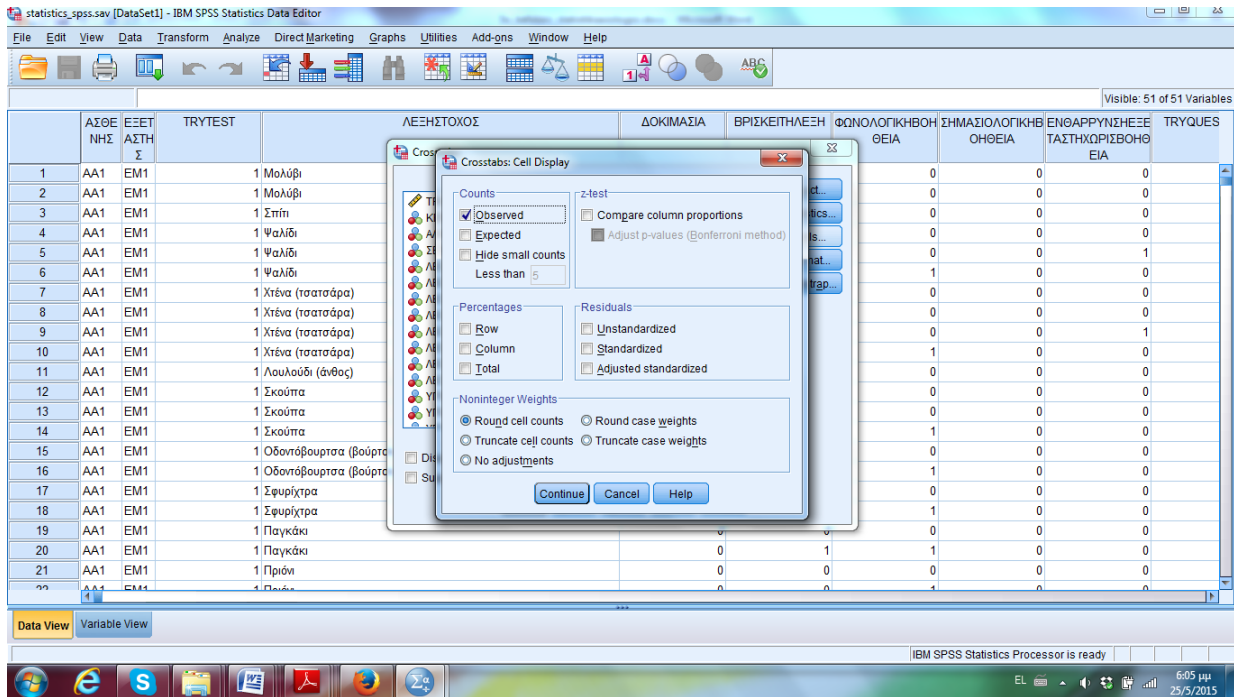
5^ο βήμα: επιλέξαμε το Chi-square και το Phi and Cramer's V προκειμένου να υπολογιστεί το στατιστικό κριτήριο. Από το περιεχόμενο του κουτιού προκύπτει ότι μπορούμε να υπολογίσουμε και άλλα κριτήρια παράλληλα με το χ^2 .

Εικόνα 6.10: Η Εφαρμογή SPSS (5ο)

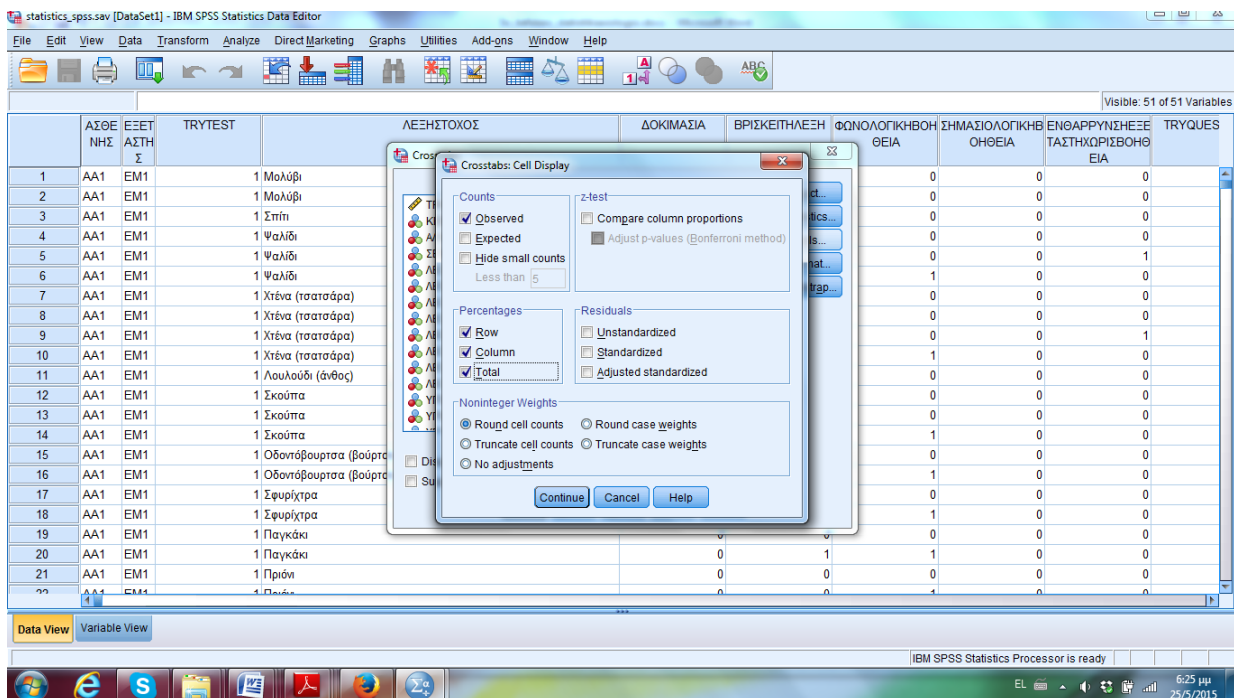
6ο βήμα: Μετά την επιλογή του [Chi-square] κάναμε κλικ στο κουμπί [Continue] για να επιστρέψουμε στην προηγούμενη οθόνη.

7ο βήμα: Από εκεί πατάμε το κουμπί [Cells] και εμφανίζεται η οθόνη του παρακάτω σχήματος , η εντολή crosstabs:cell display

Εικόνα 6.11: Η Εφαρμογή SPSS (6ο)

8ο βήμα: Στην οθόνη crosstabs:cell display επιλέξαμε το [Row], [Column] και [Total] από το πεδίο [Percentages] για να εμφανίζονται οι σχετικές συχνότητες επί των γραμμών και επί των στηλών στον πίνακα ενδεχομένων που κατασκεύασε το SPSS.

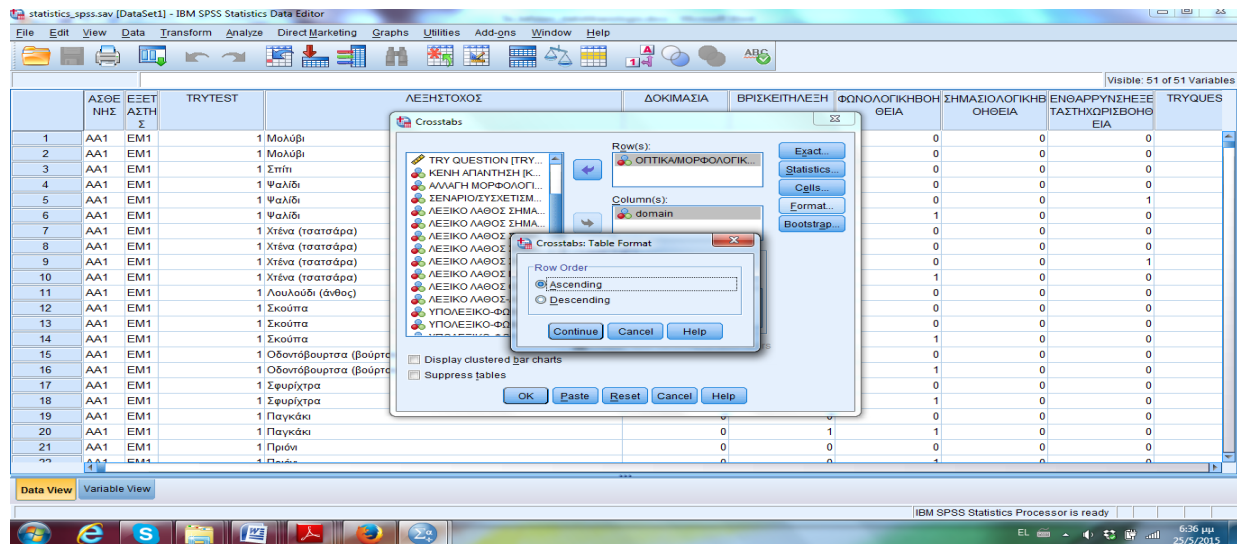

Εικόνα 6.12: Η Εφαρμογή SPSS (7ο)

9^ο βήμα: Με την ολοκλήρωση των επιλογών του ανωτέρω πλαισίου διαλόγου πατήσαμε την επιλογή [Continue] για να επιστρέψουμε στην προηγούμενη οθόνη.

10^ο βήμα: Πατήσαμε το κουμπί [Format]

11^ο βήμα: Εμφανίστηκε το παρακάτω πλαίσιο διαλόγου όπου η επιλογή μας επιτρέπει να αλλάξουμε τη σειρά των τιμών

Εικόνα 6.13: Η Εφαρμογή SPSS (8ο)

12^ο βήμα: Στη συνέχεια πατήσαμε την επιλογή [Continue]

13^ο βήμα: Και τέλος το κουμπί [OK] για την εκτέλεση της ανάλυσης.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης φαίνονται στους παρακάτω πίνακες

6.7 Πρώτη ομάδα υποθέσεων - Έμβιες οντότητες

6.7.1 Έλεγχος ισχύος πρώτης υπόθεσης (1^η)

«Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς τους**».

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι:

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής τους ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής τους ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animate *						
ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animate * ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ Crosstabulation

		ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
animate	Count	2760	84	2844
	Expected Count	2740,3	103,7	2844,0
	% within animate	97,0%	3,0%	100,0%
	% within			
	ΌΧΙ ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	68,7%	55,3%	68,2%
	% of Total	66,2%	2,0%	68,2%
	Residual	19,7	-19,7	
	Std. Residual	,4	-1,9	
	Adjusted Residual	3,5	-3,5	
	Count	1257	68	1325
	Expected Count	1276,7	48,3	1325,0
	% within animate	94,9%	5,1%	100,0%
	% within			
	ΝΑΙ ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	31,3%	44,7%	31,8%
% of Total	30,2%	1,6%	31,8%	
Residual	-19,7	19,7		
Std. Residual	-,6	2,8		
Adjusted Residual	-3,5	3,5		
Count	4017	152	4169	
Total	Expected Count	4017,0	152,0	4169,0
% within animate	96,4%	3,6%	100,0%	

% within			
ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total	96,4%	3,6%	100,0%

Συγκρίνουμε τις σχετικές συχνότητες επί των στηλών και όχι τις σχετικές συχνότητες επί των σειρών. Ο λόγος είναι ότι οι σχετικές συχνότητες επί των σειρών (% within ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) επηρεάζονται από το μέγεθος των επιμέρους ομάδων που προκύπτουν από τις κατηγορίες της μεταβλητής. Στον παραπάνω πίνακα συγκρίνουμε καθέτως τις σχετικές συχνότητες επί των στηλών (% within animate).

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	12,211 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	11,599	1	,001		
Likelihood Ratio	11,563	1	,001		
Fisher's Exact Test				,001	,000
Linear-by-Linear Association	12,208	1	,000		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 48,31.

b. Computed only for a 2x2 table

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι η τιμή του Pearson Chi-Square που βρίσκεται στην πρώτη σειρά του πίνακα. Στο παραπάνω παράδειγμα η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική, εφόσον το Sig., δηλαδή το p, είναι μικρότερο του 0,05. Στο κάτω μέρος του πίνακα υπάρχει μια υποσημείωση που αφορά στις προϋποθέσεις εφαρμογής του τεστ. Το θέμα αυτό αποτελεί αντικείμενο διχογνωμίας αλλά ένας καλός εμπειρικός κανόνας είναι το 20% των κελιών ή λιγότερο να έχουν θεωρητική συχνότητα (expected count) μικρότερη του 5.

Για τις περιπτώσεις που και οι δυο μεταβλητές έχουν από δύο κατηγορίες το SPSS υπολογίζει αυτόματα μία επιπλέον σειρά αποτελεσμάτων. Υπάρχει διχογνωμία ως προς το κατά πόσο θα πρέπει να χρησιμοποιείται η διόρθωση αυτή (Continuity Correction), αν δηλαδή θα πρέπει να διαβάσουμε αυτή τη γραμμή ή τη γραμμή Pearson Chi-square, όπως περιγράφηκε αρχικά. Για τους πίνακες 2X2 κανένα κελί από τα τέσσερα δε θα πρέπει να έχει θεωρητική συχνότητα μικρότερη του 5.

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 12,211$, $df = 1$, $p < 0,001$) έχει p μικρότερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p < 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, καταρρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής τους ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα συνεισφέρει θετικά στην ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής ιδιότητας (std. residual = 2.8).

Άρα η υπόθεση ότι η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς** τους, ισχύει.

6.7.2 Έλεγχος ισχύος δεύτερης υπόθεσης (2^η)

«Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **συνυπώνυμης κατηγορίας**»

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι:

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της συνυπώνυμης κατηγορίας (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει του (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animate * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animate * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)

Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)		Total	
		ΟΧΙ	ΝΑΙ		
			Count		2736
	Expected Count	2740,3	103,7	2844,0	
	% within animate	96,2%	3,8%	100,0%	
animate	ΟΧΙ	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	68,1%	71,1%	68,2%
		% of Total	65,6%	2,6%	68,2%
		Residual	-4,3	4,3	
		Std. Residual	-,1	,4	
		Adjusted Residual	-,8	,8	
		Count	1281	44	1325
		Expected Count	1276,7	48,3	1325,0
		% within animate	96,7%	3,3%	100,0%
		% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	31,9%	28,9%	31,8%
		% of Total	30,7%	1,1%	31,8%
Residual	4,3	-4,3			
Std. Residual	,1	-,6			
Adjusted Residual	,8	-,8			
Total	Count	4017	152	4169	
	Expected Count	4017,0	152,0	4169,0	
	% within animate	96,4%	3,6%	100,0%	
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	96,4%	3,6%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,585 ^a	1	,444		
Continuity Correction ^b	,457	1	,499		
Likelihood Ratio	,594	1	,441		
Fisher's Exact Test				,479	,251
Linear-by-Linear Association	,585	1	,445		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 48,31.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = ,585$, $df= 1$, $p = 0,444$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως, ισχύει η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και ανάσυρση βάσει της συνυπνωμίας τους (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

Άρα η υπόθεση ότι Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **συνυπνώμης κατηγορίας** ισχύει

6.7.3 Έλεγχος ισχύος τρίτης υπόθεσης (3^η)

«Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει ενός **σεναρίου/συσχετισμού** τους με το περιβάλλον όπου ζουν».

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) **δεν** είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animate * ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animate * ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ Crosstabulation

		ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ		Total
		Σ		
		ΟΧΙ	ΝΑΙ	
animate	Count	2566	278	2844
	Expected Count	2603,2	240,8	2844,0
	% within animate	90,2%	9,8%	100,0%
	% within ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	67,2%	78,8%	68,2%
	OXI % of Total	61,5%	6,7%	68,2%
	Residual	-37,2	37,2	
	Std. Residual	-,7	2,4	
	Adjusted Residual	-4,4	4,4	
	Count	1250	75	1325
	Expected Count	1212,8	112,2	1325,0
	% within animate	94,3%	5,7%	100,0%
	% within ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	32,8%	21,2%	31,8%
	NAI % of Total	30,0%	1,8%	31,8%
	Residual	37,2	-37,2	
Std. Residual	1,1	-3,5		
Adjusted Residual	4,4	-4,4		
Total	Count	3816	353	4169
	Expected Count	3816,0	353,0	4169,0
	% within animate	91,5%	8,5%	100,0%
	% within ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	91,5%	8,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	19,745 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	19,217	1	,000		
Likelihood Ratio	21,107	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	19,740	1	,000		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 112,19.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 19,745$, $df = 1$, $p < 0,001$) έχει p μικρότερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p < 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, καταρρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα συνεισφέρει αρνητικά στην ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (std. residual = -3,5).

Άρα η υπόθεση η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει ενός **σεναρίου/συσχετισμού** τους με το περιβάλλον όπου ζουν, ισχύει.

6.7.4 Έλεγχος ισχύος τέταρτης υπόθεσης (4^η)

«Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **μορφικής συνάφειας** που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη».

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H_0 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της μορφικής συνάφειας (ΜΟΡΦΙΚΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της μορφικής συνάφειας (ΜΟΡΦΙΚΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animate * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animate * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ		Total		
		ΌΧΙ	ΝΑΙ			
animate	ΌΧΙ	Count	2728	116	2844	
		Expected Count	2739,6	104,4	2844,0	
		% within animate	95,9%	4,1%	100,0%	
		% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	67,9%	75,8%	68,2%	
		% of Total	65,4%	2,8%	68,2%	
		Residual	-11,6	11,6		
		Std. Residual	-,2	1,1		
		Adjusted Residual	-2,1	2,1		
		ΝΑΙ	Count	1288	37	1325
		Expected Count	1276,4	48,6	1325,0	
		% within animate	97,2%	2,8%	100,0%	
		% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	32,1%	24,2%	31,8%	
		% of Total	30,9%	0,9%	31,8%	
		Residual	11,6	-11,6		
Total		Std. Residual	,3	-1,7		
		Adjusted Residual	2,1	-2,1		
		Count	4016	153	4169	
		Expected Count	4016,0	153,0	4169,0	
		% within animate	96,3%	3,7%	100,0%	
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	100,0%	100,0%	100,0%		
	% of Total	96,3%	3,7%	100,0%		

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	4,230 ^a	1	,040		
Continuity Correction ^b	3,874	1	,049		
Likelihood Ratio	4,437	1	,035		
Fisher's Exact Test				,042	,023
Linear-by-Linear Association	4,229	1	,040		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 48,63.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 4,230$, $df = 1$, $p = 0,040$) έχει p μικρότερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p < 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της μορφικής τους συνάφειας είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα συνεισφέρει αρνητικά στην ανάσυρση βάσει του μορφικής συνάφειας (std. residual = -1,7)

Άρα η υπόθεση ότι η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **μορφικής συνάφειας** που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη, ισχύει.

6.7.5 Έλεγχος ισχύος πέμπτης υπόθεσης (5^η)

«Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει του παράγοντα της **εμμονής**»

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της εμμονής (EMMONH) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της εμμονής (EMMONH) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animate * ΛΑΘΟΣ EMMONΗΣ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animate * ΛΑΘΟΣ EMMONΗΣ Crosstabulation

		ΛΑΘΟΣ EMMONΗΣ		Total
		OXI	NAI	
animate	Count	2780	64	2844
	Expected Count	2781,9	62,1	2844,0
	% within animate	97,7%	2,3%	100,0%
	% within ΛΑΘΟΣ EMMONΗΣ	68,2%	70,3%	68,2%
	% of Total	66,7%	1,5%	68,2%
	Residual	-1,9	1,9	
	Std. Residual	,0	,2	
	Adjusted Residual	-,4	,4	
	Count	1298	27	1325
	Expected Count	1296,1	28,9	1325,0
	% within animate	98,0%	2,0%	100,0%
	% within ΛΑΘΟΣ EMMONΗΣ	31,8%	29,7%	31,8%
	% of Total	31,1%	0,6%	31,8%
	Residual	1,9	-1,9	
Std. Residual	,1	-,4		
Adjusted Residual	,4	-,4		
Total	Count	4078	91	4169
	Expected Count	4078,0	91,0	4169,0
	% within animate	97,8%	2,2%	100,0%
	% within ΛΑΘΟΣ EMMONΗΣ	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	97,8%	2,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,191 ^a	1	,662		
Continuity Correction ^b	,105	1	,746		
Likelihood Ratio	,194	1	,660		
Fisher's Exact Test				,733	,378
Linear-by-Linear Association	,191	1	,662		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 28,92.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 0,191$, $df = 1$, $p = 0,662$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως, απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της εμμονής (EMMONH) είναι ανεξάρτητες.

Άρα η υπόθεση ότι η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει του παράγοντα της **εμμονής** ισχύει.

6.8 Δεύτερη ομάδα υποθέσεων - Ζώα

6.8.1 Έλεγχος ισχύος έκτης υπόθεσης (6^η)

«Η ανάσυρση των **ζώων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς τους**».

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H_0 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animal *						
ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animal * ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ Crosstabulation

		ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
		Count	3045	
Expected Count	3019,7	114,3	3134,0	
% within animal	97,2%	2,8%	100,0%	
% within				
ΌΧΙ	ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	75,8%	58,6%	75,2%
% of Total		73,0%	2,1%	75,2%
Residual		25,3	-25,3	
Std. Residual		,5	-2,4	
Adjusted Residual		4,8	-4,8	
animal	Count	972	63	1035
Expected Count		997,3	37,7	1035,0
% within animal		93,9%	6,1%	100,0%
% within				
ΝΑΙ	ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	24,2%	41,4%	24,8%
% of Total		23,3%	1,5%	24,8%
Residual		-25,3	25,3	
Std. Residual		-,8	4,1	
Adjusted Residual		-4,8	4,8	
Total	Count	4017	152	4169
Expected Count		4017,0	152,0	4169,0
% within animal		96,4%	3,6%	100,0%

% within			
ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total	96,4%	3,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	23,352 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	22,437	1	,000		
Likelihood Ratio	20,957	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	23,347	1	,000		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 37,74.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 23,352$, $df = 1$, $p < 0,001$) έχει p μικρότερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p < 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, καταρρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής τους ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο συνεισφέρει θετικά στην ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής ιδιότητας (std. residual =4,1).

6.8.2 Έλεγχος ισχύος έβδομης υπόθεσης (7^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της **συνυπόνομης κατηγορίας**»

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι:

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animate) και η ανάσυρση βάσει της συνυπόνομης κατηγορίας (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ) είναι ανεξάρτητες. με εναλλακτική

H1 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσχυση βάσει του (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animal * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animal * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)

Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
		Count	3021	
Expected Count	3019,7	114,3	3134,0	
% within animal	96,4%	3,6%	100,0%	
% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	75,2%	74,3%	75,2%	
% of Total	72,5%	2,7%	75,2%	
Residual	1,3	-1,3		
Std. Residual	,0	-,1		
Adjusted Residual	,2	-,2		
Count	996	39	1035	
Expected Count	997,3	37,7	1035,0	
% within animal	96,2%	3,8%	100,0%	
% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	24,8%	25,7%	24,8%	
% of Total	23,9%	0,9%	24,8%	
Residual	-1,3	1,3		
Std. Residual	,0	,2		
Adjusted Residual	-,2	,2		

Total	Count	4017	152	4169
	Expected Count	4017,0	152,0	4169,0
	% within animal	96,4%	3,6%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	96,4%	3,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,058 ^a	1	,809		
Continuity Correction ^b	,021	1	,884		
Likelihood Ratio	,058	1	,810		
Fisher's Exact Test				,848	,436
Linear-by-Linear Association	,058	1	,809		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 37,74.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = ,058$, $df = 1$, $p = 0,809$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως, ισχύει η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και ανάσυρση βάσει της συνυπωνυμίας τους (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

Άρα η υπόθεση ότι η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της **συνυπωνυμης κατηγορίας**, ισχύει.

6.8.3 Έλεγχος ισχύος όγδοης υπόθεσης (8^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει ενός **σεναρίου/συσχετισμού** τους με το περιβάλλον όπου ζουν».

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animal * ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animal * ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ Crosstabulation

		ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ		Total
		Σ		
		OXI	NAI	
animal	Count	2838	296	3134
	Expected Count	2868,6	265,4	3134,0
	% within animal	90,6%	9,4%	100,0%
	% within OXI ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	74,4%	83,9%	75,2%
	% of Total	68,1%	7,1%	75,2%
	Residual	-30,6	30,6	
	Std. Residual	-,6	1,9	
	Adjusted Residual	-3,9	3,9	
	Count	978	57	1035
	Expected Count	947,4	87,6	1035,0
	% within animal	94,5%	5,5%	100,0%
	% within NAI ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	25,6%	16,1%	24,8%
	% of Total	23,5%	1,4%	24,8%
	Residual	30,6	-30,6	
	Std. Residual	1,0	-3,3	
	Adjusted Residual	3,9	-3,9	
	Count	3816	353	4169
	Total	Expected Count	3816,0	353,0
% within animal		91,5%	8,5%	100,0%

% within	100,0%	100,0%	100,0%
ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ			
% of Total	91,5%	8,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	15,565 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	15,061	1	,000		
Likelihood Ratio	16,953	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	15,561	1	,000		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 87,64.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 15,565$, $df = 1$, $p < 0,001$) έχει p μικρότερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p < 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, καταρρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα συνεισφέρει αρνητικά στην ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (std. residual = -3,3).

Άρα η υπόθεση η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει ενός σεναρίου/συσχετισμού τους με το περιβάλλον όπου ζουν, ισχύει.

6.8.4 Έλεγχος ισχύος ένατης υπόθεσης (9^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της μορφικής συνάφειας που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη».

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H_0 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της μορφικής συνάφειας (ΜΟΡΦΙΚΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της μορφικής συνάφειας (ΜΟΡΦΙΚΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animal * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animal * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
animal	Count	3013	121	3134
	Expected Count	3019,0	115,0	3134,0
	% within animal	96,1%	3,9%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	75,0%	79,1%	75,2%
	% of Total	72,3%	2,9%	75,2%
	Residual	-6,0	6,0	
	Std. Residual	-,1	,6	
	Adjusted Residual	-1,1	1,1	
	Count	1003	32	1035
	Expected Count	997,0	38,0	1035,0
	% within animal	96,9%	3,1%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	25,0%	20,9%	24,8%
	% of Total	24,1%	0,8%	24,8%
	Residual	6,0	-6,0	
	Std. Residual	,2	-1,0	
Adjusted Residual	1,1	-1,1		
Total	Count	4016	153	4169
	Expected Count	4016,0	153,0	4169,0
	% within animal	96,3%	3,7%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	96,3%	3,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	1,302 ^a	1	,254		
Continuity Correction ^b	1,093	1	,296		
Likelihood Ratio	1,350	1	,245		
Fisher's Exact Test				,294	,147
Linear-by-Linear Association	1,301	1	,254		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 37,98.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 1,302$ $df = 1$, $p = 0,254$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, ισχύει η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της μορφικής τους συνάφειας είναι ανεξάρτητες.

Άρα η υπόθεση ότι η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της **μορφικής συνάφειας** που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη, ισχύει.

6.8.5 Έλεγχος ισχύος δέκατης υπόθεσης (10^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει του παράγοντα της **εμμοχής**»

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της εμμοχής (EMMONH) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της εμμοχής (EMMONH) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases						
	Valid		Missing		Total		
	N	Percent	N	Percent	N	Percent	
animal * EMMONΗΣ	ΛΑΘΟΣ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animal * ΛΑΘΟΣ EMMONΗΣ Crosstabulation

		ΛΑΘΟΣ EMMONΗΣ		Total
		OXI	NAI	
animal	Count	3065	69	3134
	Expected Count	3065,6	68,4	3134,0
	% within animal	97,8%	2,2%	100,0%
	% within ΛΑΘΟΣ			
	OXI EMMONΗΣ	75,2%	75,8%	75,2%
	% of Total	73,5%	1,7%	75,2%
	Residual	-,6	,6	
	Std. Residual	,0	,1	
	Adjusted Residual	-,1	,1	
	Count	1013	22	1035
	Expected Count	1012,4	22,6	1035,0
	% within animal	97,9%	2,1%	100,0%
	% within ΛΑΘΟΣ			
	NAI EMMONΗΣ	24,8%	24,2%	24,8%
	% of Total	24,3%	0,5%	24,8%
Residual	,6	-,6		
Std. Residual	,0	-,1		
Adjusted Residual	,1	-,1		
Total	Count	4078	91	4169
	Expected Count	4078,0	91,0	4169,0
	% within animal	97,8%	2,2%	100,0%
	% within ΛΑΘΟΣ			
	EMMONΗΣ	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total	97,8%	2,2%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,021 ^a	1	,885		
Continuity Correction ^b	,001	1	,982		
Likelihood Ratio	,021	1	,884		
Fisher's Exact Test				1,000	,499
Linear-by-Linear Association	,021	1	,885		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 22,59.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 0,021$, $df = 1$, $p = 0,885$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως, απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της εμμονής (EMMONH) είναι ανεξάρτητες.

Άρα η υπόθεση ότι η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει του παράγοντα της εμμονής ισχύει.

6.8.6 Έλεγχος ισχύος ενδέκατης υπόθεσης (11^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς οργανώνεται βάσει της υπερώνυμης κατηγορίας»

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της υπερωνυμίας (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της υπερωνυμίας (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animal * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animal * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ) Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
animal	Count	3128	6	3134
	Expected Count	3119,0	15,0	3134,0
	% within animal	99,8%	0,2%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)	75,4%	30,0%	75,2%
	ΌΧΙ			
	% of Total	75,0%	0,1%	75,2%
	Residual	9,0	-9,0	
	Std. Residual	,2	-2,3	
	Adjusted Residual	4,7	-4,7	
	Count	1021	14	1035
	Expected Count	1030,0	5,0	1035,0
	% within animal	98,6%	1,4%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)	24,6%	70,0%	24,8%
	ΝΑΙ			
	% of Total	24,5%	0,3%	24,8%
	Residual	-9,0	9,0	
	Std. Residual	-,3	4,1	
	Adjusted Residual	-4,7	4,7	
Count	4149	20	4169	
Total	Expected Count	4149,0	20,0	4169,0
	% within animal	99,5%	0,5%	100,0%

% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total	99,5%	0,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2- sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)
Pearson Chi-Square	21,974 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	19,610	1	,000		
Likelihood Ratio	18,107	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	21,969	1	,000		
N of Valid Cases	4169				

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,97.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 21,974$, $df = 1$, $p < 0,001$) έχει p μικρότερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p < 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, καταρρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της υπερώνυμης κατηγορίας (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο συνεισφέρει αρνητικά στην ανάσυρση βάσει της υπερωνυμίας (std. residual =4,1). Δεν ικανοποιήθηκε το κριτήριο της δοκιμασίας πως πρέπει οι τιμές στα κελιά να έχουν τιμή (observer και expected) μεγαλύτερη από 5 οπότε δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο δείκτης σημαντικότητας του Pearson (Pearson Chi-Square) οπότε εξετάζουμε το αποτέλεσμα του Fisher's Exact Test

6.8.7 Έλεγχος ισχύος δωδέκατης υπόθεσης (12^η)

«Η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **υπώνυμης κατηγορίας**»

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της υπώνυμης (ΥΠΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της υπωνυμίας (ΥΠΩΝΥΜΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
animal * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΩΝΥΜΙΑ)	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

animal * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΩΝΥΜΙΑ) Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΩΝΥΜΙΑ)		Total
		ΟΧΙ	ΝΑΙ	
		Count	3134	
Expected Count	3133,2	,8	3134,0	
% within animal	100,0%	0,0%	100,0%	
% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΩΝΥΜΙΑ)	75,2%	0,0%	75,2%	
% of Total	75,2%	0,0%	75,2%	
Residual	,8	-,8		
Std. Residual	,0	-,9		
Adjusted Residual	1,7	-1,7		
Count	1034	1	1035	
Expected Count	1034,8	,2	1035,0	
% within animal	99,9%	0,1%	100,0%	
% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΩΝΥΜΙΑ)	24,8%	100,0%	24,8%	
% of Total	24,8%	0,0%	24,8%	
Residual	-,8	,8		
Std. Residual	,0	1,5		
Adjusted Residual	-1,7	1,7		

Total	Count	4168	1	4169
	Expected Count	4168,0	1,0	4169,0
	% within animal	100,0%	0,0%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΩΝΥΜΙΑ)	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	100,0%	0,0%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,029 ^a	1	,082		
Continuity Correction ^b	,340	1	,560		
Likelihood Ratio	2,787	1	,095		
Fisher's Exact Test				,248	,248
Linear-by-Linear Association	3,028	1	,082		
N of Valid Cases	4169				

a. 2 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,25.

b. Computed only for a 2x2 table

Στην παραπάνω ανάλυση δεν ικανοποιήθηκε η απαραίτητη προϋπόθεση της στατιστικής δοκιμασίας Chi-Square πως θα πρέπει ως πρέπει οι τιμές στα κελιά να έχουν τιμή (observer και expected count) μεγαλύτερη από 5. Κατά συνέπεια, δεν μπορούμε να ερμηνεύσουμε το αποτέλεσμα της στατιστικής ανάλυσης. Γι' αυτό τον λόγο θα χρησιμοποιήσουμε το αποτέλεσμα της δοκιμασίας Fisher's Exact Test.

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($p = 0,248$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως, ισχύει η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της υπώνυμης κατηγορίας (ΥΠΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

Άρα η υπόθεση ότι η ανάσυρση των ζώων από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της υπώνυμης κατηγορίας, ισχύει.

6.9 Τρίτη ομάδα υποθέσεων – Κατηγορία «Φυτά»

6.9.1 Έλεγχος ισχύος δέκατης τρίτης υπόθεσης (13^η)

«Η ανάσχυση των φυτών από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της αισθητηριακής ιδιότητάς τους».

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσχυση βάσει της αισθητηριακής ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσχυση βάσει της αισθητηριακής ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
plant * ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

plant * ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ Crosstabulation

		ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
Count		3732	147	3879
Expected Count		3737,6	141,4	3879,0
% within plant		96,2%	3,8%	100,0%
% within				
plant	ΌΧΙ	92,9%	96,7%	93,0%
ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ				
% of Total		89,5%	3,5%	93,0%
Residual		-5,6	5,6	
Std. Residual		-,1	,5	

	Adjusted Residual	-1,8	1,8	
	Count	285	5	290
	Expected Count	279,4	10,6	290,0
	% within plant	98,3%	1,7%	100,0%
	% within			
NAI	ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	7,1%	3,3%	7,0%
	% of Total	6,8%	0,1%	7,0%
	Residual	5,6	-5,6	
	Std. Residual	,3	-1,7	
	Adjusted Residual	1,8	-1,8	
	Count	4017	152	4169
	Expected Count	4017,0	152,0	4169,0
	% within plant	96,4%	3,6%	100,0%
Total	% within			
	ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	96,4%	3,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,277 ^a	1	,070		
Continuity Correction ^b	2,715	1	,099		
Likelihood Ratio	3,993	1	,046		
Fisher's Exact Test				,073	,040
Linear-by-Linear Association	3,276	1	,070		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,57.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 3,277$ $df = 1$, $p = 0,070$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως, ισχύει η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής τους ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) είναι ανεξάρτητες.

Άρα η υπόθεση η ανάσχυση των φυτών από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της αισθητηριακής ιδιότητάς τους, δεν ισχύει.

6.9.2 Έλεγχος ισχύος δέκατης τέταρτης υπόθεσης (14^η)

«Η ανάσχυση των φυτών από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της συνυπώνυμης κατηγορίας»

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι:

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animate) και η ανάσχυση βάσει της συνυπώνυμης κατηγορίας (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ) είναι ανεξάρτητες. με εναλλακτική

H1 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσχυση βάσει του (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
plant * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

plant * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)

Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
		Count	3732	
Expected Count	3737,6	141,4	3879,0	
% within plant	96,2%	3,8%	100,0%	
plant ΌΧΙ	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	92,9%	96,7%	93,0%

	% of Total	89,5%	3,5%	93,0%
	Residual	-5,6	5,6	
	Std. Residual	-,1	,5	
	Adjusted Residual	-1,8	1,8	
	Count	285	5	290
	Expected Count	279,4	10,6	290,0
	% within plant	98,3%	1,7%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ			
ΝΑΙ	ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	7,1%	3,3%	7,0%
	% of Total	6,8%	0,1%	7,0%
	Residual	5,6	-5,6	
	Std. Residual	,3	-1,7	
	Adjusted Residual	1,8	-1,8	
	Count	4017	152	4169
	Expected Count	4017,0	152,0	4169,0
	% within plant	96,4%	3,6%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ			
Total	ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ)	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	96,4%	3,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2- sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)
Pearson Chi-Square	3,277 ^a	1	,070		
Continuity Correction ^b	2,715	1	,099		
Likelihood Ratio	3,993	1	,046		
Fisher's Exact Test				,073	,040
Linear-by-Linear Association	3,276	1	,070		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,57.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 3,277$, $df = 1$, $p = 0,070$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως,

ισχύει η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και ανάσυρση βάσει της συνυπωνυμίας τους (ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

Άρα η υπόθεση ότι η ανάσυρση των φυτών από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της συνυπώνυμης κατηγορίας, ισχύει.

6.9.3 Έλεγχος ισχύος δέκατης πέμπτης υπόθεσης (15^η)

«Η ανάσυρση των φυτών από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει ενός σεναρίου/συσχετισμού τους με το περιβάλλον όπου ζουν».

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
plant * ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

plant * ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ Crosstabulation

		ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ		Total
		Σ		
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
plant ΌΧΙ	Count	3544	335	3879
	Expected Count	3550,6	328,4	3879,0
	% within plant	91,4%	8,6%	100,0%
	% within ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	92,9%	94,9%	93,0%
	% of Total	85,0%	8,0%	93,0%
	Residual	-6,6	6,6	

	Std. Residual	-,1	,4	
	Adjusted Residual	-1,4	1,4	
	Count	272	18	290
	Expected Count	265,4	24,6	290,0
	% within plant	93,8%	6,2%	100,0%
NAI	% within ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	7,1%	5,1%	7,0%
	% of Total	6,5%	0,4%	7,0%
	Residual	6,6	-6,6	
	Std. Residual	,4	-1,3	
	Adjusted Residual	1,4	-1,4	
	Count	3816	353	4169
	Expected Count	3816,0	353,0	4169,0
Total	% within plant	91,5%	8,5%	100,0%
	% within ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	91,5%	8,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	2,055 ^a	1	,152		
Continuity Correction ^b	1,753	1	,185		
Likelihood Ratio	2,233	1	,135		
Fisher's Exact Test				,188	,089
Linear-by-Linear Association	2,054	1	,152		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 24,56.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 2,055$, $df = 1$, $p = 0,152$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως, ισχύει η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσχυση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) είναι ανεξάρτητες.

6.9.4 Έλεγχος ισχύος δέκατης έκτης υπόθεσης (16^η)

«Η ανάσχυρη των φυτών από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της μορφικής συνάφειας που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη».

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha=0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσχυρη βάσει της μορφικής συνάφειας (ΜΟΡΦΙΚΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσχυρη βάσει της μορφικής συνάφειας (ΜΟΡΦΙΚΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
plant * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

plant * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
plant	Count	3731	148	3879
	Expected Count	3736,6	142,4	3879,0
	% within plant	96,2%	3,8%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	92,9%	96,7%	93,0%
	% of Total	89,5%	3,6%	93,0%
	Residual	-5,6	5,6	
	Std. Residual	-,1	,5	
	Adjusted Residual	-1,8	1,8	
	Count	285	5	290
	Expected Count	279,4	10,6	290,0
NAI	% within plant	98,3%	1,7%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	7,1%	3,3%	7,0%

	% of Total	6,8%	0,1%	7,0%
	Residual	5,6	-5,6	
	Std. Residual	,3	-1,7	
	Adjusted Residual	1,8	-1,8	
	Count	4016	153	4169
	Expected Count	4016,0	153,0	4169,0
Total	% within plant	96,3%	3,7%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΜΟΡΦΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	96,3%	3,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,338 ^a	1	,068		
Continuity Correction ^b	2,773	1	,096		
Likelihood Ratio	4,074	1	,044		
Fisher's Exact Test				,074	,038
Linear-by-Linear Association	3,337	1	,068		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,64.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 3,338$ $df = 1$, $p = 0,068$ έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, ισχύει η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσχυση βάσει της μορφικής τους συνάφειας είναι ανεξάρτητες.

6.9.5 Έλεγχος ισχύος δέκατης έβδομης υπόθεσης (17^η)

«Η ανάσχυση των **φυτών** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει του παράγοντα της **εμμονής**»

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H_0 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσχυση βάσει της εμμονής (EMMONH) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσυρση βάσει της εμμονής (EMMONH) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

			Cases					
			Valid		Missing		Total	
			N	Percent	N	Percent	N	Percent
plant	*	ΛΑΘΟΣ	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%
EMMONHΣ								

plant * ΛΑΘΟΣ EMMONHΣ Crosstabulation

		ΛΑΘΟΣ EMMONHΣ		Total	
		OXI	NAI		
plant	Count	3793	86	3879	
	Expected Count	3794,3	84,7	3879,0	
	% within plant	97,8%	2,2%	100,0%	
	% within ΛΑΘΟΣ				
	OXI	EMMONHΣ	93,0%	94,5%	93,0%
	% of Total		91,0%	2,1%	93,0%
	Residual		-1,3	1,3	
	Std. Residual		,0	,1	
	Adjusted Residual		-,6	,6	
	Count		285	5	290
	Expected Count		283,7	6,3	290,0
	% within plant		98,3%	1,7%	100,0%
	% within ΛΑΘΟΣ				
	NAI	EMMONHΣ	7,0%	5,5%	7,0%
% of Total		6,8%	0,1%	7,0%	
Residual		1,3	-1,3		
Std. Residual		,1	-,5		
Adjusted Residual		,6	-,6		
Total	Count	4078	91	4169	
	Expected Count	4078,0	91,0	4169,0	

% within plant		97,8%	2,2%	100,0%
% within EMMONHΣ	ΛΑΘΟΣ	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total		97,8%	2,2%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,307 ^a	1	,579		
Continuity Correction ^b	,120	1	,729		
Likelihood Ratio	,329	1	,566		
Fisher's Exact Test				,834	,385
Linear-by-Linear Association	,307	1	,580		
N of Valid Cases	4169				

a. 0 cells (.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,33.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 0,307$, $df = 1$, $p = 0,579$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως, απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσχυση βάσει της εμμονής (EMMONH) είναι ανεξάρτητες.

6.9.6 Έλεγχος ισχύος δέκατης όγδοης υπόθεσης (18^η)

«Η ανάσχυση των φυτών από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς δεν οργανώνεται βάσει της υπερώνυμης κατηγορίας»

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H_0 : Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσχυση βάσει της υπερωνυμίας (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες.

με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο (animal) και η ανάσυρση βάσει της υπερωνυμίας (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες.

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
plant * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)	4169	90,2%	453	9,8%	4622	100,0%

plant * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ) Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
		plant	Count	
Expected Count	3860,4		18,6	3879,0
% within plant	99,5%		0,5%	100,0%
% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)	93,0%		95,0%	93,0%
ΌΧΙ				
% of Total	92,6%		0,5%	93,0%
Residual	-,4		,4	
Std. Residual	,0		,1	
Adjusted Residual	-,3		,3	
Count	289		1	290
Expected Count	288,6		1,4	290,0
% within plant	99,7%		0,3%	100,0%
% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)	7,0%		5,0%	7,0%
ΝΑΙ				
% of Total	6,9%		0,0%	7,0%
Residual	,4		-,4	
Std. Residual	,0		-,3	
Adjusted Residual	,3		-,3	
Total	Count	4149	20	4169
	Expected Count	4149,0	20,0	4169,0
	% within plant	99,5%	0,5%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ)	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	99,5%	0,5%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2- sided)	Exact Sig. (2- sided)	Exact Sig. (1- sided)
Pearson Chi-Square	,119 ^a	1	,730		

Continuity Correction ^b	,000	1	1,000		
Likelihood Ratio	,131	1	,718		
Fisher's Exact Test				1,000	,590
Linear-by-Linear Association	,119	1	,730		
N of Valid Cases	4169				

a. 1 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,39.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 0,119$ $df= 1$, $p = 0,730$) έχει p μεγαλύτερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p > 0,05$), οπότε είναι στατιστικά μη σημαντικό. Επομένως, καταρρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως φυτό (plant) και η ανάσυρση βάσει της υπερώνυμης κατηγορίας (ΥΠΕΡΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο συνεισφέρει αρνητικά στην ανάσυρση βάσει της υπερωνυμίας (std. residual =4,1). Δεν ικανοποιήθηκε το κριτήριο της δοκιμασίας πως πρέπει οι τιμές στα κελιά να έχουν τιμή (observer και expected) μεγαλύτερη από 5 οπότε δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο δείκτης σημαντικότητας του Pearson (Pearson Chi-Square) οπότε εξετάζουμε το αποτέλεσμα του Fisher's Exact Test

6.9.7 Έλεγχος ισχύος δέκατης ένατης υπόθεσης (19^η)

«Η ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει του **σεναρίου χρήσης** ή τους **συσχετισμού** τους με το περιβάλλον τους».

Για την ανάλυση της υπόθεσης ισχύει ο πίνακας animate* ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 19,745$, $df= 1$, $p < 0,001$) έχει p μικρότερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p < 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, καταρρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (ΣΕΝΑΡΙΟ/ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΟΣ) είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα συνεισφέρει θετικά στην ανάσυρση βάσει του σεναρίου/συσχετισμού (std. residual =2,4).

6.9.8 Έλεγχος ισχύος εικοστής υπόθεσης (20^η)

«Η ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **συνυπόνομης κατηγορίας**»

Για την ανάλυση της υπόθεσης ισχύει ο πίνακας animate* ΣΥΝΥΠΩΝΥΜΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

6.9.9 Έλεγχος ισχύος εικοστής πρώτης υπόθεσης (21^η)

«Η ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς** τους».

Για την ανάλυση της υπόθεσης ισχύει ο πίνακας animate*ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 12,211$, $df = 1$, $p < 0,001$) έχει p μικρότερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p < 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, καταρρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα (animate) και η ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής τους ιδιότητας (ΟΠΤΙΚΑ/ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ) είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα συνεισφέρει αρνητικά στην ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής ιδιότητας (std. residual = -1,9).

6.9.10 Έλεγχος ισχύος εικοστής δεύτερης υπόθεσης (22^η)

«Η ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει της **μορφικής συνάφειας** που συνδέει το ερέθισμα με την ανασυρόμενη λέξη».

Για την ανάλυση της υπόθεσης ισχύει ο πίνακας animate*ΜΟΡΦΙΚΗ ΣΥΝΑΦΕΙΑ

6.9.11 Έλεγχος ισχύος εικοστής τρίτης υπόθεσης (23^η)

«Η ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς **δεν** οργανώνεται βάσει του παράγοντα της **εμμονής**»

Για την ανάλυση της υπόθεσης ισχύει ο πίνακας animate *EMMONH

6.9.12 Έλεγχος ισχύος εικοστής τέταρτης υπόθεσης (24^η)

«Η ανάσυρση των **μεγάλων άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη τους ασθενούς οργανώνεται βάσει ενός **ειδοποιού μορφολογικού χαρακτηριστικού**»

Ο έλεγχος γίνεται μόνο μεταξύ των άβιων οντοτήτων.

Εφαρμόζουμε το στατιστικό κριτήριο χ^2 (χ τετράγωνο – chi square) για ανεξαρτησία με επίπεδο σημαντικότητας $\alpha = 0,05$

Η μηδενική υπόθεση που δοκιμάζεται είναι

H0: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως μεγάλη άβια οντότητα (bigobject) και η ανάσυρση βάσει ενός ειδοποιού μορφολογικού χαρακτηριστικού (ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες με εναλλακτική

H1: Οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως μεγάλη άβια οντότητα (bigobject) και η ανάσυρση βάσει ενός ειδοποιού μορφολογικού χαρακτηριστικού (ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ) δεν είναι ανεξάρτητες

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
bigobject * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ)	2844	61,5%	1778	38,5%	4622	100,0%

bigobject * ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ) Crosstabulation

		ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ)		Total
		ΌΧΙ	ΝΑΙ	
bigobject	Count	2421	36	2457
	Expected Count	2414,7	42,3	2457,0
	% within bigobject	98,5%	1,5%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ)	86,6%	73,5%	86,4%
	μικρό			
	% of Total	85,1%	1,3%	86,4%
	Residual	6,3	-6,3	
	Std. Residual	,1	-1,0	
	Adjusted Residual	2,7	-2,7	
	Count	374	13	387
μεγάλο	Expected Count	380,3	6,7	387,0
	% within bigobject	96,6%	3,4%	100,0%

Total	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ)	13,4%	26,5%	13,6%
	% of Total	13,2%	0,5%	13,6%
	Residual	-6,3	6,3	
	Std. Residual	-,3	2,5	
	Adjusted Residual	-2,7	2,7	
	Count	2795	49	2844
	Expected Count	2795,0	49,0	2844,0
	% within bigobject	98,3%	1,7%	100,0%
	% within ΛΕΞΙΚΟ ΛΑΘΟΣ ΣΗΜΑΣΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ (ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ)	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	98,3%	1,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	7,083 ^a	1	,008		
Continuity Correction ^b	6,009	1	,014		
Likelihood Ratio	5,816	1	,016		
Fisher's Exact Test				,018	,011
Linear-by-Linear Association	7,080	1	,008		
N of Valid Cases	2844				

a. 0 cells (,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,67.

b. Computed only for a 2x2 table

Το αποτέλεσμα της δοκιμασίας ($\chi^2 = 7,083$, $df = 1$, $p = 0,008$) έχει p μικρότερο του επιπέδου σημαντικότητας α ($p < 0,05$), οπότε είναι στατιστικά σημαντικό. Επομένως, καταρρίπτεται η μηδενική υπόθεση ότι οι μεταβλητές χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως μεγάλη άβια οντότητα (bigobject) και η ανάσυρση βάσει του ειδοποιητού μορφολογικού χαρακτηριστικού (ΜΕΡΩΝΥΜΙΑ) είναι ανεξάρτητες. Ο post-hoc έλεγχος του πίνακα ενδεχομένων (contingency table) δείχνει πως η μεταβλητή χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως έμβια οντότητα συνεισφέρει αρνητικά στην ανάσυρση βάσει της αισθητηριακής ιδιότητας (std. residual = 2,5).

Άρα, η υπόθεση η ανάσχυση των **μεγάλων άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη τους ασθενούς οργανώνεται βάσει ενός **ειδοποιού μορφολογικού χαρακτηριστικού**», ισχύει.

6.9.13 Σύνοψη ελέγχου υποθέσεων

Αύξων Αριθμός Υπόθεσης	Κατηγορίες ερεθισμάτων	Τρόπος Ανάσχυσης	Προβλεπόμενη Συσχέτιση	Ισχύς Πρόβλεψης
1	Έμβιες Οντότητες	Αισθητηριακή Ιδιότητα	Θετική	Επαλήθευση
2	Έμβιες Οντότητες	Συνυπόνημη Κατηγορία	Αρνητική	Επαλήθευση
3	Έμβιες Οντότητες	Σενάριο/Συσχετισμός	Αρνητική	Επαλήθευση
4	Έμβιες Οντότητες	Μορφική Συνάφεια	Αρνητική	Επαλήθευση
5	Έμβιες Οντότητες	Εμμονή	Αρνητική	Επαλήθευση
6	Ζώα	Αισθητηριακή Ιδιότητα	Θετική	Επαλήθευση
7	Ζώα	Συνυπόνημη κατηγορία	Αρνητική	Επαλήθευση
8	Ζώα	Σενάριο/Συσχετισμός	Αρνητική	Επαλήθευση
9	Ζώα	Μορφική Συνάφεια	Αρνητική	Επαλήθευση
10	Ζώα	Εμμονή	Αρνητική	Επαλήθευση
11	Ζώα	Υπερώνυμη Κατηγορία	Θετική	Επαλήθευση
12	Ζώα	Υπόνημη	Αρνητική	Επαλήθευση
13	Φυτά	Αισθητηριακή Ιδιότητα	Θετική	Μη επαλήθευση
14	Φυτά	Συνυπόνημη κατηγορία	Αρνητική	Μη Επαλήθευση

15	Φυτά	Σενάριο/Συσχετισμός	Αρνητική	Μη επαλήθευση
16	Φυτά	Μορφική Συνάφεια	Αρνητική	Μη επαλήθευση
17	Φυτά	Εμμογή	Αρνητική	Μη Επαλήθευση
18	Φυτά	Υπερώνυμη Κατηγορία	Θετική	Μη Επαλήθευση
19	Άβιες Οντότητες	Σενάριο/Συσχετισμός	Θετική	Επαλήθευση
20	Άβιες Οντότητες	Συνυώνυμη Κατηγορία	Αρνητική	Επαλήθευση
21	Άβιες Οντότητες	Αισθητηριακή Ιδιότητα	Αρνητική	Επαλήθευση
22	Άβιες Οντότητες	Μορφική Συνάφεια	Αρνητική	Μη επαλήθευση
23	Άβιες Οντότητες	Εμμογή	Αρνητική	Επαλήθευση
24	Μεγάλες Άβιες Οντότητες	Ειδοποιό Μορφολογικό Χαρακτηριστικό	Θετική	Επαλήθευση

Πίνακας 6.7: Σύνοψη Υποθέσεων

7 Συμπεράσματα – Μελλοντικές Προσεγγίσεις

7.1 Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν η διερεύνηση της δυσκολίας της λεξικής εύρεσης την οποία εμφανίζουν άτομα που έχουν υποστεί αγγειακή εγκεφαλική βλάβη (CVA L) με απώτερο στόχο την κατανόηση του μηχανισμού ανάσυρσης των οντοτήτων από τη σημασιολογική μνήμη. Λόγω του διατομεακού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει η μελέτη του εν λόγω θέματος θεωρήθηκε σκόπιμη η αποσαφήνιση κάποιων βασικών εννοιών που άπτονται των πεδίων της νευρολογίας και της κλινικής ψυχολογίας.

Στη μελέτη αυτή συνδυάσαμε τα προτεινόμενα, από τη διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, σχήματα ταξινόμησης των απαντήσεων των αφασικών ασθενών και την οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης ώστε να προβούμε σε μια αναδιαρθρωμένη ταξινόμηση των απαντήσεων των αφασικών ασθενών. Με γνώμονα, μάλιστα, μελέτες για τον εντοπισμό των σημασιολογικών ελλειμμάτων συγκεκριμένων κατηγοριών οντοτήτων αποφασίσαμε να αλλάξουμε την οπτική γωνία μελέτης του τρόπου οργάνωσης της σημασιολογικής μνήμης. Ενώ, λοιπόν, οι νευροψυχολογικές μελέτες εστιάζουν στο έλλειμμα της σημασιολογικής επεξεργασίας (semantic processing disorder) της μνήμης μελετώντας και συγκρίνοντας τα ποσοστά εύρεσης των άβιων και των έμβιων οντοτήτων, η παρούσα μελέτη, για πρώτη φορά στην βιβλιογραφία από όσο γνωρίζουμε, εξετάζει τα γλωσσικά «μονοπάτια» που ακολουθεί ο αφασικός, δηλαδή, τις μονολεκτικές και περιφραστικές τεχνικές που χρησιμοποιεί στην προσπάθειά του να φτάσει στη σκοπούμενη λέξη-στόχο.

Δεδομένου του σχετικού βιβλιογραφικού ελλείμματος για τα ελληνικά δεδομένα, θεωρούμε πως το πρωτογενές υλικό των πενήντα ηχητικών αρχείων που παραχωρήθηκε από την Α΄ Νευρολογική Κλινική του Πανεπιστημίου Αθηνών / Αιγινήτειο Νοσοκομείο αποτέλεσε ένα ικανοποιητικό δείγμα προς επεξεργασία τόσο γλωσσολογική όσο και στατιστική. Στο υλικό αυτό περιλαμβάνεται η εξέταση 35 αφασικών ασθενών που υποβάλλονται σε δύο δοκιμασίες οπτικής κατονομασίας των εικόνων (BNT, S&V) ενώ ο μέσος όρος των συμμετεχόντων στις μελέτες είναι 3-5 ασθενείς. Οι 79 μελέτες για το σημασιολογικό έλλειμμα των συγκεκριμένων κατηγοριών βασίζονται σε μελέτες περίπτωσης. Η απομαγνητοφώνηση των ηχητικών αυτών αρχείων είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός Ηλεκτρονικού Σώματος Κειμένων 53059 λέξεων και τη συνακόλουθη συγκρότηση μια Συλλογής 4169 Απαντήσεων Αφασικών Ασθενών.

Το Σώμα Κειμένων Οπτική Κατονομασίας επισημειώθηκε χειρωνακτικά με βάση το αναδιαρθρωμένο και προσαρμοσμένο για τους σκοπούς της έρευνάς μας, σχήμα

ταξινόμησης, δίνοντας μια ιδιαίτερα σύνθετη και πληροφοριακή πρώτη εικόνα για τους πιθανούς μηχανισμούς ανάσυρσης των οντοτήτων από τους αφασικούς. Η πολλαπλή επισημείωση, στο σημείο αυτό, κρίθηκε σκόπιμη προκειμένου να επιτευχθεί στο μεγαλύτερο βαθμό η λεπτομερής αναπαράσταση της κατηγορίας της απάντησης του αφασικού.

Μια ακόμα ενδιαφέρουσα απόρροια της πολλαπλής επισημείωσης υπήρξε η δημιουργία υποθέσεων σχετικά με τον τρόπο που οι ασθενείς χρησιμοποιούν τη σημασιολογική τους μνήμη στην προσπάθειά τους να κατονομάσουν ένα ερέθισμα. Ο σχηματισμός των υποθέσεων βασίστηκε στον συσχετισμό του τρόπου ανάσυρσης με την κατηγοριοποίηση των ερεθισμάτων. Ο τρόπος ανάσυρσης προήλθε από το δίπολο «αισθητηριακός – μη αισθητηριακός (σενάριο/συσχετισμός)» που προέρχεται από την ομαδοποίηση των σημασιολογικών χαρακτηριστικών.

Από τα δεδομένα εξήχθησαν 24 υποθέσεις, οι οποίες στη συνέχεια ελέγχθηκαν ως προς την ισχύ ή την αδυναμία τους με τη χρήση του λογισμικού «Statistical Package for the Social Sciences (SPSS)». Ο έλεγχος των είκοσι τεσσάρων υποθέσεων, πιστεύουμε πως αποτελεί μια ικανοποιητική πρώτη προσέγγιση για τη μελέτη του τρόπου με τον οποίο οι αφασικοί ασθενείς πλησιάζουν τη λέξη-στόχο στην προσπάθειά τους να την κατονομάσουν. Ο μηχανισμός αυτός συγκλίνει στην Αισθητηριακή/Λειτουργική Θεωρία σύμφωνα με την οποία ο παρατηρούμενος διαχωρισμός των εννοιών είναι προϊόν μιας περισσότερο βασικής διχοτόμησης που αφορά στη διαφορετική κατανομή της οπτικής και της λειτουργικής πληροφορίας που σχετίζεται με τη σημασία των λέξεων.

Στη διεθνή βιβλιογραφία και συγκεκριμένα στην αγγλική, υπάρχουν πάνω από 79 (case-studies) μελέτες που εξετάζουν το σημασιολογικό έλλειμμα συγκεκριμένων κατηγοριών. Οι μελέτες αυτές βασίζονται στις θεωρίες οργάνωσης της σημασιολογικής μνήμης. Από τις θεωρίες που βασίζονται στην αρχή της νευρικής δομής, δηλαδή, την τροποειδική (modality-specific) και την τομεοειδική (domain-specific), προέκυψε η Αισθητηριακή/Λειτουργική Θεωρία (Sensory/Functional Theory) καθώς και η Τομεοειδική (Domain-Specific Theory). Σύμφωνα με την πρώτη την Αισθητηριακή/Λειτουργική Θεωρία, η ικανότητα να αναγνωρίζουμε τις έμβιες οντότητες βασίζεται στις εγγενείς διεργασίες του οπτικού συστήματος του εγκεφάλου ενώ η ικανότητα να αναγνωρίζουμε τις άβιες οντότητες βασίζεται στις εγγενείς διεργασίες του λειτουργικού/συσχετιστικού συστήματος. Οι μελέτες από τις οποίες προέρχεται η Αισθητηριακή/Λειτουργική Θεωρία ξεκινούν από το γεγονός ότι οι έμβιες οντότητες είναι

περισσότερο αισθητηριακά και οπτικά όμοιες από ό,τι οι άβιες οντότητες. Απόρροια αυτού είναι ότι η βλάβη στην οπτική επεξεργασία επηρεάζει την κατηγορία των έμβιων οντοτήτων σε σχέση με τις άβιες οντότητες. Υπάρχει δηλαδή μια σχέση ανάμεσα στην εξασθένηση των τρόπων με τους οποίους γίνεται η επεξεργασία της πληροφορίας (οπτικός, λειτουργικός) και των κατηγοριών που ανήκει το αντικείμενο (βιολογικές κατηγορίες, ανθρωπογενή αντικείμενα). Οι νευροψυχολογικές αυτές μελέτες για την επιβεβαίωση ή μη των υποθέσεων τους βασίζονται στο ποσοστό της εύρεσης των λέξεων που ανήκουν στις έμβιες ή τις άβιες οντότητες. Αυτό σημαίνει πως η εύρεση περισσότερων έμβιων και λιγότερο άβιων οντοτήτων συνεπάγεται εξασθένηση στην οπτική επεξεργασία του ερεθίσματος, ενώ το αντίθετο, δηλαδή, εύρεση περισσότερων άβιων και λιγότερο έμβιων οντοτήτων συνεπάγεται εξασθένηση των λειτουργικών/ συσχιστικών ιδιοτήτων.

Η παρούσα έρευνα για τη μελέτη του σημασιολογικού ελλείμματος συγκεκριμένων κατηγοριών βασίστηκε σε 35 περιπτώσεις ασθενών για την επιβεβαίωση ή την απόρριψη του σχηματισμού των υποθέσεων. Εδώ, δεν ξεκινάμε από το γεγονός ότι τις έμβιες οντότητες τις χαρακτηρίζει το δομικά όμοιο σχήμα τους. Αντίθετα, έγιναν κάποιες διερευνητικές υποθέσεις για το αν υφίσταται σχέση μεταξύ των έμβιων οντοτήτων και της αισθητηριακής τους ιδιότητας καθώς και μεταξύ των άβιων οντοτήτων και των λειτουργικών ιδιοτήτων τους αξιοποιώντας τις λεξικές υποκαταστάσεις στην προσπάθεια των ασθενών να φτάσουν στη σωστή κατονομασία.

Την Αισθητηριακή/Λειτουργική Θεωρία επαληθεύουν οι πιο κάτω υποθέσεις:

- (1) «Η ανάσυρση των **έμβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς** τους».
- (2) «Η ανάσυρση των **ζώων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς** τους».
- (3) «Η ανάσυρση των **φυτών** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει της **αισθητηριακής ιδιότητάς** τους».
- (4) «Η ανάσυρση των **άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη του ασθενούς γίνεται βάσει του **σεναρίου χρήσης** ή τους **συσχετισμού** τους με το περιβάλλον τους».

Η πρώτη, η δεύτερη και η τέταρτη υπόθεση επαληθεύτηκαν για την ισχύ της αληθείας τους. Αυτό σημαίνει πως η αισθητηριακή/λειτουργική θεωρία επιβεβαιώνεται όχι μέσω του ποσοστού της εύρεσης των ερεθισμάτων που ανήκουν στις έμβιες ή τις άβιες οντότητες

αλλά μέσα από τον τρόπο ανάσυρσης άλλων εννοιών που στις μεν έμβιες οντότητες ομοιάζουν οπτικά στις δε άβιες υφίσταται λειτουργική σχέση. Η μη επαλήθευση των φυτών δεν φαίνεται να επηρεάζει την ισχύ της υπόθεσης διότι ο αριθμός των φυτών σε σχέση με το σύνολο των ερεθισμάτων είναι μικρός οπότε εκ των πραγμάτων δεν αναμένετο στατιστικά σημαντικό αποτέλεσμα.

Ένα ακόμη σημαντικό εύρημα της μελέτης μας είναι ότι επιβεβαιώθηκε η μη ισχύς ενός μεγάλου αριθμού υποθέσεων που αφορούν το συσχετισμό των κατηγοριών με άλλους παράγοντες ανάσυρσης, όπως η μορφική συνάφεια, η συνυπωνυμία και η εμμονή.

Η επιβεβαίωση της μη ισχύος των υποθέσεων για τον τρόπο ανάσυρσης των εμβίων οντοτήτων βάσει της μορφικής συνάφειας, της συνυπωνυμίας και της εμμονής ενισχύει την αισθητηριακή/λειτουργική θεωρία αφού δεν συντρέχουν άλλοι παράγοντες για το μηχανισμό ανάσυρσης των οντοτήτων.

Η επιβεβαίωση, μάλιστα, της μη ισχύος της συνυπωνυμίας έρχεται σε αντίθεση με τις μελέτες που υποστηρίζουν ότι η οργάνωση της σημασιολογικής μνήμης γίνεται με βάση τις κατηγορίες που ανήκει η κάθε οντότητα.

Τέλος, ένα ενδιαφέρον εύρημα της μελέτης μας είναι ότι ο παράγοντας μέγεθος παίζει ρόλο στην ανάσυρση αβίων οντοτήτων πράγμα που έρχεται σε αντίθεση με την Αισθητηριακή/Λειτουργική Θεωρία. Η υπόθεση που έρχεται σε αντίθεση με την ισχύ της Αισθητηριακής/Λειτουργικής Θεωρίας είναι η εξής:

«Η ανάσυρση των **μεγάλων άβιων οντοτήτων** από τη σημασιολογική μνήμη τους ασθενούς οργανώνεται βάσει ενός **ειδοποιού μορφολογικού χαρακτηριστικού**»

Αυτό το γεγονός ίσως υποδηλώνει ότι το μέγεθος είναι ένα υπερ-κατηγοριακό χαρακτηριστικό, δηλαδή επηρεάζει την ανάσυρση τόσο των αβίων όσο και των εμβίων οντοτήτων.

7.2 Μελλοντικές Προσεγγίσεις

Από την επεξεργασία του πρωτογενούς υλικού που μάς έδωσαν τα ηχητικά αρχεία προέκυψαν κάποια ζητήματα που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για μελλοντική έρευνα. Η επιβεβαίωση ή η απόρριψη της ισχύος των υποθέσεων της έρευνάς μας με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS μάς έδωσε τη δυνατότητα εξαγωγής συμπερασμάτων για το μηχανισμό ανάσυρσης των οντοτήτων και της οργάνωσης της σημασιολογικής μνήμης. Οι υποθέσεις μας βασίζονταν στη σύγκριση δύο μεταβλητών π.χ. τη μεταβλητή «χαρακτηρισμός του ερεθίσματος ως ζώο» (animal) και τη μεταβλητή «ανάσυρση βάσει

της αισθητηριακής ιδιότητας του» (οπτικά/μορφολογικά χαρακτηριστικά). Μια περαιτέρω έρευνα θα μπορούσε να επικεντρώσει στην εξαγωγή και τον συνακόλουθο έλεγχο περισσότερων αλλά και πιο αυστηρά οριοθετημένων υποθέσεων. Μια τέτοιου είδους υπόθεση θα μπορούσε να εστιάσει στον τρόπο οργάνωσης και ανάσυρσης κατηγοριών οντοτήτων με άλλες οντότητες που παρουσιάζουν ένα συγκεκριμένο σχήμα επισημείωσης, όπως την ταυτόχρονη σημασιολογική και μορφική συνάφεια (π.χ. οδοντόβουρτσα → οδοντόκρεμα, πριόνι → αλυσοπρίονο).

Μια άλλη ενδιαφέρουσα προσέγγιση του τρόπου ανάσυρσης των οντοτήτων θα ήταν ο συσχετισμός των ανασυρόμενων λέξεων με μια λεπτότερης υφής κατηγοριοποίηση των ερεθισμάτων των δοκιμασιών της οπτικής κατονομασίας. Με το σκεπτικό αυτό, τα ζώα θα ταξινομούσαν σε θηλαστικά, πτηνά, τρωκτικά κ.ο.κ., ενώ οι άβιες οντότητες θα χωρίζονταν κι αυτές με τη σειρά τους ανάλογα, π.χ. το «παγκάκι» θα ανήκε στην κατηγορία «επίπλωση πόλης» και δε θα ήταν κάτω από την ίδια κατηγορία με το «μοιρογνωμόνιο» που ανήκει στα «γεωμετρικά όργανα».

Οι υποθέσεις, επίσης, θα μπορούσαν να βασιστούν στην έτερη θεωρία οργάνωσης της σημασιολογικής μνήμης, την αρχή της συσχετιζόμενης δομής. Σύμφωνα, λοιπόν με αυτή την αρχή η οποία βασίζεται στα συσχετιζόμενα χαρακτηριστικά των εννοιών, η δημιουργία υποθέσεων θα βασιζόταν σε κάθε έννοια ξεχωριστά και όχι στις κατηγορίες ή τα πεδία των ερεθισμάτων. Με αυτόν τον τρόπο κάθε έννοια θα συσχετιζόταν με ένα σύνολο χαρακτηριστικών που ανασύρουν οι αφασικοί είτε μονολεκτικά είτε περιφραστικά. Π.χ. ποια χαρακτηριστικά οδηγούν στην συσχέτιση «πελεκάνος – πελαργός», «πελεκάνος – παπαγάλος», «πελεκάνος – πετεινός» ή του «πελεκάνου» και της περιφράσης «αυτός επειδή έχει τόσο μεγάλο τέτοιο είναι διαφορετικό από τα πουλιά που ξέρουμε».

Τέλος, ένα ενδιαφέρον ζήτημα που θα αποτελούσε σημαντική συνεισφορά για το επιστημονικό πεδίο της Νευρολογίας είναι η διερεύνηση της συσχέτισης του τρόπου ανάσυρσης των λεξικών λαθών σημασιολογικής συνάφειας με τον τύπο της αφασίας στον οποίο ανήκει ο κάθε αφασικός ασθενής ή με τη βλάβη (lesion) στη συγκεκριμένη περιοχή του εγκεφάλου που υπέστη λόγω του αγγειακού εγκεφαλικού επεισοδίου.

Βιβλιογραφία

Basso, A. (2003). *Aphasia and its therapy*. Oxford: Oxford University Press

Benson, DF & Ardila, A. *Aphasia: a clinical perspective*. New York, NY: Oxford University Press, 1996: 235-251.

Caramazza, A & Shelton, J. R. (1998). 'Domain specific knowledge systems in the brain: the animate-inanimate distinction.' *Journal of Cognitive Neuroscience* 10, 1–34.

Cruse, Alan. (2000). *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Oxford: OUP.

Caramazza, A., and Hillis, A. E. (1991). Lexical organization of nouns and verbs in the brain. *Nature* 349, 788–790.

Caramazza, A., & Hillis, A. E. (1990). Where do semantic errors come from? *Cortex*, 26, 95-122.

Dell, G. (1986). A spreading activation theory of retrieval in sentence production. *Psychol. Rev.* 93, 283–321.

Farah M J & McClelland J L (1991). 'A computational model of semantic memory impairment: modality specific and emergent category specificity.' *Journal of Experimental Psychology: General* 120, 339–357.

Garrett, M. F. (1992). Disorders of lexical selection. *Cognition*, 42, 143-180.

Glaser, W. R. (1992). Picture naming. *Cognition* 42, 61–105.

Goodglass, H. and Kaplan, E. (1983). *The assessment of aphasia and related disorders* Lea: and Febinger, Philadelphia.

Goodglass, H., Kaplan, E., Weintraub, S., et al. (1976). The "tip-of-the-tongue" phenomenon in aphasia. *Cortex* 12, 145–153.

Goodglass, H., and Wingfield, A. (1997). *Anomia—Neuroanatomical and Cognitive Correlates*. Academic Press, San Diego.

Hillis, A. & Caramazza, A. (1991). Category-specific naming and comprehension impairment: A double dissociation. *Brain*, 114, 2081-2094.

Indefrey, P., & Levelt, W. J. M. (2000). The neural correlates of language production. In M. Gazzaniga (Ed.), *The new cognitive neurosciences*. Cambridge, MA: MIT Press.

Kambanaros, M. (2008). The trouble with nouns and verbs in Greek fluent aphasia. *Journal of Communication Disorders*, 41, 1-19.

Kohn, S.E., & Goodglass, H. (1985). Picture-naming in aphasia. *Brain and Language*, 24, 266–283.

Lambon-Ralph, M.A., Howard, D., Nightingale, G. & Ellis A.W. (1998). ‘Are living and non-living category-specific deficits causally linked to impaired perceptual or associative knowledge? Evidence from a category-specific double dissociation.’ *Neurocase* 4, 311–338.

Lambon Ralph, M. A., Sage, K., & Roberts, J. (2000). Classical anomia: A neuropsychological perspective on speech production. *Neuropsychologia*, 38, 186-202.

Levelt, W. J. M. (1989). *Speaking: From intention to articulation*. Cambridge, MA: MIT Press.

Levelt, W. J. M. (1992). Accessing words in speech production: Stages, processes and representations. *Cognition*, 42, 1-22.

Levelt, W. J. M., Roelofs, A., & Meyer, A. S. (1999). A theory of lexical access in speech production. *Behavioral and Brain Sciences*, 22, 1-75.

Laine, M., & Martin, N. (2006). *Anomia: Theoretical and Clinical Aspects*. Hove, UK: Psychology Press.

Lyons, John. (1968). *Introduction to Theoretical Linguistics*. Cambridge: Cambridge

University Press.

Mahon, B. Z., & Caramazza, A. (2006). The organisation of conceptual knowledge in the brain: The future's past and some future directions. *Cognitive Neuropsychology*, 23, 13-38.

Miceli, G., Giustolisi, L., & Caramazza, A. (1991). The interaction of lexical and non-lexical processing mechanisms: Evidence from anomia. *Cortex*, 27, 57–80.

Minsky, M. (1975). A framework for representing knowledge. In P. H. Winston (Ed.), *The psychology of computer vision* (pp. 211–277). New York: McGraw-Hill.

Murphy, M. Lynne. (2003). *Semantic Relations and Lexicon*. Cambridge: CUP.

Nickels, L. (1997). *Spoken word production and its breakdown in aphasia*. Hove, UK: Psychology Press.

Rosch E., Mervis, C. B., Gray, W. D., Johnson, D. M., & Boyes-Braem, P. (1976). Basic objects in natural categories. *Cognitive Psychology*, 8(3), 382-439.

Rosch, E. 1978. Principles of categorization. In Rosch, E. & Lloyd, B. (Eds.). *Cognition and Categorization*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum. PP.27-48.

Sartori G & Lombardi L (2004). 'Semantic relevance and semantic disorders.' *Journal of Cognitive Neuroscience* 16, 439–452.

Shelton, J. R., & Caramazza, A. (2001). The organization of semantic memory. In B. Rapp (Ed.), *The handbook of cognitive neuropsychology* (pp. 423–443). Hove, UK: Psychology Press.

Sinclair, J. 1991. *Corpus, concordance, collocation: Describing English language*. Oxford University Press, Oxford.

Snodgrass, J., Vanderwart, M. (1980). A standardized set of 260 pictures: Norms for name agreement, image agreement, familiarity, and visual complexity. *Journal of Experimental Psychology: Human Learning and Memory*, 6, 174–215.

Tyler L K & Moss H E (2001). 'Towards a distributed account of conceptual knowledge.' *Trends in Cognitive Science* 5, 244–252.

Ungerer, F. & Schmid, H-J. 1996. *An Introduction to Cognitive Linguistics*. Harlow: A.W. Longman.

Vitkovitch, M., Humphreys, G. W., & Lloyd-Jones, T. J. (1993). On naming a giraffe a zebra: picture naming errors across different object categories. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 19, 243-259.

Warrington E K & McCarthy R (1983). 'Category specific access dysphasia.' *Brain* 106, 859–878.

Warrington E K & McCarthy R (1987). 'Categories of knowledge: further fractionations and an attempted integration.' *Brain* 110, 1273–1296.

Warrington E K & Shallice T (1984). 'Category-specific semantic impairment.' *Brain* 107, 829–854.

Γούτσος, Δ., Πόταγας, Κ., Λέκκα, Α., Δριτσάκης, Γ., Κασελίμης, Δ. & Ευδοκιμίδης, Ι. (2012). Σώματα κειμένων και αφασία: Από τη γλωσσική ικανότητα στη χρήση. Στο Πόταγας, Κ. & Ευδοκιμίδης, Ι. (επιμ.) *Λόγος και Νόηση. Συζητήσεις για τον Λόγο στο Αιγινήτειο*. Αθήνα: Συνάψεις, 101-124.

Γεωργακοπούλου, Α. & Γούτσος, Δ. (1999) *Κείμενο και Επικοινωνία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παράρτημα Α: Δείγμα επισημειωμένων απαντήσεων μέσα στο περιβάλλον του διαλόγου για κάθε ερέθισμα

Περιβάλλον απάντησης

Αριθμητήριο

AV1

<EM1>: για πες μου αυτό τί είναι; (.) δε σου θυμίζει τίποτα;

<AV1>: <K> @@ </K>

<EM1>: αυτό αρχίζει από «αρ» (.) [είναι μία

<AV1>: <Π1-B> & <Λ2> [α-ρι-θμός </Π1-B> & </Λ2>

<EM1>: σ' αυτό μ' αυτό μαθαίνουν να μετρούν τα παιδιά

<AV1>: <K> ναι </K>

<EM1>: μ' αυτό εδώ (.) είναι 'να «αρ:»

<AV1>: <K> (...) </K>

<EM1>: δύσκολο;

<AV1>: ναι

<EM1>: μεγάλη λέξη; κάτσε να κάνουμε κάτι άλλο

AG1

<EM1>: και μια που παμε πολλά (.) είπαμε πολλά πράγματα (.) απ'τα παλιά για να δούμε κι αυτό (.) αυτό τί είναι;

<AG1>: <K> (...) </K>

<EM1>: σας θυμίζει κάτι;

<AG1>: <K> το:: (.) ό::κι </K>

<EM1>: τί κάνουμε μ' αυτό;

<AG1>: ε:: <Π1-B> ρι-νού-με τις λέξεις </Π1-B>

<EM1>: μ::; μ' αυτό τί κάνουμε; (.) «μ' αυτό μαθαίνουν τα παιδιά να μετράνε»

<AG1>: <K> ναι </K>

<EM1>: ε;

<AG1>: ναι

<EM1>: γι' αυτό σας είπα είδαμε τους χάρακες τα είδαμ' όλα να δούμε κι αυτό (.) ε:: είναι ένα «αρ»

<AG1>: <N1> α-ρι-θμο-το-λόγιο </N1>

<EM1>: περίπου (.) το- το πετύχαμε περίπου (.) είναι ένα «αριθμητή»

<AG1>: <Π1-B> & <Λ2> αριθμητική </Π1-B> & </Λ2>

<EM1>: που μαθαίνουμε αριθμητική πολύ ωραία

<AG1>: ναι

AZ1

<AZ1>: <Π1-B> αυτό είναι μ:: τα παιδιά γράφουνε ε:: μάθουνε μέτρανε να να να πώς το λέει; Τα παιδιά να μάθουν να </Π1-B>

<EM1>: πώς το λέμ' αυτό; είναι 'να «αρ::»

<AZ1>: <Λ2> -ριθμητικό αριθμητικό </Λ2>

<EM1>: είναι 'να «αρ»

<AZ1>:<N1> αρτηρικό αρτικό αρ-τιρικό </N1>((γέλια))

<EM1>: είναι λίγο δύσκολη λέξη ας την αφήσουμε (.) μπράβο σας πάντως

AK1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AK1>: <1-B> αυτό είν'ένα:: (.) ένα:: () που μετράνε:: (.) μ:: τα μικρά παιδιά </Π1-B>

<EM1>: πώς το λένε; (.) είναι το «α::ρ»

<AK1>: αριθμ- (...)

<EM1>: για συνεχίστε αυτό που λέγατε είναι το (.) «α::ρ»

<AK1>: <Λ2> α::ριθμη-θμητικό </Λ2>;

<EM1>: αχα

AL1

<AL1>: <Π1-B> αυτό μετράνε τα παιδάκια:: </Π1-B>

<EW1>: ναι ναι ναι

<AL1>: <K> πώς λέγεται; </K>

<EW1>: [πώς λέγεται;

<AL1>: <K> [αρι αριθμό:: όχι </K>

<EW1>: ναι ((προτρεπτικός τόνος))

<AL1>: <N1> αριθμό::μετρητής; </N1>

<EW1>: μ:: ((ρηνικοποιημένη δήλωση άρνησης))

<AL1>: μηχανή όχι μηχανή;

<EW1>: «αριθμητή»

<AL1>: <Π1-B> αριθμητι- αριθμητική κάνουν αλλά αυτό πώς λέγεται δε θυμάμαι </Π1-B>

<EW1>: αριθμητήριο

<AL1>: αριθμητήριο

<EW1>: δεν πειράζει τα πήγατε πάρα πολύ καλά.

AT1

<EW1>: κι αυτό εδώ το τελευταίο;

<AT1>: <Π1-B> λοιπόν αυτά είναι που είναι στη::ν ε:: (.) που είναι στην ε:: στο στο δημοτικό:: [στο αυτό:: ε:: </Π1-B>

<EW1>: [α μπράβο (.) πώς το λέμε; (.) «μ' αυτό μαθαίνουν τα μετράνε τα παιδιά»

<AT1>: <K> εμείς είχαμε μου φαίνεται; </K>((γέλιο))

<EW1>: «αρι»

<AT1>: αριθμ- αριθμη- <Λ2> αριθμητικό; </Λ2> <Π1-B> & <Λ2> ε αριθμητική; <Π1-B> & </Λ2>

<EW1>: αριθμητήριο (.) ντάξει (.) τελειώσαμε (.) μπράβο:: τελειώσαμε μ' αυτά

Αρκούδα

AS4

<EM1>: τί είν' αυτό;

<AS4>: <K> πο:: πο ρε κοίτα κοίτα το (.) η τέτοια είναι η:: </K>

<EM1>: είναι μία «αρ»

<AS4>: <Π3> ναι:: και 'πεσα έφαγα χθες το βράδυ ένα νάδιψα </Π3>

<EM1>: φάγατε μια αρκούδα χθες το βράδυ;

<AS4>: ακριβώς

<EM1>: οκεί

<AS4>: Παναγία μου ένα πράγμα

<EM1>: για να ξαναγυρίσουμ' εδώ (.) αυτό τί είναι;

<AS4>: <Π1-B> είναι μία ζούγκλα [μία ζούγκλα </Π1-B>

<EM1>: [είναι μία «αρ»

<AS4>: <Π1-B> & <N1> μία ξούκλα </Π1-B> & </N1>

<EM1>: «είναι 'να ζώο που του αρέσει το μέλι»

<AS4>: <K> ναι:: </K>

<EM1>: είναι μία «αρ»

<AS4>: <K> α Παναγία μου:: </K>

<EM1>: «αρ»

<AS4>: <K> ναι το ξέρω (.) το χω δω πάλω στο:: στο τέτοιο </K>

<EM1>: για να προσπαθήσουμε κάτι άλλο

Άρπα

AA2

<AA2>: (...) εδώ να- να πούμε δω πέρα είναι:: (.) ε:: <Λ1-A> το μουσικό όργανο <Λ1-A>
(.) <Π1-B> aaaaa </Π1-B> ((τραγουδιστά για το πώς κάνει η άρπα))

<EW1>: μουσικό όργανο είναι (.) «ά»(.) «άρ»

<AA2>: <K> αριερο (.) αριερο </K>

<EW1>: «άρ::»

<AA2>: <K> αυτό </K>

<EW1>: αυτό:: ((γέλιο) (.) άρπα

<AA2>: άρπα ναι

<EW1>: ναι

AS1

<EM1>: αυτή εδώ; (.) αυτό εδώ τί είναι;

<AS1>: α αυτό (.) <Π1-B> επειδή μου αρέσει πολύ η μουσική </Π1-B>

<EM1>: μχμ

<AS1>: <Λ1-B> λύρα </Λ1-B> (.) όχι λύρα ακριβώς κάπως

<EM1>: πώς [λέγεται αυτό];

<AS1>: < Π1-B > [παίζουν έτσι </Π1-B>

<EM1>: μχμ (.) πώς λέγεται;

<AS1>: (...) <Π1-B> δεν ξέρω έχω πάει πολλές φορές (.) στη Λυρική Σκηνή και (.)
μπορώ (.) και φ και δε μπορώ να καταλάβω τι όταν ακούς και ε:: μουσική όλοι υπάρχει
οποσδήποτε ένα τέτοιο μαζί πάντα </Π1-B>

<EM1>: αυτό το λέμε λοιπόν «αρ» (.) αυτό είναι μία «αρ»
<AS1>: έχει σχέση με το <Π1-B> αρμονία <Π1-B> δηλαδή;
<EM1>: αρχίζει από «αρ»
<AS1>: <K> δε δε μου πάει αυτή τη στιγμή </K>
<EM1>: «παίζουμε μουσική με τα δάχτυλα μ' αυτό» έτσι; μ;
<AS1>: <K> ναι ναι </K>
<EM1>: «παίζουμε μουσική με τα δάχτυλα» στην «αρ»
<AS1>: <K> δε (.) φέτο έχω κάνει </K>
<EM1>: η άρπα δεν είν' αυτή;
<AS1>: άρπα ναι

Βαρέλι

AV1

<AV1>: <Π1-B> κρασί </Π1-B>(.) όσο ο:: το:: (...) [βα
<EW2>: [είναι::] ναι
<AV1>: <N2> βαόντο </N2>
<EW2>: είναι ένα «βα-ρέ::
<AV1>: <N1> -vo </N1>
<EW2>: «βα-ρέ::-λι»
<AV1>: -λι
<EW2>: ωραία

AM4

<AM4>: ε:: (.) <Π1-B> κρασί </Π1-B>
<EM1>: ναι ((γέλιο)) (.) [αλλά::
<AM4>: [((γέλιο))
<EM1>: αυτό είναι μέσα (.) ((γέλιο)) πίνετε καθόλου κρασάκι;
<AM4>: ναι
<EM1>: πολύ ή λίγο;
<AM4>: ε::
<EM1>: ένα τέτοιο ας πούμε την ημέρα ή λιγότερο; ((γέλιο))

<AM4>: ((γέλιο))

<EM1>: όχι τόσο πολύ [έτσι;

<AM4>: [ε καλά

<EM1>: κανά ποτηράκι δύο;

<AM4>: ε::

<EM1>: τρία τέσσερα; (.) έξι επτά; ((γέλιο))

<AM4>: ((γέλιο))

<EM1>: πόσα; (.) δε μου λέτε πόσο πίνετε

<AM4>: ε:: τώρα

<EM1>: ε:: ντάξει ((γέλιο)) (.) λοιπόν (.) πάμε να δούμε τί είναι αυτό πώς (.) πώς το λένε

<AM4>: κα- (.) <Π1-B> κρασί </Π1-B> (.) όχι

<EM1>: λοιπόν (.) αυτό είναι 'να «βα[::

<AM4>: <Σ> [βα::ρέλι </Σ>

<EM1>: ωραία

Βελάκι

AA2

<AA2>: <Π1-B> dart </Π1-B>

<EW1>: ναι:: ((γέλιο))[πώς το λέμε;

<AA2>: [dart] ε::: (.) <Π1-B> στόχος </Π1-B> (...) dart ε::

<EW1>: «το ρίχνουμε στο στόχο»

<AA2>: Ναι (.) dart ε:: είναι:: ((χτυπάει το χέρι του πάνω στο τραπέζι))

<EW1>: ε:: «βε»

<AA2>: <Σ> βέλος </Σ>

<EW1>: μπράβο

AI1

<AI1>: και <Π1-B> darts που κάνουμε τα φστ στους φάρους τους φιλάκε φιλάκε </Π1-B>

<EW1>: «το ρίχνουμε στο στόχο αυτό»

<AI1>: <K> ναι αυτό είπα </K>

<EW1>: ναι ναι «βε»

<AI1>: <Σ> βελάκι </Σ>είπα

<EW1>: α βελάκι είπατε

<AI1>: ναι φιλάκι που έχουμε τα darts εμείς εμείς που έχουμε πολλά στο:: κατάλαβες
τόρα εκεί εμείς παίρνουμε πουρά ε:: ντιγουά ε:: πώς το λένε τώρα

<EW1>: δεν ξέρω μου λέτε και πολλά αγγλικά [και @@@

<AI1>: [αστο αστο αστο

AM2

<EM1>: ώπα ((κατά την αλλαγή της σελίδας)) αυτό τί είναι;

<AM2>: <Π1-B> ε πώς το λέμε αυτό που πετάμε να πετάξουμε καμιά σούπερ βελόνα
</Π1-B>(.) πώς τη λέμε <Λ2> βελόνα αυτή </Λ2>

<EM1>: είναι ένα «βε»

<AM2>: <Σ> βελ- βέλη βέλη βέλη <Σ> πώς το λένε;

<EM1>: ωραία

AS1

<AS1>: α ναι ναι δε θα το 'παιρνα δε θα το 'κανα

<EM1>: αυτό τί είναι; είναι λίγο δύσκολη λέξη (.) αυτό τί είναι; το 'χετε ξαναδεί;

<AS1>: όχι (.) <Π2> κάτι που έχει σχέση να ε:: ακονίσεις κάτι να δέσεις κάτι </Π2>

<EM1>: να σας πω από τί αρχίζει να προσπαθήσετε να το βρείτε

<AS1>: ναι

<EM1>: μ;

<AS1>: ναι

<EM1>: αυτό είναι ένα «βε::»

<AS1>: <Π1-B> αυτό που που τα πετάνε; </Π1-B>

<EM1>: ακριβώς

<AS1>: <Π1-B> τα παιδιά που έχουν ένα τέτοιο και κάνουνε < Π1-B>

<EM1>: «αυτό το ρίχνουμε στο στόχο εμείς»

<AS1>: <K> α </K>

<EM1>: είναι ένα

<AS1>: <N2> τελοφόν-; </N2>

<EM1>: «βε::»

<AS1>: (...) <K> για πες το </K>

<EM1>: το βελάκι που ρίχνουμε στο στόχο

<AS1>: ναι:: δε το δε το:: μπορούσα να στο πω έτσι ακριβώς

<EM1>: μπορεί να μη το χετε [έχετε παίξει ποτέ τέτοιο;

<AS1>: [όχι ποτέ

<EM1>: ε γι αυτό μπορεί να μην το χετε ζητήσει σα λέξη

AZ1

<AZ1>: <Λ1-Γ> ένα ένα φτερό </Λ1-Γ> (.) τι 'ν' αυτό; (...) ένα φτερό αυτό;

<EM1>: ένα «βε::»

<AZ1>: <Σ> βέλος [βε </Σ>

<EM1>: μχμ

<AZ1>: βέλος βέλος

<EM1>: για πάμε

Βελανίδι

AL1

<AL1>: ε::μ πρέπει να είναι <Π1-B> βελανιδιά </Π1-B>, απ'το βελα-

<EW1>: Ναι [το

<AL1>: <Π1-B> ο καρπός της βελανιδιάς </Π1-B>

<EW1>: πώς το λέμε;

<AL1>: <Σ> βελανίδι [βελανίδι </Σ>

<EW1>: [μπράβο ναι ναι ναι

Διαβήτης

AZ1

<AZ1>: <Π1-B> α είναι το (.) γράφει το Χρήστο </Π1-B>

<EM1>: [πώς το λέμ' αυτό;

<AZ1>: [ε ναι αυτό] ε:: <Σ> & <Φ2> διαβητής </Σ> & </Φ2> διαβητής

<EM1>: λίγο πιο καθαρά

<AZ1>: <Σ> διαβή::της </Σ> διαβήτης διαβήτης διαβήτης

<EM1>: ωραία

AI1

<AI1>: <Π1-B> αυτός είναι (.) το έχει ο γιος μου [και κάνει τα σκίτσα <Π1-B> ((γέλιο))

<EW1>: [έτσι και κάνει

<AI1>: <N2> κι-κιδάτι </N2>

<EW1>: όχι

<AI1>: <N2> κιδά-τι </N2>

<EW1>: όχι «δια»

<AI1>: <N2> φλιδάτι </N2>; Είναι φλι

<EW1>: «δια»

<AI1>: <K> φλι </K>

<EW1>:όχι φλι

<AI1>: όχι όχι

<EW1>: «δια»

<AI1>: <K> ναι δα </K>

<EW1>: διαβή

<AI1>: <N1> δαήτηβ <N1>

<EW1>: διαβήτης

AK1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AK1>: (...) <Π1-B> γραμμές τραβάνε <Π1-B> αλλά (...) <Σ> διαβήτης </Σ>

<EM1>: Ω::ραία

AM2

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AM4>: <K> (...) α:: (.) αυτά που τα ξεχνάς τώρα (.) πιάνεις τα πώς το λένε αυτήν; </K>

<EM1>: είναι ένας «δι::»

<AM2>: <Π1-B> τί είναι αυτό που ψάνει τα πώς τα λένε που γυρίζει πώς να το πω; </Π1-B>

<EM1>: «κάνουμε κύκλους με αυτό»

<AM2>: <K> ναι (...) </K>

<EM1>: ωραία

AS1

<EM1>: αυτό;

<AS1>: <Π1-B> αυτό είναι που τα παιδιά:: (...) στο μηδέν έχω πέσει σήμερα παιδιά (...) κάτι που έχουν τα παιδιά κυρίως και να ξέρουνε να φτιάχνουνε το </Π1-B>

<EM1>: αυτό είναι ο (.) «δι» (.) αρχίζει από «δι»

<AS1>: (...) <K> δε δε πάει σήμερα το πράγμα </K>

<EM1>: «μ' αυτό κάνουμε κύκλους»

<AS1>: <K> (...) </K>

<EM1>: «κάνουμε κύκλους» με το «δι:» (.) σας έρχεται;

<AS1>: <K> όχι </K>

<EM1>: ο διαβήτης (.) μ;

<AS1>: ναι (.) δε θα μπορούσα

AT1

<AT1>: εδώ είναι το:: (.) <Σ> κουμπάσο <Σ> το έχω::

<EW1>: πώς το λέμε;

<AT1>: <Σ> εμείς το 'χουμε κουμπάσο το:: <Σ>

<EW1>: κουμπάσο;

<AT1>: ναι (.) εμείς (.) ας πούμε στη::ν (.) ας πούμε (.) ντάξει το

<EW1>: «μ' αυτό κάνουμε κύκλους»

<AT1>: ναι ε:: εμείς ας πούμε ντάξει το 'χουμε έτσι και στην ε:: (.) και στην (.) και στην εργασία [ας πούμε (.) που το κάνουμε

<EW1>: [ναι κανονικά όμως λέγεται «δια»

<AT1>: ε < Π1-B> & <Λ2> διάμετρο; </Π1-B> & </Λ2> όχι (...)

<EW1>: διαβήτης

<AT1>: διαβήτης

Ελικόπτερο

AV1 (BNT)

<EM1>: αυτό εδώ;

<AV1>: (...) @@ ((ψιθυριστά)) < Π1-B > το-το-το-το (.) το-το-το-το </Π1-B> ((γέλια))

<EM1>: είναι ένα (...) [«ελ»

<AV1>: <K> [ένα:: (...)] </K>

<EM1>: κάτσε να δοκιμάσουμ' αυτή

AV1 (S&V)

<AV1>: (...) <Π1-A> & <Π1-B> αεροπλάνο το:: έλικα </Π1-A> & </Π1-B>

<EW2>: είναι «ε-λι»

<AV1>:<Λ1-Γ> -κα <Λ1-Γ>

<EW2>: έλικα ωραία (.) αλλά αυτό πώς το λέμε; (.) η έλικα τί είναι πάνω σ' αυτή την εικόνα;

<AV1>: <Π1-B> που γυρίζει: </Π1-B>

<EW2>: ναι:: ποια είν' η έλικα (.) δείξτε μου ποια είν' η έλικα

<AV1>: ((δείχνει με το χέρι του))

<EW2>: μχμ (.) κι όλο αυτό πώς το λέμε; (.) «ελι[κό]»

<AV1>: <Σ> [-κό-πτερο </Σ>

<EW2>: μχμ (.) ωραία

AS4 (BNT)

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AS4>: ετούτο το εί-είναι τ' <Λ1-B> & <Λ3> αεροπλάνο </Λ1-B> & </Λ3>

<EM1>: είναι ένα «ελ»

<AS4>: <Π1-A> @@@ ναι το μικρό </Π1-A>

<EM1>: «ελ::»

<AS4>: <Π> που λείπανε </Π>

Θηλεία (κρεμάλα)

AA1

<EM1>: για πάμε σ' αυτό

<AA1>: α:: ναι εγώ

<EM1>: ((γέλια))

<AA1>: ((γέλια)) <Π1-B> ε:: ε:: χιου ε:: χ:: ε:: ε:: χο:: (ηχομιμητισμός για το πώς πνίγεται κάποιος από την κρεμάλα) ((γέλια)) </Π1-B>

<EM1>: ((γέλια)) είναι μία [«θη»

<AA1>: <Λ2> [Θή-κη </Λ2>

<EM1>: [«θη»

<AA1>: <K> [θη (.) ε; </K>

<EM1>: «αυτό που [ήταν τιμωρία που είναι που φτιάχνεται από σκοινί η «θη»»

<AA1>: <K> [Ναι ναι </K>

<EM1>: η θηλειά δεν είναι;

<AA1>: Ε:: καλά:: ε:: περίπου

<EM1>: για πάμε

<AA1>: ε;

AA2 (BNT 2)

<AA2>: <Λ1-Γ> σκοινί </Λ1-Γ>

<EW1>: καλύτερα [λίγο;

<AA2>: <Σ> [κρεμάλα </Σ>

<EW1>: μπράβο ναι ναι

AK1

<AK1>: (...) <Λ1-Γ> σκοινί </Λ1-Γ> (.) ε:::μ (...) ε δε μου 'ρχεται (.) <Σ> θηλιά </Σ>

<EM1>: ωραία

AV1

<EM1>: αυτό εδώ (.) πώς το λέμε;

<AV1>: <Π1-B> κρεμάς το </Π1-B>

<EM1>: ((γέλια)) ναι (.) αυτό πώς το λέμε όμως;

<AV1>: <K> πώς το λένε; (...) </K>

<EM1>: το θυμάσαι πώς το λέμε(.) να σου πω το πρώτο γράμμα ;

<AV1>: ναι

<EM1>: είναι μία «θη:»»

<AV1>: <Σ> θηλιά </Σ>

AG2

<AG2>: ναι

<EM1>: αυτό πώς το λέμε;

<AG2>: <Π1-B> εδώ; το κλ ((ηχομιμητισμός για το πνίζιμο)) </Π1-B>

<EM1>: ((γέλια)) ευχάριστα πράγματα

<AG2>: α:: (...) τί αρχίζει;

<EM1>: είναι μία «θη»

<AG2>: φι;

<EM1>: «θη»

<AG2>: <K> θη </K>

<EM1>: είναι μία «θη»

<AG2>: <Λ2> θήκη </Λ2> (.) όχι θήκη (.) θη

<EM1>: «είναι φτιαγμένο από σχοινί είναι είδος τιμωρίας»

<AG2>: <K> σκοινί; σκοινί </K>

<EM1>: είναι φτιαγμένο από σκοινί αυτό και είναι μια τιμωρία έτσι; Είναι μια «θη»

<AG2>: (...) θη (.) <Λ2> όχι θήκη </Λ2> (.) θη:: όχι (.) θη δεν ξέρω

<EM1>: πάμε στο επόμενο

AI1

<AI1>: <Π1-B> ε αυτή είναι που θα πάω έτσι [α:: να πούμε <Π1-B> (.) όχι εντάξει

<EW1>: [ό::χι όχι

<AI1>: <N1> θρηλά </N1> θη::

<EW1>: μπράβο

<AI1>: αλλά <N1> θη::λί (.) θη:: (.) ναι (.) θρηλά θρηλί </N1>

<EW1>: «θη::»

<AI1>: <K> πες το <K>

<EW1>: θηλειά

<AI1>: θηλά ναι που πάμε και στο @@ γιατί ξέρεις έχω και έτσι

<EW1>: ναι

<AI1>: ναι και πάει::

<EW1>: α κατάλαβα [κατάλαβα

<AI1>: [κατάλαβες τώρα έτσι;

AM2

<EM1>: αυτό τι είναι;

<AM2>: ε:: μια τριό ε:: πώς το λέμε αυτό ε:: <Λ1-B> & <Φ5> αλυσι:: </Λ1-B> & </Φ5>ε:: <Π1-B> που σφίγγεις; </Π1-B>

<EM1>: «θη::»

<AM2>: <N2> φίλα:: <N2> ε:: όχι

<EM1>: «θη» «θη»

<AM2>: θη-θηλ <Π1-B> που δένεσαι </Π1-B> <N2> σφιλε </N2> ΈΛΑ ΠΩΣ ΤΟ ΛΕΝΕ

<EM1>: που είναι από σχοινί

<AM2>: <K> σχοινί <K>

<EM1>: ένα είδος τιμωρίας

<AM2>: <Π1-B> να πάμε να κρεμάσουμε το σχοινί @@ </Π1-B>

<EM1>: είναι μία:: [«θη»

<AM2>: [πε-πε-πε-πε(.) πιλο <Π1-B> πώς το λέμε αυτό πνίγεσαι μόνος σου τη βάζεις </Π1-B>

<EM1>: μχμ

AT1

<EW1>: αυτό εδώ (.) τί είναι;

<AT1>: (...) <Λ3> λάσο </Λ3> δεν είναι;

<EW1>: ε κάπως αλλιώς;

<AT1>: εγώ λάσο το ξέρω

<EW1>: ναι αλλά:: (...) αν σκεφτούμε ότι «είναι κι ένα είδος τιμωρίας»;

<AT1>: <Π1-B> (...) α είναι το:: (.) πώς το λέμε; (.) Απαγχονίζουμε πώς το λέμε; </Π1-B> [πες

<EW1>: [ναι ναι

<AT1>: ναι το::

<EW1>: «θη»

<AT1>: ε; (...)

<EW1>: «κρε»

<AT1>: (...) κρέας;

<EW1>: από «κρε» αρχίζει (.) «κρε»

<AT1>: (...) από κρέας;

<EW1>: όχι «κρε»

<AT1>: <K> (...) </K>

<EW1>: κρεμάλα (.) κρεμάλα

AF1

<EW1>: αυτό;

<AF1>: <Π1-B> ε αυτό το πιάνουμε εδώ πέρα </Π1-B> ((γέλια)) <Λ4> κ-κο-κο-κολόνα
</Λ4>

<EW1>: ε:: λέγεται:: «κρε»

<AF1>: <Σ> κρεμάλα </Σ>

<EW1>: μπράβο

Ιππόκαμπος

AI1

<AI1>: <Π1-B> αυτό είναι στις ε:: στη Σαντορίνη </Π1-B>

<EW1>: ναι::

<AI1>: ο:: α

<EW1>: «είναι ζωάκι της θάλασσας»

<AI1>: <K> ναι ναι βεβαίως βεβαίως το έχω δει πολλές φορές </K>

<EW1>: «ιππο»

<AI1>: <K> ρο ο ο πα </K>

<EW1>: «ιππο»

<AI1>: <N2> ιππορο πάου </N2>

<EW1>: ιππόκαμπος

AK1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AK1>: αυτό είν'ένα <Λ1-B> & <Λ3> & <Λ5> σ::αλιγκάρι </Λ1-B> & </Λ3> & </Λ5>
(...) <Π1-B> στη θάλασσα είναι </Π1-B>

<EM1>: μχμ ((επιβεβαίωση))

<AK1>: (...) αλλά δε ξέρω πώς το λένε

<EM1>: (.) είναι ένας «ι::-πό::» (...) το θυμάστε; (.) «ι::π»

<AK1>: (...) <K> δ-δε το θυμάμαι </K>

<EM1>: δεν πειράζει

Κάκτος

AG2

<AG2>: ((χτύπημα χεριού πάνω στο τραπέζι)) <Π1-B> το πίνουνε στα ποτά; </Π1-B>

<EM1>: το βάζουμε στα ποτά αυτό;

<AG2>: μ::

<EM1>: α:: (.) ναι κατάλαβα τί λες (.) το μέσα (.) όχι το

<AG2>: ναι:: το μέσα

<EM1>: αυτός είναι 'νας «κα»

<AG2>: σ- σκα;

<EM1>: «κα» «κα»

<AG2>: κα ε <Σ> [κα-κάκτος κάκτος </Σ>

<EM1>: [«είναι 'να φυτό] μπράβο

<AG2>: έχω κάκτοι:: στην Τήνο πάρα πολλούς

AS1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AS1>: <Π1-B> αυτά που είναι σε ο::

<EM1>: ναι

<AS1>: σε εδάπον α:: μέρη κι έχουνε τέτοιο </Π1-B>

<EM1>: το χετε ξαναδεί;

<AS1>: ε:: όχι ο ο ο δεν το χω ((κόμπιασμα)) αλλά δεν το χω πολλές φορές ώστε να το::
επιβάσω ότι [ναι το ακούω

<EM1>: [μχμ (.) είναι ένας «κα»

<AS1>: <K> (...) </K>

<EM1>: είναι ένας «κα»

<AS1>: <K> (...) </K>

<EM1>: «ένα φυτό της ερήμου είναι αυτός»

<AS1>: <K> ναι κατάλαβα τί είναι αλλά δεν δεν μπορώ να το:: εμπεδώσω σωστά </K>

<EM1>: δε σας έρχεται στο μυαλό

<AS1>: ναι όχι

<EM1>: ο κάκτος δεν είναι;

<AS1>: κάκτος ((ψιθυριστά))

Κανό

AK1

<AK1>: μ (.) <Σ> βάρκα </K> αλλά::

<EM1>: αλλά;

<AK1>: ε:: αυτά (.) δε μπορώ να το πω κιάλας (.) <Π3> που κάνουνε::: οι αθλητέ::ς
</Π3>

<EM1>: μχμ ((επιβεβαίωση))

<AK1>: (...) <Π1-B> ε:: (.) σαν βαρκούλα είναι και πάνε::

<EM1>: [ναι

<AK1>: [με τα κουπιά </Π1-B>

AS1

<EM1>: αυτό πώς το λένε;

<AS1>: ε αυτό μ' αρέσει γιατί πήγαινα μ' αυτό και ελκά (.) έλα πες το πώς το λένε ε::
<N2> πάξε </N2> πας ε(...) τι έχω πάθει παιδιά σήμερα τόσο πολύ; (...) αυτούς που
έχουνε τις πάξες τις πα- τις πας πώς τις λένε;

<EM1>: αυτό είναι ένα (.) ένα «κα»

<AS1>: <Π1-B> ε- έχει και να μπορεί να κάθονται άνθρωποι [εννοείς έτσι; </Π1-B>

<EM1>: μχμ μχμ (.) είναι ένα «κα» (.) «αυτό επιπλέει μ' αυτό ταξιδεύουμε σε ποταμούς»
πώς το λέμε αυτό;

<AS1>: <K> (...) </K>

<EM1>: μ;

<AS1>: μη σου σου τρώω την ώρα πες το μου

<EM1>: το κανό δεν είν' αυτό;

Κουκουβάγια

AA1

<EM1>: αυτό;

<AA1>: <Π1-B> βου:: βου:: βου:: βου:: </Π1-B>

<EM1>: «κου[::]»

<AA1>: <N2> [κουγοβ </N2>

<EM1>: είναι μία «κου[::]»

<AA1>: <K> [κου::φ (.) κου:: </K>

<EM1>: «κου::»

<AA1>: <Π1-B> κου κου κου [κουκου </Π1-B>

<EM1>: [(γέλιο)]

<AA1>: ((γέλιο))

<EM1>: πάμε σε μιαν επόμενη;

Κρεμάστρα

AG1

<AG1>: ε:: <Λ4> & <Λ5> βούρτσα</Λ4> & </Λ5> όκι ε:: ε:: (...) <Π1-B> έκι κρε-μά-ει
τα ρού-χα [της </Π1-B>

<EM1>: μχμ] πώς το λέμε αυτό;

<AG1>: ε::μ

<EM1>: «κρε::»

<AG1>:<Φ1> & <Σ> κρε-μά-τρα </Φ1> & </Σ>

<EM1>: ωραία

AM2

<EM1>: για πάμε σ' αυτό (.) αυτό τί [είναι;

<AM2>: [<Λ4> κουνου κουνου-κουνουπιέρα </Λ4> <Λ4> σκάλα σκάλα </Λ4> <Π2>
κουνούπια πιάσουμε πώς τη λέμε</Π2>; <Π2> Σκού- σκούπα να πιάσουμε </Π2>(.)
σκούπα λέω να πάρουμε:: <Π1-B> τα ρούχα να ξεμπάσουμε να κρεμάσουμε </Π1-B>
<N1> κρεμαστέρα κρεμαστιέρα </N1>((ελαφρύ γέλιο))

<EM1>: ωραία

AS1

<EM1>: τί είναι αυτό λοιπόν;

<AS1>: ε:: (...) <Π1-B> αυτό που:: βγάζουμε τα:: (...) </Π1-B>

<EM1>: αυτό είναι μία «κρε::»

<AS1>: κ- ε:: <Φ3> & <Σ> κρεβάστρα </Φ3> & </Σ> (.) <Σ> κρεμάστρα </Σ>

<EM1>: ωραία

AS4

<EM1>: για να δούμε (.) αυτό τι είναι;

<AS4>: <N2> ένα κόρυκος </N2> το <N2> κιρί </N2>

<EM1>: είναι μία [«κρε::»

<AS4>: [<Π4> ένα σα γέρι ναι </Π4>

<EM1>: πώς το λέμε; «κρε::»

<AS4>: <Π1-B> που βάζουμε και βήνουμε απάνω </Π1-B>

<EM1>: σ' αυτό πάνω βάζουμε τα ρούχα μας

<AS4>: <K> βάνουμε τα δίκνα [τα δίκνα </K>

<EM1>: [αχα:: το λέμε «κρε::»

<AS4>: ναι και τούτο κι αυτό μαζί

AT1

<AT1>: <Π1-B> ε:: τα κουστούμια </Π1-B>

<EW1>: ναι:: πώς λέγεται;

<AT1>: ε:: ε <Σ> κρεμάστρα </Σ>

<EW1>: μπράβο::

Μανιτάρι

AA2

<AA2>: <K> ε::: (.) πώς το λένε; ε::: ε::: ((χτυπάει το χέρι στο τραπέζι για να σκεφτεί)

χι::τ (...) μισό λεπτάκι:: (...) ((χτυπάει πιο δυνατά το χέρι)) πώς το λένε (.) ε:: </K>

<EW1>: ε:: (.) θασ- «φυτρώνει στο χώμα και μπορεί να είναι και δηλητηριώδες»

<AA2>: <K> το ξέρω ναι </K>

<EW1>: ναι

<AA2>: μπ- ((γέλιο)) <Π1-B> μπορεί και να κάποιος να πάει να το πάρει να να πάρει λάθος [και να πεθάνει </Π1-B>

<EW1>: [Ναι σωστά (.) ναι

<AA2>: ε::

<EW1>: «μα»

<AA2>: ε:: <Λ1-B> & <Λ2> & <Φ1> μαργαρίτ- </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ1> ε::μ (.) ε::
(.) δε μπορώ να το πω ((χτύπημα χεριού πάνω στο τραπέζι))

<EW1>: «μανι»

<AA2>: <Σ> μανιτάρι </Σ>

<EW1>: μπράβο

AI1

<AI1>: <K> κι αυτό ξέρω τί είναι μπορώ να το πει:: </K>

<EW1>: μχμ

<AI1>: <Π1-B> τα βάζω και στα έτσι και στα έτσι

<EW1>: μπράβο τα ψήνατε

<AI1>: τα ψήναμε:: </Π1-B>

<EW1>: «μα»

<AI1>: μα ε <N1> μα-ρι-νατ- </N1> ε μ:: το ναι (.) ντάξει

<EW1>: ντάξει

AM2

<EM1>: αυτό;

<AM2>: <Π1-B> ε:: πώς το πώς το λένε την αυτή τώρα; ε::: για πώς τα λέμε τα ξέχασα
κιόλας κοίτα προχθές έλεγα ότι θα τα βάλω στο φαγητό μωΡΕ </Π1-B>

<EM1>: «μα:::» (.) είναι ένα «μα:::»

<AM2>: μα- <N2> μαγιέρα </N2> όχι όχι γαμώ το ξέχασα την αυτή ((ελαφρύ γέλιο))

<EM1>: [φυτρώνουν στο χόμα

<AM2>: [<Λ1-B> παπαρούνα </Λ1-B> (.) παπαρούνα; Πώς τη λέγαμε γαμώτο; Είναι::

<EM1>: μπορεί να είναι δηλητηριώδες

<AM2>: <K> αυτό:: [είναι::: </K>

<EM1>: [ένα

<AM2>: <Π1-B> ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝ ΤΩΡΑ κάποτε τα τρώγαμε από κάτω στα φυτά
[μαζεύαμε </Π1-B>

<EM1>: [είναι ένα «μα»

<AM2>: μα-μα-<N2> μαρμαρένια (.) μαρμαρένι </N2>

<EM1>: ωραία

AP5

<AP5>: <N2> χεμπανέζα χεμπανέζα </N2> (.) πώς τη λένε;

<EM1>: αυτό είναι ένα

<AP5>: <N2> κονέζα </N2> (.) κάπως (...) <N2> κανιζαλι:: </N2> <N2> σομπομπος </N2>

<EM1>: αυτό είναι ένα [«μα::»

<AP5>: <Π1-B> [να τρώνε </Π1-B>

<EM1>: «μα::»

<AP5>: <N2> νακρόγιο </N2>

<EM1>: «μα::»

<AP5>: <K> (...) </K>

<EM1>: φυτρώνει στο χώμα αυτό και μπορεί 'να 'ναι και δηλητηριώδες [έτσι;

<AP5>: <K> [στο χώμα ναι </K> (.) <N2> ιναρκός </N2>

<EM1>: ωραία

AS2

<EM1>: για να δοκιμάσουμ' αυτό (.) αυτό;

<AS2>: <K> ναι </K>

<EM1>: πώς το λέμε;

<AS2>: <Π1-B> ε είναι αυτό το ωραίο ((ψιθυριστά)) που γίνεται πάνω στα πρά σ-στα στα ουζάκια στα </Π1-B>

<EM1>: ναι

<AS2>: αυτό είναι:: (...) δε μπορώ να το πω

<EM1>: «MA::» (.) είναι ένα «μα::» (.) αρχίζει από «μα» αυτό (.) πώς το λέμε; (.) είναι ένα:: «μα»

<AS2>: ε να:: δε μπορώ να το πω <N2> παζο ποζα </N2> (...)

<EM1>: σας δυσκολεύει

AS4

<AS4>: <Π1-B> τούτο κόβουνε ένα τα κόβουνε ένα:: τέτοιο που βγάνουνε

<EM1>: πώς το λέμε;

<AS4>: που πήγαινα και ταμεσα </Π1-B>

<EM1>: μχμ

<AS4>: <Π1> αλλά όχι τούτα απαπαπαπ δε τα θέλω μακριά </Π1>

<EM1>: ναι ε::; δεν τα τρώτε

<AS4>: δεν τα θέλω

<EM1>: είναι ένα «μα::»

<AS4>: είναι <N2> διαστημικά </N2> [<N2> μακεφά </N2>;

<EM1>: [«μα::»

<AS4>: <N2> ναφηρικά </N2>;

<EM1>: είναι ένα «μα::»

<AS4>: <N2> ραρίκα </N2>

Μανταλάκι

AS4

<EM1>: τι είν' αυτό;

<AS4>: <Π1-B> ένα:: μπου αυτό το:: το βάνουμε για τα ρέκα για τα ρούχα </Π1-B>

<EM1>: είναι ένα «μα::»

<AS4>: ένα:: <Φ5> μαλάκι </Φ5> (.) μαλάκι φ μένε <N2> μεσιλά </N2> ο:: το χω
ξεχάσει αυτό

Μάσκα

AA2

<AA2>: <Π1-A> τρομαχτική::ς </Π1-A> ε:: (.)<Σ> μάσκα </Σ>

<EW1>: μπράβο::

AF1

<AF1>: <Λ3> φάτσα φάτσα </Λ3>

<EW1>: χμ ναι «το βάζουμε στο πρόσωπό μας τις Απόκριες»

<AF1>: <K> ναι ναι [ναι </K>

<EW1>: [πώς το λέμε;

<AF1>: <Λ3> φάτσα </Λ3>

<EW1>: «μα»

<AF1>: (...) <Σ> μάσκα; </Σ>

<EW1>: ναι

<AF1>: α::

<EW1>: μάσκα

AM1

<EM1>: αυτό εδώ τί είναι;

<AM1>: <Π1-B> αυτό είναι ομάδες στην αρχαιότητα </Π1-B>

<EM1>: μμχμμμ (.) πώς τη λέμε;

<AM1>: <Π3> ομάδα </Π3>

<EM1>: μμχμμμ (.) είναι μία[«μα::»

<AM1>: [<N2> οπτάλεβες οπτάλεβες </N2>

<EM1>: μμχμμμ

<AM1>: ναι

AM2

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AM2>: αυτός τί είναι; ε:: <Λ1-Γ> τα δόντια μας </Λ1-Γ>@@@ τί είναι αυτά; <Π1-A> σκύλος είναι (.) τι είναι (.) με δόντια </Π1-A>; (.) δόντια τι βάλαν αυτοί; <Π1-A> Σαν ε:: αγριογούρουνο </Π1-A> είναι τί είναι αυτό; ((ελαφρύ γέλιο))

<EM1>: είναι μία «μα::» (.) το φοράμε στις Απόκριες αυτό.

<AM2>: <K> ναι [ε:: ((ψιθυριστά)) </K>

<EM1>: [Το βάζουμε στο πρόσωπό μας τις Απόκριες. Είναι μία «μα»

<AM2>: <K> @@@ ((με ερωτηματικό τόνο)) </K>

AR1

<EM1>: εδώ τί είναι;

<AR1>: εδώ σας έχουνε <N2> συνασάμους </N2>

<EM1>: μμμ

<AR1>: τέτοιο είναι είναι <Λ3> εικόνα </Λ3>

<EM1>: «το βάζουμε στο πρόσωπό μας τις Απόκριες» αυτό ε;

<AR1>: <K> ναι </K>

<EM1>: είναι μία «μα» [«μα»

<AR1>: [<Π2> είναι σαν εικόνα </Π2>

<EM1>: «μα»

<AR1>: <N2> χανόρα </N2>

AZ1

<AZ1>: αυτό 'ναι:: (.) ένα <Λ4> σχέδιο:: </Λ4> (.) ένα <Λ3> τέρας </Λ3> τι 'ν' αυτό;

<EM1>: αυτό 'ναι «μα::»

<AZ1>: α:: τέτοια ε:: ε:: <Σ> μά-μάσκα </Σ>

<EM1>: μχμ ναι

<AZ1>: μάσκα (.) μάσκα

Μολύβι

AM2

<EM1>: λοιπόν (.) κύριε Μ. (.) θέλω να μου πείτε τί είναι αυτό (.) τί [βλέπετε.

<AM2>: [<Λ1-B> & <Λ3> ο στυλός στυλός </Λ1-B> & </Λ3>

<EM1>: πώς αλλιώς το λέμε αυτό όμως;

<AM2>: [<Λ1-B> & <Λ3> ο στυλός στυλός στυλός </Λ1-B> & </Λ3>

<EM1>: είναι ένα «μο::»

<AM2>: <K> @@ </K>

<EM1>: «μο::»

<AM2>: <Π1-A> & <Π1-B> με γραμμές </Π1-A> & </Π1-B> (.) πώς είναι;

<EM1>: πώς το λέμε (.) το «μο»

<AM2>: τί; <Λ1-B> & <Λ3> στύλο </Λ1-B> & </Λ3> είναι (.) <Π2> σα στύλο είναι </Π2>

<EM1>: μχμ (.) μ' αυτό γράφουμε (.) δε γράφουμε; [γράφουμε με το

<AM2>: <K> [@@ </K>

<EM1>: =«μο::»

<AM2>: μολύβι (.) [μολύβι

<EM1>: [Ωραία

<EM1>: τί 'ν' αυτό (.) [πώς το λέμε;

AS2

<AS2>: [<Π1-B> ε γράφω </Π1-B>

<EM1>: τί είναι (.) πώς το λέμε;

<AS2>: <N2> γαληνός γαληλός </N2> (...) <N1> μολόβα </N1> (.) <N1> βελίδι βελίδι βελίδι βελίδι </N1>

<EM1>: είναι ένα «μο» (.) «ΜΟ»

<AS2>: είναι;

<EM1>: ένα «ΜΟ» (.) αρχίζει από «μο»

<AS2>: ένα <N1> βελίδι </N1> <N2> βελιόλι βελιόλι </N2>

<EM1>: «μο::»

<AS2>: βερι <Π1-B> γράφω γράφω </Π1-B>

<EM1>: μ::;

<AS2>: γράφω

Ξυλοπόδαρα

ΑΤΗ1

<ΑΤΗ1>: εδώ είναι λε-δεκε- <Λ1-B> & <Λ3>δε-κα-νί-κια </Λ1-B> & </Λ3> (.) ωπω μάλλον ε:: <Π1-B> είναι τα παιδιά που ανεβαίνουνε απάνω στα ε:: </Π1-B> και τα:: <Σ> ξυλο::πό-δα-ρα </Σ>

<EW3>: μχμ

ΑΙ1

<ΑΙ1>: <Π1-B> αυτό είναι [τόρα το τσίρκο </Π1-B>

<EW1>: [αυτά εδώ (.) ναι στο τσίρκο είναι

<ΑΙ1>: ναι

<EW1>: ναι «μας κάνει πιο ψηλούς»

<ΑΙ1>: <K> ναι μπράβο (.) τσιμου:: </K>

<EW1>: «ξυλο»

<ΑΙ1>: <N2> τσι::λαδοκο </N2>

<EW1>: ξυλοπόδαρα

<ΑΙ1>: τσιλικάδορος

ΑΚ1

<EM1>: αυτά τί είναι;

<ΑΚ1>: (...) <Λ1-B> & <Φ1> παππούτσ- <Λ1-B> & </Φ1>(…) <Π1-B> ε::μ τις ανεβαίνει:: ο άνθρωπος </Π1-B>

<EM1>: αυτά είναι (.) «ξυ:»

<AK1>: <Σ> λοπόδαρα </Σ>

<EM1>: ωραία

AK3

<EM1>: αυτό τί είναι; (.) αυτά εδώ τί είναι;

<AK3>: <Λ1-Γ> & <Λ3> ξύλα </Λ1-Γ> & </Λ3> (.) όχι

<EM1>: πώς τα λέμε;

<AK3>: ε:: (...) <Λ4> & <Λ5> φουσαρμόνικα </Λ4> & </Λ5> όχι

<EM1>: «ξυ:»

<AK3>: <N2> -λίκι </N2> (.) όχι (.) στυ (.) <N2> τσυλίκι </N2> όχι

<EM1>: «που περπατάμε μ' αυτά και γινόμαστε ψηλότεροι»; (.) μ::;

<AK3>: <K> (...) </K>

<EM1>: «ξύλο-πό» (.) μ::;

<AK3>: <K> ξυλοπόδι; </K>

<EM1>: ξυλοπόδαρα ναι

AP4

<AP4>: ε::

<EW1>: αυτά εδώ

<AP4>: <Λ1-Γ> & <Λ3> ξυ-ξύλα </Λ1-Γ> & </Λ3> ((γέλιο))

<EW1>: ω:: κάπως αλλιώς τα λέμε «μ' αυτό περπατάμε και γινόμαστε [ψηλότεροι]»

<AP4>: <K> [ναι ντάξει ναι ναι ναι </K>

<EW1>: «ξύλο»

<AP4>: <Σ> ξυ- ξυλοπόδαρα </Σ>

<EW1>: μπράβο

AS1

<EM1>: αυτά εδώ τί είναι; αυτά εδώ;

<AS1>: <Π1-B> αυτοί που ασχολούνται να περπατάνε με τα (.) με τέτοια ε:: (.) όχι επειδή είναι α:: δεν μπορούν να περπατήσουνε

<EM1>: μχμ

<AS1>: αλλά κάνουνε (.) ε:: πώς το λένε ασκήσεις και έξω: (.) ε:: για για να τις βλέπουμε οι άλλοι ε; </Π1-B>

<EM1>: μχμ

<AS1>: ακροκε- </Π1-B> & <N1>ακροπαδικά </Π1-B> & </N1>; Ακροπ-;

<EM1>: αυτό πιάνουμε μ' αυτά ναι

<AS1>: ναι

<EM1>: είναι τα «ξυ::» (.) πώς τα λέμε αυτά; Αυτά τα λέμε «ξυ»

<AS1>: <K> δε το θυμάμαι </K>

<EM1>: «μ' αυτά περπατάμε γινόμαστε ψηλότεροι»

<AS1>: <K> αχ πεστο μου μη με κουράζεις </K>

<EM1>: τα ξυλοπόδαρα

<AS1>: ξυλοπόδαρα

AT1

<EW1>: αυτά εδώ τί είναι;

<AT1>: αυτά είναι τα </Λ1-B> & </Λ3> δεκανίκια </Λ1-B> & </Λ3>(.) είναι:: ας ούμε είναι (.) </Π1-B> αυτοί που ανεβαίνουν (.) [ψηλά </Π1-B>

<EW1>: ναι δεν τα λέμε ακριβώς δεκανίκια

<AT1>: (...) <K> πώς να τα πούμε αυτά τώρα; (.) [αυτά που </K>

<EW1>: [«μ' αυτά περπατάμε:: γινόμαστε ψηλότεροι::»

<AT1>: <K> ε:: ναι (.) ντάξει </K>

<EW1>: «ξυ»

<AT1>: <K> (...) </K>

<EW1>: «ξυλο»

<AT1>: α </Σ> ξυλοπόδαρα; </Σ>

<EW1>: μπράβο

<AT1>: @@

<EW1>: ναι ναι

AZ1

<EM1>: αυτό; (.) αυτά πώς τα λέμε;

<AZ1>: (...) κινε- κινε- κε <Λ1-B> & <Λ3> & <Φ5> κανίκια </Λ1-B> & </Λ3> & </Φ5>

<EM1>: είναι τα «ξυ»

<AZ1>: τα <Λ1-Γ> ξύλα </Λ1-Γ>

<EM1>: «μ' αυτό περπατάμε και γινόμαστε ψηλότεροι»

<AZ1>: <K> α ναι ψη ξο:: ξυ:: </K>

<EM1>: γινόμαστε πιο ψηλοί μ' αυτό (.) είναι τα «ξυ»

<AZ1>: <K> ξυ </K>

<EM1>: δεν τα 'χετε δει ποτε;

<AZ1>: όχι ποτέ ποτέ

Οδοντόβουρτσα

AG2

<AG2>: <Π3> α:: κάθε μέρα (.) πλένουμε (.) το πρωί και τ' απόγευμα </Π3> (.) δε το θυμάμαι

<EM1>: «οδ»

<AG2>: <Π1-B> & <Λ2> οδοντίατρος </Π1-B> & </Λ2> ο- ο- οδ- <Π1-B> & <Λ2> οδοντοστοιχία </Π1-B> & </Λ2> (.) οδοντοστοιχία; (.) οδοντοστοιχία

<EM1>: αυτό είναι μία (.) μ' αυτό πλένουμε τα δόντια μας έτσι;

<AG2>: <K> ναι ναι </K>

<EM1>: είναι μία «οδ::»

<AG2>: <K> οδοντο; ε:: ο- όχι δε το θυμάμαι (.) η γυναίκα μου (.) οδο; Οδο (.) οδο; </K>

<EM1>: «οδ»

<AG2>: <K> δε το θυμάμαι </K>

<EM1>: να το πω;

<AG2>: ναι

<EM1>: «οδοντόβ

<AG2>: βου- <Σ> οδοντόβουρτσα </Σ>

<EM1>: ωραία

AZ1

<AZ1>: <Φ1> & <Σ> οδοντόβουρτσα </Φ1> & </Σ> οδοντόβουρτσα οδ- <N1>
ολοδόβουρτσα </N1>

<EM1>: είναι μία «οδ»

<AZ1>: <Σ> οδοντόβουρτσα </Σ> / <N1> ολοδόβουρτσα </N1>

<EM1>: «οδ»

<AZ1>: οδοντ- οδοντικό οδοντι- <Π3> φουστάμε τα δόντια </Π3>

<EM1>: [μχμ

<AZ1>: <Σ> οδοντόβουρτσα </Σ>

<EM1>: ωραία ντάξει πάμε στην επόμενη

AM1

EM1: αυτό τί είναι;

AM1: <Π3> αυτό είναι για να φτιάχνουμε τα:: τα:: του σπιτιού τα σπιτουδάκια </Π3>

EM1: μχμ

AM1: σπιτο-σπιτο – <N2> σπιτοδένδια </N2> ε:: σπιτο:: σποδο ε:: <Π3> & <Λ2> δόντια
</Π3> & </Λ2> <N2>δοντασπίτια </N2> δοντα- <Π1-B> & <Λ2> δοντάκια <Π1-B> &
<Λ2>

EM1: μχμ (.) είναι μία «οδ»

AM1: οδ- οδο- <N2> οδοντοκαβέα </N2>

AM2

<AM2>: <N2> κιούπεσι </N2>

<EM1>: [Πώς το λέμε αυτό;

<AM2>: [@@ <N2> κιούπεσι </N2> [κιούπι

<EM1>: [είναι μία

<AM2>: <Π1-B> είναι είναι πρε πώς το λέμε:: για τα:: που πλένουμε το πρωί τα δό- τα
δόντια </Π1-B> μας (.) <N2> τσίμπα (.) τσιμπα </N2>

<EM1>: «οδ::»

<AM2>: α:: αυτός το ((ελαφρύ γέλιο)) ε:: <Λ4> βελόνες </Λ4>

<EM1>: «οδ::»

<AM2>: <K> α::με:: α::με:: @@@ </K>((ψιθυριστά))

AP1

<EM1>: πάμε να δούμ' αυτό

<AP1>: <K> πάω μέσα (.) πάμε μέσα το τέτοιο </K>

<EM1>: «οδ»

<AP1>: <Π1-B> & <Λ2> οδοντ- ο::δο-ντίατρο </Π1-B> & </Λ2> (.) όχι

<EM1>: [«οδ»

<AP1>: <K> [οδο:: (.) ε:: γαμώτι </K>

<EM1>: «μ' αυτό πλένουμε τα δόντια μας» [έτσι;

<AP1>: <K> [ναι ναι ναι ναι ναι </K>

<EM1>: είναι μία «οδ»

<AP1>: <Σ> οδοντόβουρτσα </K>

<EM1>: ωραία

AS1

<AS1>: <N1> οδοντόκρουφα </N1>

<EM1>: είναι μία

<AS1>: <N1> οδοντόκρουφα </N1> (.) <Λ1-B> & <Λ2> & <Φ3> οδοντό-κρεφα </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ3>

<EM1>: είναι μία «οδ»

<AS1>: οδοντόκρουφα ω:: (.) ε αυτό δεν το μπορώ (.) δε κάνω σωστά (.) οδο-ντό (.) μ- με κάτι με με μάτι ε::;

<EM1>: μχμ

<AS1>: με τέτοιο (.) οδοντό -[τσι

<EM1>: «μ' αυτό πλένουμε τα δόντια μας» [όντως

<AS1>: [<Λ1-B> & <Λ2> & <Φ3> οδοντόμαστα </Λ1-B> & </Λ2> & </Φ3> τσι (.) αυτό είναι που

<EM1>: σας δυσκολεύει αυτό

<AS1>: για πές το μια φορά (.) να τ' ακούσω

<EM1>: είναι μία ο-δο-ντό-β-

<AS1>: βουρτσα

<EM1>: [ωραία

<AS1>: [α ναι ναι συγγνώμη ((ψιθυριστά))

AS2

<EM1>: αυτό εδώ;

<AS2>: <Π1-B> τσακαρόδενδρα που φτιάχνουνε να κρυ-να κρυώσω τα δόντια </Π1-B>

<EM1>: μχμ

<AS2>: τσακαρο (.)<Π5> κατσαρώνω </Π5>(.) <K> δε μπορώ το πω (...) δε μπορώ να το πω (.) ξέρω πού είναι αλλά δε μπορώ [να το πω </K>

<EM1>: [αυτή είναι μία «ο::δ::»(.) [πώς το λένε;

<AS2>: <Π5> [γλι γλι- γλιδώνω </Π5>

AS4

<EM1>: για πάμε να δούμ' αυτό

<AS4>: <Π2> & <Π1-B> α ένα:: μικρό (.) τη νύχτα να τ-το 'χουμε για τα δόντια μας </Π2> & </Π1-B>

<EM1>: «οδ::»

<AS4>: <K> ταν @@ @ τίποτα (.) θα τα βγάλω 'γω σιγά-σιγά </K>

<EM1>: μ' αυτό πλένουμε τα δόντια μας έτσι;

<AS4>: <K> [τα δόντια ναι (.) τα δόντια </K>

<EM1>: είναι μία «οδ::»

<AS4>: <K> ε::μ δε θυμάμαι </K>

Παγκάκι

AI1

<EW1>: αυτό εδώ;

<AI1>: <N2> φαβιάγκι </N2> ε:: ναι <Π1-B> αυτό που καθόμαστε </Π1-B>

<EW1>: ναι::

<AI1>: κι:: ε:: πα::ντί-κε ναι <Φ3> & <Σ> παντάκι παντάκι παντάκι </Φ3> & </Σ>

<EW1>: «παγκα»

<AI1>: <Φ3> & <Σ> παντά-κι (.) παντά-κι παντά-κι </Φ3> & </Σ>

AK3

<AK3>: <Π1-B> & <Λ2> πα- παρκάκι </Π1-B> & </Λ2>

<EM1>: όχι είναι ένα

<AK3>: <Σ> παγκάκι </Σ>

<EM1>: ωραία

<AK3>: παγκάκι (.) παγκ-

<EM1>: μου το είπατε πριν

<AK3>: ((γέλια))

AM3

<EM1>: Αυτό εδώ τί είναι;

<AM3>: Το <N2> γκάπρο-το γκάπρο </N2> (.) όχι το γκάπρο το:: <Π1-B> που κάθετα σ-σ- στο γήπεδο <Π1-B>

<EM1>: είναι ένα «πα::»

<AM3>: πα:: ((βήξιμο))<Λ2> παράθυρο </Λ2>- παρ (.) όχι παράθυρο είναι παρόμετ-παράθυρα όχι στο παράθυρ όχι παράθυρο όχι [παρόμετρο] ((ψιθυριστά))

<EM1>: «σ' αυτό καθόμαστε πάνω, έτσι;»

<AM3>: <K> καθόμαστε </K>

<EM1>: Είναι ένα «πα::»

<AM3>: <Λ2> παράμετρο; </Λ2> όχι

AS1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AS1>: εδώ είναι:: μία:: (...) πρέπει να το πω σωστά μην τις πω βλακωδώς

<EM1>: θα το πείτε σωστά

<AS1>: <Π1-B> αυτά που έχουνε στις ε:: (.) στο δρόμο [που κάθονται </Π1-B>

<EM1>: μχμ

<AS1>: <K> ε:: οδοντό:: όχι (...) όχι ((γέλιο)) (...) δεν (.) δεν το:: φέρνω σωστά </K>

<EM1>: είναι ένα «πα::»

<AS1>: (...) <K> τί εννοείς το παρα; </K>

<EM1>: «σε αυτό καθόμαστε» έτσι;

<AS1>: <K> ναι </K>

<EM1>: ωραία ((βήχας)) (.) είναι ένα (.) «πα»

<AS1>: <K> πώς το πώς το εννοεί τώρα (.) πώς το λέει </K>

<EM1>: αρχίζει από «πα»

<AS1>: <K> ναι </K>

<EM1>: αυτό (.) πώς το λένε αυτό (.) που καθόμαστε

<AS1>: <Φ3> & <Σ> παντάκι </Φ3> & </Σ> [παντάχι

<EM1>: [μ::

<AS1>: παντάκι;

<EM1>: κοντά είμαστε

AS2

<EM1>: αυτό;

<AS2>: ένα (.) ε- <Π1-B> εδώ να καθίσουμε </Π1-B> ένα κα-καζα (...) καζά
(ψιθυριστά) ξέρω πού είναι αλλά δε μπορώ να το πω (.) είναι (...) <N2> κακαδόνας
</N2> <N2> κακαδόνας </N2>

<EM1>: «πα::» (.) είναι ένα «πα»

<AS2>: <N2> παδόνο πα-παδόνο </N2>(...)

AS4

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AS4>: αυτό τί είναι; (.) <Π3> ένα ωραίο πράμα και το 'χουνε 'κει και:: κάθονται </Π3>

<EM1>: είναι ένα πα::

<AS4>: <N2> -ραπεντί </N2>

<EM1>: «πα[::»

<AS4>: <Π3> [ένα παρα:: δε μπορώ κι εγώ να τα λέω καλά μωρέ (.) αλλά ξέρω πώς είναι
στα λάντι και τα 'χουνε το βάδι </Π3>

<EM1>: αυτό είναι ένα «πα»

<AS4>: ναι ένα δυο μισά

AF1

<AF1>: ε:: <Π1-B> κ-καθόμαστε </Π1-B>

<EW1>: μ:: καθόμαστε

<AF1>: ναι

<EW1>: πώς το λέμε; (.)«πα»

<AF1>: ε::;

<EW1>: «πα»

<AF1>: <K> πα; (...) δε βγαίνει </K>

<EW1>: όχι (.) το παγκάκι είναι

<AF1>: το παγκάκι ναι

Παλέτα

AA2

<AA2>: ε:: <Π1-A> & <Π1-B> χρώματα:: ζωγραφικής </Π1-A> & </Π1-B>

<EW1>: ναι αυτό εδώ πώς το λέμε;

<AA2>: <K> ε::: (.) πώς το λέμε; </K>

<EW1>: πώς το λέμε;

<AA2>: ε::

<EW1>: «πα»

<AA2>: <K> πώς (.) όχι δε ξέρω </K>

<EW1>: παλέτα

<AA2>: παλέτα ναι μπράβο ναι

ATH1

<ATH1>: αυτή είναι η:: (.) <Π1-B> είναι ο:: ζω-ο ζω-γρά-φος </Π1-B> πώς τη λένε μωρε;
(.) αυτή;

<EW3>: να σας βοηθήσω;

<ATH1>: ναι

<EW3>: «πα»

<ATH1>: <K> ε:: παπα; Πα:: </K>

<EW3>: «παλέ::»

<ATH1>: <Σ> παλέτα (.) παλέτα παλέτα </Σ>(.) ναι ναι το::

AK1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AK1>: (.) αυτό είναι (.) ε:: (.) <Π1-B> ε:: βάφουνε:: (.) χρώματα </Π1-B>

<EM1>: μχμ (.) πώς το λένε;

<AK1>: <K> (...) </K>

<EM1>: είναι μία (.) «πα»

<AK1>: <K> πα (...) </K>

<EM1>: «πα»;

<AK1>: <K> (...) </K>

<EM1>: για να δοκιμάσουμ' αυτό

AL1

<AL1>: μία παν- <N1> & [<Λ1-Γ> & <Φ3>] πανέλα</N1>& [<Λ1-Γ> & <Φ3>] πώς τη λένε; <Λ1-Γ> πινέλα </Λ1-Γ>

<EW1>: πώς τη λέμε; ((γέλιο))

<AL1>: ((γέλιο)) <N1> & [<Λ1-Γ> & <Φ3>] πανέλα; </N1>& [<Λ1-Γ> & <Φ3>] όχι ((κόρνες αυτοκινήτων))

<EW1>: παλέτα

<AL1>: παλέτα ((γέλιο))

<EW1>: ναι ναι ναι

AS1

<EM1>: αυτό;

<AS1>: αυτό είναι που δεν καταλαβαίνω (.) τι εννοείς (.) <Π1-B> αυτός που:: που γράφει έχει να πούμε κάποιος ε:: ζωγράφος ζωγρά- ζωγράφος και το πιάνει και το [κάνει </Π1-B>

<EM1>: για να σας βοηθήσω λίγο είναι μία «πα»

<AS1>: (...) <K> έχει σχέση μ' αυτό που σου είπα πάντως; </K>

<EM1>: «σ' αυτό εδώ πάνω βάζει τα χρώματά του ο ζωγράφος»

<AS1>: <K> ναι αυτό ρωτάω </K>

<EM1>: μχμ ναι [«που βάζει τα χρώματά του ο ζωγράφος»

<AS1>: <Φ3> & <Σ> παλέφα;</Φ3> & </Σ> Όχι παλέ-

<EM1>: «πα»;

<AS1>: παλέ- (<Φ3> & <Σ> παλέπα; </Φ3> & </Σ> (.) για πες το το σωστό του

<EM1>: παλέτα

<AS1>: παλέτα

AT1

<AT1>: αυτά είναι το:: (.) εμ:: (.) <Π1-B> & {<Λ1-Γ> & <Λ2>} πινελιές </Π1-B>& {</Λ1-Γ> & </Λ2>}

<EW1>: ναι ε:: (.) «σ' αυτό βάζει ο ζωγράφος τα χρώματα»

<AT1>: ναι (.) [<Λ1-B> το ταφ είναι; </Λ1-B> (.) όχι

<EW1>: [πώς το λένε;
<AT1>: [[<Λ1-B> το ταφ; [</Λ1-B> (.) το ταφ;
<EW1>: όχι [όχι
<AT1>: [το ταφ;
<EW1>: λέγεται «πα» (.) «παλ»
<AT1>: <K> @@ </K>
<EW1>: ντάξει παλέτα
<AT1>: @@ παλέτα τα λέω:: παλέτα τώρα::
<EW1>: ναι
<AT1>: ντάξει

AT3

<AT3>: τρίποδο (.) αυτό; είναι ένα μικρό ακου α-α- (...) <Π1-B> γράφουν οι:: ζωγράφοι
</Π1-B>
<EW1>: μπράβο «σ' αυτό βάζουν τα χρώματα οι ζωγράφοι» (.) λέγεται «πα»;(.) «παλ»
<AT3>: <Σ> παλέτα </Σ>
<EW1>: μ::

Πάπυρος (περγαμηνή)

AA2 (BNT 1)

<AA2>: <Λ1-Γ> ποίημα </Λ1-Γ>
<EW1>: (.) κάπως δε το λέμε [αυτό;
<AA2>: <Λ5> [πα::] ε::: πώς το λένε; </Λ5>
<EW1>: [ναι ναι
<AA2>: ε::: μη μη ε::: (.) το ξέρω
<EW1>: είμαι σίγουρη (.) [το ξεκίνησες σωστά
<AA2>: [είναι] είναι:: (.) μισό λεπτάκι
<EW1>: ((γέλιο))
<AA2>: ε:: (...) ε::: δε δε μπορώ να το πω (.) ειλικρινά
<EW1>: σ' αυτό έγραφαν παλιά (.) έτσι;
<AA2>: <K> ε::: </K>
<EW1>: «πα»

<AA2>: <Λ4> & <Λ5> παλέτα (.) όχι παλέτα </Λ4> & </Λ5>

<EW1>: «πα»(.) «παπ»(.) πάπυρος

<AA2>: πάπυρος

AA2 (BNT 2)

<AA2>: <K> αυτό δε θυμάμαι πώς το λένε </K>

<EW1>: «σ' αυτό βάζει τα χρώματα ο ζωγράφος»

<AA2>: <K> όχι δεν ξέρω πώς το λένε [ειλικρινά </K>

<EW1>: [α] (.) «πα»

<AA2>: <K> ε:: δεν ξέρω (.) [ειλικρινά </K>

<EW1>: [παλέτα] (.) ντάξει

<AA2>: ξ-ξέρεις [τί γίνεται;

<EW1>: [δε το] ήξερες καν

<AA2>: δεν ήξερα πώς το ανα- πώ- πώ- πώς το ονομάζουνε

<EW1>: [μ::] ναι ναι ναι την ονομασία του (.) οκ

<AA2>: ε:: πώς το ε:: (.) <Π1-B> ποίημα </Π1-B>

<EW1>: μ:: ((ρηνικοποιημένη δήλωση άρνησης))

<AA2>: <Σ> πάπυρος </Σ>

<EW1>: ναι

AK1

<AK1>: () <Π1-B> παλιά το χρησιμοποιούσαν [αυτό

<EM1>: [μχμ] ((επιβεβαίωση))

<AK1>: και βγάζαν λόγο κάτι τέτοιο </Π1-B>

<EM1>: αυτό είν' ένας «πα»

<AK1>: πα.. (.) <Π1-B> χάρτης; </Π1-B>

<EM1>: μ::;

<AK1>: <Π1-B> χάρτης ; </Π1-B>

<EM1>: μ:: (.) μπορεί να' ναι και χάρτης

AT1

<EW1>: αυτό εδώ;

<AT1>: (...) λοιπόν (...) εδώ τί είναι; Εδώ είναι (.) ας πούμε <Π1-B> το:: σημείωμα
</Π1-B>

<EW1>: ναι (.) «σ' αυτό έγγραφαν παλιά»

<AT1>: <K> (...) </K>

<EW1>: «πα»

<AT1>: <K> (...) </K>

<EW1>: πάπυρος

<AT1>: τώρα::

AT3

<AT3>: ένα ωραίο ε-πώς το λένε; (.) <Π1-B> χειρόγραφο </Π1-B>

<EW1>: «σ' αυτό έγγραφαν παλιά»

<AT3>: <K> ναι </K>

<EW1>: «πα»; (.) «παπ»

<AT3>: <Σ> πα-πάπυρος </Σ>

<EW1>:μ::

Πελεκάνος

AA1

<AA2>: <Λ1-A> πουλί </Λ1-A>

<EW1>: Τι πουλί; (.) [Το γνωρίζεις;

<AA2>: <Λ1-A> [θαλασσοπούλι </Λ1-A>

<EW1>: Θαλασ- μ:: ναι:: ε::: αλλά::

<AA2>: <Λ1-A> θαλασσοπούλι </Λ1-A>είναι

<EW1>: ε::::

<AA2>: θαλασσοπούλι είναι αυτό ((τόνος επιμονής))

<EW1>: «Ζει ζει κοντά στη θάλασσα τρώει ψάρια»(.) πώς το λέμε; (.) «πε»;

<AA2>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> πελαργός </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

<EW1>: «πελε»

<AA2>: <Σ> πελεκάνος </Σ>

<EW1>: μπράβο

AV1

<EM1>: αυτό;

<AV1>: (...) <Λ1-B> πουλί </Λ1-B>

<EM1>: το αναγνωρίζεις ποιο είναι; (.) πώς το λένε; (.) να σου πω τα πρώτα γράμματα;

<AV1>: μ::

<EM1>: αυτό είναι ένας «πε::»

<AV1>: <Φ1> -λκάνος </Φ1>(.) <Σ> πελεκάνος </Σ>

<EM1>: θα μου το πεις άλλη μία φορά είναι ένας «πε[::]»

<AV1>: <Σ> [πε]λεκάνος </Σ>

AS3

<EM1>: αυτό;

<AS3>: ε:: ε ε <Λ1-A> πουλί </Λ1-A> ε του::

<EM1>: πώς το λέμε όμως; (.) είναι 'νας «πε»

<AS3>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> πε-λα-ργός </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

<EM1>: πάμε παρακάτω

AT1

<AT1>: <Π1-B> αυτό είναι:: ((αναστεναγμός)) αυτό το (.) έχει και η Μύκονος το:: </Π1-B>

<EW1>: χμ α μπράβο (.) πώς το λέμε;

<AT1>: <K> το:: (...) </K>

<EW1>: «πε»

<AT1>: <Λ1-B> & <Λ2> & <Λ3> πελαργός </Λ1-B> & </Λ2> & </Λ3>

<EW1>: οκεί

AM2

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AM2>: το (.) το αυτό είναι:: (.) <Λ1-A> πουλί </Λ1-A> το (.) πουλί είναι το::; (.) <N2> κανάπι </N2> δε μοιάζει (.) <N2> κάλιουρας </N2> είναι τί είναι;

<EM1>: πώς το λέμ' αυτό;

<AM2>: είναι:: μα μα πώς τη λένε το <Λ4> λουλούδι </Λ4> (.) το <Λ1-A> πουλί </Λ1-A> αυτό το;

<EM1>: είναι ένας «πε»

<AM2>: <Λ1-B> & <Λ3> & <N1> σπίουνας </Λ1-B> & </Λ3> & </N1> ξέρουμε;
Ξεχνάω το όνομά τους σ' αυτά (.) τώρα δεν τα βρίσκω τ' όνομά τους ((γέλιο))

<EM1>: που ζει στη θάλασσα αυτό το πουλί και τρώει ψάρια

<AM2>: <Λ1-A> ψαρο-ψαροφάγος </Λ1-A> ((γέλιο))

AM3

<EM1>: Αυτό τί είναι;

<AM3>: Εδώ είναι <Λ1-A> πουλί </Λ1-A>

<EM1>: Πώς το λένε αυτό;

<AM3>: <K> Ναι, είναι το:: </K>

<EM1>: «πε::»

<AM3>: περιστρ, <N2> όχι περιστρόνι </N2>, στο::

<EM1>: «Ζει κοντά στη θάλασσα και τρώει ψάρια»

<AM3>: <K> Μπράβο, είναι:: </K>

<EM1>: «πε::»

<AM3>: <N2> περιστρόνι </N2>, περιστρόνι; Όχι, περιστρόνι;

<EM1>: Για να δούμε τι 'ν ' αυτό;

Πριόνι

AI1

<AI1>: <Π1-B> αυτό είναι που κόβουμε τα τα:: [έτσι </Π1-B>

<EW1>: [μπράβο το λέμε

<AI1>: ε:: ψι ε:: ό:: <N1> ψι-ό-νι </N1> (.) ψι

<EW1>: ε «πρι»

<AI1>: ναι <Σ> -όνι </Σ>

<EW1>: για πείτε το όλο μαζί

<AI1>: <Φ1> & <Σ> πι-ό-νι </Φ1> & </Σ>

<EW1>: «πριόνι»

<AI1>: πι ναι

<EW1>: οκεί

Πυραμίδα

AK2

<EM1>: αυτό το ‘χετε ξαναδεί;

<AK2>: <Π1-B> είναι ναι στην Αίγυπτο </Π1-B>

<EM1>: μχμ (.) πώς το λέμ’ αυτό;

<AK2>: <K> (...) </K>

<EM1>: η «Σφί»

<AK2>: <Σ> γγα </Σ>

<EM1>: μχμ

AS1

<EM1>: για πάμ’ εδώ (.) τί ‘ν’ αυτό; ((βήχας))

<AS1>: εννοεί:: ότι ‘ναι:: (.) ε:: αυτά τα:: (.) <Π1-B> τα ξένα </Π1-B> π- α:: τα:: α:: με α::
(.) δε δε καταλαβαίνω τί εννοεί τώρα το:: (.) το κτήριο (.) <Σ> & <Φ3> πυραφίδα; </Σ> &
</Φ3> <Σ> Πυραμίδα; </Σ> [ε::;

<EM1>: [ωραία

<AS1>: είναι έτσι;

<EM1>: έτσι είναι

AT1

<EW1>: για πάμ’ εδώ

<AT1>: <Π1-B> εδώ είναι της ε:: (.) κάτω εκεί στην Α- στην Αραβία το:: </Π1-B>

<EW1>: μ::

<AT1>: η Σφίγγα

<EW1>: μ::

<AT1>: λοιπόν (.) τί άλλο;

<EW1>: δεν είν’ η Σφίγγα όμως αυτό

<AT1>: α το::

<EW1>: ((γέλια)) «βρίσκεται στην Αίγυπτο αυτό»

<AT1>: <K> ναι </K>

<EW1>: πώς λέγεται;

<AT1>: <K> (...) <K>

<EW1>: λέγεται «πυ»

<AT1>: (...) για Σφι- για Σφίγγα το:: (.) όχι

<EW1>: «πυρ»

<AT1>: ε::<Λ2> πύργος; </Λ2>(.) όχι

<EW1>: πυραμίδα

Ρακέτα

AA2 (BNT 2)

<AA2>: <Π1-B> τένις </Π1-B>

<EW1>: «τένις παίζουμε μ' αυτό» (.) πώς το λέμε αυτό

<AA2>: ε::: <Σ> ρακέτα </Σ>

<AA2>: μπράβο::

AA2 (BNT 2)

<AA2>: ε::: (...) <Π1-B> του τένις </Π1-B>(…) <Σ> ρακέτα </Σ>

<EW1>: μπράβο::

AZ1

<AZ1>: <Π1-B> τένις </Π1-B> τ-τερα

<EM1>: πώς το λέμ' αυτό;

<AZ1>: ε ε κ- ε:: <Λ2> καρέκλα </Λ2>ε:: (.) ε:: ε::

<EM1>: «ρα» (.) «ρα::»

<AZ1>: ρα ρα ε <Λ2> καρέκλα </Λ2> ρα ε::

<EM1>: ήρεμα ((ψιθυριστά)) ήρεμα

<AZ1>: <K> καρε- ε όχι </K>

<EM1>: είναι μία «ρα::»

<AZ1>: <N2> ρέκας </N2> ρέκας ρέκας (.) ρακέ <N2> ράκες </N2> (.) ε:: <Λ2> καρέκλα </Λ2>

<EM1>: μ' αυτό παίζουμε τένις [έτσι;

<AZ1>: [ναι] ναι ναι αυτό (.)<Λ2> καρέκλα </Λ2>((δυσανασχέτηση)) ρε ε:: πώς το λένε;

<Π1-B> τα παιδιά συνέχεια </Π1-B> ε:: <Λ2> & <Φ1> καρέκλ- </Λ2> & </Φ1> ((δυσανασχέτηση)) καρέ- <N2> ράκες </N2> (.) <Π1-B> παίζουμε τένις </Π1-B> ρακέτ- <Σ> ρακέτες </Σ> ρακέτες

<EM1>: ωραία

ΑΠ

<AI1>: <Π1-B> και:: αυτό ήταν όταν ήμουν στα νιάτα μου και έπαιζα κέητ (.) κέντι (.)
[κε:: </Π1-B>

<EW1>: [τένις

<AI1>: τένις

<EW1>: πώς το λέμ' αυτό; «ρα»

<AI1>: <Φ5> κεράτι κε- κεράτι <Φ5>

<EW1>: «ρα» [«ρακε»

<AI1>: <Φ5> [κε::ράτι </Φ5>

<EW1>: ρακέτα

<AI1>: κεράτι

AK1

<AK1>: <Π1-B> τένις </Π1-B>

<EM1>: πώς το λέμε αυτό όμως;

<AK1>: <K> μ:: (...) </K>

<EM1>: είναι μία «ρα»

<AK1>: (.) <Σ> ρα:::ΚΕΤΑ </Σ>

<EM1>: μχμ ((επιβεβαίωση))

AK3

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AK3>: <Π1-B> τένις </Π1-B>

<EM1>: πώς το λέμε αυτό όμως; (.) είναι μία «ρα»

<AK3>: <Σ> ρακέτα </Σ>

<EM1>: ωραία

AM2

<AM2>: <Π1-B> αυτό είναι παιδιά </Π1-B>

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AM2>: <Π1-B> να παίζουμε και:: πώς το λέμε αυτό; </Π1-B> @@ πώς τη λέμε αυτή;

<EM1>: είναι μια «ρα»

<AM2>: <N2> ρατένια </N2>((ψιθυριστά)) (.) <N2> τσέντα </N2>(.) τέντα (.) πώς τη
λένε; <N2> σέντα (.) σέντα </N2>

<EM1>: «ρα::»

<AM2>: <K> ρ </K>

<EM1>: «παίζουμε τένις μ' αυτό»

<AM2>: ναι (...) <N2> κρα::στίνα </N2>(.) πώς το λέμε αυτό;

AT3

<AT3>: <Π1-B> τένις </Π1-B>

<EW1>: ε:: παίζουμε τένις μ' αυτό

<AT3>: <K> ναι </K>

<EW1>: [πώς λέγεται αυτό;

<AT3>: <K> [ε:: (.) παίζουμε τένις με το:: ε:: </K>

<EW1>: «ρα»;

<AT3>: <Σ> ρακέτα </Σ>

<EW1>: μπράβο

AI1

<AI1>: <Π1-B> και αυτός αν και κακός [και τα λοιπά </Π1-B>

<EW1>: [μπράβο::

<AI1>: <K> ε βε με αγκι </K>

<EW1>: «ρι» [«ρι»

<AI1>: <N1> ρι-νό-γκι-ο </N1>

<EW1>:[«ρινο»

<AI1>: <N1> [ρινο-γκι ε:: </N1>

<EW1>: ρινό-κερος

<AI1>: ρινόκερος

<EW1>: μπράβο

Σαλιγκάρι

AS2

<EM1>: αυτό πώς το λέμε;

<AS2>: ένα (.) <N2> πελιδρόμο πελιδρόμο </N2> @@@ (...)

<EM1>: το ξέρει αυτό;

<AS2>: ε;

<EM1>: το ξέρετ' αυτό λέω

<AS2>: <K> ξέρω πού είναι αλλά δεν μπορώ να το πω </K>

<EM1>: να δοκιμάσουμ' αυτό (.) αυτό;

<AS2>: <N2> σακαζάρως </N2> (.) <N2> σακουδάρος </N2>

<EM1>: «σα::»

<AS2>: <N2> σακουδά::ρος <N2> (.) σακουδάρος είναι αυτός που τρέχει

<EM1>: αυτό τρώει φύλλα έτσι; (.) αυτό τρώει [φύλλα

<AS2>: [πώς;

<EM1>: τρώει φύλλα λέω αυτό

<AS2>: <K> ΝΑΙ:: είναι [αυτό </K>

<EM1>: [είναι ένα «σα»

<AS2>: <Π1-B> αυτό τρέχει

<EM1>: μχμ

<AS2>: του νερού όταν τρέχει </Π1-B>

<EM1>: μχμ

AF1

<AF1>: <Π1-B> αυτό που βγ-βγαίνει το βράδυ </Π1-B>

<EW1>: μ:: ((τόνος επιβεβαίωσης)) αυτό τρώει φύλλα

<AF1>: <K> ((γέλια)) </K>

<EW1>: «σαλ»

<AF1>: <Σ> σαλιγκάρι </Σ>

<EW1>: μπράβο

Σκούπα

AG1

<EM1>: αυτό;

<AG1>: ε::μ έτι (.) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> & <Φ1> βούτσα </Λ1-B> & </Λ1-Γ> & </Λ2> & </Φ1>

<EM1>: είναι μία (.) «σκ-» (.) «σκού»

<AG1>: <Σ> σκούπα </Σ>

AK3

<EM1>: ωραία

<AK3>: ε:: (.) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> βούρτσα </Λ1-B> & </Λ1-Γ> & </Λ2> ε::

<EM1>: «σκ» (.) είναι μία

<AK3>: <Σ> σκούπα </Σ>

<EM1>: ωραία

AM2

<AM2>: ε:: (.) φ:: φα φρα <Λ1-B> φαράσι <Λ1-B> πώς το λέμε; <Π1-B> που καθαρίζουν οι γυναίκες </Π1-B>

<EM1>: είναι μία «σκ»

<AM2>: πώς τη λέμε; (.) <Σ> σκούπα </Σ>

<EM1>: Ναι

<AM2>: η σκούπα

AP5

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AP5>: μια <N2> κοχόσκινε </N2> μια <N2> κόστενα </N2>;

<EM1>: είναι μία «σ::κού»

<AP5>: <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> & <N1> βούτσας <Λ1-B> & <Λ1-Γ> & <Λ2> &

<N1> ε:: <N2> κασάτο </N2>

<EM1>: μ' αυτό καθαρίζουμε [έτσι;

<AP5>: <K> [ναι ναι </K>

<EM1>: μ::;

<AP5>: <Λ4> τσάντα </Λ4>

<EM1>: είναι μία «σ::κου»

<AP5>: <Σ> σκούπα </Σ>

<EM1>: ωραία

AS2

<EM1>: αυτό;

<AS2>: σα σάκρα σα-<Π3> τσακαρώνω </Π3> (.) <Π1-B> καθαράζω (...) καθαρίζουμε τα πράγματα (.) καθαρίζω </Π1-B> είναι (.) <Σ> σκούπα σκούπα </Σ>

<EM1>: ωραία

AS4

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AS4>: <Π1-B> μια λόστακα μια:: πίτι που το 'χουμε στο σπίτι μας

<EM1>: «σκου»

<AS4>: και βάφουμε έξω το:: (.) ναι </Π1-B>

<EM1>: «μ' αυτό καθαρίζουμε»

<AS4>: <K> ναι [ναι (.) ναι </K>

<EM1>: είναι μία «σκου::»

<AS4>: <N2> ένα κουλίπι </N2> (.) πώς πάζουμε πριν τα 'λεγα και τώρα δε τα θυμάμαι

Στεφάνι

AA2

<AA2>: ε:: (.) πώς το λένε (.) ε:: (.) μ::

<EW1>: «το φτιάχνουμε την Πρωτομαγιά::»

<AA2>: <Λ1-Γ> λουλούδια </Λ1-Γ>

<EW1>: [ναι άλλα

<AA2>: [ε:: όχι] ε:: <Σ> σ- στεφάνι </Σ>

<EW1>: μπράβο

AG2

<AG2>: (...) <Π1-B> ο ήλιος </Π1-B> (...) διάφορα (.) δεν ξέρω δεν το θυμάμαι

<EM1>: αυτό είναι ένα «στ»

<AG2>: ε::

<EM1>: «στε» (.) είναι ένα «στε::»

<AG2>: <K> όχι </K>

<EM1>: «το φτιάχνουμε την [Πρωτομαγιά

<AG2>: <K> [ναι το ξέρω] το ξέρω το ξέρω (.) ε:: δεν το θυμάμαι </K>

<EM1>: το «στεφ»

<AG2>: <Σ> στεφάνι </Σ>

<EM1>: μχμ

AI1

<AI1>: <Π1-B> αυτό που είναι το μαγιάτικο </Π1-B>

<EW1>: μαγιάτικο

<AI1>: ναι

<EW1>: πώς το λένε;

<AI1>: μινε ε:: <N2> πιλάι </N2>; Πι; Πω πω ρε

<EW1>: «στε»

<AI1>: <N2> σπινάι </N2> ναι σπινάρ (.) σπινάι (.) σπινά

<EW1>: «στεφα»

<AI1>: <N1> -νάιτ </N1>

<EW1>: στεφάνι

<AI1>: ναι ναι

AM1

<EM1>: αυτό εδώ τί είναι;

<AM1>: <Π1-B> αυτό μάιο (.) μάιο μάιο <Π1-B>

<EM1>: μχχμ (.) πώς το λέμ' αυτό;

<AM1>: <N2> μάρδο </N2>

<EM1>: είναι ένα

<AM1>: <N2> μόρδι </N2>

<EM1>: = «στε» (.) «στε::»

<AM1>: τι::

<EM1>: «που το φτιάχνουμε όπως λέτε την Πρωτομαγιά»

<AM1>: ε ναι αυτό λέω <N2> κανόβιο </N2>

<EM1>: μμχμμ (.) είναι το «στε-φά»

<AM1>: <N1> στενάκδι </N1>

<EM1>: στεφάνι ω::ραία

AM2

<EM1>: για να δούμε αυτό τί είναι;

<AM2>: ένα <N2> κρασοφ </N2> αυτό:: ε:: ε:: πώς το λέμε; ε:: <Λ1-Γ> τριαντάφυλλο

<Λ1-Γ> με τα:: αυτά τριαντάφυλλο λέω((τόνος επίγνωσης του λάθους του))

<EM1>: πώς το λέμε αυτό (.) είναι ένα στε::

<AM2>: τριαντάφυλλο με το:: είναι (.) <Π1-B> πώς το λέμε @@@ να το πάρω 25 Μαρτίου την έβαλα και στη [@@@ </Π1-B>

<EM1>: [ακριβώς, είναι ένα «στε»

<AM2>: <Π1-B> την είδα 25 Μαρτίου στην πα- να παρελάσω αυτό εδώ είναι </Π1-B>

AP2

<AP2>: <Λ1-Γ> κορ-δέ-λα </Λ1-Γ>

<EM1>: και όλο αυτό τί είναι;

<AP2>: ε:: <N1> κε-βά-νι </N1>

<EM1>: «στ-ε::»

<AP2>: <Σ> φά-νι </Σ>

<EM1>: όλο μαζί; «στ»

<AP2>: <K> τα-τα-τα-το-το-το </K>

<EM1>: μ::; «στ»

AS1

<EM1>: αυτό (.) τί είναι;

<AS1>: <K> (...) αυτό είναι:: (.) τι έχω πάθει σήμερα παιδιά; Έχω:: αποβλακωθεί </K> ((γέλιο))

<EM1>: μια χαρά είστε

<AS1>: <Π1-B> μια:: (...) αυτό που πετάμε στ- που (.) που παίρνουμε στα ανθο:: ανθοδοχεία; </Π1-B>

<EM1>: αυτό είναι 'να «στε::»

<AS1>: <Σ> στεφάνι; </Σ>

<EM1>: μχμ

AS4

<EM1>: για να προσπαθήσουμε [άλλο ένα

<AS4>: <K> [γιατί δεν είπατε; </K>

<EM1>: αυτό πώς το λένε;

<AS4>: <Π1-B> α:: ετούτο είναι λουλα-λουλάϊ είναι λουλούδια που τα μαζεύουνε <Π1-B>

<EM1>: είναι «στε::»

<AS4>: <K> μ:: </K>

<EM1>: αυτό είναι ένα «στε»

<AS4>: <K> ε:: που έχουμε ένα:: μ:: πω τα λέγανε μωρέ πολλές μετά τα ξεχνάνε </K>

<EM1>: «το φτιάχνουμε την Πρωτομαγιά αυτό [στις κηδείες]

<AS4>: <K> [ναι ναι τα πάντα μαζεύονται </K>

<EM1>: να δοκιμάσουμε κάτι άλλο

Στηθοσκόπιο

AG1

<AG1>: ε:: μ:: <Π1-B> & <Φ3> καρδιά </Π1-B> & </Φ3>

<EM1>: ναι::

<AG1>: (...) το::

<EM1>: αυτό είναι λοιπόν τι;

<AG1>: <Π1-B> καρδιά <Π1-B>

<EM1>: μχμ (.) είναι ένα «στη::θ»

<AG1>: <Λ2> στηθόδεσμος </Λ2> (.) όκι[::

<EM1>: [ό::χι είναι ένα «στη::»

<AG1>: <Σ> θό:: </K>

<EM1>: μας εξετάζει ο γιατρός

<AG1>: <K> ναι </K>

<EM1>: έτσι δεν είναι;

<AG1>: ναι (.) ναι

<EM1>: μας εξετάζει με το «στηθοσκ»

<AG1>: <Σ> σκόπιο </Σ>

<EM1>: πολύ ωραία

AZ1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AZ1>: ε <Π1-B> γιατρός < Π1-B> (.) <Σ> ακ-ακ-ακουστικά </Σ>

<EM1>: ωραία πάμε στο επόμενο

AI1

<AI1>: <Π1-B> ντάξει αυτό είναι δικό του [δικό σου <Π1-B> ((γέλιο))

<EW1>: [δικό μου ναι ((γέλιο)) (.) πώς το λέμε;

<AI1>: ε:: <N2> σφιρο [οσφιάς </N2>

<EW1>: [στηθο

<AI1>: [σφιγκο

<EW1>: στηθο

<AI1>: <K> σφιγκο δεν ξέρω </K>

<EW1>: στηθοσκόπιο (.) ωραία:: τελειώνουμε

AK2

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AK2>: (...) το:: α:: αυτό:: (.) είναι τώρα λόγω:: (.) [αυτό έτσι

<EM1>: [έχετε κουραστεί::

<AK2>: ναι ναι ναι

<EM1>: ντάξει λογικό είναι (.) αυτό θα κάνουμε και θα τελειώσουμε (.) θέλω να μου δώσετε ακόμα ένα λεπτό προσοχής

<AK2>: <K> ε:: έχει:: <K>

<EM1>: «μ' αυτό μας εξετάζει ο γιατρός»

<AK2>: ναι

<EM1>: το 'χετε ξαναδεί αυτό έτσι;

<AK2>: ναι ναι ναι (.) <Π1-A> με:: με αυτάκια </Π1-A>

<EM1>: είναι ένα «στηθ»

<AK2>: <Π1-B> & <Λ2> στήθος <Π1-B> & <Λ2>

<EM1>: «στηθ::οσκ»

<AK2>: <K> α ναι ναι </K>

<EM1>: είναι πιο μεγάλη λέξη

<AK2>: <K> (...) </K>

AL2

<EM1>: αυτό εδώ;

<AL2>: < Π3> α είναι με το:: (.) αυτά που μας κάνουνε </Π3>

<EM1>: μχμ

<AL2>: ναι

<EM1>: πώς τα λέμε;

<AL2>: <K> ναι </K>

<EM1>: «ακ» (.) «ακου» (.) πώς τα λέμ αυτά;

<AL2>: <K> α δε μου δε μου ρχεται τώρα </K>

<EM1>: τα λέμε και «στηθ-θο»

<AL2>: α <Φ2> & <Σ> στηθοσκόπια </Φ2> & </Σ>

<EM1>: ωραία

AS1

<EM1>: αυτά; (.) αυτό τί είναι;

<AS1>: <K> αυτό:: (.) πάει:: για εκεί; (.) και το άλλο αυτό όμως εδώ; </K>

<EM1>: δε το χετε ξαναδει αυτό;

<AS1>: όχι

<EM1>: ποτέ;

<AS1>: όχι

<EM1>: τυχερή είστε

<AS1>: γιατί;

<EM1>: θα σας πω γιατί μετά θα σας πω (.) γιατί αυτό (.) αρχίζει από (.) «στη» είναι ένα «στη»

<AS1>: <K> εννοείς αυτό το κομμάτι εκεί πέρα [ή όλο μαζί; </K>

<EM1>: [όλο μαζί όλο μαζί όλο μαζί είναι «στη» (.) και:: «μ' αυτό μας εξετάζει ο γιατρός» (.) το χουν οι γιατροί εκεί και μ' αυτό μας εξετάζουν

<AS1>: <K> αυτό είναι ρε παιδί μου σα να είναι πώς το λένε πόδι πε:: πώς το λένε (.) σα μο- σα μοσκάκι δεν είναι ((γέλιο)) δεν είναι </K>

<EM1>: είναι 'να «στηθ»

<AS1>: <Π1-B> α έχει τη σχέση να να:: να ακουστεί το στήθος; </Π1-B>

<EM1>: πώς λέγετ' αυτό;

<AS1>: <Σ> στηθοσκόπιο; </Σ>

<EM1>: ωραία

AT3

<AT3>: ένα ωραίο ε:: όχι (.) <Π1-B> ο γιατρός (.) φο- [ο ο

<EW1>: [ναι ναι

<AT3>: το:: το βάζει για να:: (.) για:: τα (.) ακροαστικά </Π1-B>

<EW1>: α:: ((αναστεναγμός))

<AT3>: ακροαστικά ε::

<EW1>: κοντά είμαστε (...) «ακου»

<AT3>: <Σ> ακουστικά </Σ> ναι

<EW1>: μπράβο

Σφυρίχτρα

AA1

<EM1>: αυτό πώς το λέμε;

<AA1>: <Π1-B> σ::υ-ρίζει </Π1-B> ε:: ναι

<EM1>: αυτό (.) αυτό [ναι

<AA1>: [ναι ναι

<EM1>: είναι μία «σφ»

<AA1>: <N1> σφυρίδια </N1> ναι

<EM1>: μχμ για πάμε στο επόμενο

AG2

<AG2>: εδώ:: (.) <Π1-B> & <Λ2> σφύριγμα </Π1-B> & </Λ2> (.) <Σ> σφυρίχτρα </Σ>

α:: ((ενθουσιασμός)) το είδα (.) το θυμήθηκα

AZ1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AZ1>: είναι <Λ4> & <Λ5> σπíti </Λ4> & </Λ5> ε ε είναι σπ- πώς το λένε; ε:: σπι- σπι

ε:: <Π1-B> σφυρίζει </Π1-B> ζ:: ε:: <N1> συρίδι </N1> συρίδι

<EM1>: είναι μία «σ::φ»

<AZ1>: <N1> σφυρίδα </N1> σ σ <N1> σφύρα </N1> ε::

<EM1>: μ' αυτό σ' αυτό φυσάμε με το στόμα [και παράγουμε ήχο έτσι

<AZ1>: [μ' αυτό ναι ναι] σφυρί- <Π1-B> σφυρίζει </Π1-B>

<EM1>: είναι μία «σ::φ»

<AZ1>: <N1> σφυρίδα [σφυρίδα σφυρίδα </N1>

<EM1>: [ωραία] (.) για πάμε στο επόμενο

AI1

<EW1>: αυτό εδώ;

<AI1>: <Π1-B> σφ </Π1-B>

<EW1>: α μπράβο

<AI1>: ναι έτσι η <N2> σφυλά σφυλά σφυ::λά</N2> <Π1-B> σφυράω η σφυ::
σφυ::ρί::ζω σφυ::ρί::ζω με αυτό </Π1-B>

<EW1>: μπράβο πώς το λέμε;

<AI1>: σφυρίσ- <N1> σφυρί::ζα </N1> (.) σφυρίζω σφυρίζα (.) κοίτα να δεις βλέπεις
τώρα που (.) γιατί είν' αυτό το πράγμα;

<EW1>: γιατί υπάρχει ακόμα δυσκολία

<AI1>: <N2> σφυρά-γκος </N2> (.) <N2> σφυρά-σι </N2>

<EW1>: «σφυρί-χτρα»

<AI1>: <Φ3> & <Σ> σφυρίστρα </Φ3> & </Σ> ναι (.) πω πω πω πω και ξέρεις με πιάνει
το το τέτοιο

AS2

<EM1>: είναι μεγάλη λέξη (.) να κάνουμ' αυτή είναι πιο μικρή

<AS2>: <N1> τσιφιρίθρα </N1> <N2> τσίθρα </N2> <Π1-B> σφι σφит </Π1-B>

<EM1>: πώς το λέμ' αυτό;

<AS2>: πιτς πιτς πιτσώνω <Π1-B> φι::τ φι::τ φит φит </Π1-B>

<EM1>: «σ::φ»

<AS2>: <N1> φισφυρίχτρα φισφυρίχτρα </N1>

<EM1>: «σφ»

<AS2>: <Σ> σφυρίχτρα σφυρίχτρα </Σ>

<EM1>: μχμ

AF1

<AF1>: <Π1-B> σφυράμε </Π1-B>

<EW1>: μ::

<AF1>: [σφυράμε

<EW1>: [πώς το λέμε;

<AF1>: <Π1-B> ε:: σφ σφ </Π1-B> ()

<EW1>: «σφυ»

<AF1>: <Π1-B> σφ-σφυράει </Π1-B>

<EW1>: σφυρίχτρα

<AF1>: σφυρίχτρα ναι

Τηγάνι

AA1

<EM1>: αυτό;

<AA1>: τη::ρε όι τη κα::μη:: <Π1-B> & <N1> τη::γα::μίζι </Π1-B> & </N1> όχι τη::
τημε::

<EM1>: είναι ένα «τη[γ»

<AA1>: <Σ> [τηγάνι </Σ>

<EM1>: ωραία

Τρίποδας

AA1

<AA2>: ε::: <Π2> καμβάς </Π2> (.) όχι [καμβάς

<EW1>: [όχι καμβάς

<AA2>: ε:: <Σ> τρίποδο </Σ>

<EW1>: μπράβο ναι ναι ((βήχας))

AI1

<AI1>: και αυτό είναι βεβαίως ότι είναι τώρα άκου να δεις

<EW1>: μ

<AI1>: <Π1-B> εκεί βάζουμε τη σι [την (.) κάμερα

<EW1>: [τη φωτογραφική μηχανή την κάμερα

<AI1>: την κάμερα και ναι ναι </Π1-B>

<EW1>: πώς το λέμε «τρι»

<AI1>: <N2> στέριτο </N2> στε-

<EW1>: «τρι»

<AI1>: <N2> στυλοδο </N2>

<EW1>: τρίποδας

ΑΤΗ1

<ΑΤΗ1>: εδώ είναι:: ε:: έ-ένα α::μ: α:: χ- χο ένα:: α:: <Λ1-A> εργαλείο </Λ1-A> να το
πω; <Π1-B> Αυτό (.) που:: (...) βάζουν (.) πάνω κάτι και κοιτάνε το:: (.) α-απόσταση σε
δρόμο; </Π1-B> Δε ξέρω

<EW3>: είναι «τρι»

<ΑΤΗ1>: τριδι-<Λ2> & </Λ3> τρίγωνο </Λ2> & </Λ3>

<EW3>: «τρι»

<ΑΤΗ1>: τρι- <Φ2> & <Σ> τρίπολο </Φ2> & </Σ> (.)<Φ2> & <Σ> τρίποτο </Φ2> &
</Σ> (.) τρίποδ- (.) τρί-πο-ποδο (...) <Σ> τρίποδο </Σ>

<EW3>: αλλιώς; (.) β-βασικά ίδιο είναι όπως το είπατε λίγο διαφορετικά

<ΑΤΗ1>: τρίποδο ή:: δεν ξέρω (.) αυτό δεν το ξέρω πώς το λες αλλιώς (.) πες μου το να να
το μάθω

<EW3>: τρίποδας

<ΑΤΗ1>: τρίποδας ε::

<EW3>: ντάξει

<ΑΤΗ1>: το έλεγα 'λλιώς

Τσιμπίδα (λαβίδα)

ΑΑ1

<EM1>: αυτό πώς το λέμε;

<ΑΑ1>: ε:: <Π1-B> ποτό </Π1-B> ε:: ((γέλια)) ε:: σ:: ε:: όχι

<EM1>: [«τσι»

<ΑΑ1>: <K> [τσι </K>

<EM1>: είναι μία «τσι»

<ΑΑ1>: <K> τσι </K>

<EM1>: «τσιμπί»

<ΑΑ1>: <Σ> τσιμπίδα:: </Σ> [ναι:: πω::

<EM1>: [τσιμπίδα

ΑΓ2

<ΑΓ2>: <Λ1-Γ> είναι ε πάγος </Λ1-Γ>(.) και

<EM1>: αυτό πώς το λέμε;

<AG2>: <Π1-B> πόσα έχω;

<EM1>: φαντάζομαι πολλά

<AG2>: εικοσιπέντε

<EM1>: ε

<AG2>: διαφορετικά (.) μικρά μεγάλα (.) είναι στον Νέο Κόσμο </Π1-B>

<EM1>: θυμάσαι πώς τα λέμε;

<AG2>: <K> τρι; κλι; Όχι κλι; </K>

<EM1>: «τσι» είναι μία «τσι»

<AG2>: τσι (.) τσι τσι ε τσιμπι- <Σ> & <Φ3> τσιμπιδο:: </Σ> & </Φ3> τσιμπι- τσι (.) τσι-μπι-δο όχι τσι (.) τσι (...) αγ (.) αγάπη δεν το έχω ξεχάσει τσι-μπι-δο τσίμπιδο ε δε δεν είναι τσίμπιδο (.) είναι τσι (.) τσι (...) τσιμπιδο ((ψιθυριστά)) μι όχι (.) ρο; Τσιμπιδο όχι δε το θυμάμαι

<EM1>: θες να πάμε στο επόμενο;

ΑΙ1

<AI1>: <Π3> αυτό είναι ναι @@ που βάλουμε στα:: (.) κατάλαβες </Π3>

<EW1>: κατάλαβα κατάλαβα ψήνουμε ((γέλιο))

<AI1>: ναι (.) [όχι όχι

<EW1>: [όχι όχι παγάκι

<AI1>: [είναι παγάκι αυτό που φτιάχνουμε ξέρεις (.) παρακαλώ ντάξει ((γέλιο))

<EW1>: [τα ποτά (.) έτσι

<AI1>: <Π1-B> είναι το:: (.) αυτό που πιάνουμε τα:: παγ- αισκιουμπιτ </Π1-B>

<EW1>: τα icecubes

<AI1>: τα αισκιουμπιτ

<EW1>: μπράβο (.) το λέμε

<AI1>: <K> μπι μπι ε μπι </K>

<EW1>: [«τσι»

<AI1>: μπι:: ντι:: χατε [<N2> μπιχάτε (.) μπιχατε </N2>

<EW1>: [τσιμπι- (.) τσιμπίδα

<AI1>: μπιχάτι ναι

AK1

<AK1>: (...) <Π1-A> & <Π1-B> παγάκια που πιάνουμε:: </Π1-A> & </Π1-B>

<EM1>: αυτό τί είναι ((τονίζει το «αυτό» δείχνει την τσιμπίδα))

<AK1>: <K> αυτό (.) ναι αυτό (.) α:: (...) α:: (...) </K>

<EM1>: είναι μία «ΤΣΙ»

<AK1>: <Σ> τσιμπί::δα </Σ>

AK3

<AK3>: <Λ1-Γ> παγάκια </Λ1-Γ>

<EM1>: αυτό όμως τί είναι;

<AK3>: <K> (...) </K>

<EM1>: «τσι» (.) είναι μία «τσι»

<AK3>: μπι (.) ι (.)<Σ> τσιμπίδα </Σ>

<EM1>: ωραία

<AK3>: τσιμπίδα

<EM1>: μχμ

AM2

<EM1>: ωραία (.) αυτό εδώ τι είναι;

<AM2>: εδώ μέσα(.) <Π1-B> αυτή είναι (.) πώς τη λένε που πιάνει τα:: </Π1-B> σιχτίρ α πώς τη λέμε [αυτή;

<EM1>: [πώς τη λέμε αυτή;

<AM2>: <Λ4> & <Λ5> αυτή τη [σφυρίχτρα </Λ4> & </Λ5>

<EM1>: [είναι μία..

<AM2>: [<Λ4> & <Λ5> σφυρίχτρα </Λ4> & </Λ5> (.) [σφύρα

<EM1>: [«τσι»

<AM2>: σφύρα σφύρα πώς τη λέμε αυτή

<EM1>: για πάμε εδώ

AM3

<EM1>: Ωραία. Αυτό εδώ τί είναι; Αυτό εδώ

<AM3>: Εδώ είναι το <Λ1-Γ>πάγος </Λ1-Γ>το <Λ4>η κέα </Λ4> <Π1-B> η:: μύγα που πιάνουνε το παγάκι </Π1-B>

<EM1>: Είναι μία «τσι:»

<AM3>: τσιγαρομού-τσιγαρο:: η τσιγα <N2> η τσιγαρόμυτα </N2> όχι η η <N2> η τσιγκάρα </N2> η τσιγάρα όχι <Π1-B> που πιάνουμε τον πάγο με τον πάγο </Π1-B>

AS1

<EM1>: για πείτε μου τι 'ν' αυτό (.) αυτό

<AS1>: <Π3> αυτό ναι κάτι που το το κάνεις έτσι με τα:: με αυτά τα:: ε το πιάνεις [έτσι; </Π3>

<EM1>: [μχμ

<AS1>: ε:: το λένε <Λ1-B> & <Λ3> πένσα </Λ1-B> & </Λ3> το λένε ξέρω 'γω; αναλόγως τί τί είδους ακριβώς ε ε θέλει να πει

<EM1>: αυτό είναι μία (.) μία «λα:»

<AS1>: <K> ντάξει το μηδέν βάλε [μου σήμερα </K> ((γέλιο))

<EM1>: [μ' αυτό ((γέλιο)) «μ' αυτό πιάνουμε πράγματα»

<AS1>: <K> ναι κατάλαβα </K>

<EM1>: μ::; (.) σας έρχεται;

<AS1>: όχι τί; (.) όχι (.) πες το γιατί σήμερα λιγάκι δεν τα::

<EM1>: αυτό το λέμε ή λαβίδα ή τσιμπίδα

<AS1>: α

<EM1>: λαβίδα (.) μ::;

<AS1>: ναι:: κάπου λιγάκι δεν τα κατάλαβα τι

<EM1>: είναι λίγο δύσκολη εικόνα

AS3

<EM1>: αυτό εδώ πώς το λέμε; αυτό εδώ;

<AS3>: <Π1-B> ε:: το ε:: πιά-νου-με το:: πα::-γά::-και </Π1-B>

<EM1>: πώς το λέμ' αυτό; (.) είναι μία «τσι»

<AS3>: ο μα ε:: ε:: <Σ> τσι:-μπί::-δα </Σ>

<EM1>: είναι μία «τσι»

<AS3>: <Σ> τσι-μπί::-δα </Σ>

<EM1>: ωραία (.) πάμε στο επόμενο

AF1

<EW1>: αυτό εδώ

<AF1>: <Π1-A> & <Π1-B> αυτό είναι για τους πα-πα-πα-πα-πα-πάγας </Π1-B> & </Π1-A>

<EW1>: «μ' αυτό πιάνουμε πράγματα»

<AF1>: <K> τους π-πα-πάγους </K>

<EW1>: ναι (.) πώς το λέμε;

<AF1>: <K> π-πα (.) παπα:: </K>

<EW1>: «τσι»

<AF1>: <K> τσι; </K>

<EW1>: τσιμπίδα

<AF1>: τσιμπίδα [ναι

Ηφαίστειο

AG1

<AG1>: ε:: (.) ε:: λ:: (.) <Λ1-Γ> λά-βα </Λ1-Γ>

<EM1>: ναι αλλά αυτό τί είναι;

<AG1>: </Λ1-Γ> λάβα; </Λ1-Γ> ((ψιθυριστά))

<EM1>: είναι ένα (.) «η[:::»

<AG1>: <Σ> [η-φαί-στειο </Σ>

AG2

<AG2>: <Λ4> τα φώτα </Λ4> εδώ ((χτύπημα χεριού στο τραπέζι)) (.) <Λ1-Γ> η φωτιά </Λ1-Γ>

<EM1>: είναι 'να «ηφ»

<AG2>: <Σ> ηφ-ηφαίστειο </Σ>

<EM1>: μχμ

AM2

<EM1>: αυτό τί είναι εδώ;

<AM2>: τί μας έπιασε; Τι 'ναι 'δω μέσα το <Λ1-Γ> θειάφι </Λ1-Γ> μας έβαλες <Λ1-Γ> σύννεφο </Λ1-Γ> είναι; ΣΥΝΝΕΦΟ

<EM1>: «ηφ»

<AM2>: <K> τί:: τί 'ναι; </K>

<EM1>: «αυτό βγάζει λάβα»

<AM2>: αυτό τι βγάζει;

<EM1>: λάβα (.) λάβα βγάζει αυτό

<AM2>: λάδι;

<EM1>: ΛΑΒΑ

<AM2>: λάβ- <Λ1-Γ> ΦΩΤΙΑ </Λ1-Γ>

<EM1>: είναι ένα «ηφ»

<AM2>: α.: <N2> φωστή </N2> πώς το λέμε; <N2> φώλιος </N2> (.) θα τα βρούμε αυτά

<EM1>: ωραία

AS1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AS1>: <Π1-B> αυτό εννοεί:: πώς το λένε που:: πέφτει:: </Π1-B>(…) δεν ξέρω τί λέει
τόρα δε θυμάμαι (.) το:: (...) όχι πες το μόνος σου

<EM1>: είναι 'να «ηφ::»

<AS1>: ηφαί- η:: (<Σ> & <Φ1> ηφαίτειο </Σ> & </Φ1>

<EM1>: λίγο καλύτερα θέλω να μου το πείτε (.) είναι 'να «ηφ»

<AS1>: ηφ μ.: (...) ((δυσανασχέτηση)) βλακώδη πράγματα είμαι σήμερα (.) κάπως σε [η-
ηπαί-<N1> ηπαίξειο </N1>

<EM1>: «αυτό βγάζει λάβα» έτσι;

<AS1>: <K> ναι ναι ναι </K>

<EM1>: είναι 'να «ηφ»

<AS1>: <Φ3> & <Σ> ηφαίξειο </Φ3> & </Σ> η- η- <Σ> ηφαίστειο </Σ>

<EM1>: ωραία

AT1

<AT1>: <Λ1-Γ> εδώ είναι λάβα <Λ1-Γ>

<EW1>: αυτό εδώ τί είναι;

<AT1>: αυτό είναι το:: η: (...) ντάξει η λάβα είν' εδώ (.) αυτό <Λ1-Γ> είναι ο κρατήρας
</Λ1-Γ>

<EW1>: ναι (.) «αυτό το πράγμα βγάζει λάβα»

<AT1>: <K> ναι </K>

<EW1>: πώς το λέμ' αυτό που βγάζει λάβα;

<AT1>: <K> (...) </K>

<EW1>: ο κρατήρας που λέτε είναι ένα κομμάτι

<AT1>: ναι

<EW1>: όλο πώς λέγεται;

<AT1>: <Λ1-Γ> η φλόγα </Λ1-Γ> αλλά δεν είναι το:: (.) η::

<EW1>: ο κρατήρας πού βρίσκεται; (.) πάνω πού βρίσκεται;

<AT1>: α στο στο:: ύψωμα

<EW1>: λέγεται «ηφ»

<AT1>: <K> α είναι το:: ναι ναι ντάξει είναι:: </K>

<EW1>: πώς λέγεται;

<AT1>: <K> τώρα ξέρεις </K>

<EW1>: ηφαίστειο

<AT1>: ηφαίστειο

<EW1>: ντάξει

Φίμωτρο

AZ1

<EM1>: αυτό εδώ

<AZ1>: είναι ναι ναι ναι είναι <N2> φούμου φούμου </N2> ένας <Λ1-Γ> σκ-σκύλος
</Λ1-Γ> <N2> φούμου φούμου ε είναι φούμου (.) ε ((γέλια)) φούμου φούμου </N2>

<EM1>: είναι 'να «φί::»

<AZ1>: <K> φε φο </K>

<EM1>: φου φου να το πάμε με «φου» (.) είναι 'να «φου»

<AZ1>: <Σ> φίμωτρο </Σ>

<EM1>: ωραία (.) [είδατε για πάμε

<AZ1>: [φίμωτρο φίμωτρο

AI1

<AI1>: <Λ1-Γ> σκύλος </Λ1-Γ>

<EW1>: σκύλος

<AI1>: σκύλος

<EW1>: για να μη δαγκώνει [πώς το λένε;

<AI1>: <K> [για να μη δαγκώνει με:: μάχη με </K>

<EW1>: «φί»

<AI1>:<N2> φίγκιμο [μο </N2>

<EW1>: «φίμω-τρο»

<AI1>: ναι

<EW1>: τελειώνουμε

AT1

<EW1>: μπράβο (.) αυτό εδώ (.) το πράγμα

<AT1>: <Λ1-Γ> α είναι το:: σκύλο <Λ1-Γ>

<EW1>: ναι

<AT1>: <Φ3> & <Σ> το φούμωτρο το:: </Φ3> & </Σ>

<EW1>: μπράβο

<AT1>: λοιπόν (.) ντάξει;

<EW1>: ναι γυρίστε

AT3

<AT3>: <Λ4> ένα ωραίο όχι (.) ένα ωραίο δεμένο σχοινί </Λ4> (.) ε::

<EW1>: το βάζουμε στο σκυλί για να μη ([δαγκώνει έτσι;

<AT3>:<K> ναι ναι </K>

<EW1>: πώς το λέμε αυτό;

<AT3>: <K> δε ξέρω <K> ((ψιθυριστά))

<EW1>: «φι»;

<AT3>: <Φ1> & <Σ> φίμωτο (.) φίμωτο </Φ1> & </Σ>

<EW1>: ωραία

Τρένο

AV1

<AV1>: (...)

<EW2>: αυτό;

<AV1>: <Λ1-Γ> βαγόνι <Λ1-Γ>

<EW2>: βαγόφι (.) αλλά τι ‘ν’ όλο αυτό; (.) είναι ένα (.) «τρε»

<AV1>: <Σ> -νάκι </Σ>

<EW2>: μχμ

AG4

<EW2>: αυτό;

<AG4>: <Λ1-Γ> αυτό είναι ένα (.) πλατφόρμα </Λ1-Γ>

<EW2>: πώς;

<AG4>: πλατφόρμα

<EW2>: πλατφόρμα (.) αυτό δεν είν’ ακριβώς πλατφόρμα είναι το όχημα δηλαδή είναι ένα «τρέ:»

<AG4>: <Σ> τρένο </Σ>

<EW2>: έτσι

AK3

<AK3>: <Λ1-Γ> σι- σιδηρόδρο- σι-δη-ρό-δρο-μος [ε:: </Λ1-Γ>

<EW1>: ε:: όχι (.) «κυλάει πάνω σε ράγες μας πηγαίνει ταξίδια»

<AK3>: <K> () </K>

<EW1>: αυτό που είπατε δεν είναι λάθος απλώς θέλουμε (.) την άλλη λέξη πώς το λέμε αυτό;

<AK3>: (...)

<EW1>: είναι ένα «τρε»

<AK3>: <Σ> -νο (.) τρέ-νο </Σ>

<EW1>: ωραία

Σπίτι

AG1

<EM1>: εδώ;

<AG1>: <Λ1-Γ> πόρτα </Λ1-Γ>

<EM1>: όλο μαζί (.) τί είναι;

<AG1>: ε:: <Λ1-B> β- βίλα </Λ1-B>

<EM1>: μ::

AS1

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AS1>: ε ε <Λ1-A> κτήρια </Λ1-A> (.) ένα μια <Σ> οικία <Σ> ξέρω'γω πώς να το λέμε;

<EM1>: ωραία

AZ1

<AZ1>: ένα ε:: <Λ1-A> κτήριο μεγάλο </Λ1-A>

<EM1>: μχμ

<AZ1>: <Σ> ένα σπίτι; </Σ>

<EM1>: ναι ναι

Ρολόι

AP2

<AP2>: <Λ1-Γ> κουρτιστήλι </Λ1-Γ>

<EM1>: «αυτό είναι κάτι που μας δείχνει την ώρα»

<AP2>: <K> μ (...) </K>

<EM1>: είναι ένα «ρο»

<AP2>: <Φ2> & <Σ> -λόρι </Φ2> & </Σ>

<EM1>: «ρο»

<AP2>: <Σ> ρο-λό-ι </Σ>

<EM1>: ωραία

Λουλούδι (άνθος)

AA2

<AA2>: <Λ1-Γ> φύλλο </Λ1-Γ>

<EW1>: ε:: ((ρηνικοποιημένη δήλωση άρνησης))

<AA2>: λουλούδι

AG2

<AG2>: εδώ (.) είναι ένα (.) <Λ1-A> φυτό (.) </Λ1-A> φυτό είναι;

<EM1>: πώς το λέμε αυτό;

<AG2>: <K> δεν ξέρω </K>

<EM1>: «λου»

<AG2>: <Σ> λουλούδι; </Σ>

<EM1>: μχμ

<AG2>: δεν είναι λουλούδι

Μοιρογνωμόνιο

AG1

<AG1>: <Λ1-B> & <Λ1-Γ> κα- χάρακα </Λ1-B> & </Λ1-Γ>

<EM1>: αυτό όμως το συγκεκριμένο (.) κάπως το λέγανε (.) είναι ένα «μοι:»

<AG1>: <K> τί; </K>

<EM1>: «που μετράει τις γωνίες» ((τόνος υπενθύμισης)) μ:; το θυμάστε

<AG1>: <K> όκι </K>

<EM1>: που το λέγαμε κάπως αλλιώς;

<AG1>: <K> ναι ναι όκι </K>

<EM1>: δεν πειράζει

AK1

<AM1>: <Λ4> & <Φ1> καρέκλ- </Λ4> & </Φ1> (.) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> χάρακας </Λ1-B> & </Λ1-Γ>

<EM1>: πώς το λέμε όμως αυτό: (.) το συγκεκριμένο

<AM1>: (...) <Λ1-B> & <Λ1-Γ> είναι χάρακας </Λ1-B> & </Λ1-Γ> αλλά: (...)

<EM1>: είναι ένα «μοι:»

<AK1>: <K> (...) μοι: (...) </K>

<EM1>: «που μετράμε τις γωνίες» ((τόνος υπενθύμισης))

<AK1>: <K> μ ναι </K>

<EM1>: «μοι:»

<AK1>: <K> (...) </K>

Χταπόδι

AV1

<EM1>: αυτό;

<AV1>: <K> (...) </K>

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AV1>: <Λ1-B> ψάρι </Λ1-B>

<EM1>: είναι ένα «χτ»

<AV1>: <K> χτε (...) </K>

<EM1>: «χτ» (.) «χτα[::]»

<AV1>: <Σ> -πό-δι </Σ>

<EM1>: πες το μου όλο μαζί

<AV1>: <Σ> χταπόδι </Σ>

Καμήλα

AF1

<AF1>: <Π1-B> δίπατα </Π1-B> δίπατα ε::

<EW1>: είν' ένα ζώο της ερήμου

<AF1>: <Π1-B> ναι και δίπατο μπορεί απ'το:: </Π1-B>

<EW1>: μ:: «κα»

<AF1>: <K> «κα» () </K>

<EW1>: είναι η καμήλα

<AF1>: καμήλα ναι

AI1

<EW1>: ντάξει

<AI1>: <Π1-B > αυτές είναι οι:: ((χτύπημα χεριού στο τραπέζι)) να ξέρεις με δυο κουμπά
ε:: </Π1-B>

<EW1>: μπράβο

<AI1>: έτσι

<EW1>: καμπούρες

<AI1>: ((γέλια)) <K> καμπούρες (.) έτσι; Κακ-κα::νά-γκ ε:: έλα γαμώτο </K>

<EW1>: «καμή»

<AI1>: <Φ3> & <Σ> καμή-να </Φ3> & </Σ>

<EW1>: μπράβο

AS4

<EM1>: αυτό τί είναι;

<AS4>: ένα <Λ1-B> & <Λ3> άλογο </Λ1-B> & </Λ3> / <Π1-B> ένα ωραίο μάλιγ και με
δύο κάλες </Π1-B>

<EM1>: είναι μία «κα::»

<AS4>: <K> με καλόπ (.) πολύ @@@ μωρέ δε τα μπορώ δε τα:: </K>

<EM1>: «είναι ένα ζώο της ερήμου είν' αυτό δεν είναι;»

<AS4>: <K> ναι κάτι ένας έξω </K>

<EM1>: «κα::»

<AS4>: <K> καπε το ξέρω αλλά που δε-δε βγαίνουνε </K>

AV1

<EM1>: αυτό εδώ τί είναι;

<AV1>: (...) <Λ1-A> ζώο </Λ1-A>

<EM1>: ναι (.) αλλά ποιο (.) είναι (.) είναι μία «κα»

<AV1>: <Σ> -μήλα </Σ>

<EM1>: μχι

Αλογο

AG1

<EM1>: αυτό;

<AG1>: βάτραχος (...) <Λ1-A> ζώο </Λ1-A>

<EM1>: «είν' ένα ζώο που καβαλάμε αυτό» (.) μ::;

<AG1>: <K> το:: </K>

<EM1>: «αλ::»

<AG1>: <K> όκι </K>

<EM1>: αυτό είν' ένα «αλ::» (.) σας έρχεται;

<AG1>: <K> (...) </K>

<EM1>: «ζώο που καβαλάμε» (.) το «αλ::»

<AG1>: <K> () </K>

<EM1>: πάμε στην άλλη δεν πειράζει

<AG1>: ναι

Παντελόνη

AM4

<EM1>: αυτό;

<AM4>: α:: (...) όχι (.) τσα- όχι (.) <Λ1-A> ρούχο </Λ1-A>

<EM1>: «πα»

<AM4>: <Σ> -ντελόφι </Σ>

<EM1>: ωραία

Καμηλοπάρδαλη

AG3

<AG3>: ε:: αυτή είναι:: (...) <Λ1-B> & <Λ2> λεοπάρδαλη </Λ1-B> & </Λ2>;

<EW4>: μ:: μοιάζει (.) το όνομα

<AG3>: μ:: <Λ1-B> & <Λ2> λεοπάρδαλη <Λ1-B> & <Λ2> ε:: πώς να το πούμε αλλιώς;
(...) ε:: <Π1-A> με το λαιμό το μεγάλο </Π1-A>

<EW4>: μ:: μοιάζει μ' αυτό που 'πατε σαν όνομα

<AG3>: <K> μάλιστα (...) δε θα μπορέσω αλλιώς (.) να την ονομάσω </K>

<EW4>: «κα»

<AG3>: <K> (...) </K>

<EW4>: είναι μία «καμ»

<AG3>: <Σ> καμηλοπάρδαλη </Σ>;

<EW4>: ναι

<AG3>: α:: μάλιστα 'υχαριστώ πάρα πολύ

AP5

<EM1>: αυτό (.) πώς το λέμε;

<AP5>: <N2> χαλίβδι </N2>

<EM1>: «ένα ζώο που 'χει μακρύ λαιμό έτσι»;

<AP5>: <Π1-A> το ψηλό </Π1-A>

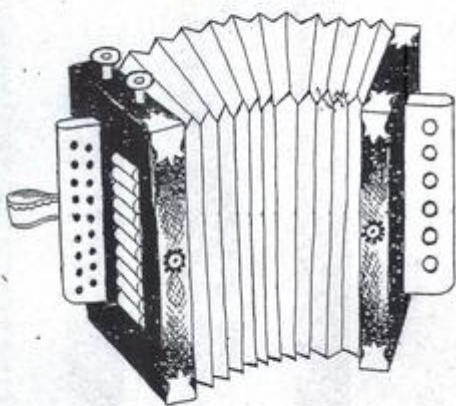
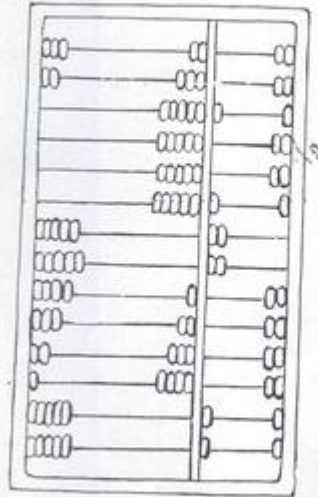
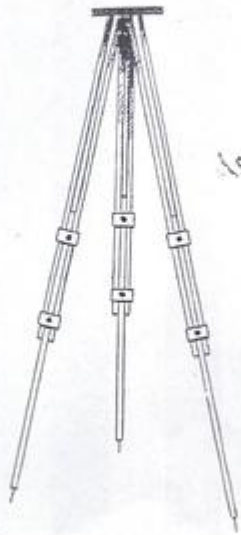
<EM1>: αχα::

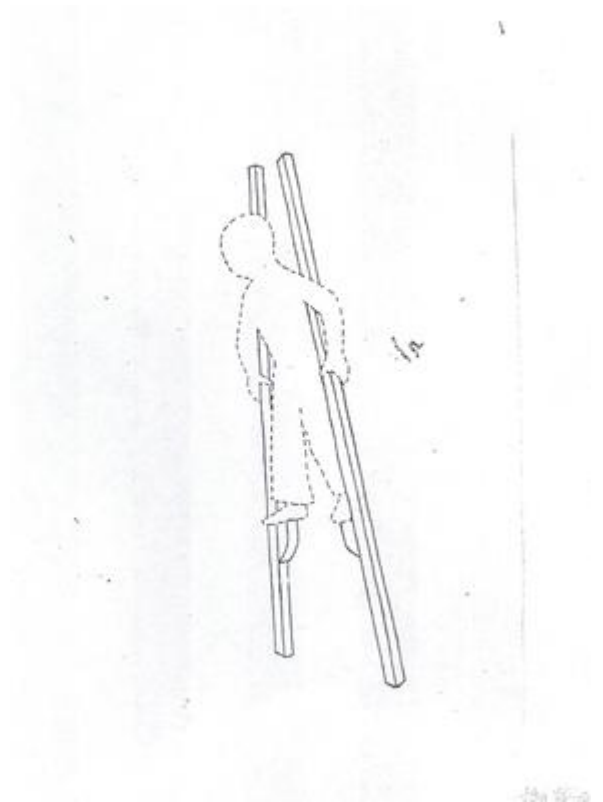
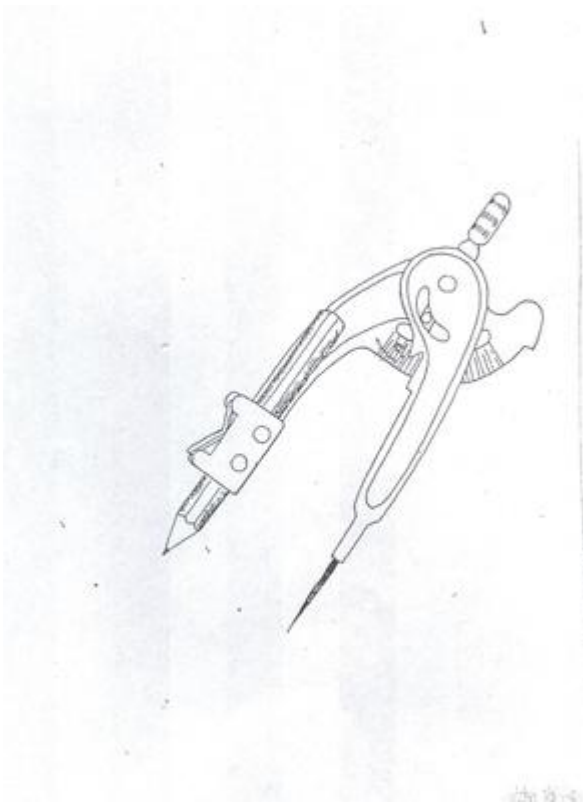
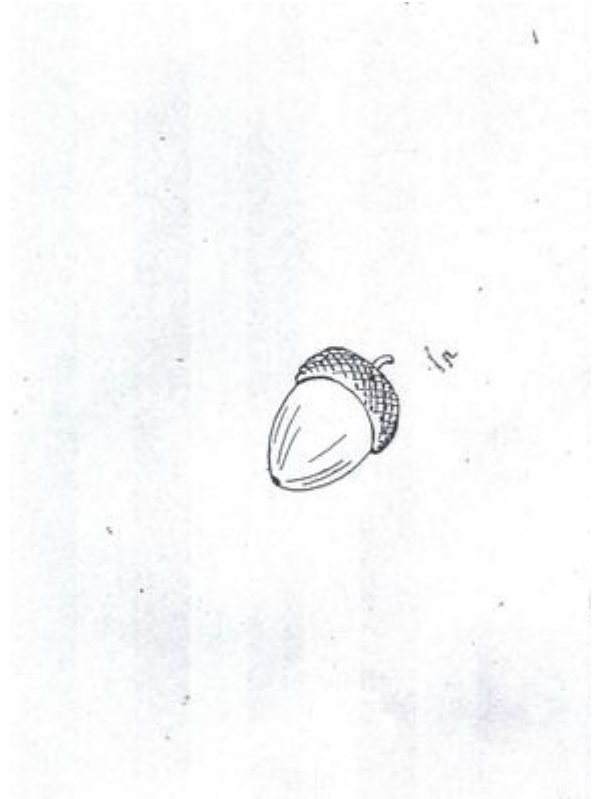
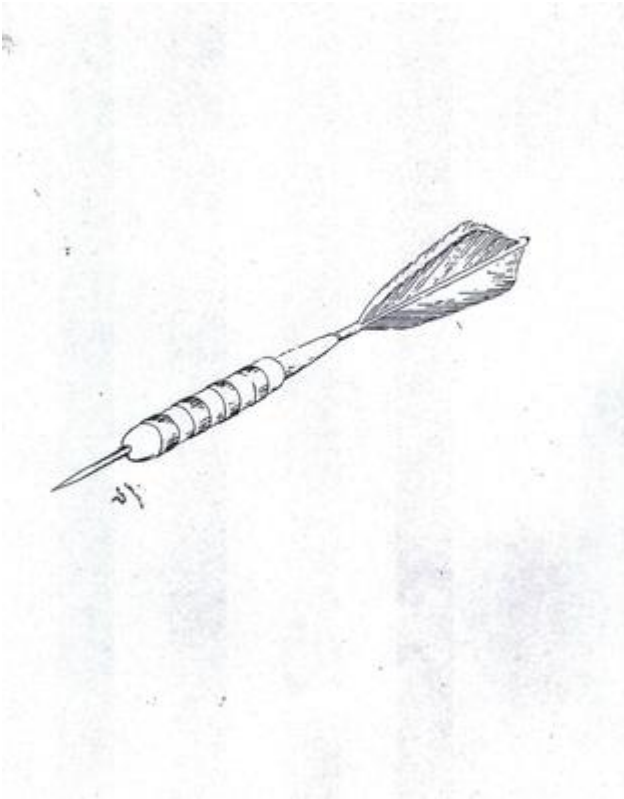
<AP5>: <N2> λάι- λαϊκέρδα </N2>

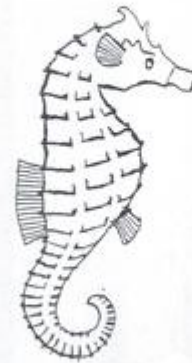
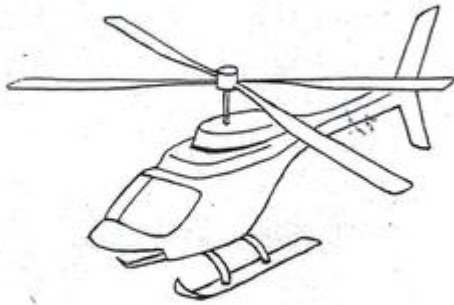
<EM1>: «κα::» (.) είναι μία «κα::»

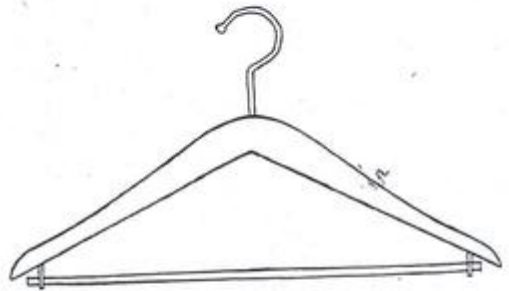
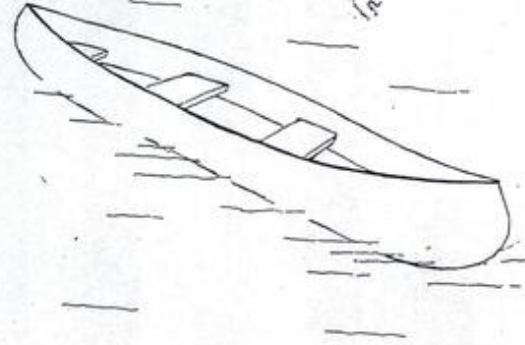
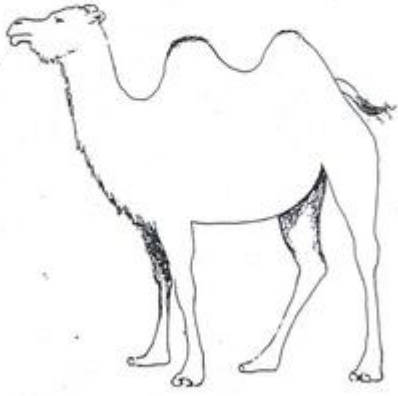
<AP5>: <N2> κιλάρδα </N2>

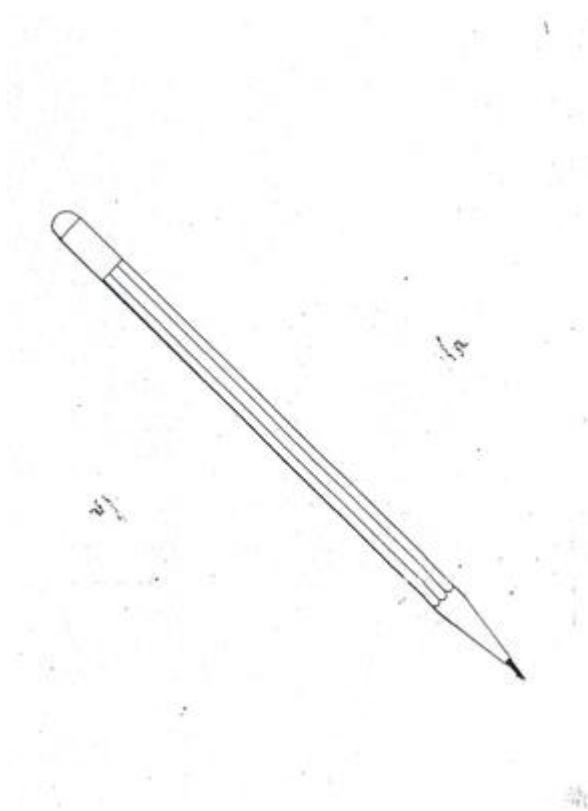
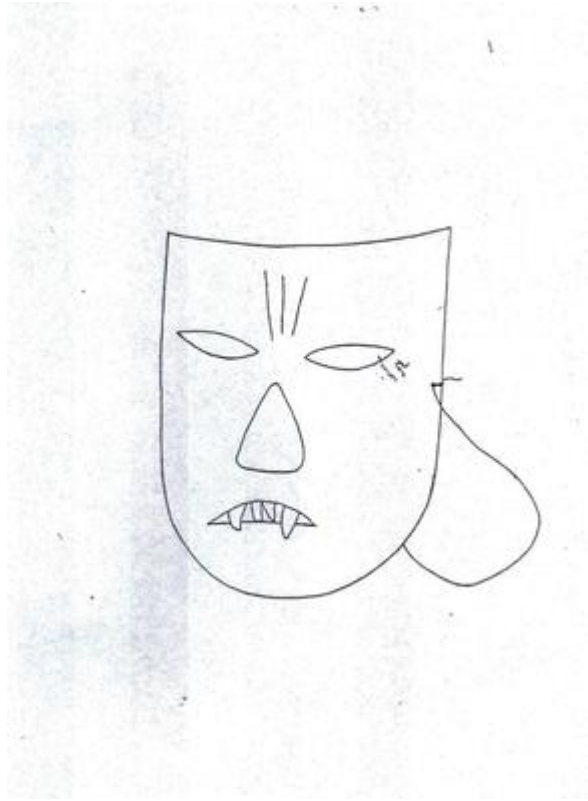
Παράρτημα Β: Ερεθίσματα Δοκιμασίας ΒΝΤ

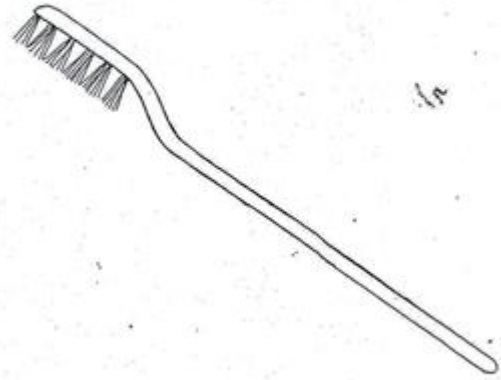
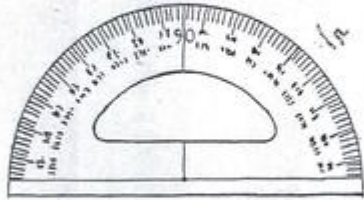

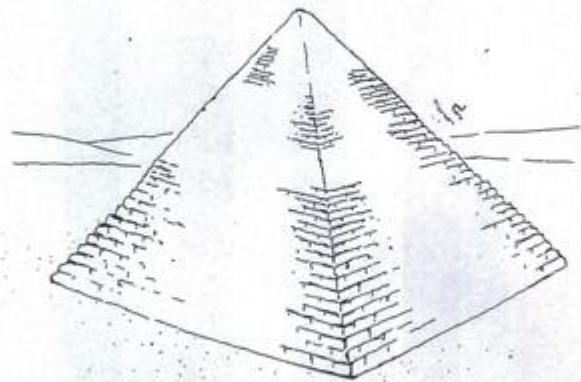
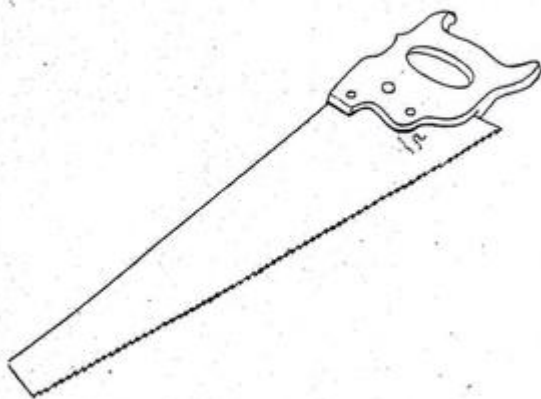
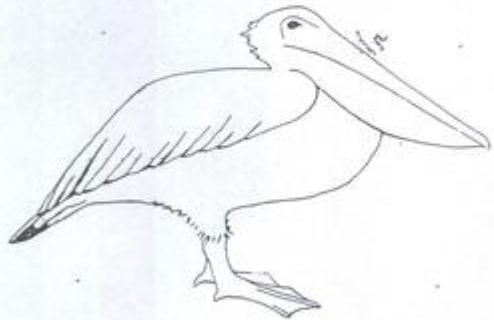
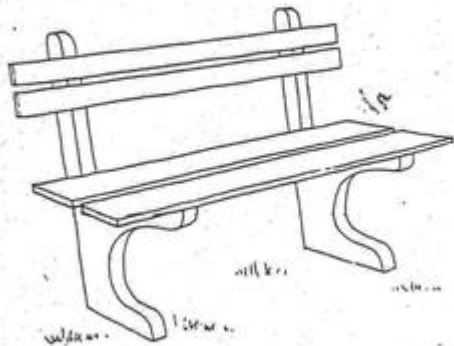

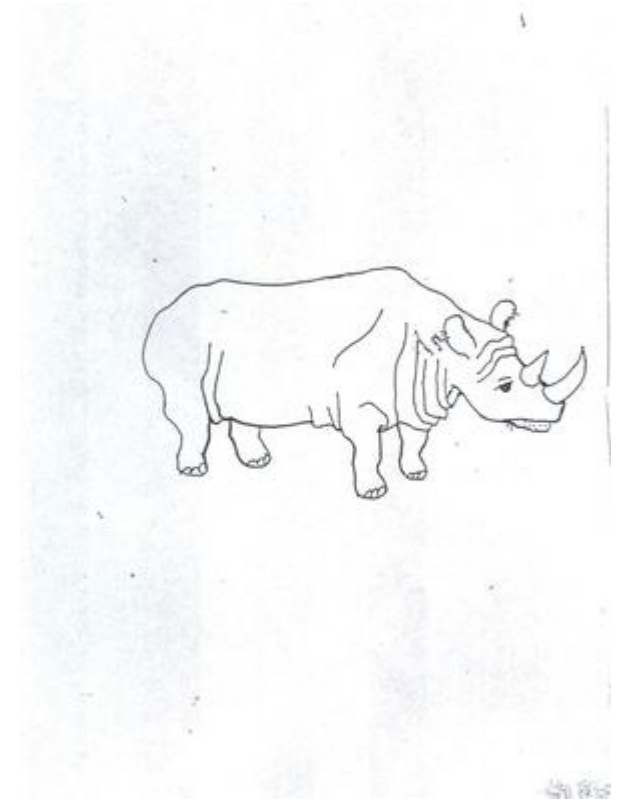
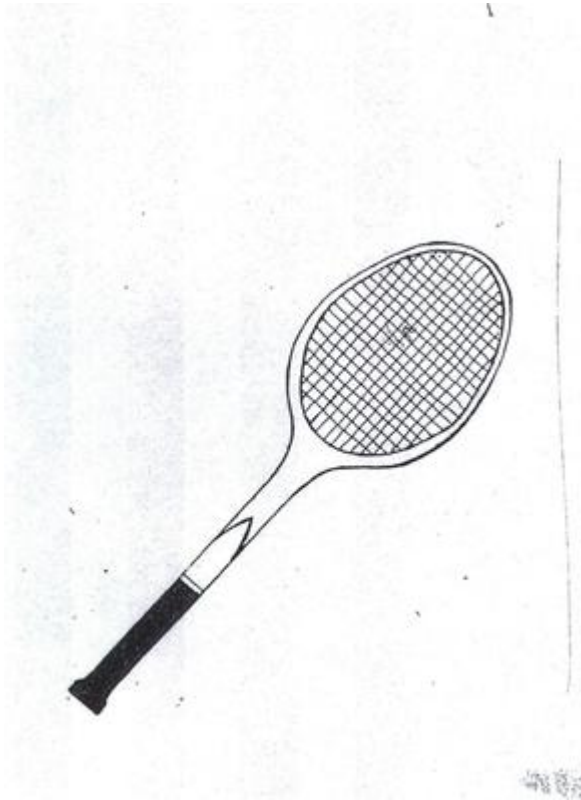

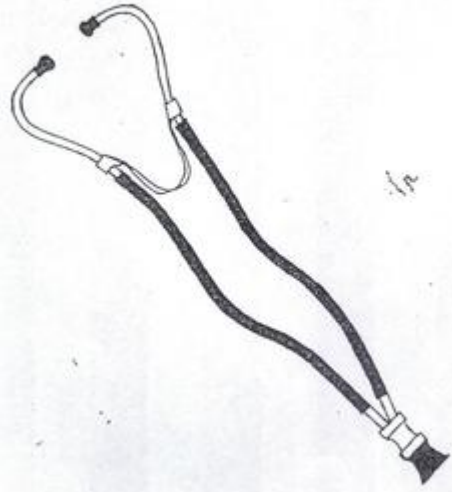

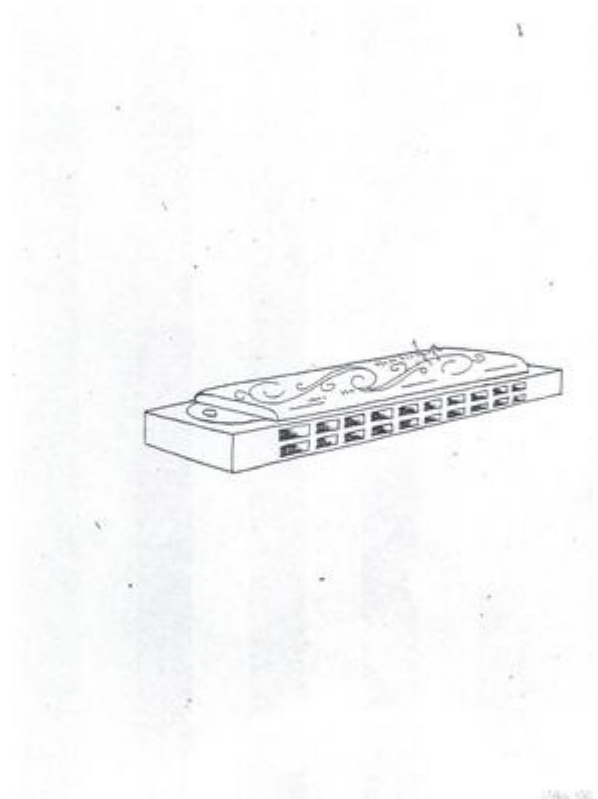
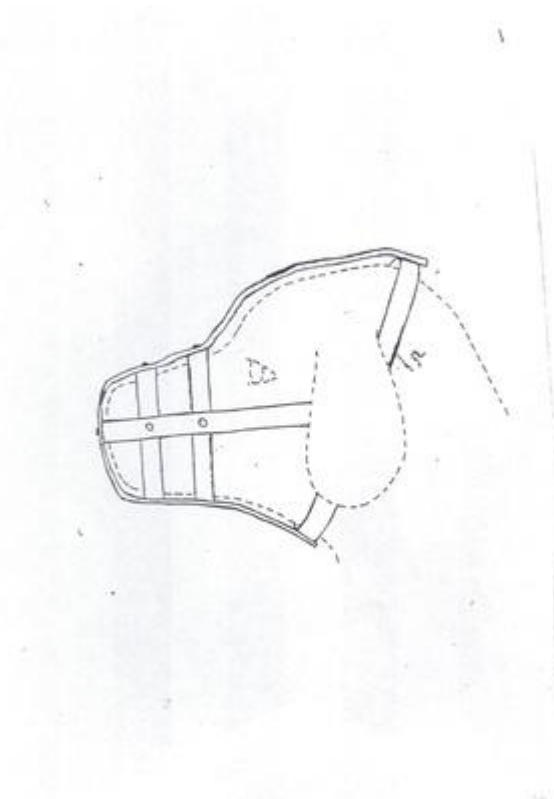
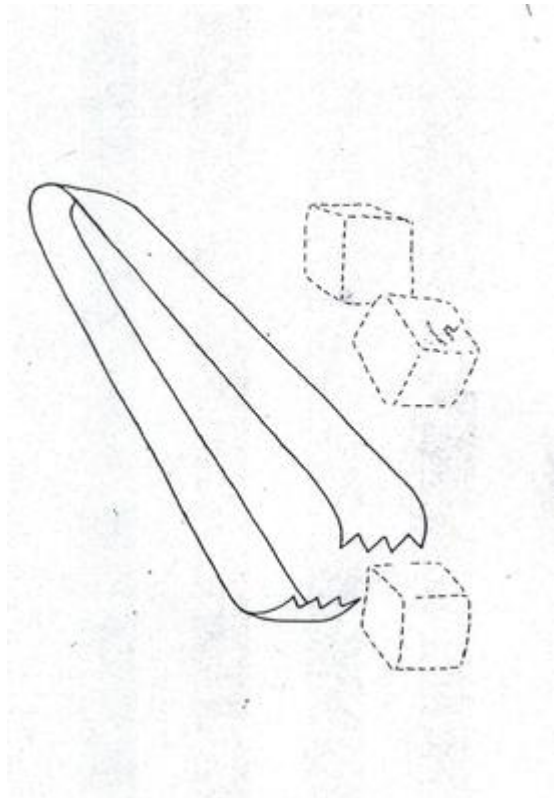

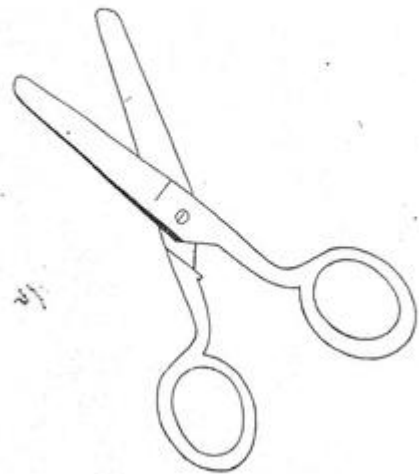
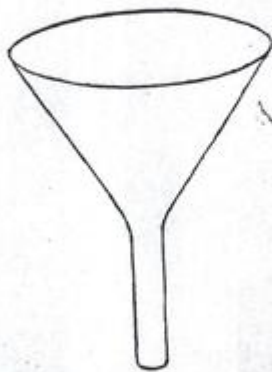
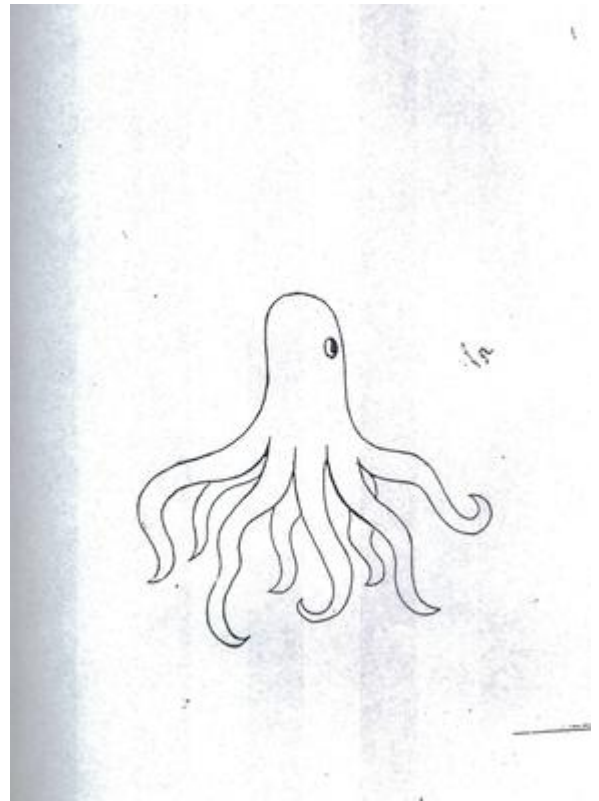

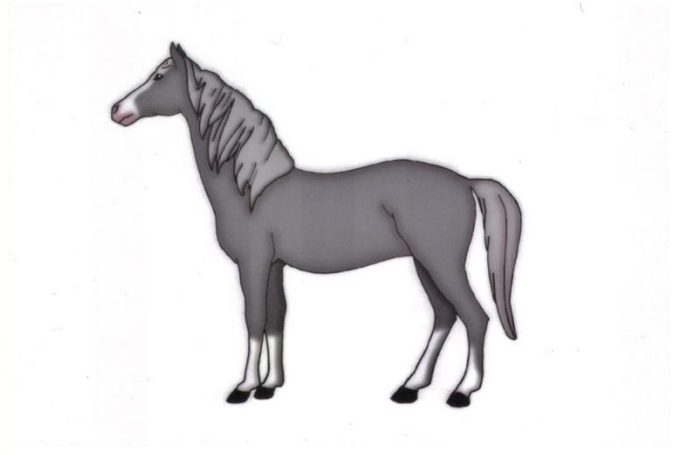
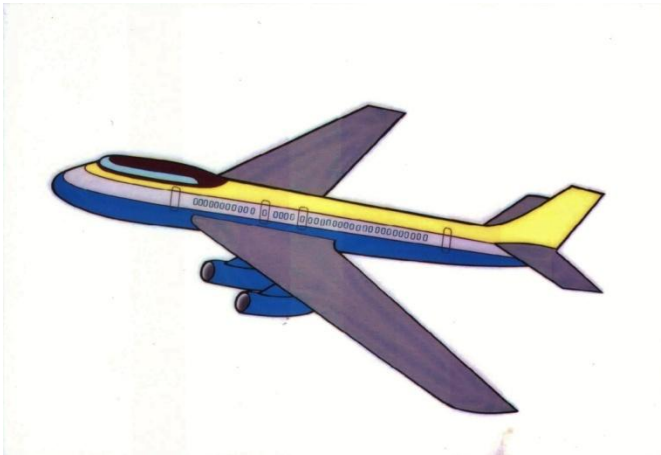
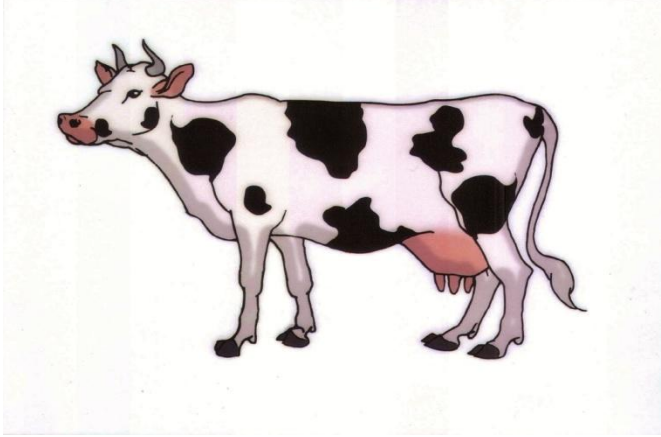

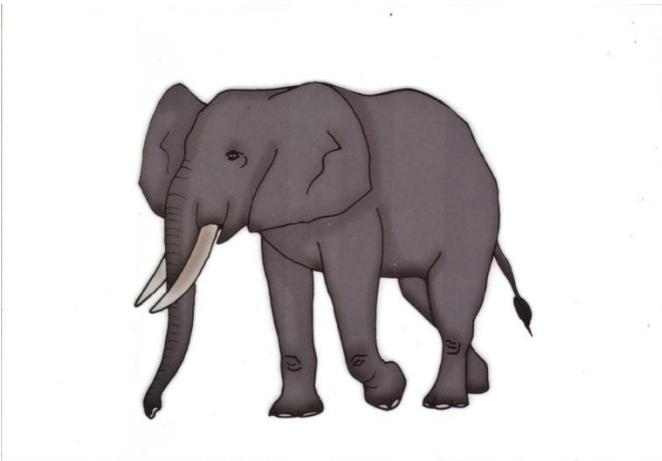
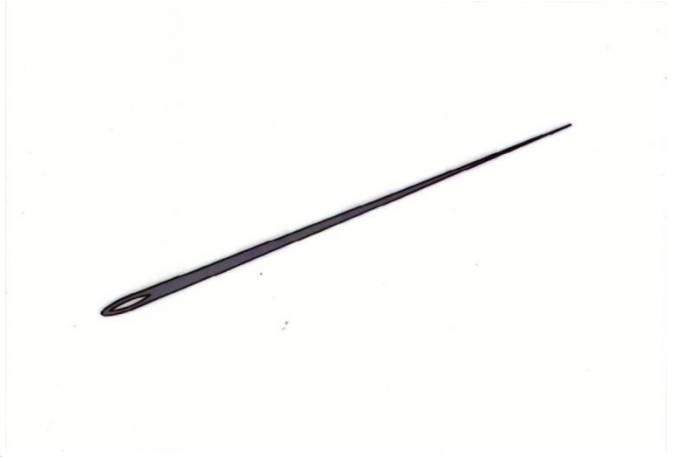

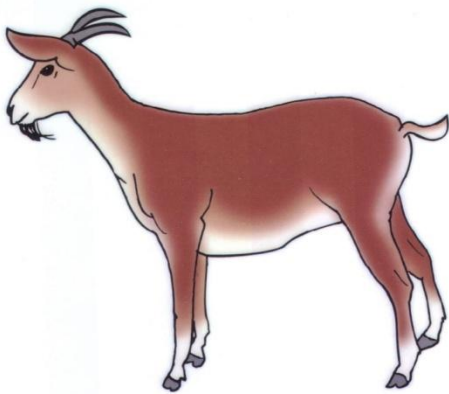
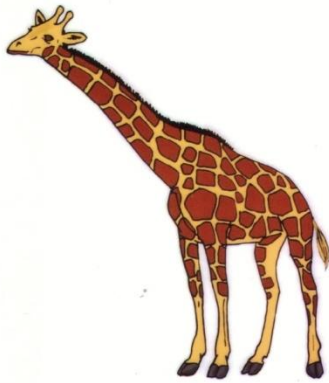
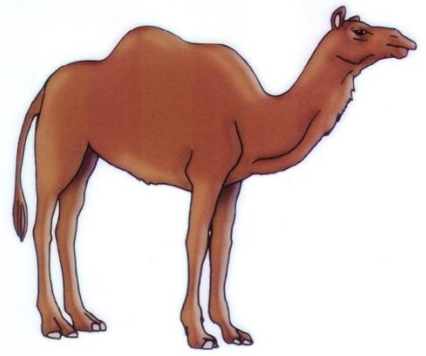

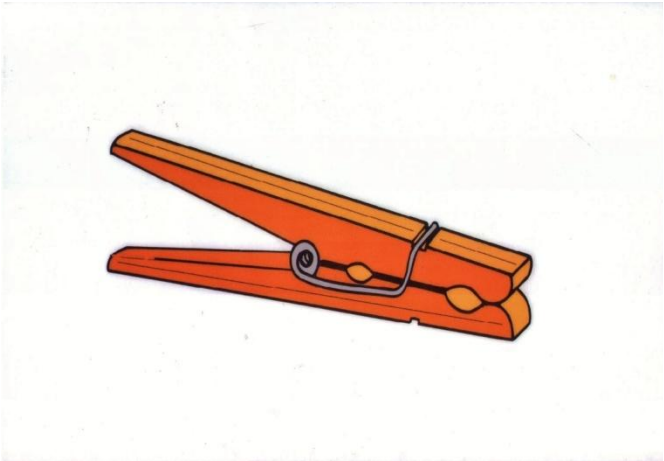
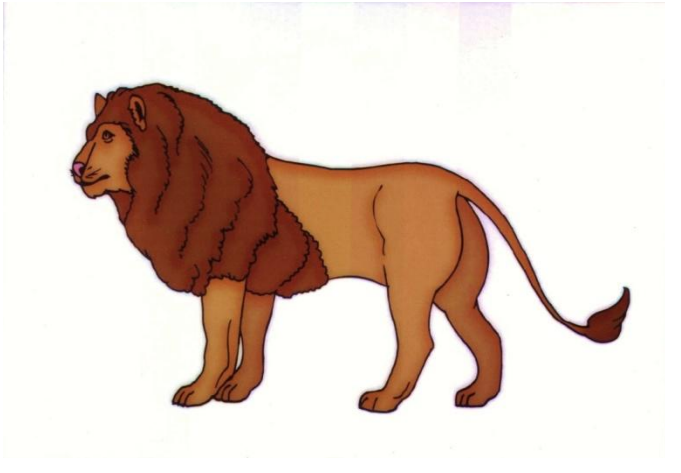
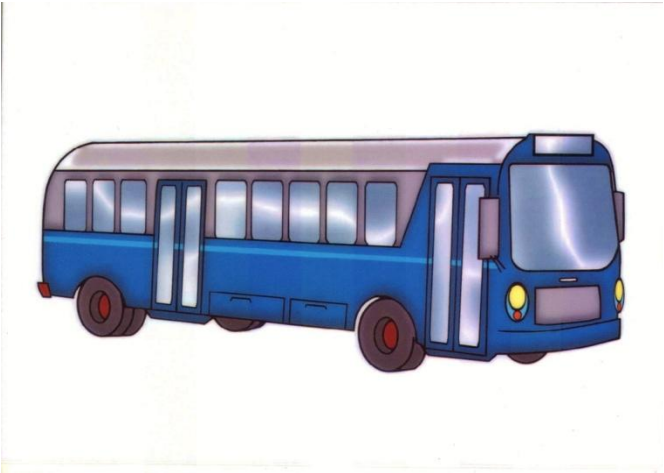

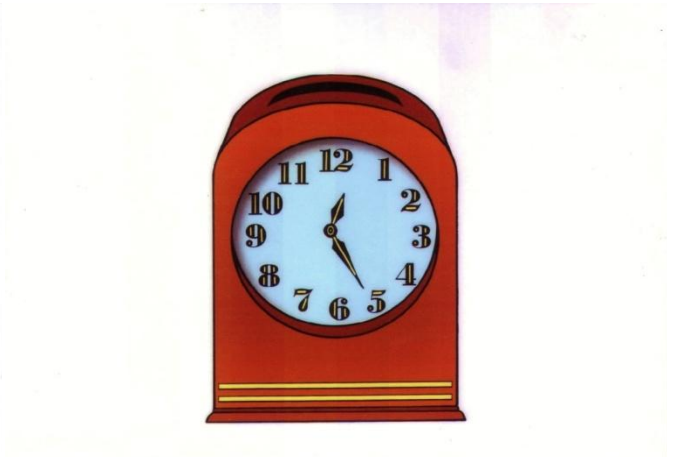
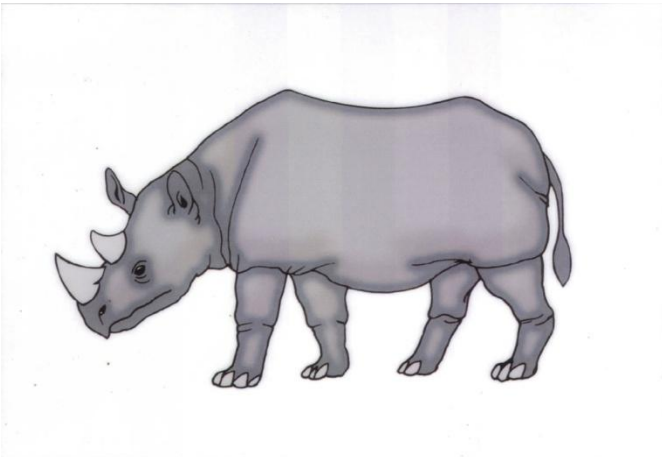
Παράρτημα Γ: Ερεθίσματα Δοκιμασίας S&V

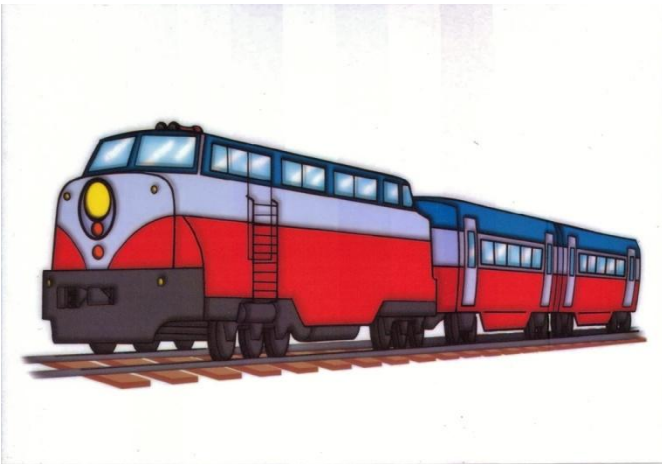
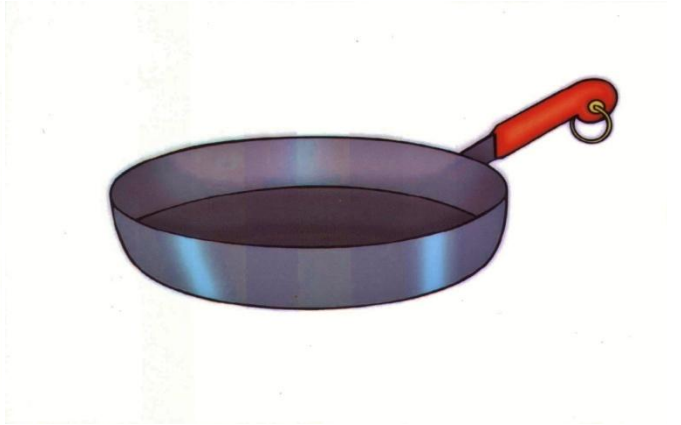
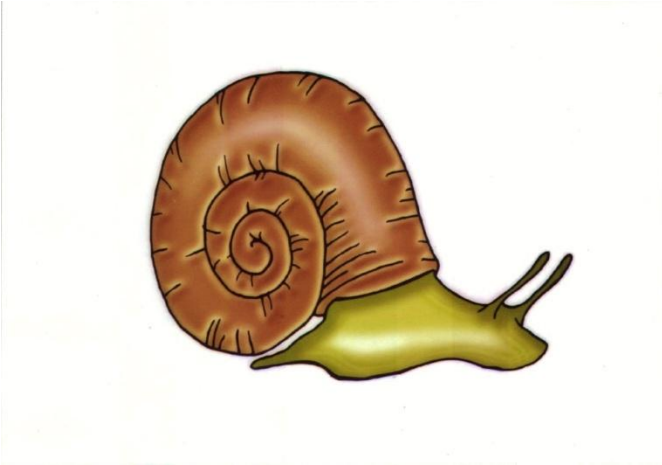

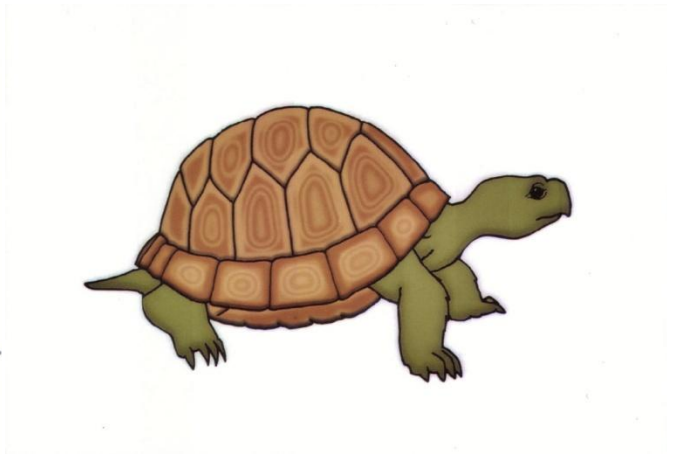
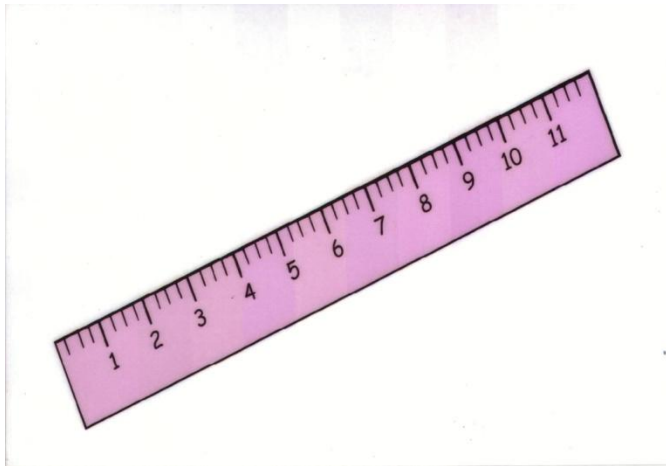

Παράρτημα Δ: Δείγμα Δεδομένων SPSS

	ΑΣΘΕΝΗΣ	TRY TEST	ΛΕΞΗ-ΣΤΟΧΟΣ	ΛΟΚΙΜΑΣΙΑ	TRY QUESTION	ΚΕΝΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΥΠΟΛΕΙΠΟ-ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΦΑΣΙΑ-ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ	ΥΠΟΛΕΙΠΟ-ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΦΑΣΙΑ-ΠΡΟΣΘΗΚΗ	ΥΠΟΛΕΙΠΟ-ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΦΑΣΙΑ-ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΥΠΟΛΕΙΠΟ-ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΦΑΣΙΑ-ΑΝΤΙΜΕΤΑΘΕΣΗ ΦΘΗΜΜΑΤΩΝ	ΥΠΟΛΕΙΠΟ-ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΦΑΣΙΑ-ΣΥΛΛΑΒΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	ΥΠΟΛΕΙΠΟ-ΝΕΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΦΑΣΙΑ	ΥΠΟΛΕΙΠΟ-ΝΕΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΠΕΡΙΦΡΑΣΗ - ΛΕΞΗΤΗΡΙΑΚΗ/ΟΠΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΠΕΡΙΦΡΑΣΗ -ΣΥΣΧΕΤΙΣΤΙΚΗ/ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ/ΧΡΗΣΤΙΚΗ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΠΕΡΙΦΡΑΣΗ - ΔΣΥΝΑΦΕΙΑ	ΠΕΡΙΦΡΑΣΗΜΗ ΣΑΦΟΥΣ ΝΟΗΜΑΤΟΣ	ΑΚΥΡΩΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ	ΔΙΑΔΟΧΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ	ΛΑΘΟΣ ΕΜΜΟΝΗΣ	ΑΥΤΟΛΙΟΡΘΩΣΗ	ΣΥΝΩΝΥΜΗ ΛΕΞΗ	DOMAIN	ANIMACY	SIZE	CATEGORY	
AA 1	1	Μολύβι	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
AA 1	1	Μολύβι	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	3

ΑΑ 1	1	Σπίτι	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	
ΑΑ 1	1	Ψαλίδι	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Ψαλίδι	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Ψαλίδι	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Χτένα (τσατσάρα)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Χτένα (τσατσάρα)	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Χτένα (τσατσάρα)	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Χτένα (τσατσάρα)	0	4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Λουλούδι (άνθος)	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
ΑΑ 1	1	Σκούπα	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Σκούπα	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Σκούπα	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Οδοντόβου ρτσα (βούρτσα)	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3

ΑΑ 1	1	Οδοντόβου ρτσα (βούρτσα)	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3		
ΑΑ 1	1	Σφυρίχτρα	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 1	1	Σφυρίχτρα	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 1	1	Παγκάκι	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 1	1	Παγκάκι	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 1	1	Πριόνι	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 1	1	Πριόνι	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 1	1	Πριόνι	0	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 1	1	Πριόνι	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 1	1	Ελικόπτερο	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	
ΑΑ 1	1	Ελικόπτερο	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	
ΑΑ 1	1	Σαλιγκάρι (χοχλιός)	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	
ΑΑ 1	1	Σαλιγκάρι (χοχλιός)	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2

ΑΑ 1	1	Χταπόδι	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
ΑΑ 1	1	Χταπόδι	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
ΑΑ 1	1	Μανιτάρι	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
ΑΑ 1	1	Κρεμάστρα	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Κρεμάστρα	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Κρεμάστρα	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Κρεμάστρα	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Κρεμάστρα	0	5	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Καμήλα	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2
ΑΑ 1	1	Μάσκα	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Στεφάνι	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Στεφάνι	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Στεφάνι	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Στεφάνι	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3

ΑΑ 1	1	Τσιμπίδα (λαβίδα)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Τσιμπίδα (λαβίδα)	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Τσιμπίδα (λαβίδα)	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Τσιμπίδα (λαβίδα)	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Θηλεία (κρεμάλα)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Θηλεία (κρεμάλα)	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Θηλεία (κρεμάλα)	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Θηλεία (κρεμάλα)	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Χονί	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Χονί	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Χονί	0	3	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Πυραμίδα	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
ΑΑ 1	1	Πυραμίδα	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
ΑΑ 1	1	Πυραμίδα	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0

ΑΑ 1	1	Πυραμίδα	0	4	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	
ΑΑ 1	1	Ρακέτα	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Ρακέτα	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Ακορντεόν	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Ηφαίστειο	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
ΑΑ 1	1	Ηφαίστειο	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
ΑΑ 1	1	Ηφαίστειο	0	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
ΑΑ 1	1	Κανό	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Κανό	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Βελάκι	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Βελάκι	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Βελάκι	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Βελάκι	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Βελάκι	0	5	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3

ΑΑ 1	1	Βελάκι	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 1	1	Κάκτος	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
ΑΑ 1	1	Κάκτος	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
ΑΑ 1	1	Πελεκάνος	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2
ΑΑ 1	1	Υδρόγειος	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Κάστορας	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
ΑΑ 1	1	Κάστορας	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
ΑΑ 1	1	Κάστορας	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
ΑΑ 1	1	Ρινόκερος	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2
ΑΑ 1	1	Βελανίδι	0																					1	0	0	1
ΑΑ 1	1	Διαβήτης	0																					0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Φυσαρμόνι κα	0																					0	0	0	3
ΑΑ 1	1	Ιππόκαμπος	0																					1	1	0	2
ΑΑ 1	1	Άρπα	0																					0	0	0	3

ΑΑ 2	1	Οδοντόβου ρτσα (βούρτσα)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Σφυρίχτρα	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Παγκάκι	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Παγκάκι	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Παγκάκι	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Πριόνι	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Ελικόπτερο	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	
ΑΑ 2	1	Σαλιγκάρι (χοχλιός)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
ΑΑ 2	1	Χταπόδι	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2
ΑΑ 2	1	Μανιτάρι	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
ΑΑ 2	1	Μανιτάρι	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
ΑΑ 2	1	Μανιτάρι	0	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
ΑΑ 2	1	Μανιτάρι	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1

ΑΑ 2	1	Κρεμάστρα	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Κρεμάστρα	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Κρεμάστρα	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Καμήλα	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2
ΑΑ 2	1	Μάσκα	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 2	1	Μάσκα	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Στεφάνι	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Τσιμπίδα (λαβίδα)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Τσιμπίδα (λαβίδα)	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Τσιμπίδα (λαβίδα)	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Τσιμπίδα (λαβίδα)	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Θηλεία (κρεμάλα)	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Χονί	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	
ΑΑ 2	1	Πυραμίδα	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	

ΑΑ 2	1	Ρακέτα	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 2	1	Ρακέτα	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
ΑΑ 2	1	Ακορντεόν	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3